

*Gmina i Miasto
Sianów*

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

GMINY I MIASTA SIANÓW NA LATA 2017-2023

**Niniejszy dokument sporządzono zgodnie z zasadą partnerstwa i partycypacji
w ścisłym porozumieniu i przy współpracy z samorządem gminnym
i przedstawicielami społeczności lokalnej.**

Zamawiający:

Gmina Sianów

ul. Armii Polskiej 30
76-004 Sianów

Wykonawca:

EU-CONSULT Sp. z o.o.

ul. Toruńska 18c lok. D
80-747 Gdańsk

Sianów, 2017

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
Definicje i wykaz skrótów	5
Tworzenie Programu Rewitalizacji	7
2. Charakterystyka ogólna gminy	9
3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	16
Podział gminy na jednostki analityczne.....	16
Metodologia	33
Delimitacja obszarów zdegradowanych.....	36
Sfera społeczna	36
Sfera gospodarcza.....	53
Sfera przestrzenna i infrastrukturalna.....	59
4. Obszary zdegradowane	66
5. Obszary rewitalizacji – zasięg przestrzenny i charakterystyka.....	72
Zasięg rewitalizacyjny.....	72
Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	74
Osiedle Stare Miasto	74
Sołectwo Kleszcze.....	79
Sołectwo Osieki.....	83
6. Powiązanie Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy.....	88
7. Planowany efekt rewitalizacji	93
8. Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań.....	95
Kierunki działań	96

9.	Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	99
	Projekty wspólne dla obszarów rewitalizacji.....	101
	Projekty realizowane na terenie podobszaru Osiedle Stare Miasto	112
	Projekty realizowane na terenie podobszaru Kleszcze	127
	Projekty realizowane na terenie podobszaru Osieki	133
10.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności rewitalizacji.....	144
	Komplementarność przestrzenna.....	144
	Komplementarność problemowa.....	148
	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	151
	Komplementarność źródeł finansowania	152
	Komplementarność międzyokresowa	152
11.	Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć	156
12.	Harmonogram realizacji Programu.....	159
13.	Mechanizmy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji.....	161
	Wywiady kwestionariuszowe	164
	Spotkanie konsultacyjne	192
14.	System realizacji Programu Rewitalizacji.....	194
15.	System monitoringu i oceny skuteczności działań.....	199
	Monitoring.....	199
	Ewaluacja	207
	Aktualizacja Programu Rewitalizacji	208
16.	Spis tabel i rysunków	210

1. Wprowadzenie

Definicje i wykaz skrótów

Powołując się na *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020* **rewitalizacja** stanowi kompleksowy proces, którego celem jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany poprzez programy rewitalizacji. Przez działania całościowe rozumie się wzajemnie powiązane przedsięwzięcia, które obejmują głównie kwestie społeczne, a oprócz tego gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne lub środowiskowe. Poprzez prowadzone działania zakłada się optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów. Proces ten stanowi wieloletni okres, prowadzony przez interesariuszy we współpracy ze społecznością lokalną.

Obszar zdegradowany stanowi obszar, na którym zidentyfikowany został stan kryzysowy (tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych). Może być on podzielony na podobszary, w tym podobszary, które nie posiadają wspólnych granic (warunek – występowanie sytuacji kryzysowej na każdym podobszarze).

Obszar rewitalizacji jest to całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym zamierza się prowadzić rewitalizację. Cechuje go koncentracja negatywnych zjawisk oraz znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Program rewitalizacji został zdefiniowany jako inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, wieloletni program działań w takich sferach jak: społeczna, ekonomiczna, przestrzenna, infrastrukturalna, środowiskowa, kulturowa. Celem programu jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenie warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Stanowi on narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Projekt rewitalizacyjny to zaplanowany oraz ukierunkowany plan na osiągnięcie celów programu rewitalizacji.

Interesariusze to osoby lub instytucje, które pozostają w strefie bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania Programu oraz podmioty, które mogą uczestniczyć w realizacji Programu i wpływać na jego rezultaty. Interesariuszami rewitalizacji mogą być więc lokalne społeczności, ich formalni i nieformalni przedstawiciele, władze samorządowe i krajowe, politycy, przywódcy religijni, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, grupy specjalnych interesów, społeczności akademickie oraz przedstawiciele biznesu¹.

Skróty:

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

LPR – Lokalny Program Rewitalizacji

MGOPS – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie

PGR – Państwowe Gospodarstwo Rolne

POIŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie

RPO WZ 2014-2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020

UE- Unia Europejska

UM – Urząd Miejski w Sianowie

WUP – Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie

¹ International Finance Corporation (2007). *Stakeholder Engagement: A Good Practice Handbook for Companies Doing Business in Emerging Markets*, World Bank Group.

Wytyczne – Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, wydane przez Ministra właściwego rozwoju.

Tworzenie Programu Rewitalizacji

Wdrażając Program Rewitalizacji zakłada się optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów.

Procedura tworzenia Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów na lata 2017-2023 zakłada:

- Uwzględnienie rewitalizacji, jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- Szczegółową diagnozę, tj. z uwzględnieniem wyników badań nad czynnikami i zjawiskami kryzysowymi w gminie Sianów w oparciu o analizę danych ilościowych;
- Komplementarność, tj. rozwiązywanie kwestii społecznych z uwzględnieniem innych sfer, takich jak zagospodarowanie przestrzeni publicznej, poprawa jakości infrastruktury technicznej, poprawa stanu środowiska naturalnego, wzmocnienie potencjału gospodarczego;
- Kompleksowość i koncentrację, tj. realizowanie działań na obszarze najbardziej dotkniętym zidentyfikowanymi problemami i negatywnymi zjawiskami, przy równoczesnym zaangażowaniu w realizację tych działań zarówno środków własnych, prywatnych jak i zewnętrznych, w tym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego;
- Otwartość programu, tj. konieczność okresowego monitoringu i ewentualnej aktualizacji dokumentu z uwagi na jego długi horyzont czasowy;
- Koordynację prowadzonych działań, przejrzysty system monitoringu i ewaluacji rewitalizacji;
- Partycypację społeczną, tj. udział interesariuszy (partnerów społecznych, instytucjonalnych oraz mieszkańców) w poszczególnych etapach tworzenia samego dokumentu PR oraz jego przyszłej ewaluacji. Ważny jest również udział społeczności lokalnej na etapie realizacji i wdrażania poszczególnych działań

zaproporowanych w PR².

Choć każda z wymienionych wyżej zasad jest niezbędna w procesie tworzenia dokumentu, to z uwagi na społeczny charakter rewitalizacji, za fundamentalną zasadę należy uznać kwestię udziału społeczności lokalnej w identyfikacji problemów oraz tworzeniu mapy wsparcia. Z tego powodu na każdym z etapów opracowywania niniejszego dokumentu, zapewnione były różnorakie mechanizmy partycypacyjno-konsultacyjne.

Dokument przedstawia aktualną sytuację w gminie w obszarach zagospodarowania przestrzennego, sytuacji gospodarczej i społecznej. Zebrane i opracowane dane zweryfikowano i uzupełniono o informacje oraz wnioski wypracowane podczas konsultacji społecznych z mieszkańcami i Urzędem Miasta i Gminy Sianów.

² Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r.

2. Charakterystyka ogólna gminy

Gmina miejsko-wiejska Sianów leży w północno-wschodniej części powiatu koszalińskiego, w województwie zachodniopomorskim. Jej powierzchnia wynosi 227 km². Od północy graniczy z gminami Darłowo i Mielno, od wschodu z gminą Malechowo, od południa z gminami Polanów i Manowo, natomiast od zachodu z miastem Koszalin. Gmina Sianów nie posiada bezpośredniego dostępu do morza. Od północy naturalne granice gminy wyznaczają jeziora przybrzeżne Bukowo i Jamno. Od strony wschodniej naturalną granicę gminy stanowi kompleks leśny nadleśnictwa Karnieszewice, natomiast od południa przyrodniczy kraniec gminy wyznaczają lasy nadleśnictwa Manowo. Zachodnia granica została wyznaczona poprzez dolinę rzeki Unieść.

Podział terytorialny i demografia

Na obszarze gminy Sianów zlokalizowanych jest 38 miejscowości, które tworzą 24 sołectwa. Poniżej znajduje się zestawienie sołectw wraz z wchodzącymi w ich skład miejscowościami.

Tabela 1 Sołectwa wraz z miejscowościami wchodzącymi w skład gminy Sianów

Sołectwo	Miejscowości	Sołectwo	Miejscowości
Bielkowo	Bielkowo	Ratajki	Ratajki, Borowiec
Dąbrowa	Dąbrowa	Rzepakowo	Rzepakowo
Gorzebądz	Gorzebądz	Skibno	Skibno, Skibienko
Grabówko	Grabówko	Sieciemin	Sieciemin, Krzykacz, Przytok, Siecieminek
Iwęcino	Iwęcino	Sierakowo Sławieńskie	Sierakowo Sławieńskie, Sierakówko, Sowieński Młyn, Suszka
Karnieszewice	Karnieszewice, Gracz, Płonka, Trawica, Kołzin	Sucha Koszalińska	Sucha Koszalińska
Kędzierzyn	Kędzierzyn	Szczeglino	Szczeglino, Wonieść
Kleszcze	Kleszcze	Szczeglino Nowe	Szczeglino Nowe
Kłós	Kłós	Węgorzewo Koszalińskie	Węgorzewo Koszalińskie
Maszkowo	Maszkowo	Wierciszewo	Wierciszewo
Mokre	Mokre, Kościerza	Sowno	Sowno
Osieki	Osieki	Skwierzynka	Skwierzynka

Źródło: opracowanie własne.

Miasto Sianów zostało administracyjnie podzielone na trzy osiedla: Stare Miasto, Karnieszewice i Słowackiego. Zestawienie ulic wchodzących w skład osiedli znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 2 Podział administracyjny miasta Sianów na osiedla

Osiedle	Ulice
Stare Miasto	Armii Polskiej, Bolesława Chrobrego, Działkowa, Koszalińska, Kościelna, Leszczynowa, Lutyków, Morska, Ogrodowa, Parkowa, Piastów, Plac pod Lipami, Polna, Sienna, Spółdzielcza, Strzelecka, Tylna, Węgorzewska
Słowackiego	Mikołaja Kopernika, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego
Karnieszewice	Brzozowa, Bukowa, Dębowa, Dworcowa, Jarzębinowa, Klonowa, Kwiatowa, Lipowa, Łubuszan, Łużycka, Spokojna, Podgórna, Rzemieślnicza, Słoneczna, Topolowa

Źródło: opracowanie własne.

W 2015 roku gminę Sianów zamieszkiwało 13 757 osób. Wskaźnik zaludnienia wynosił 61 osób na km². W odniesieniu do liczby osób przypadających na km², gmina Sianów jest drugą najbardziej zaludnioną w powiecie koszalińskim. Wskazania współczynnika zaludnienia od 2010 roku wykazują zbliżone wartości, na średnim poziomie 60,5 os./km².

W gminie Sianów w 2015 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 50,6 osób w wieku nieprodukcyjnym. Od 2013 roku odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym stopniowo wzrasta.

Przeprowadzając analizę stanu demograficznego należy zwrócić uwagę na bilans osób zameldowanych oraz wymeldowanych. W 2015 roku na terenie gminy zameldowano 217 osób, natomiast saldo migracji wynosiło -11. W zestawieniu gmin wewnątrz powiatu koszalińskiego, w kategorii bilansu migracji na 1 000 osób gmina Sianów zajęła 4 miejsce. Długookresowe prognozy demograficzne dla województwa zachodniopomorskiego wskazują na obniżanie liczby ludności w przyszłości, szczególnie w ośrodkach miejskich. Ma to związek ze zjawiskiem suburbanizacji, czyli migracją ludności z miast na obszary podmiejskie i wiejskie oraz ogólną, negatywną tendencją demograficzną w skali kraju.

Sfera gospodarcza

Na obszarze gminy Sianów, zgodnie z ewidencją REGON, w 2015 roku zarejestrowanych było 1 421 podmiotów gospodarczych, z czego wszystkie zostały sklasyfikowane w sektorze MŚP. Mikroprzedsiębiorstwa (zatrudniające do 9 pracowników) stanowiły 97,1% wszystkich podmiotów funkcjonujących w gminie, małe (zatrudniające od 10 do 49 pracowników) 2,5%, natomiast średnie (zatrudniające od 50 do 249 pracowników) 0,4%.

Tabela 3 Podmioty gospodarcze w gminie Sianów z podziałem na ich wielkość

Rodzaj	Mikro	Małe	Średnie	Duże
przedsiębiorstwa	1380	36	5	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

W 2015 roku w gminie Sianów w podziale przedsiębiorstw ze względu na kryterium własnościowe dominowały podmioty z sektora prywatnego (95,4%). Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiły dominującą grupę w sektorze prywatnym (80,7% przedsiębiorstw prywatnych). W sektorze publicznym dominowały państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego (26,3% przedsiębiorstw publicznych).

W 2015 roku zgodnie z klasyfikacją PKD najliczniej reprezentowane były sekcje:

- G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) - 301 podmiotów,
- F (budownictwo) - 244 podmiotów,
- C (przetwórstwo przemysłowe) - 139 podmiotów,
- H (transport i gospodarka magazynowa) - 113 podmiotów.

W latach 2010 - 2015 w gminie Sianów liczba przedsiębiorstw przypadających na 10 tys. mieszkańców nieznacznie wzrosła. W 2015 roku na 10 tys. mieszkańców przypadało 1 033 podmiotów gospodarczych.

Wskaźnikiem komplementarnym do liczby przedsiębiorstw przypadających na 10 tys. mieszkańców, użytecznym w ocenie potencjału gospodarczego gminy jest stopa

bezrobocia. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest najbardziej konkretnym wskaźnikiem określającym przestrzenne zróżnicowanie bezrobocia. W 2015 roku w gminie Sianów odnotowano stopę bezrobocia w wysokości 10,0%. W analizowanym okresie 2010 - 2015 stan bezrobocia był relatywnie stabilny. Poprawa koniunktury gospodarczej w całym kraju, a także prognozy ekspertów wskazują, iż należy spodziewać się dalszego spadku stopy bezrobocia, zarówno w kraju, jak i w gminie³.

Tabela 4 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Sianów w latach 2010 - 2015

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bezrobotni [%]	11,1	11,6	13,1	13,0	11,2	10,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

W rankingu gmin powiatu koszalińskiego, w kategorii potencjału gospodarczego Sianów został sklasyfikowany w środku zestawienia. Należy zwrócić uwagę, iż pomimo większego potencjału gospodarczego miast, najkorzystniejsze wskaźniki zostały odnotowane w gminach wiejskich: Biesiekierz, Mielno i Świeszyno. Porównanie wyników jednostek terytorialnych z powiatu koszalińskiego wskazuje na niedostatecznie rozwiniętą sferę gospodarczą w gminie Sianów.

Mieszkalnictwo i infrastruktura społeczna

Jakość infrastruktury mieszkalnej determinowana jest wieloma czynnikami. Dane świadczące o podnoszeniu jakości w mieszkalnictwie dotyczą głównie zwiększenia zasobów lokalowych, a także systematycznego wzrostu przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań, zarówno w przeliczeniu na 1 osobę, jak i w metrażu.

W latach 2010 - 2015 liczba mieszkań w gminie wzrosła o 6,4%, z 3 896 do 4 146. Wyłącznie w 2015 roku oddano do użytkowania 64 lokali. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w omawianym okresie systematycznie wzrastała. W 2010 roku metraż 1 mieszkania wynosił średnio 81,4 m², podczas gdy w 2015 roku było to już 84,3 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania, przypadająca na 1 osobę wzrosła w latach 2010 - 2015 o 9,5%, osiągając w 2015 roku 25,4 m² na 1 użytkownika lokalu. W

³ Prognozy makroekonomiczne profesjonalnych prognostów, Narodowy Bank Polski, 2016.

wewnętrznej klasyfikacji gmin z powiatu koszalińskiego, gmina Sianów znalazła się w drugiej połowie zestawienia. Pozycja gminy w zestawieniu świadczy o występowaniu zapotrzebowania na przeprowadzenie działań w sferze infrastrukturalnej.

W 2015 roku na zaplecze edukacyjne w gminie Sianów składało się 8 placówek oświatowych. Funkcjonowało 6 szkół podstawowych oraz 2 gimnazja. W 2015 roku subwencja oświatowa wyniosła 7,68 mln. zł. W tym samym roku w gminie Sianów funkcjonowały dwa samodzielnie funkcjonujące przedszkola oraz punkty przedszkolne przy pozostałych placówkach oświaty. Pomimo zwiększenia miejsc w przedszkolach do 175 w roku szkolnym 2015/2016, gmina Sianów została sklasyfikowana na ostatniej lokacie we wskaźniku liczby dzieci w przedszkolach na 100 dostępnych w nich miejsc, w zestawieniu jednostek terytorialnych powiatu koszalińskiego.

Głównym ośrodkiem kulturowym i rozrywkowym w gminie Sianów jest Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna Gminy i Miasta Sianów. W skład Centrum wchodzi: kino i galeria Zorza, a także 9 świetlic (Rzepkowo, Karnieszewice, Sieciemin, Osieki, Iwęcín, Dąbrowa, Szczeglino, osiedle Słowackiego oraz Maszkowo).

Na obszarze gminy Sianów funkcjonują 3 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej. Najbliższy ośrodek oferujący specjalistyczne usługi medyczne znajduje się w Koszalinie. Na każdą z trzech aptek zlokalizowanych w gminie Sianów przypada średnio 4 586 osób. Dodatkowo, na terenie gminy prowadzi działalność: 6 praktyk pielęgniarskich, 2 punkty stomatologiczne, laryngolog, ginekolog oraz 6 lekarzy rodzinnych.

Ośrodkiem odpowiedzialnym za działania z zakresu wsparcia społecznego jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie, przy którym funkcjonuje Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy. Instytucją wspomagającą Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest Środowiskowy Dom Samopomocy „Szansa”, również zlokalizowany w Sianowie. Wydatki w zakresie polityki społecznej wyniosły w 2015 roku 9,17 mln zł.

Gmina Sianów została sklasyfikowana w drugiej połowie zestawienia jednostek terytorialnych powiatu koszalińskiego w kategorii udziału osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności jednostki ogółem. Wynik ten świadczy o

relatywnie wysokim odsetku osób korzystających ze wsparcia społecznego w gminie Sianów.

Infrastruktura techniczna, odpady i komunikacja

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 17 punktów ujęcia wody, z czego największy znajduje się w miejscowości Kłos. Infrastruktura wodociągowa znajduje się w niezadowalającym stanie technicznym. Przestarzałe instalacje stalowe i azbestocementowe są przyczyną częstych awarii i przerw w systemie dostarczania mieszkańcom wody. W 2015 roku odsetek ludności gminy korzystający z instalacji wodociągowej wynosił 92,6%. Od 2010 roku wartość ta wzrosła o 17,6%.

W 2015 roku na terenie gminy funkcjonowały dwie oczyszczalnie ścieków, z których korzystało 7 822 mieszkańców gminy i 41 052 mieszkańców powiatu. W 2015 roku instalację kanalizacyjną użytkowało 54,1% ludności gminy. Od 2010 roku wartość ta wzrosła o 9,7%.

Mieszkańcy Sianowa posiadają dostęp do instalacji gazowniczej (89,5% ludności miasta). Tereny wiejskie nie są zgazyfikowane, ich mieszkańcy korzystają z gazu w butlach, które są dystrybuowane w miastach Koszalin oraz Sianów. W odniesieniu do wszystkich mieszkańców gminy, w 2015 roku wyłącznie 15,2% ludności korzystało z instalacji gazowej.

Pomimo systematycznego wzrostu liczby użytkowników instalacji technicznych, w zestawieniu z pozostałymi jednostkami powiatu, gmina Sianów zajmuje w klasyfikacji ostatnie miejsca. Statystyka świadczy o dużych brakach w infrastrukturze technicznej oraz występowaniu potrzeb rewitalizacyjnych w tej sferze. Regionalny Zakład Odzysku Odpadów, zarządzany przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej sp. z o.o. w Koszalinie, zlokalizowany jest na terenie gminy Sianów. Zakład utylizacyjny jest miejscem składowania odpadów pochodzących nie tylko z gminy Sianów. Ze składowiska zajmującego powierzchnię ok. 20 ha korzystają mieszkańcy miasta Koszalin oraz części pobliskich gmin, tj. Biesiekierza, Będzina, Manowa, Mielna i Polanowa. W 2015 roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca zebrano 218 kg zmieszanych odpadów komunalnych, z czego 171,8 kg pochodziło z gospodarstw domowych. W latach 2010 -

2015 masa zebranych odpadów wzrosła o 41,2%, natomiast tych pochodzących z gospodarstw domowych o 57,5%.

Gmina Sianów jest dobrze skomunikowana z pobliskimi ośrodkami miejskimi: Koszalinem, Sławmem i Słupskiem. W 2015 roku długość dróg krajowych przebiegających przez gminę wynosiła 10,8km, wojewódzkich 23,7 km, powiatowych 83,1 km, natomiast gminnych z utwardzoną powierzchnią 32,3 km. Węzeł komunikacyjny drogi krajowej nr 6 oraz wojewódzkiej nr 203 oddalony jest o 2 km od miasta Sianów. Przez teren gminy przebiega trasa kolejowa w relacji Szczecin - Koszalin - Gdynia o długości 15 km. W 2015 roku na terenie gminy Sianów funkcjonowało 13,4 km ścieżek rowerowych.

Budżet gminy

W 2015 roku wpływy do budżetu gminy Sianów wynosiły 50,3 mln zł, podczas gdy wydatki 49,3 mln zł. Największe znaczenie dla wpływów do budżetu miały: dochody własne gminy (23,3 mln zł), dotacje (14,0 mln zł) oraz subwencja ogólna (13,0 mln zł). Główne źródło nakładów budżetowych stanowiły wydatki bieżące (37,5 mln zł). W 2015 roku rachunek dochodów i kosztów gminy Sianów został wykonany bez deficytu budżetowego⁴.

W 2015 roku dochody gminy Sianów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 3 665 zł, natomiast wydatki na 1 osobę 3 594 zł. W zestawieniu z pozostałymi jednostkami terytorialnymi w powiecie koszalińskim, w kategorii wpływów i wypływów do budżetu *per capita* gmina Sianów znalazła się na ostatnim miejscu. Budżet gminy jest relatywnie niewielki po przeliczeniu go na 1 mieszkańca. W 2015 roku dochody do budżetu gminy na finansowanie programów unijnych wyniosły 5,7 mln zł. W porównaniu do pozostałych gmin w powiecie koszalińskim, gmina Sianów została sklasyfikowana na 2 miejscu pod względem wartości uzyskanych subwencji na projekty unijne.

⁴ Statystyczne Vademecum Samorządowca dla gminy miejsko-wiejskiej Sianów na 2016 rok.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej oraz gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej na całym obszarze gminy oraz diagnoza skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych zostały oparte na analizie porównawczej jednostek urbanistycznych, bazującej na zestawie wskaźników podstawowych i syntetycznych, umożliwiających obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów gminy Sianów. Dane dla poszczególnych jednostek porównano do danych dla regionu, dzięki czemu otrzymano całościowy obraz obszaru gminy.

Wykorzystane wskaźniki pozwalają na uzyskanie porównywalnego i skalowalnego obrazu, dotyczącego wszystkich jednostek urbanistycznych oraz wskazania jednostek, które zgodnie z analizą wskaźnikową, są szczególnie zagrożone wykluczeniem i predysponowane do objęcia kompleksowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.

Podział gminy na jednostki analityczne

Na potrzeby analizy czynników określających poziom degradacji gminy w poszczególnych jego obszarach, zastosowano podział gminy na jednostki administracyjne, tj. sołectwa oraz miasto. Z uwagi na dużą liczbę mieszkańców, dla miasta Sianów za jednostki urbanistyczne przyjęto osiedla. Ulice, które nie były przypisane do żadnego z osiedli dołączono do najbliższej jednostki analitycznej, tj. do osiedla nr 3, dzięki czemu możliwe było porównanie wewnątrzgminnego stopnia zróżnicowania poszczególnych wskaźników degradacji.

W wyniku podziału do analizy wskaźnikowej użyto 27 jednostek analitycznych:

Tabela 5 Jednostki analityczne gminy Sianów

➤ Bielkowo	➤ Sieciemin
➤ Dąbrowa	➤ Sierakowo Sławieńskie
➤ Gorzebądz	➤ Sowno

-
➤ Grabówko	➤ Skibno
➤ Iwięcino	➤ Skwierzynka
➤ Karnieszewice	➤ Sucha Koszalińska
➤ Kędzierzyn	➤ Szczeglino
➤ Kleszcze	➤ Szczeglino Nowe
➤ Kłós	➤ Węgorzewo Koszalińskie
➤ Maszkowo	➤ Wierciszewo
➤ Mokre	➤ Osiedle Stare Miasto
➤ Osieki	➤ Osiedle Słowackiego
➤ Ratajki	➤ Osiedle Karnieszewice
➤ Rzepkowo	
-

Źródło: Opracowanie własne.

W skład osiedli wchodzi następujące ulice:

Osiedle Stare Miasto:

- Armii Polskiej
- Bolesława Chrobrego
- Działkowa
- Koszalińska
- Kościelna
- Leszczynowa
- Lutyków
- Morska
- Ogrodowa
- Parkowa
- Piastów
- Plac pod Lipami
- Polna
- Sienna
- Spółdzielcza
- Strzelecka
- Tylna
- Węgorzewska

Osiedle Słowackiego:

- Mikołaja Kopernika
- Adama Mickiewicza
- Juliusza Słowackiego

Osiedle Karnieszewice:

- Brzozowa
- Bukowa
- Dębowa
- Dworcowa
- Jarzębinowa
- Klonowa
- Kwiatowa
- Lipowa
- Łubuszan
- Łużycka
- Spokojna
- Podgórna
- Rzemieślnicza
- Słoneczna
- Topolowa
- Miła
- Przyjaciół
- Zgody

Rysunek 1 Podział gminy na jednostki analityczne

Źródło: Opracowanie własne.

Zgodnie z „Zasadami realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020”, przyjętymi Uchwałą Nr 478/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 30 marca 2016 r. jednostka urbanistyczna poddana analizie wskaźnikowej powinna dotyczyć obszaru zamieszkałego. Osobne jednostki urbanistyczne powinny zostać wyznaczone dla:

- Terenów zieleni i rekreacji (poza niewielkimi wewnątrzsiedlowymi skwerami i deptakami),
- Użytków rolnych, wód, lasów i nieużytków,

- Terenów pełniących funkcje produkcyjne (poza niewielkimi zakładami wewnątrz osiedli),
- Terenów pełniących funkcje usługowe (np. duże centra handlowe),
- Terenów komunikacyjnych (w szczególności duże obszary torów i bocznic kolejowych).

W związku z powyższym w ramach każdej jednostki analitycznej wyodrębniono tereny niezamieszkałe. Poniższa tabela przedstawia ostateczny podział jednostek urbanistycznych. Tereny oznaczone cyfrą oznaczają jednostki analityczne, tj. te, dla których sporządzona została analiza, zaś tereny niezamieszkałe oznaczono cyfrą i literą.

Tabela 6 Liczba ludności jednostek urbanistycznych gminy Sianów

Lp.	Jednostki urbanistyczne	Liczba ludności	Udział ludności
1	Teren zamieszkały sołectwa Bielkowo	246	1,83%
1a	Teren niezamieszkały sołectwa Bielkowo	0	0%
2	Teren zamieszkały sołectwa Dąbrowa	384	2,86%
2a	Teren niezamieszkały sołectwa Dąbrowa	0	0%
3	Teren zamieszkały sołectwa Gorzebądz	120	0,89%
3a	Teren niezamieszkały sołectwa Gorzebądz	0	0%
4	Teren zamieszkały sołectwa Grabówko	165	1,23%
4a	Teren niezamieszkały sołectwa Grabówko	0	0%
5	Teren zamieszkały sołectwa Iwięcino	334	2,49%
5a	Teren niezamieszkały sołectwa Iwięcino	0	0%
6	Teren zamieszkały sołectwa Karnieszewice	371	2,76%
6a	Teren niezamieszkały sołectwa Karnieszewice	0	0%
7	Teren zamieszkały sołectwa Kędzierzyn	138	1,03%
7a	Teren niezamieszkały sołectwa Kędzierzyn	0	0%
8	Teren zamieszkały sołectwa Kleszcze	228	1,70%
8a	Teren niezamieszkały sołectwa Kleszcze	0	0%
9	Teren zamieszkały sołectwa Kłós	294	2,19%
9a	Teren niezamieszkały sołectwa Kłós	0	0%
10	Teren zamieszkały sołectwa Maszkowo	224	1,67%
10a	Teren niezamieszkały sołectwa Maszkowo	0	0%
11	Teren zamieszkały sołectwa Mokre	149	1,11%
11a	Teren niezamieszkały sołectwa Mokre	0	0%
12	Teren zamieszkały sołectwa Osieki	483	3,60%
12a	Teren niezamieszkały sołectwa Osieki	0	0%

13	Teren zamieszkały sołectwa Ratajki	107	0,80%
13a	Teren niezamieszkały sołectwa Ratajki	0	0%
14	Teren zamieszkały sołectwa Rzepkowo	233	1,74%
14a	Teren niezamieszkały sołectwa Rzepkowo	0	0%
15	Teren zamieszkały sołectwa Sieciemin	400	2,98%
15a	Teren niezamieszkały sołectwa Sieciemin	0	0%
16	Teren zamieszkały sołectwa Sierakowo Sławieńskie	233	1,74%
16a	Teren niezamieszkały sołectwa Sierakowo Sławieńskie	0	0%
17	Teren zamieszkały sołectwa Sowno	177	1,32%
17a	Teren niezamieszkały sołectwa Sowno	0	0%
18	Teren zamieszkały sołectwa Skibno	815	6,07%
18a	Teren niezamieszkały sołectwa Skibno	0	0%
19	Teren zamieszkały sołectwa Skwierzynka	412	3,07%
19a	Teren niezamieszkały sołectwa Skwierzynka	0	0%
20	Teren zamieszkały sołectwa Sucha Koszalińska	438	3,26%
20a	Teren niezamieszkały sołectwa Sucha Koszalińska	0	0%
21	Teren zamieszkały sołectwa Szczeglino	347	2,59%
21a	Teren niezamieszkały sołectwa Szczeglino	0	0%
22	Teren zamieszkały sołectwa Szczeglino Nowe	71	0,53%
22a	Teren niezamieszkały sołectwa Szczeglino Nowe	0	0%
23	Teren zamieszkały sołectwa Węgorzewo Koszalińskie	303	2,26%
23a	Teren niezamieszkały sołectwa Węgorzewo Koszalińskie	0	0%
24	Teren zamieszkały sołectwa Wierciszewo	372	2,77%
24a	Teren niezamieszkały sołectwa Wierciszewo	0	0%
25	Teren zamieszkałe osiedla Stare Miasto	2142	15,96%
25a	Teren niezamieszkały osiedla Stare Miasto	0	0%
26	Teren zamieszkały osiedla Słowackiego	1727	12,87%
26a	Teren niezamieszkały osiedla Słowackiego	0	0%
27	Teren zamieszkały osiedla Karnieszewice	2507	18,68%
27a	Teren niezamieszkały osiedla Karnieszewice	0	0%

Źródło: Opracowanie własne.

Sołectwo Bielkowo

Obszar zamieszkały:

Zamieszkały obszar sołectwa zajmuje głównie zwarta zabudowa jednorodzinna. Zabudowa powstała wzdłuż głównej drogi dojazdowej, tj. drogi powiatowej. Sołectwo, z uwagi na nadmorskie położenie, posiada duże możliwości rozwoju turystyki.

Obszar niezamieszkały:

Zdecydowana większość powierzchni sołectwa jest niezamieszкана. Północna część sołectwa znajduje się w zlewni jeziora Bukowo, tam też teren porastają lasy. Wokół terenów zabudowanych znajdują się użytki rolne – w północno-zachodniej części gminy występują gleby wysokiej jakości, sprzyjające rozwojowi rolnictwa. W pobliżu zabudowań znajduje się także zabudowa produkcyjno-magazynowa o charakterze rolniczym i pozarolniczym.

Sołectwo Dąbrowa

Obszar zamieszkały:

Obszar zamieszkały to głównie zwarta zabudowa wielofunkcyjna o przewadze funkcji mieszkaniowych. Poza tym znajduje się tam zabudowa usługowa, w tym usługi turystyczne, sportowe i rekreacyjne oraz zieleń publiczna i ochronna. Na terenie zabudowanym znajdują się strefy ochrony archeologicznej oraz wioska tematyczna „Wioska Zdrowego Życia”.

Obszar niezamieszkały:

Zachodnią i południową część sołectwa porastają lasy, zaś w północnej części swój bieg ma rzeka Unieść. W zachodniej części znajdują się potencjalne obszary lokalizacji systemów ogniw fotowoltaicznych.

Sołectwo Gorzebądz

Obszar zamieszkały:

Zabudowa mieszkaniowa zlokalizowana jest wzdłuż drogi powiatowej. Wśród budynków znajduje się także gospodarstwo agroturystyczne.

Obszar niezamieszkały:

Teren sołectwa jest obszarem niezalesionym (jedyne tereny leśne znajdują się na południu sołectwa, przy drodze powiatowej. Zdecydowaną większość powierzchni stanowią obszary niezabudowane oraz grunty rolne.

Sołectwo Grabówko

Obszar zamieszkały:

Teren zabudowany zajmuje stosunkowo dużą powierzchnię sołectwa. Tworzy go głównie zabudowa jednorodzinna.

Obszar niezamieszkały:

Tereny niezamieszkałe to głównie obszary niezalesione. Obok terenów zabudowanych znajduje się zabudowa produkcyjno-magazynowa rolnicza.

Sołectwo Iwęcino

Obszar zamieszkały:

Na terenie zabudowanym, oprócz zabudowy jednorodzinnej, znajduje się kościół, wieś Cysterska, zabytki architektury, schronisko oraz dwa cmentarze – przykościelny oraz ewangelicki.

Obszar niezamieszkały:

Północno zachodnia część sołectwa stanowi granicę gminy, którą tworzy linia brzegowa jeziora Bukowo. Nieco poza obszarem zamieszkałym znajduje się wioska tematyczna „Wioska Końca Świata”.

Sołectwo Karnieszewice

Obszar zamieszkały:

Obszar zamieszkały tworzą znajdujące się w sołectwie wioski: Karnieszewice (największa), Trawica, Płonka, Gracz oraz Kołżin. We wsi Karnieszewice znajduje się kościół oraz zabytek architektoniczny, zaś w Trawicy hotel oraz stacja benzynowa.

Obszar niezamieszkały:

Zdecydowana większość powierzchni sołectwa (północno-zachodnia część) obejmuje lasy, w tym lasy chronione. Na obszarze znajduje się rezerwat przyrody „Jodły Karnieszewickie”. Na terenie tym znajdują się pomniki przyrody i atrakcje turystyczne związane z naturalnym środowiskiem. Między lasem a terenem zabudowanym znajdują się kompleksy gruntów rolnych przewidziane do ochrony. Przez teren sołectwa przebiegać będzie droga ekspresowa S6 (obwodnica Sianowa).

Sołectwo Kędzierzyn

Obszar zamieszkały:

Zabudowa mieszkaniowa zlokalizowana jest wzdłuż drogi gminnej. Na terenie sołectwa znajduje się stadnina koni oraz gospodarstwo agroturystyczne.

Obszar niezamieszkały:

Południowe tereny sołectwa porastają lasy. Pozostałą część powierzchni stanowi obszar niezabudowany, ogrody działkowe, sady, plantacje oraz tereny podmokłe. Przez teren sołectwa przebiegać będzie obwodnica Sianowa.

Sołectwo Kleszcze

Obszar zamieszkały:

Kleszcze to niewielka miejscowość popegeerowska. Znajdują się tam głównie budynki mieszkaniowe. Zabudowa usytuowana jest wzdłuż drogi powiatowej.

Obszar niezamieszkały:

Północno-zachodnia granica sołectwa jest jednocześnie granicą gminy. Stanowi ją m.in. linia brzegowa jeziora Jamno. Na terenie niezamieszkałym właściwie brak lasów. Wokół terenów zabudowanych znajduje się zieleń publiczna, obszary zieleni chronionej oraz zabudowa produkcyjno-magazynowa o charakterze rolniczym. Na terenie sołectwa występują „Unieskie Moczary” (lasy bagienne i torfowiska).

Sołectwo Kłós

Obszar zamieszkały:

Obszar zabudowany znajduje się w pobliżu drogi krajowej nr 6. Stanowi go głównie jednorodzinna zabudowa mieszkaniowa.

Obszar niezamieszkały:

Przez teren sołectwa przebiega droga krajowa nr 6 relacji Gdańsk-Szczecin. Przepływa tam także rzeka Unieść, wzdłuż której znajduje się szlak rowerowy.

Sołectwo Maszkowo

Obszar zamieszkały:

Tereny zabudowane znajdują się głównie wzdłuż drogi wojewódzkiej. To w zdecydowanej przewadze budynki mieszkalne, jednak znajduje się tam także zabudowa usługowa, w tym usługi turystyczne, sportowe i rekreacyjne oraz niewielkie obszary zieleni publicznej i zieleni chronionej.

Obszar niezamieszkały:

Znaczną część sołectwa stanowią lasy, w tym lasy ochronne – porastają one południową oraz środkową część sołectwa oraz mniejsze tereny części północnej. Wokół zabudowań znajduje się spora liczba obiektów infrastruktury technicznej, które planuje się zlikwidować. A obszarze niezamieszkałym znajduje się także zabudowa produkcyjno-magazynowa rolnicza, zlokalizowana w bliskiej odległości od drogi wojewódzkiej.

Sołectwo Mokre

Obszar zamieszkały:

Zabudowa mieszkaniowa zlokalizowana jest w północnej części sołectwa, wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 206.

Obszar niezamieszkały:

Właściwie cały obszar sołectwa (z wyłączeniem północnej części, przez którą przebiega droga wojewódzka) pokrywają lasy, w tym lasy ochronne. W bliskiej odległości od terenów zabudowanych znajdują się obszary zielone, w tym obszary zieleni chronionej.

Sołectwo Osieki

Obszar zamieszkały:

Osieki to miejscowość popegeerowska. Zabudowa miejscowości jest zwarta, koncentruje się przy drodze powiatowej oraz linii brzegowej jeziora Jamno. Na terenie miejscowości znajduje się kościół, hotel, gospodarstwo agroturystyczne oraz dwór. Sołectwo, z uwagi na nadmorskie położenie, posiada duże możliwości rozwoju turystyki.

Obszar niezamieszkały:

Zachodnia granica sołectwa to jednocześnie granica gminy. Tworzy ją linia brzegowa jeziora Jamno. Znaczna część sołectwa to kompleksy gruntów rolnych przewidziane do ochrony. Wokół terenów zabudowanych znajdują się obszary zieleni publicznej, obszary zieleni chronionej oraz zabudowa produkcyjno-magazynowa o charakterze rolniczym.

Sołectwo Ratajki

Obszar zamieszkały:

Obszar zamieszkały sołectwa stanowią dwie wsie: Ratajki i Borowiec. Ich główną zabudowę stanowią budynki mieszkalne. Na terenie miejscowości Ratajki znajduje się kościół oraz zabytkowy dwór. Wśród budynków mieszkalnych znajduje się zabudowa produkcyjno-magazynowa rolnicza.

Obszar niezamieszkały:

Znaczną część obszaru zajmują lasy. Wokół terenów zabudowanych znajdują się obszary wymagające rekultywacji, w tym likwidacji dzikiej lub czasowej zabudowy. Na terenie sołectwa znajduje się także żwirowania.

Sołectwo Rzepkowo

Obszar zamieszkały:

Obszar zamieszkały stanowi zabudowa wielofunkcyjna z przewagą funkcji mieszkaniowej. Budynki zlokalizowane są wokół drogi gminnej, która umożliwia dojazd do pobliskich miejscowości.

Obszar niezamieszkały:

Tuż obok terenów zamieszkałych znajdują się tereny zieleni publicznej i ochronnej, zabudowa produkcyjno-magazynowa o charakterze rolniczym oraz infrastruktura techniczna.

Sołectwo Sieciemín

Obszar zamieszkały:

Sołectwo Sieciemín obejmuje wsie: Sieciemín, Krzykacz, Przytok oraz Siecieminek. Podobnie jak w przypadku innych sołectw, tak i tu zabudowa mieszkalna zlokalizowana jest wzdłuż drogi gminnej. Wśród budynków mieszkalnych znajdują się kościół, gospodarstwo agroturystyczne oraz zabytkowy dwór.

Obszar niezamieszkały:

Wschodnia granica sołectwa stanowi także granicę gminy. Znaczny obszar zajmują lasy, głównie lasy ochronne. Na ich terenie znajduje się rezerwat przyrody „Sieciemieńskie Rosiczki”. Obszar niezalesiony to m.in. tereny podmokłe. W pobliżu zabudowań mieszkalnych znajduje się zabudowa produkcyjno-magazynowa rolnicza.

Sołectwo Sierakowo Sławieńskie

Obszar zamieszkały:

Obszary zamieszkałe sołectwa stanowią wsie: Sierakowo Sławieńskie, Sierakówko, Sowieński Młyn oraz Suszka. Zabudowa mieszkaniowa znajduje się głównie przy drogach dojazdowych. Przy budynkach mieszkalnych znajdują się tereny zieleni publicznej, zabudowa produkcyjno-magazynowa rolnicza oraz zabudowa usługowa (w tym usługi turystyczne, sportowe i rekreacyjne). Zabudowę tworzą także kościół, Wieś Cysterska, gospodarstwo agroturystyczne oraz wiatrak.

Obszar niezamieszkały:

Zdecydowana część granicy sołectwa stanowi jednocześnie granicę gminy. Powierzchnia sołectwa w większości pokryta jest przez lasy, w tym lasy chronione. Obszarem „Natura 2000” objęty jest także teren Doliny Bielawy, na której występuje wiele chronionych gatunków roślin i zwierząt. Na omawianym obszarze znajduje się także wioska tematyczna „Wioska Hobbitów”.

Sołectwo Sowno

Obszar zamieszkały:

Obszar mieszkalny stanowi niewielką część sołectwa. Zabudowa to głównie budynki mieszkalne z obiektem usługowym.

Obszar niezamieszkały:

Znaczny obszar sołectwa pokryty jest lasami. Obok zabudowy mieszkalnej, przy drodze znajduje się zabudowa produkcyjno-magazynowa o funkcji rolniczej.

Sołectwo Skibno

Obszar zamieszkały:

Przez teren przebiega linia kolejowa relacji Gdynia-Szczecin, zlokalizowana jest tam także jedyna w gminie stacja kolejowa. Zabudowania mieszkaniowe znajdują się wzdłuż

drogi powiatowej oraz przy stacji. Na terenie sołectwa znajduje się stadnina koni, gospodarstwo agroturystyczne oraz pomniki przyrody.

Obszar niezamieszkały:

Na terenie niezamieszkałym, w przeciwieństwie do innych sołectw gminy, brak lasów. Powierzchnię pokrywają głównie tereny niezabudowane oraz obszary rolne. Wcześniej znaczny teren zajmowała wielkotowarowa gospodarka rolna.

Sołectwo Skwierzynka

Obszar zamieszkały:

Południową granicę sołectwa, a równocześnie granicę gminy stanowi linia kolejowa relacji Gdynia-Szczecin. Zabudowę stanowią głównie budynki mieszkalne, ale także obiekty usługowe, w tym usługi turystyczne, sportowe i rekreacyjne.

Obszar niezamieszkały:

Na obszarze sołectwa znajduje się jedynie niewielka powierzchnia lasów. Większość terenu stanowi obszar niezabudowany, tereny podmokłe oraz ogrody działkowe, sady i plantacje. W dość bliskiej odległości od terenów zabudowanych znajdują się zabudowania produkcyjno-magazynowe pozarolnicze, tym zabudowa przeznaczona do likwidacji. Przez teren sołectwa przebiegać będzie droga ekspresowa S6.

Sołectwo Sucha Koszalińska

Obszar zamieszkały:

Zabudowa miejscowości Sucha Koszalińska znajduje się wzdłuż drogi powiatowej. Obszar zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej zlokalizowany w północnej części mieszkalnej jest terenem wymagającym zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze.

Obszar niezamieszkały:

Północno-wschodnią część obszaru zajmują lasy. We wschodniej części sołectwa, na terenach rolnych znajdują się potencjalne obszary lokalizacji farm elektrowni wiatrowych.

Sołectwo Szczeglino

Obszar zamieszkały:

Zabudowa mieszkaniowa sołectwa Szczeglino znajduje się przy drodze krajowej nr 206. Między zabudowaniami znajduje się zieleń, w tym obszary zieleni chronionej.

Obszar niezamieszkały:

Blisko terenów zabudowanych znajduje się strefa ochrony archeologicznej. Część terenów niezalesionych pokrywa zabudowa produkcyjno-magazynowa rolnicza.

Sołectwo Szczeglino Nowe

Obszar zamieszkały:

Obszar zamieszkały stanowi jedynie niewielką część sołectwa. Są to głównie budynki jednorodzinne.

Obszar niezamieszkały:

Zdecydowaną większość powierzchni sołectwa pokrywają lasy, w tym lasy ochronne.

Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie

Obszar zamieszkały:

Obszar zamieszkały znajduje się w centrum sołectwa. Zabudowania składające się z budynków mieszkaniowych jednorodzinnych oraz obiektów usługowych (w tym usług turystycznych, sportowych i rekreacyjnych) zlokalizowane są wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 206. Wśród zabudowań znajdują się także kościół oraz zabytki architektury. Między budynkami mieszkalnymi znajdują się tereny publiczne, w tym zieleń oraz zieleń ochronna.

Obszar niezamieszkały:

Obszary niezamieszkałe w znacznej części pokryte są przez lasy, w tym lasy ochronne. Oprócz tego na terenach tych występują obszary górnicze oraz zabudowa produkcyjno-magazynowa rolnicza, która wymaga rekultywacji.

Sołectwo Wierciszewo

Obszar zamieszkały:

Zabudowania mieszkaniowe, składające się głównie z budynków jednorodzinnych, zlokalizowane są wzdłuż drogi powiatowej. Pośród zabudowań znajdują się obiekty infrastruktury technicznej. W Wierciszewie znajduje się gospodarstwo agroturystyczne oraz budownictwa regionalne.

Obszar niezamieszkały:

Lasy pokrywają jedynie niewielką powierzchnię sołectwa. Obszary niezamieszkałe stanowią tereny niezabudowane oraz kompleksy gruntów rolnych przewidziane do ochrony. W północnej części gminy znajduje się także zabudowa produkcyjno-magazynowa o funkcji rolniczej.

Osiedle Stare Miasto

Obszar zamieszkały:

W skład osiedla wchodzi następujące ulice: Armii Krajowej, Bolesława Chrobrego, Koszalińska, Kościelna, Leszczynowa, Lutyków, Morska, Ogrodowa, Parkowa, Piastów, Plac pod Lipami, Polna, Sienna, Spółdzielcza, Strzelecka, Tylina, Węgorzewska. Przez osiedle przebiega droga krajowa relacji Gdańsk-Szczecin, obszar posiada ścisłe dwukierunkowe związki komunikacyjne oraz komplementarność usług i zatrudnienia z miastem Koszalin, które znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie. Na terenie osiedla, oprócz zabudowy mieszkaniowej, znajduje się centrum usługowe m.in. siedziba władz administracyjnych gminy, kościół, Centrum Kultury, ośrodek zdrowia, szkoły (Szkoła Podstawowa i Gimnazjum) oraz punkty usługowe.

Obszar niezamieszkały:

Na osiedlu znajdują się tereny przemysłowe, w tym teren po jednej z najbardziej znanych Fabryk Zapalek. Szczegółne nagromadzenie terenów przemysłowych znajduje się przy ulicy Ogrodowej.

Osiedle Słowackiego

Obszar zamieszkały:

W skład osiedla wchodzi następujące ulice: Mikołaja Kopernika, Juliusza Słowackiego, Adama Mickiewicza. Na terenie obszaru swoją siedzibę ma m.in. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz ośrodki zdrowia.

Obszar niezamieszkały:

Wschodnią część osiedla stanowią lasy, znajdują się też tam ogrody działkowe oraz dwa zbiorniki wodne – jezioro Topiele oraz Małe Świdno.

Osiedle Karnieszewice

Obszar zamieszkały:

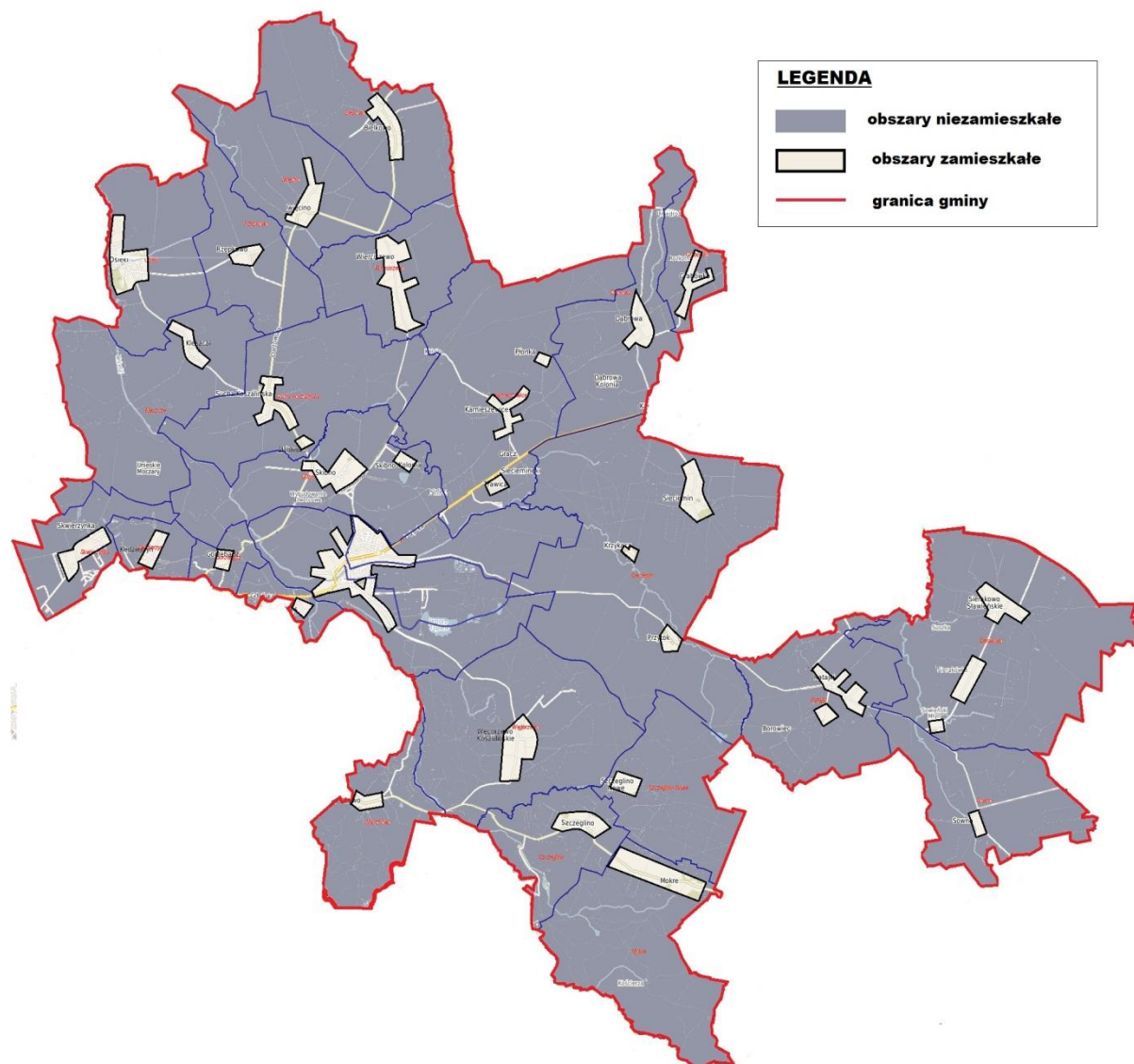
W skład osiedla wchodzi następujące ulice: Brzozowa, Bukowa, Dębowa, Dworcowa, Jarzębinowa, Klonowa, Kwiatowa, Lipowa, Łubuszan, Łużycka, Spokojna, Podgórna, Rzemieślnicza, Słoneczna, Topolowa oraz ulice Miła, Przyjaciół i Zgody. Osiedle stanowią w dużej mierze nowe domki jednorodzinne. Na terenie osiedla, oprócz zabudowy mieszkaniowej znajduje się m.in. policja, kościół i szkoła podstawowa.

Obszar niezamieszkały:

Obszar niezamieszkały stanowią głównie lasy i pola uprawne.

Poniższa mapa przedstawia tereny zamieszkałe i niezamieszkałe w podziale na jednostki analityczne.

Rysunek 2 Podział gminy na obszary zamieszkałe i niezamieszkałe w poszczególnych jednostkach analitycznych

Źródło: Opracowanie własne.

Należy zaznaczyć, że przeprowadzona analiza wskaźnikowa dotyczy wyłącznie terenów zamieszkałych, tj. terenów o numerach 1-27.

Metodologia

Delimitacji, czyli wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów do rewitalizacji na terenie gminy Sianów, dokonano na podstawie określenia wskaźników obrazujących poziom koncentracji zjawisk negatywnych. Przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego posłużono się wskaźnikami o charakterze ilościowym, które zostały opracowane na podstawie danych zastanych. Wskaźniki te odnoszą się do czterech sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz infrastrukturalnej. Dane niezbędne do opracowania diagnozy pozyskiwane były w podziale na sołectwa oraz ulice w mieście, które następnie były agregowane do poziomu osiedli.

Przy przeprowadzaniu analizy wskaźnikowej posłużono się wybranymi spośród zalecanych przez *Zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020* wskaźnikami podstawowymi oraz fakultatywnymi. Większość wartości wskaźników ma charakter względny, a więc została podana w stosunku do określonej liczby mieszkańców jednostek analitycznych (w zależności od wartości wskaźnika – 100, 1 000 lub 10 000). Umożliwia to porównywanie sytuacji wśród jednostek urbanistycznych różniących się od siebie pod względem liczby mieszkańców. Z powodu trudności w pozyskaniu wszystkich wskaźników podstawowych, do analizy włączono jedynie ich część. Wartości poszczególnych wskaźników odniesiono do wartości referencyjnych, tj. średnich wartości na obszarze gminy oraz porównano do wartości osiągniętych w regionie (województwie).

Dane bazowe pozyskiwane były od lokalnych oraz, w przypadku województwa, regionalnych i krajowych instytucji. Dane dla gminy otrzymano z: Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i Urzędu Miasta i Gminy w Sianowie oraz Komendy Miejskiej Policji i Powiatowego Urzędu Pracy w Koszalinie. Dane dla województwa pochodziły z baz danych: Wojewódzkiego Urzędu Pracy, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Szczecinie, Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) oraz Urzędu Statystycznego w Szczecinie.

Lista wskaźników wraz ze źródłami danych została zaprezentowana w poniższej tabeli.

Tabela 7 Wybrane wskaźniki podstawowe i fakultatywne

	Wskaźniki podstawowe	Źródła danych	Wskaźniki fakultatywne	Źródła danych
Sfera społeczna	W1 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie	W3 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1000 ludności	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
			W4 Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności danej jednostki	Urząd Miasta i Gminy w Sianowie
		Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Szczecinie	W5 Przyrost naturalny	Urząd Miasta i Gminy w Sianowie
	W2 Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie	W6 Liczba ofiar przemocy na 1000 osób	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
		Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie	W7 Frekwencja na wyborach na Burmistrza	Urząd Miasta i Gminy w Sianowie
Sfera gospodarcza	W8 Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób	Urząd Miasta i Gminy w Sianowie		
		Urząd Statystyczny w Szczecinie		
	W9 Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w	Urząd Miasta i Gminy w Sianowie		

	ogólnej liczbie ludności	Główny Urząd Statystyczny		
	W10 Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie		
		Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie		
Sfera przestrzenna i infrastrukturalna	W11 Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem	Urząd Miasta i Gminy w Sianowie	W12 Odsetek budynków wymagających remontu w liczbie budynków danej jednostki	Urząd Miasta i Gminy w Sianowie

Źródło: Opracowanie własne.

Obliczenie sumarycznego wskaźnika degradacji nastąpiło poprzez obliczenie średniej arytmetycznej oraz odchylenia standardowego dla poszczególnych wskaźników (metoda: odjęcie od wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej wartości dla całej gminy i podzielenie przez odchylenie standardowe). Wartości wystandaryzowane zostały dodatkowo poddane ważeniu – wskaźniki podstawowe otrzymały wagę 1, zaś komplementarne 0,5.

Wystandaryzowane wskaźniki wskazują odchylenie od normy, którą jest wartość średnia dla gminy. Zsumowane wskaźniki mogą przyjmować wartości dodatnie i ujemne – wartości ujemne świadczą o niższym niż średnia dla gminy wskaźniku degradacji, zaś wartości dodatnie wskazują na obszary o dużym natężeniu zjawisk kryzysowych.

Delimitacja obszarów zdegradowanych

Obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowany został stan kryzysowy, tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwo, przestępczość, bezrobocie, niski poziom edukacji, mała aktywność społeczna) oraz co najmniej jednym negatywnym zjawiskiem z zakresu sfery gospodarczej, technicznej, środowiskowej lub przestrzenno-funkcjonalnej. Może być on podzielony na podobszary, w tym podobszary, które nie posiadają wspólnych granic, warunkiem jest jednak występowanie sytuacji kryzysowej na każdym podobszarze.

Za obszar zdegradowany w Gminie Sianów uznane zostały te obszary, których wskaźnik sumaryczny jest wyższy, niż średnia dla gminy. By zachować przejrzystość dokumentu, pomija się zapis „tereny zamieszkałe”, należy mieć jednak na uwadze, że analizie wskaźnikowej poddane zostały jedynie obszary, na których mieszkają ludzie.

Sfera społeczna

Sfera społeczna obejmuje takie zagadnienia jak: demografia, pomoc społeczna, bezrobocie, bezpieczeństwo, ochrona zdrowia, edukacja, kultura i rekreacja. Poniżej znajdują się wskaźniki przedstawiające wybrane zagadnienia.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna to kompleksowy zbiór działań, zmierzających do wspierania osób i ich rodzin w pokonywaniu ciężkich sytuacji życiowych oraz doprowadzaniu ich do pełnej samodzielności. Jednostką odpowiedzialną za realizację zadań gminy w zakresie pomocy społecznej w gminie jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie. MGOPS niesie pomoc osobom, które z różnych przyczyn znalazły się w trudnej sytuacji materialnej, bytowej lub rodzinnej i nie potrafią z niej wyjść samodzielnie.

Oprócz głównego ośrodka pomocy, jakim jest MGOPS, na terenie gminy działa także:

1. Środowiskowy Dom Samopomocy „Szansa”, który jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu dla osób przewlekle psychicznie chorych lub osób niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu umiarkowanym i lekkim powyżej 18 roku życia.
2. Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy (we współpracy z Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie), który służy wsparciem dla osób borykających się z problemem przemocy domowej.

Głównym wskaźnikiem mierzącym stan kryzysowy w zakresie samodzielności mieszkańców jest liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 ludności. Dane o pomocy społecznej w podziale na sołectwa oraz ulice w mieście pozyskano od Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sianowie. Pokazują one stan liczby beneficjentów MGOPS na dzień 31.12.2016.

Dane wskazują, że w 2016 roku z pomocy społecznej skorzystało 513 rodzin, w tym 242 rodziny zamieszkujące wieś oraz 271 rodzin z miasta. W przeliczeniu na osoby, z pomocy skorzystało 1499 osób – 740 ze wsi oraz 759 z miasta. Należy zauważyć, że średnia liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej dla gminy jest ponad dwukrotnie wyższa, niż średnia dla całego województwa zachodniopomorskiego (111,70 osób w gminie i 50,62 osób w województwie), co świadczy o potrzebie pomocy Miejsko-Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej we wspieraniu osób znajdujących się w trudnej sytuacji. Najwyższy wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej wykazano dla jednostek: sołectwo Bielkowo, sołectwo Dąbrowa, sołectwo Kleszcze,

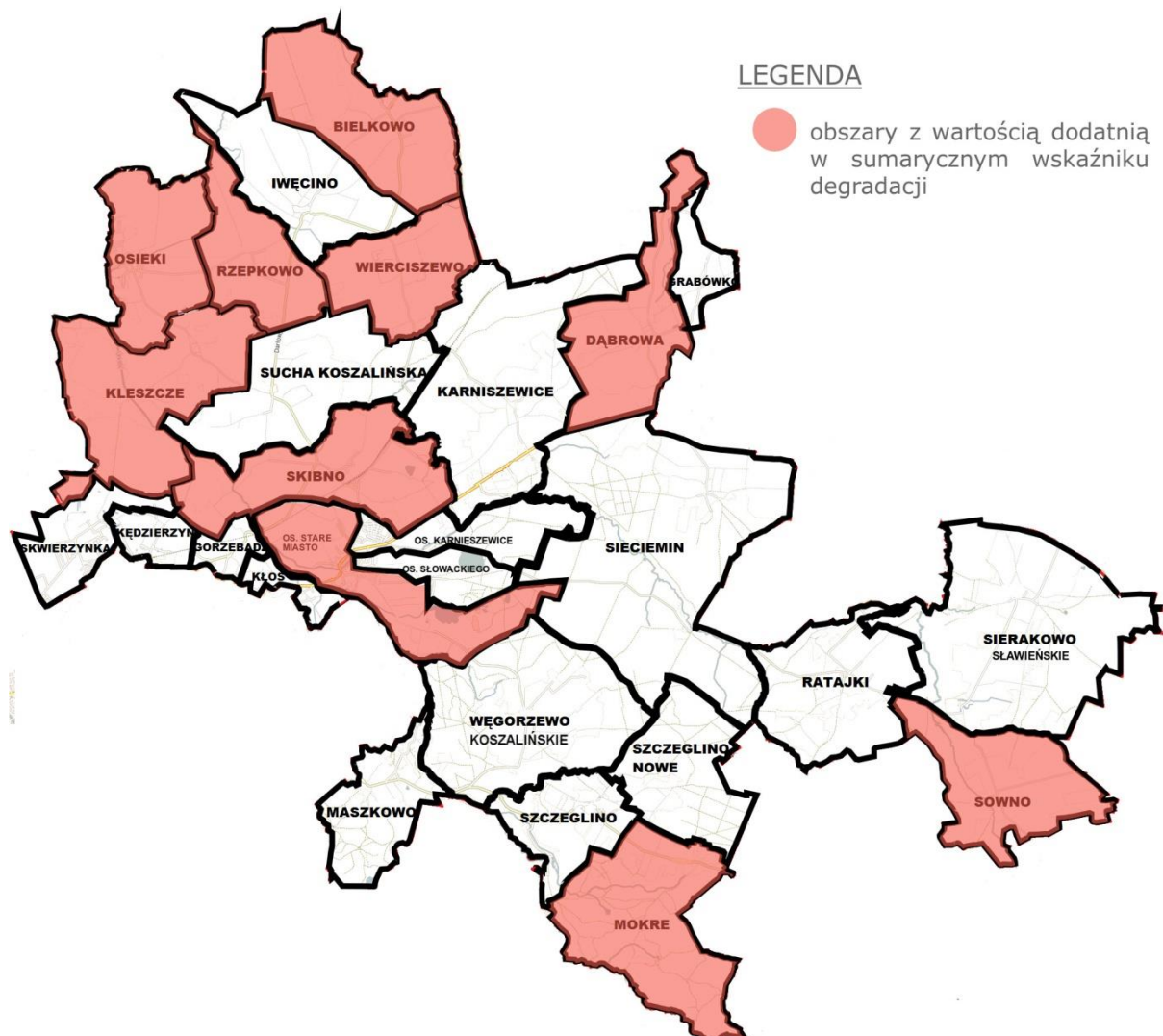
sołectwo Osieki, sołectwo Rzepkowo, sołectwo Sowno, sołectwo Wierciszewo oraz osiedle Stare Miasto.

Tabela 8 Wskaźnik podstawowy: Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 ludności

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 ludności
1	Sołectwo Bielkowo	130,08
2	Sołectwo Dąbrowa	138,02
3	Sołectwo Gorzebądz	83,33
4	Sołectwo Grabówko	72,73
5	Sołectwo Iwięcino	74,85
6	Sołectwo Karnieszewice	72,78
7	Sołectwo Kędzierzyn	86,96
8	Sołectwo Kleszcze	250,00
9	Sołectwo Kłós	54,42
10	Sołectwo Maszkowo	66,96
11	Sołectwo Mokre	107,38
12	Sołectwo Osieki	161,49
13	Sołectwo Ratajki	74,76
14	Sołectwo Rzepkowo	115,88
15	Sołectwo Sieciemin	97,50
16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	81,55
17	Sołectwo Sowno	254,24
18	Sołectwo Skibno	106,75
19	Sołectwo Skwierzynka	75,24
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	86,76
21	Sołectwo Szczeglino	83,57
22	Sołectwo Szczeglino Nowe	14,08
23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	52,81
24	Sołectwo Wierciszewo	126,34
25	Osiedle Stare Miasto	225,96
26	Osiedle Słowackiego	68,33
27	Osiedle Karnieszewice	62,62
Gmina Sianów		111,70
Województwo zachodniopomorskie		50,62

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 3 Wskaźnik podstawowy: Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 ludności

Źródło: Opracowanie własne.

Uściśleniem wskaźnika o liczbie osób korzystających z pomocy społecznej jest wskaźnik dotyczący liczby osób ubogich na 1000 ludności.

Problem ubóstwa, polegający na braku środków niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka w zakresie pożywienia, bezpieczeństwa czy ubrania, w znacznym stopniu dotyka społeczeństwo gminy Sianów. Ubóstwo często jest bezpośrednim skutkiem bezrobocia, niskiego statusu zawodowego oraz zamieszkiwana na wsi lub w małym mieście. Ubóstwo może też wynikać z problemu niepełnosprawności, długotrwałej i przewlekłej choroby, życiowej bezradności czy uzależnień. Oprócz tego ważną determinantą ubóstwa jest skład gospodarstwa

domowego – w tym przede wszystkim liczba dzieci. Wśród rodzin wielodzietnych obserwowane są znacznie wyższe wskaźniki ubóstwa, niż wśród innych typów rodzin.

Spośród 1499 osób korzystających z pomocy społecznej, aż 1216 to osoby ubogie (554 osoby to mieszkańcy wsi, zaś 662 to mieszkańcy miasta). Największa liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zamieszkiwała obszary: sołectwo Bielkowo, sołectwo Dąbrowa, sołectwo Grabówko, sołectwo Kleszcze, sołectwo Osieki, sołectwo Rzepkowo, sołectwo Sowno, sołectwo Wierciszewo oraz osiedle Stare Miasto.

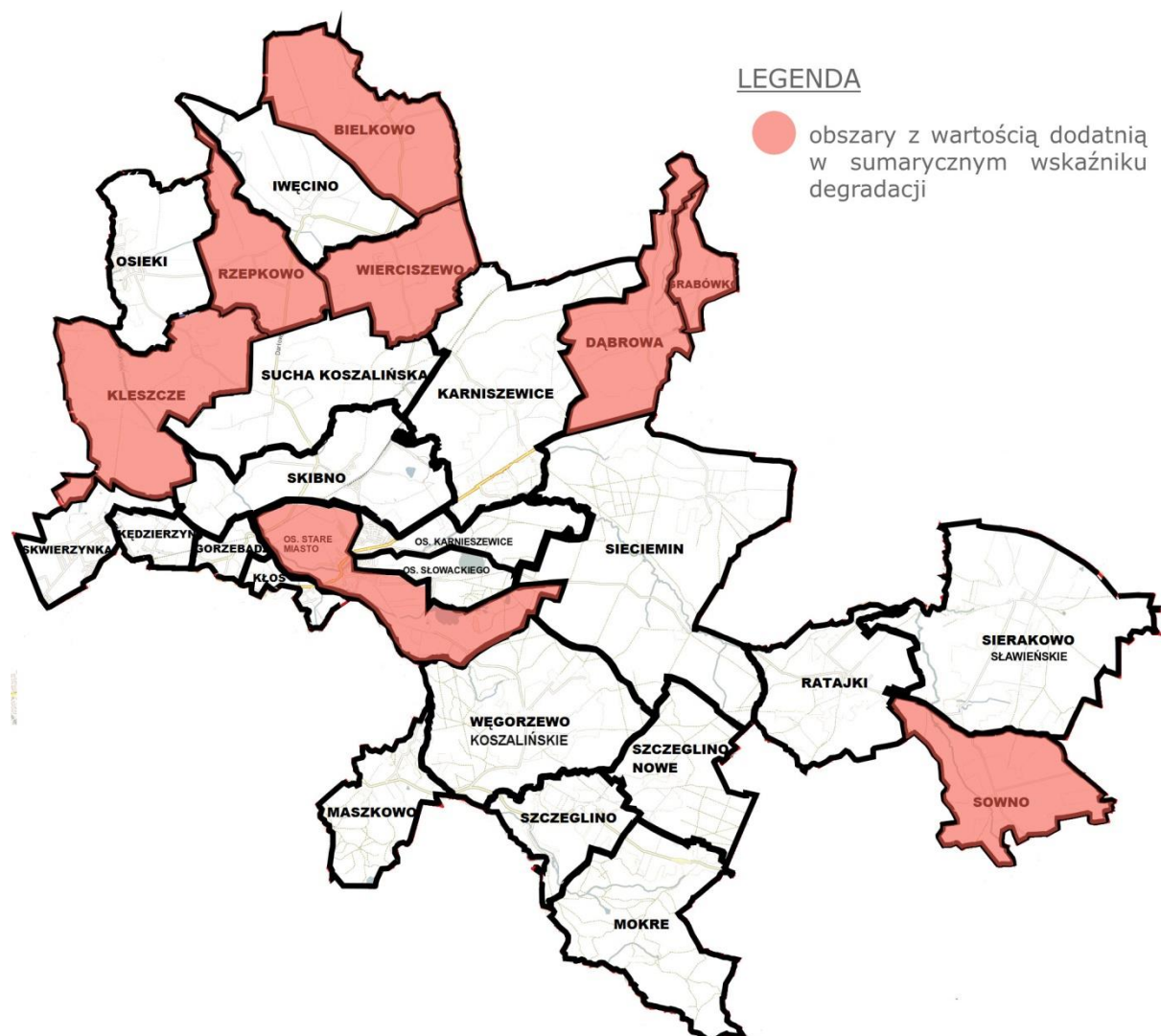
Tabela 9 Wskaźnik fakultatywny: Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1000 ludności

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1000 ludności
1	Sołectwo Bielkowo	121,95
2	Sołectwo Dąbrowa	117,19
3	Sołectwo Gorzebądz	58,33
4	Sołectwo Grabówko	103,03
5	Sołectwo Iwęcino	68,86
6	Sołectwo Karnieszewice	43,13
7	Sołectwo Kędzierzyn	7,25
8	Sołectwo Kleszcze	250,00
9	Sołectwo Kłós	30,61
10	Sołectwo Maszkowo	0
11	Sołectwo Mokre	67,11
12	Sołectwo Osieki	128,36
13	Sołectwo Ratajki	9,35
14	Sołectwo Rzepkowo	115,88
15	Sołectwo Sieciemin	52,50
16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	38,63
17	Sołectwo Sowno	158,19
18	Sołectwo Skibno	71,17
19	Sołectwo Skwierzynka	70,39
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	73,06
21	Sołectwo Szczeglino	72,05
22	Sołectwo Szczeglino Nowe	14,08
23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	6,60
24	Sołectwo Wierciszewo	118,28

25	Osiedle Stare Miasto	210,08
26	Osiedle Słowackiego	53,27
27	Osiedle Karnieszewice	47,87
Gmina Sianów		78,05

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 4 Wskaźnik fakultatywny: Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1000 ludności

Źródło: Opracowanie własne.

Bezrobocie

Ważnym wskaźnikiem społecznym jest także poziom bezrobocia. Należy zaznaczyć, że bezrobocie jest silnie powiązane z innymi negatywnymi zjawiskami społecznymi, takimi jak ubóstwo, alkoholizm a w skrajnych przypadkach przemoc w rodzinie i konflikt z

prawem. W pierwszej fazie bezrobocia osoby bez pracy często otrzymują wsparcie psychiczne od innych członków rodziny, ale wraz z wydłużaniem się okresu bezrobocia narastają konflikty.

Co charakterystyczne dla gminy Sianów, na przestrzeni lat wzrost bezrobocia, szczególnie bezrobocia długotrwałego, związany był z upadkiem wielkopowierzchniowych gospodarstw rolnych oraz dużych zakładów przemysłowych, m.in. Fabryki Zapalek. Duży udział osób długotrwale bezrobotnych zauważyć można w miejscowościach popegeerowskich oraz sołectwach oddalonych od miast Sianów oraz Koszalin. Wielu mieszkańców, mimo upływu lat, nie znalazło nowej pracy, nabyło jednak cechy ograniczające możliwość powrotu na rynek pracy.

Średni udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym dla gminy wynosi 0,04 i jest on wyższy niż średnia dla województwa – ta kształtuje się na poziomie 0,03. Wyższy niż średnia dla gminy udział osób długotrwale bezrobotnych odnotowano w jednostkach: sołectwo Dąbrowa, sołectwo Gorzebądz, sołectwo Grabówko, sołectwo Karnieszewice, sołectwo Mokre, sołectwo Osieki, sołectwo Ratajki, sołectwo Rzepkowo, sołectwo Sieciemin, sołectwo Sierakowo Sławieńskie, sołectwo Sowno, sołectwo Szczeglino oraz osiedle Stare Miasto.

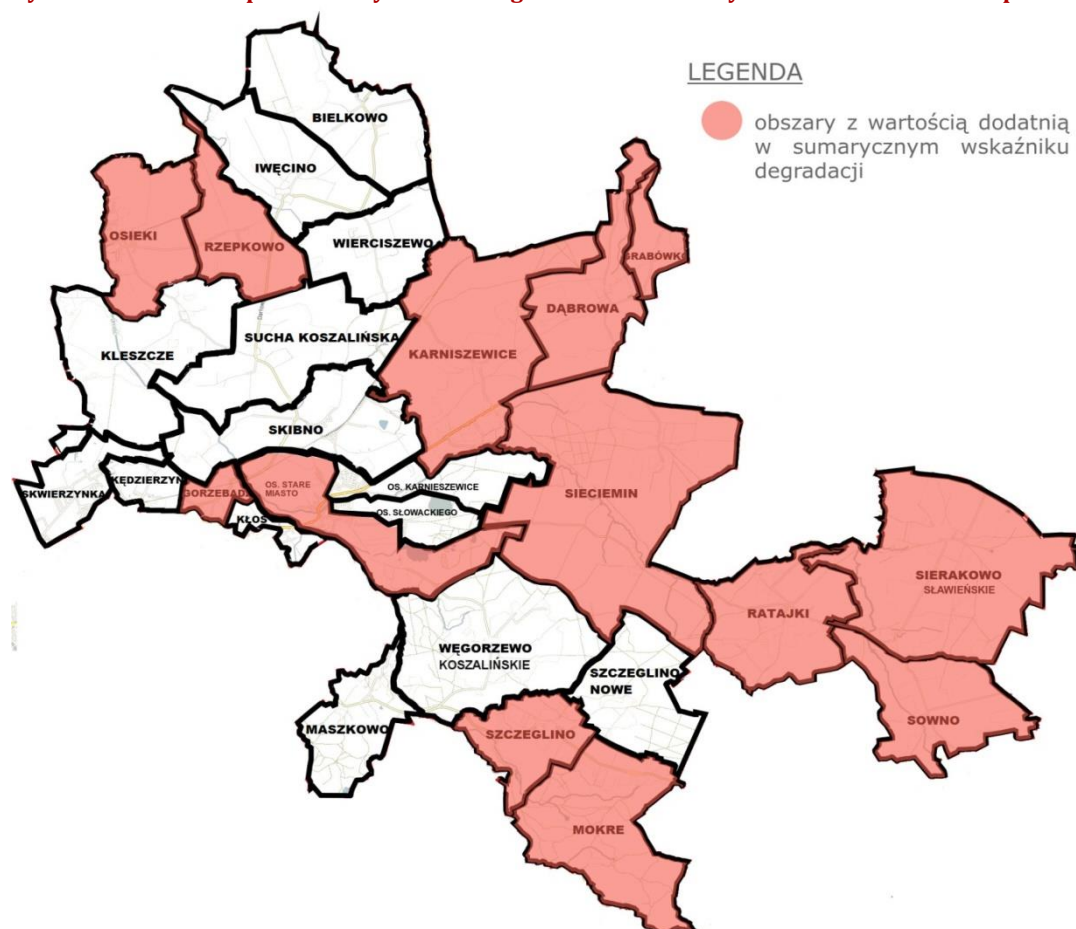
Tabela 10 Wskaźnik podstawowy: Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym.

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym
1	Sołectwo Bielkowo	0,03
2	Sołectwo Dąbrowa	0,08
3	Sołectwo Gorzebądz	0,06
4	Sołectwo Grabówko	0,06
5	Sołectwo Iwęcino	0,03
6	Sołectwo Karnieszewice	0,05
7	Sołectwo Kędzierzyn	0,03
8	Sołectwo Kleszcze	0,01
9	Sołectwo Kłós	0,03
10	Sołectwo Maszkowo	0,04
11	Sołectwo Mokre	0,05
12	Sołectwo Osieki	0,07
13	Sołectwo Ratajki	0,08

14	Sołectwo Rzepkowo	0,07
15	Sołectwo Sieciemin	0,05
16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	0,08
17	Sołectwo Sowno	0,08
18	Sołectwo Skibno	0,04
19	Sołectwo Skwierzynka	0,04
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	0,03
21	Sołectwo Szczeglino	0,06
22	Sołectwo Szczeglino Nowe	0,02
23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	0,00
24	Sołectwo Wierciszewo	0,00
25	Osiedle Stare Miasto	0,06
26	Osiedle Słowackiego	0,03
27	Osiedle Karnieszewice	0,03
Gmina Sianów		0,04
Województwo zachodniopomorskie		0,03

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 5 Wskaźnik podstawowy: Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne.

Demografia

Przyrost naturalny uznać można za wskaźnik obrazujący sytuację demograficzną. Jest to różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów, tym samym przyrost naturalny pośrednio wskazuje udział osób młodych (które zostają rodzicami) oraz osób starszych (które stanowią grupę o najwyższej śmiertelności). Przyrost może być więc wyznacznikiem działań kierowanych do danego obszaru, inne bowiem potrzeby społeczne i infrastrukturalne mają osoby młode, aktywne, inne zaś osoby starsze i chore.

Z danych Urzędu Gminy i Miasta Sianów wynika, iż zdecydowanie najwyższy przyrost naturalny występuje na terenie osiedla Karnieszewice. Jest to osiedle stosunkowo młode, na którym znajduje się duża liczba domów jednorodzinnych. Znajduje się tam także szkoła podstawowa, co tworzy dobre warunki do osiedlania się dla osób młodych. Z kolei zdecydowanie najniższy przyrost naturalny dotyczy osiedla Słowackiego, gdzie mieszka bardzo duży odsetek osób starszych. Przyrost niższy niż średnia dla gminy (która jest ujemna) występuje w jednostkach: sołectwo Bielkowo, sołectwo Dąbrowa, sołectwo Grabówko, sołectwo Karnieszewice, sołectwo Kędzierzyn, sołectwo Kleszcze, sołectwo Kłos, sołectwo Maszkowo, sołectwo Sierakowo Sławieńskie, sołectwo Sowno, sołectwo Skibno, sołectwo Skwierzynka, sołectwo Szczeglino, osiedle Stare Miasto i osiedle Słowackiego.

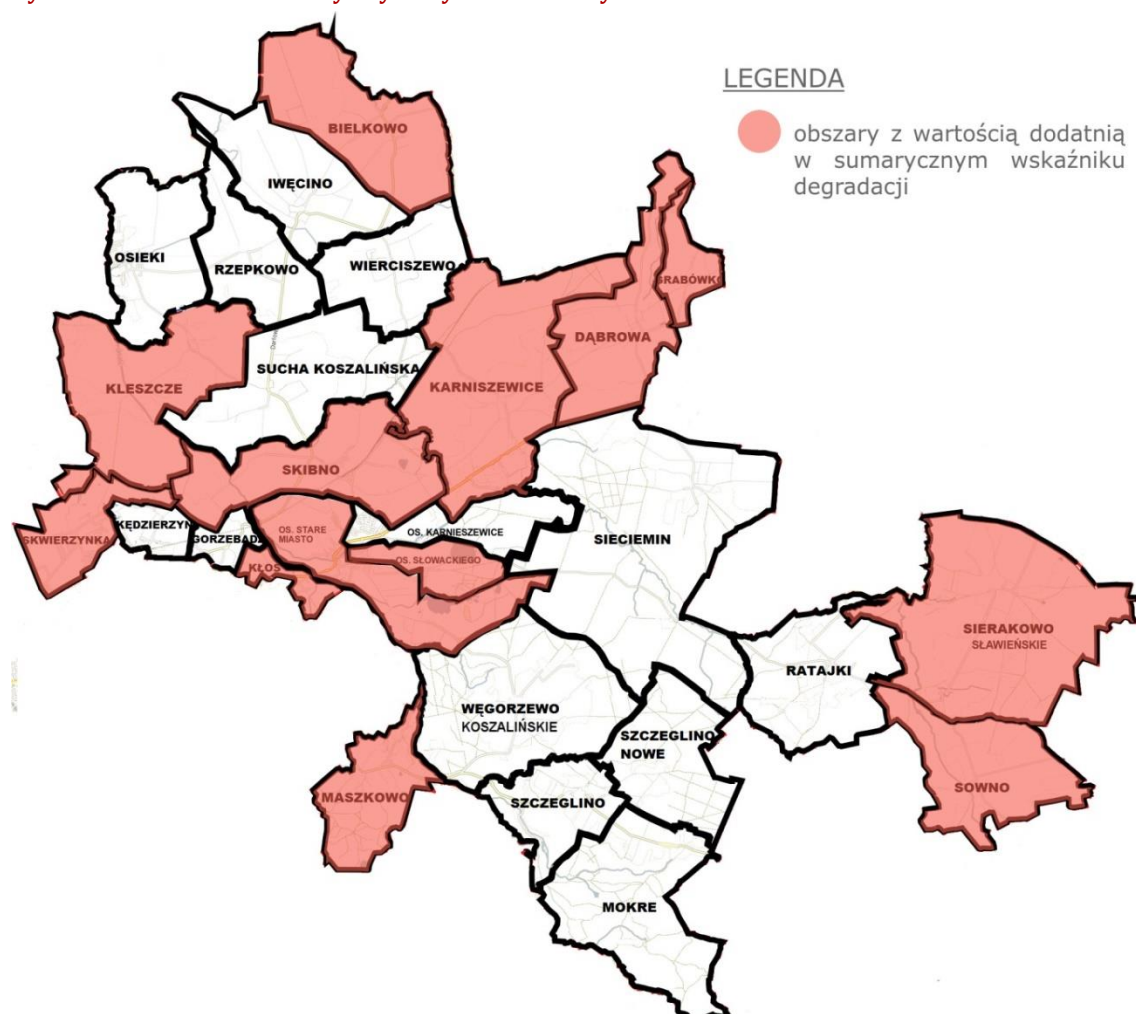
Tabela 11 Wskaźnik fakultatywny: Przyrost naturalny

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Przyrost naturalny
1	Sołectwo Bielkowo	-2
2	Sołectwo Dąbrowa	-5
3	Sołectwo Gorzebądz	1
4	Sołectwo Grabówko	-3
5	Sołectwo Iwęcino	1
6	Sołectwo Karnieszewice	-2
7	Sołectwo Kędzierzyn	-1
8	Sołectwo Kleszcze	-2
9	Sołectwo Kłos	-3
10	Sołectwo Maszkowo	-2
11	Sołectwo Mokre	0
12	Sołectwo Osieki	3
13	Sołectwo Ratajki	2

14	Sołectwo Rzepkowo	1
15	Sołectwo Sieciemin	6
16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	-4
17	Sołectwo Sowno	-2
18	Sołectwo Skibno	-2
19	Sołectwo Skwierzynka	-3
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	3
21	Sołectwo Szczeglino	-1
22	Sołectwo Szczeglino Nowe	1
23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	7
24	Sołectwo Wierciszewo	8
25	Osiedle Stare Miasto	-5
26	Osiedle Słowackiego	-15
27	Osiedle Karnieszewice	11
Gmina Sianów		-0,3

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 6 Wskaźnik fakultatywny: Przyrost naturalny

Źródło: Opracowanie własne.

O sytuacji demograficznej mówi także odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, które dopiero wkroczą na rynek pracy, założą swoje rodziny, będą trzonem lokalnej społeczności. Im mniej takich osób, tym bardziej zamierać będzie aktywność, tym mniej dzieci będzie się rodzić, tym wolniej będzie rozwijać się dany obszar i cała gmina.

Średni odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności całej gminy wynosi 19,96%. Poniższej średniej znalazły się jednostki: sołectwo Bielkowo, sołectwo Gorzebądz, sołectwo Karnieszewice, sołectwo Kleszcze, sołectwo Kłos, sołectwo Maszkowo, sołectwo Mokre, sołectwo Ratajki, sołectwo Rzepkowo, sołectwo Sieciemin, sołectwo Sierakowo Sławieńskie, sołectwo Sowno, sołectwo Węgorzewo Koszalińskie, osiedle Słowackiego oraz osiedle Karnieszewice.

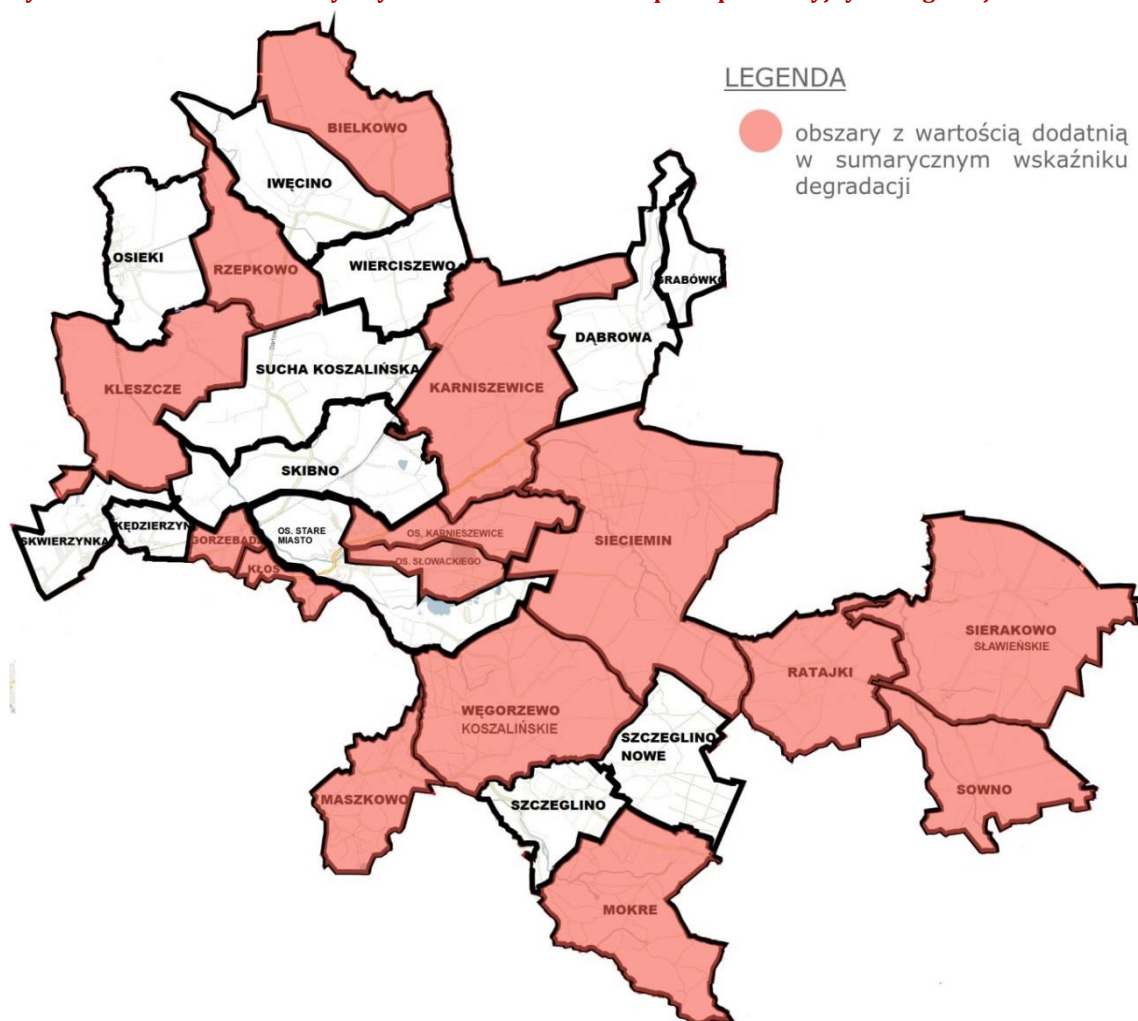
Tabela 12 Wskaźnik fakultatywny: Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności
1	Sołectwo Bielkowo	18,29%
2	Sołectwo Dąbrowa	25,26%
3	Sołectwo Gorzebądz	15,83%
4	Sołectwo Grabówko	23,64%
5	Sołectwo Iwęcino	20,06%
6	Sołectwo Karnieszewice	18,33%
7	Sołectwo Kędzierzyn	20,29%
8	Sołectwo Kleszcze	19,30%
9	Sołectwo Kłos	18,03%
10	Sołectwo Maszkowo	15,63%
11	Sołectwo Mokre	17,45%
12	Sołectwo Osieki	20,91%
13	Sołectwo Ratajki	18,69%
14	Sołectwo Rzepkowo	19,31%
15	Sołectwo Sieciemin	19,75%
16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	19,31%
17	Sołectwo Sowno	19,21%
18	Sołectwo Skibno	22,70%
19	Sołectwo Skwierzynka	22,82%
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	20,09%
21	Sołectwo Szczeglino	23,05%

22	Sołectwo Szczeglino Nowe	22,54%
23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	17,16%
24	Sołectwo Wierciszewo	27,69%
25	Osiedle Stare Miasto	21,99%
26	Osiedle Słowackiego	15,75%
27	Osiedle Karnieszewice	18,83%
Gmina Sianów		19,96%

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 7 Wskaźnik fakultatywny: Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności

Źródło: Opracowanie własne.

Bezpieczeństwo

Dla mieszkańców bardzo ważną kwestią jest bezpieczeństwo dotyczące nie tylko sytuacji na ulicach, ale także sytuacji rodzinnych. Wiele przypadków przemocy w ogóle nie jest zgłaszanych, dotyczy to szczególnie przemocy w rodzinie – ofiary wstydzą się, a wiele z nich posiada syndrom wyuczonej bezradności, tj. poddania się, zatrzymania

działania, które wynika z poczucia braku możliwości zmiany sytuacji. Osoby, które doświadczyły przemocy potrzebują wsparcia. Udziela go Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy, który współpracuje z Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Średnia liczba ofiar przemocy w przeliczeniu na 1000 ludności dla gminy Sianów wynosi 1,16. Jednostkami o wyniku wyższym są: sołectwo Osieki, sołectwo Rzepkowo, sołectwo Sieciemin, sołectwo Skwierzynka, sołectwo Szczeglino, osiedle Stare Miasto oraz osiedle Karnieszewice, przy czym zdecydowanie najwyższy wskaźnik osiągnęło sołectwo Szczeglino (8,65 osób na 1000 ludności).

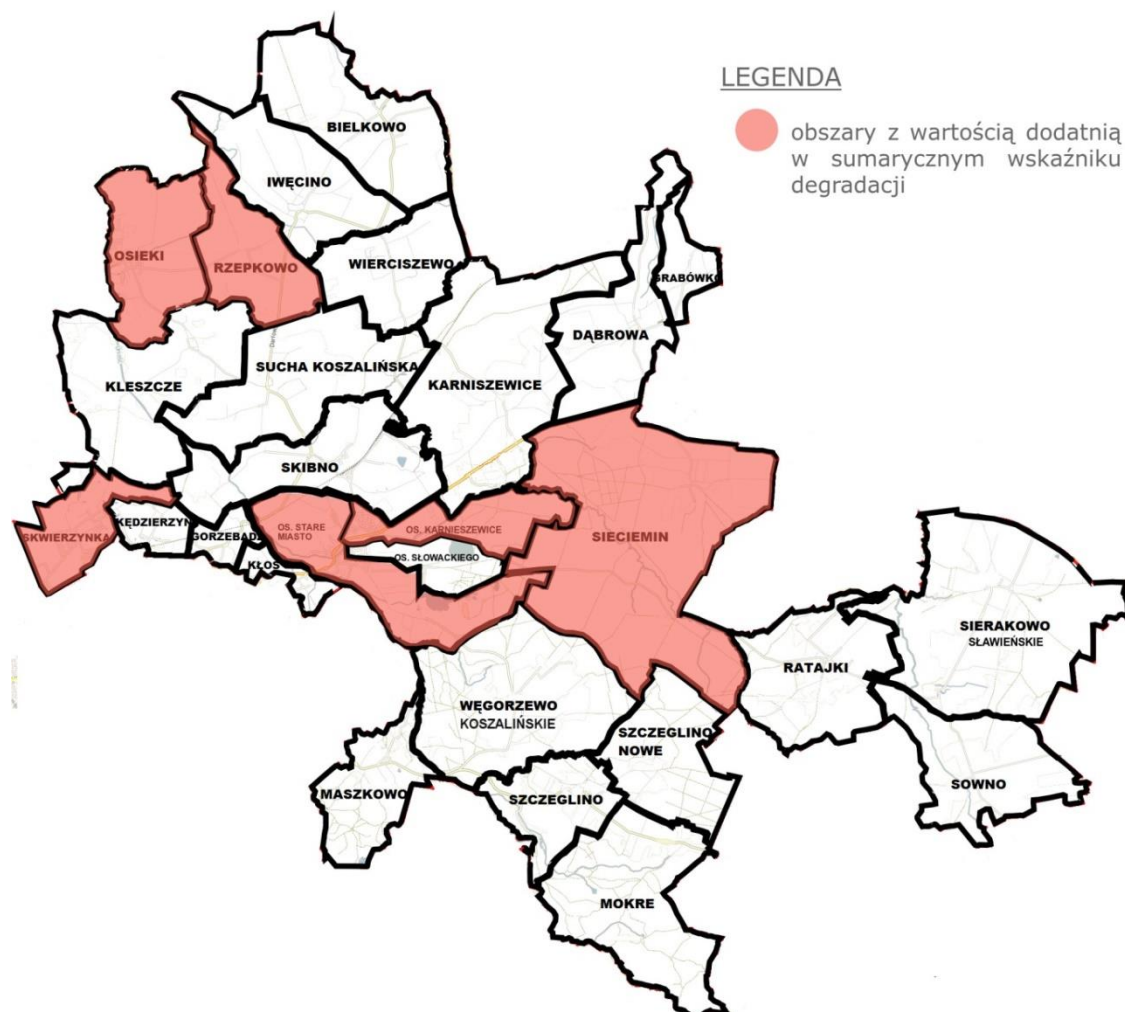
Tabela 13 Wskaźnik fakultatywny: Liczba ofiar przemocy na 1000 ludności

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Liczba ofiar przemocy na 1000 ludności
1	Sołectwo Bielkowo	0
2	Sołectwo Dąbrowa	0
3	Sołectwo Gorzebądz	0
4	Sołectwo Grabówko	0
5	Sołectwo Iwęcino	0
6	Sołectwo Karnieszewice	0
7	Sołectwo Kędzierzyn	0
8	Sołectwo Kleszcze	0
9	Sołectwo Kłós	0
10	Sołectwo Maszkowo	0
11	Sołectwo Mokre	0
12	Sołectwo Osieki	4,14
13	Sołectwo Ratajki	0
14	Sołectwo Rzepkowo	4,29
15	Sołectwo Sieciemin	5
16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	0
17	Sołectwo Sowno	0
18	Sołectwo Skibno	0
19	Sołectwo Skwierzynka	4,85
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	0
21	Sołectwo Szczeglino	8,65
22	Sołectwo Szczeglino Nowe	0
23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	0
24	Sołectwo Wierciszewo	0

25	Osiedle Stare Miasto	1,87
26	Osiedle Słowackiego	0,58
27	Osiedle Karnieszewice	1,99
Gmina Sianów		1,16

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 8 Wskaźnik fakultatywny: Liczba ofiar przemocy na 1000 ludności

Źródło: Opracowanie własne.

Aktywność społeczna

O aktywności społecznej oraz zaangażowaniu w życie społeczności świadczy frekwencja na wyborach, szczególnie zaś wyborach ściśle odnoszących się do społeczności lokalnej. Osoby aktywne, zaangażowane w codzienne życie gminy, miasta czy wsi, chcą współdecydować o najważniejszych decyzjach podejmowanych na szczeblu samorządowym poprzez wybór swojego przedstawiciela. Osoby o niskim poczuciu

sprawczości nie widzą sensu w uczestniczeniu w wyborach, sądzą bowiem, że ich głos się nie liczy a wszystkie decyzje podejmowane są bez ich udziału i zgody.

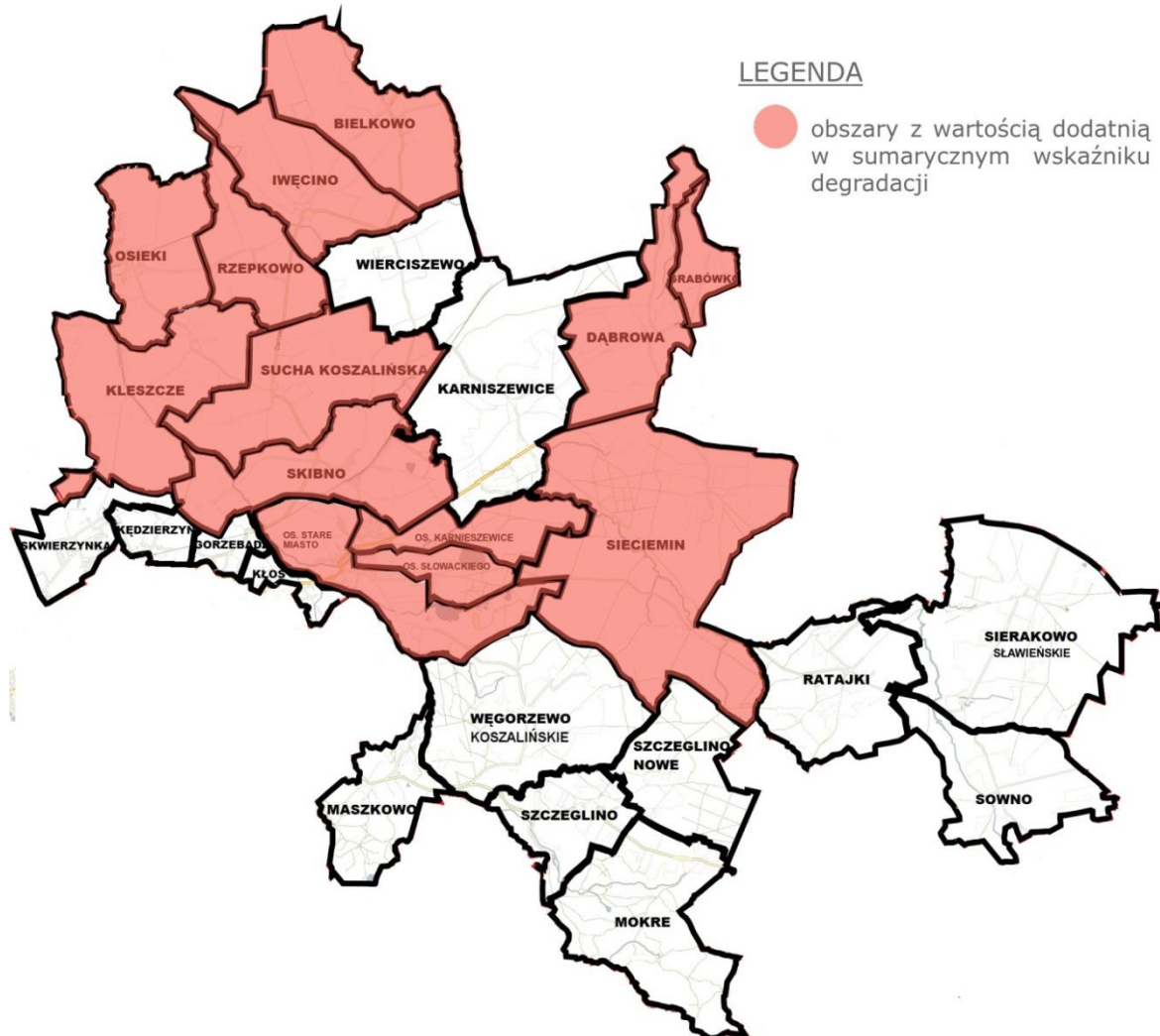
Ogólna frekwencja w wyborach na Burmistrza Sianowa wyniosła 57,64%. Jednostkami o obniżonej aktywności są: sołectwo Bielkowo, sołectwo Dąbrowa, sołectwo Grabówko, sołectwo Iwięcino, sołectwo Kleszcze, sołectwo Osieki, sołectwo Rzepkowo, sołectwo Sieciemin, sołectwo Sucha Koszalińska, osiedle Stare Miasto, osiedle Słowackiego.

Tabela 14 Wskaźnik fakultatywny: Frekwencja na wyborach Burmistrza

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Frekwencja na wyborach
1	Sołectwo Bielkowo	55,34%
2	Sołectwo Dąbrowa	53,62%
3	Sołectwo Gorzebądz	59,14%
4	Sołectwo Grabówko	53,62%
5	Sołectwo Iwięcino	55,34%
6	Sołectwo Karnieszewice	66,03%
7	Sołectwo Kędzierzyn	59,14%
8	Sołectwo Kleszcze	53,09%
9	Sołectwo Kłos	59,14%
10	Sołectwo Maszkowo	61,86%
11	Sołectwo Mokre	61,86%
12	Sołectwo Osieki	53,09%
13	Sołectwo Ratajki	58,89%
14	Sołectwo Rzepkowo	55,34%
15	Sołectwo Sieciemin	53,62%
16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	58,89%
17	Sołectwo Sowno	58,89%
18	Sołectwo Skibno	57,68%
19	Sołectwo Skwierzynka	59,14%
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	53,09%
21	Sołectwo Szczeglino	61,86%
22	Sołectwo Szczeglino Nowe	61,86%
23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	61,86%
24	Sołectwo Wierciszewo	66,03%
25	Osiedle Stare Miasto	54,71%
26	Osiedle Słowackiego	52,16%
27	Osiedle Karnieszewice	51,25%
Gmina Sianów		57,64%

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 9 Wskaźnik fakultatywny: Frekwencja na wyborach

Źródło: Opracowanie własne.

Edukacja

Wskaźnikiem poziomu edukacji i rozwoju dzieci i młodzieży może być średnia otrzymywana z egzaminu szóstoklasisty. Wyniki tego egzaminu świadczą nie tylko o poziomie nauczania w danej szkole, ale także (a może przede wszystkim) o poziomie rozwoju danego ucznia, który nierozdzielnie wiąże się z sytuacją rodzinną. Dzieci pochodzące z rodzin trudnych, w których występuje problem ubóstwa, uzależnienia, przemocy czy bezradności, uczą się słabiej. Ich uwagę zajmuje sytuacja w domu, niejednokrotnie posiadają dodatkowe obowiązki, które uniemożliwiają naukę. Nie są też nauczone systematyczności, dziedziczą bezradność życiową.

Dane otrzymane ze szkół podstawowych znajdujących się na terenie gminy (Szkoła Podstawowa w Szczeglinie, Szkoła Podstawowa w Sianowie nr 1, Szkoła Podstawowa w Sianowie nr 2, Szkoła Podstawowa w Iwęcinie oraz Szkoła Podstawowa w Suchej) wykazały, że średni wynik z egzaminu szóstoklasisty wyniósł w gminie 57%. Poniżej średniej dla gminy uplasowały się wyniki uczniów z jednostek: sołectwo Dąbrowa, sołectwo Karnieszewice, sołectwo Kłos, sołectwo Sieciemin, sołectwo Sierakowo Sławieńskie, sołectwo Skibno, sołectwo Wierciszewo, osiedle Stare Miasto oraz osiedle Karnieszewice.

Z uwagi na braki danych dla wszystkich jednostek analitycznych, dane te nie zostały ujęte w analizie wskaźnikowej.

Tabela 15 Średnia otrzymywana z egzaminu szóstoklasisty część I (język polski, matematyka)

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Średnia otrzymywana z egzaminu szóstoklasisty część I (j. polski i matematyka)
1	Sołectwo Bielkowo	80%
2	Sołectwo Dąbrowa	43%
3	Sołectwo Gorzebądz	64%
4	Sołectwo Grabówko	63%
5	Sołectwo Iwęcino	58%
6	Sołectwo Karnieszewice	42%
7	Sołectwo Kędzierzyn	Brak uczniów
8	Sołectwo Kleszcze	Brak uczniów
9	Sołectwo Kłos	48%
10	Sołectwo Maszkowo	Brak uczniów
11	Sołectwo Mokre	Brak uczniów
12	Sołectwo Osieki	60%
13	Sołectwo Ratajki	65%
14	Sołectwo Rzepkowo	64%
15	Sołectwo Sieciemin	51%
16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	48%
17	Sołectwo Sowno	Brak uczniów
18	Sołectwo Skibno	45%
19	Sołectwo Skwierzynka	Brak uczniów
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	66%
21	Sołectwo Szczeglino	79%
22	Sołectwo Szczeglino Nowe	Brak uczniów

23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	62%
24	Sołectwo Wierciszewo	45%
25	Osiedle Stare Miasto	49%
26	Osiedle Słowackiego	62%
27	Osiedle Karnieszewice	53%
Gmina Sianów		57%

Źródło: Opracowanie własne.

Sfera gospodarcza

Znaczny wpływ na koncentrację zjawiska bezrobocia ma przede wszystkim stopień rozwoju gospodarczego danego obszaru oraz potencjał zasobów ludzkich uwarunkowanych stopniem wykształcenia, posiadanymi kwalifikacjami zawodowymi oraz zdolnością adaptacji do zmieniającej się sytuacji na lokalnym rynku pracy, wreszcie otwartość na samozatrudnienie.

Podmioty gospodarki narodowej i przedsiębiorczość

Jednym z kluczowych wskaźników gospodarczych jest liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Ich liczba świadczy o gospodarczym wzroście lub regresie, pośrednio pokazuje atrakcyjność danych terenów dla zewnętrznych inwestorów oraz lokalnych przedsiębiorców.

Transformacja ustrojowa spowodowała przeobrażenia struktury gospodarczej, w tym upadek wielu wielkopowierzchniowych zakładów rolnych. W ostatnich latach na terenie gminy Sianów upadło także kilka znaczących podmiotów, m.in. Fabryka Zapalek, która była wizytówką Sianowa. Z drugiej jednak strony przybywa na terenie gminy, szczególnie zaś na terenie miasta, niewielkich podmiotów z branży usługowej.

Średnia dla całej gminy wskazuje, że na 100 osób przypada 14,45 zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej, co stanowi wskaźnik wyższy niż średnia dla województwa (12,88). Poniżej średniej dla gminy znajdują się: sołectwo Dąbrowo, sołectwo Grabówko, sołectwo Kleszcze, sołectwo Osieki, sołectwo Ratajki, sołectwo Rzepkowo, sołectwo Skibno, sołectwo Skwierzynka, sołectwo Szczeglino, osiedle

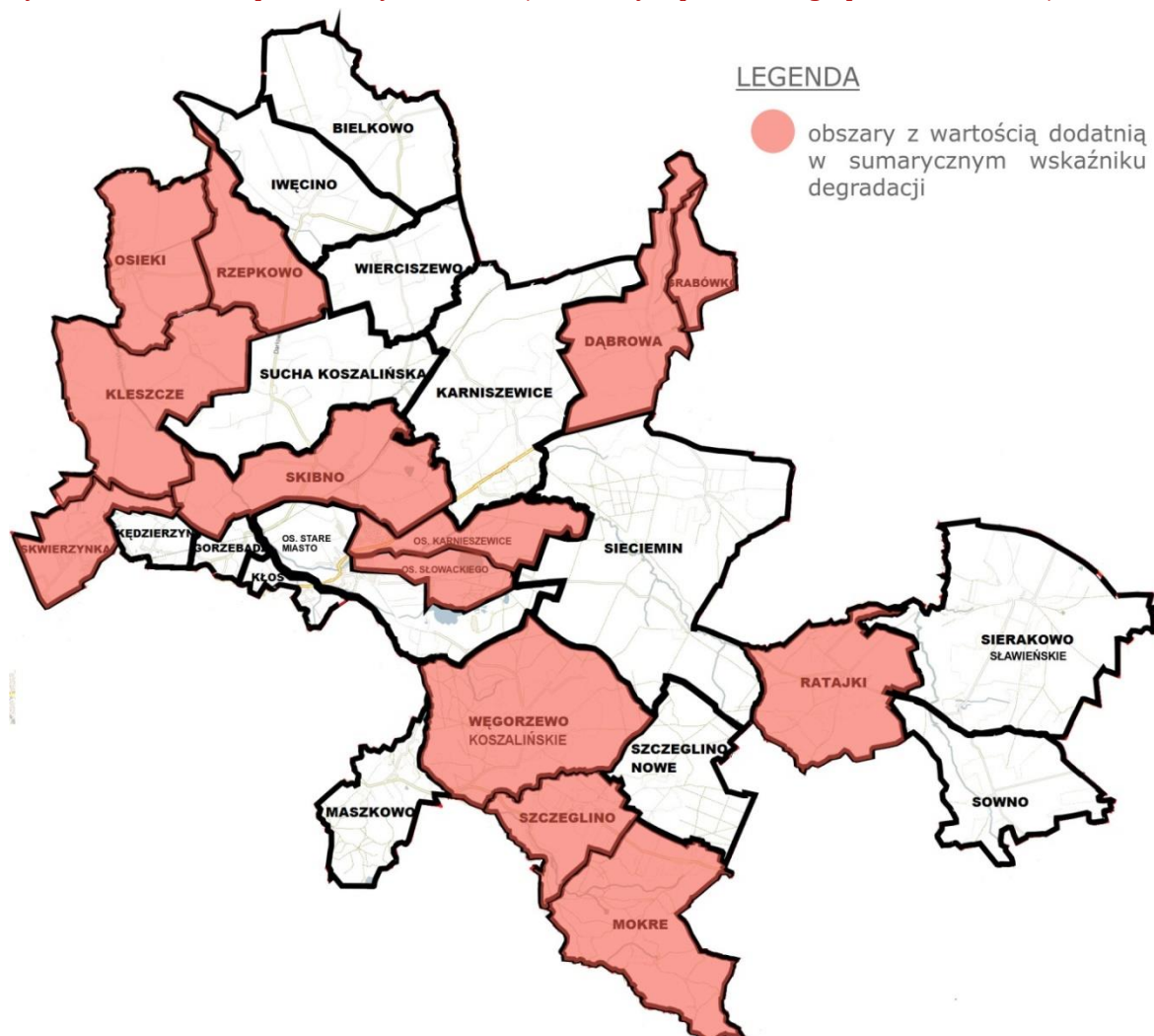
Słowackiego oraz osiedle Karnieszewice, przy czym zdecydowanie najmniej podmiotów znajduje się w sołectwie Skwierzynka (1,94).

Tabela 16 Wskaźnik podstawowy: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób
1	Sołectwo Bielkowo	21,14
2	Sołectwo Dąbrowa	11,72
3	Sołectwo Gorzebądz	20,00
4	Sołectwo Grabówko	13,33
5	Sołectwo Iwęcino	18,56
6	Sołectwo Karnieszewice	20,22
7	Sołectwo Kędzierzyn	21,01
8	Sołectwo Kleszcze	9,21
9	Sołectwo Kłós	17,69
10	Sołectwo Maszkowo	17,86
11	Sołectwo Mokre	16,11
12	Sołectwo Osieki	12,84
13	Sołectwo Ratajki	8,41
14	Sołectwo Rzepkowo	9,01
15	Sołectwo Sieciemin	18,25
16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	20,17
17	Sołectwo Sowno	51,98
18	Sołectwo Skibno	8,47
19	Sołectwo Skwierzynka	1,94
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	16,44
21	Sołectwo Szczeglino	13,83
22	Sołectwo Szczeglino Nowe	19,72
23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	15,51
24	Sołectwo Wierciszewo	17,74
25	Osiedle Stare Miasto	18,44
26	Osiedle Słowackiego	10,36
27	Osiedle Karnieszewice	11,61
Gmina Sianów		14,45
Województwo zachodniopomorskie		12,88

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 10 Wskaźnik podstawowy: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób

Źródło: Opracowanie własne.

Demografia

Wskaźnikiem gospodarczym jest także odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Są to osoby pobierające emerytury, na które zarabiają osoby pracujące, dlatego tak ważne jest, by odsetek osób w wieku produkcyjnym był znacząco wyższy niż odsetek osób w wieku poprodukcyjnym.

Średni odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w gminie Sianów wynosi nieco ponad 10% (11,36%), co stanowi wskaźnik niższy niż średnia dla całego województwa (19,49%). Prognozy dla województwa mówią jednak, że w roku 2050 odsetek ten wzrośnie do około 30%.

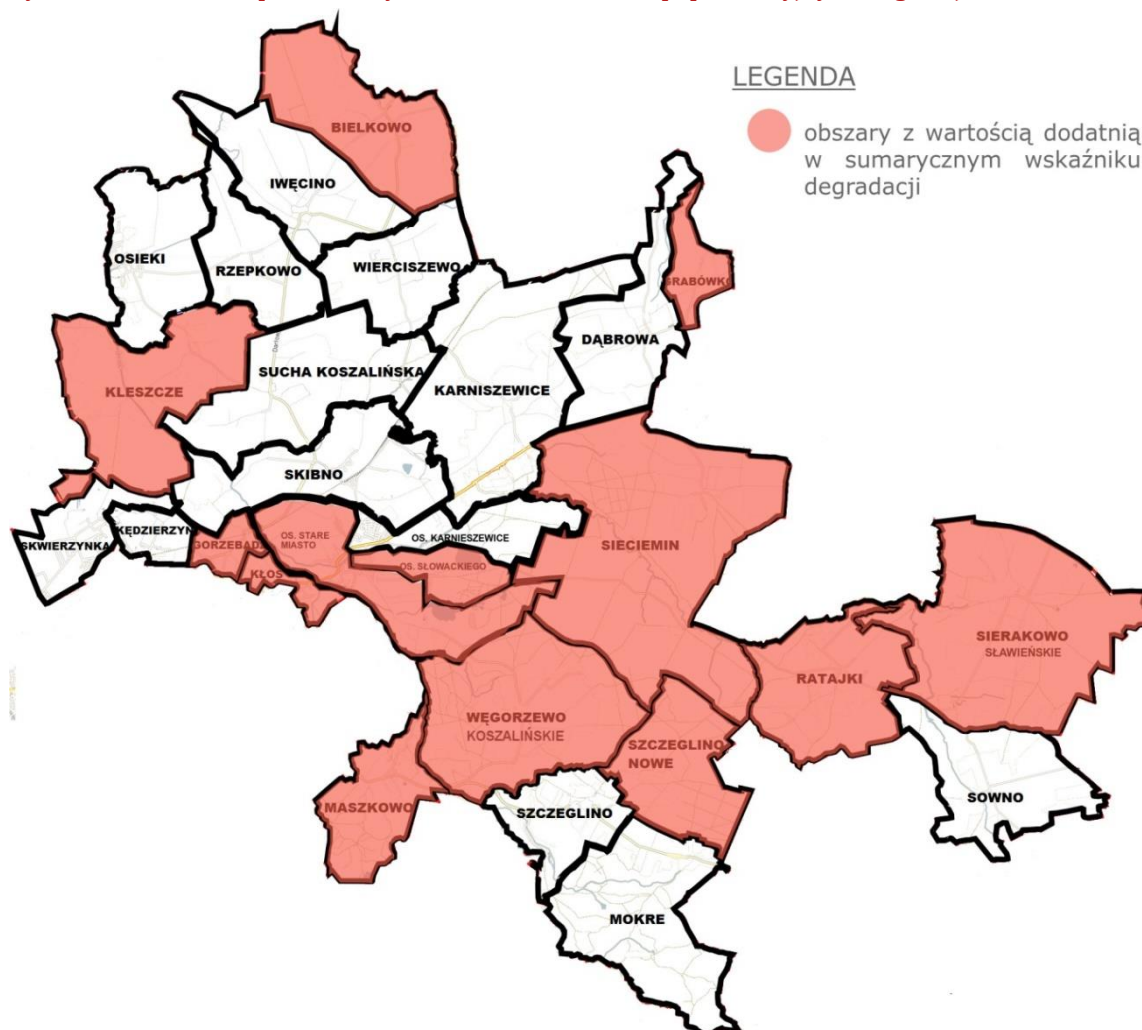
Wyższy niż średnia dla gminy odsetek osób poprodukcyjnych występuje w jednostkach: sołectwo Bielkowo, sołectwo Gorzebądz, sołectwo Grabówko, sołectwo Kleszcze, sołectwo Maszkowo, sołectwo Ratajki, sołectwo Sieciemin, sołectwo Sierakowo Sławieńskie, sołectwo Szczeglino Nowe, sołectwo Węgorzewo Koszalińskie, osiedle Stare Miasto oraz osiedle Słowackiego.

Tabela 17 Wskaźnik podstawowy: Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności
1	Sołectwo Bielkowo	12,20%
2	Sołectwo Dąbrowa	9,11%
3	Sołectwo Gorzebądz	19,17%
4	Sołectwo Grabówko	12,73%
5	Sołectwo Iwęcino	10,78%
6	Sołectwo Karnieszewice	11,05%
7	Sołectwo Kędzierzyn	7,25%
8	Sołectwo Kleszcze	12,28%
9	Sołectwo Kłos	11,22%
10	Sołectwo Maszkowo	13,84%
11	Sołectwo Mokre	8,05%
12	Sołectwo Osieki	9,32%
13	Sołectwo Ratajki	14,02%
14	Sołectwo Rzepkowo	9,01%
15	Sołectwo Sieciemin	11,50%
16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	11,59%
17	Sołectwo Sowno	7,34%
18	Sołectwo Skibno	10,31%
19	Sołectwo Skwierzynka	9,71%
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	10,73%
21	Sołectwo Szczeglino	7,49%
22	Sołectwo Szczeglino Nowe	12,68%
23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	13,53%
24	Sołectwo Wierciszewo	8,87%
25	Osiedle Stare Miasto	12,18%
26	Osiedle Słowackiego	15,98%
27	Osiedle Karnieszewice	9,61%
Gmina Sianów		11,36%
Województwo zachodniopomorskie		19,49%

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 11 Wskaźnik podstawowy: Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności

Źródło: Opracowanie własne.

Bezrobocie

Na sferę gospodarczą ogromny wpływ ma liczba osób bezrobotnych. Dużą część osób pozostających bez pracy stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej. Osoby słabo wykształcone to często byli pracownicy Państwowych Gospodarstw Rolnych, którym nie udało się znaleźć pracy w innej branży. Są to także osoby obarczone problemami, które odziedziczyły po rodzicach życiową bezradność i niewłaściwe wzorce.

Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł w gminie Sianów 33,44%, co równa się odsetkowi takich osób w odniesieniu do całego województwa (33,42%). Na terenie gminy istnieją obszary, na których odsetek ten jest znacznie wyższy. Są to: sołectwo Biolkowo, sołectwo

Karnieszewice, sołectwo Kłos, sołectwo Mokre, sołectwo Osieki, sołectwo Ratajki, sołectwo Rzepkowo, sołectwo Sieciemin, sołectwo Sierakowo Sławieńskie, sołectwo Skibno, sołectwo Szczeglino, sołectwo Szczeglino Nowe oraz osiedle Stare Miasto.

W sołectwie Szczeglino Nowe odsetek osób bez wykształcenia stanowi aż 100% osób bezrobotnych, należy jednak zaznaczyć, że teren ten zamieszkuje jedynie jeden bezrobotny.

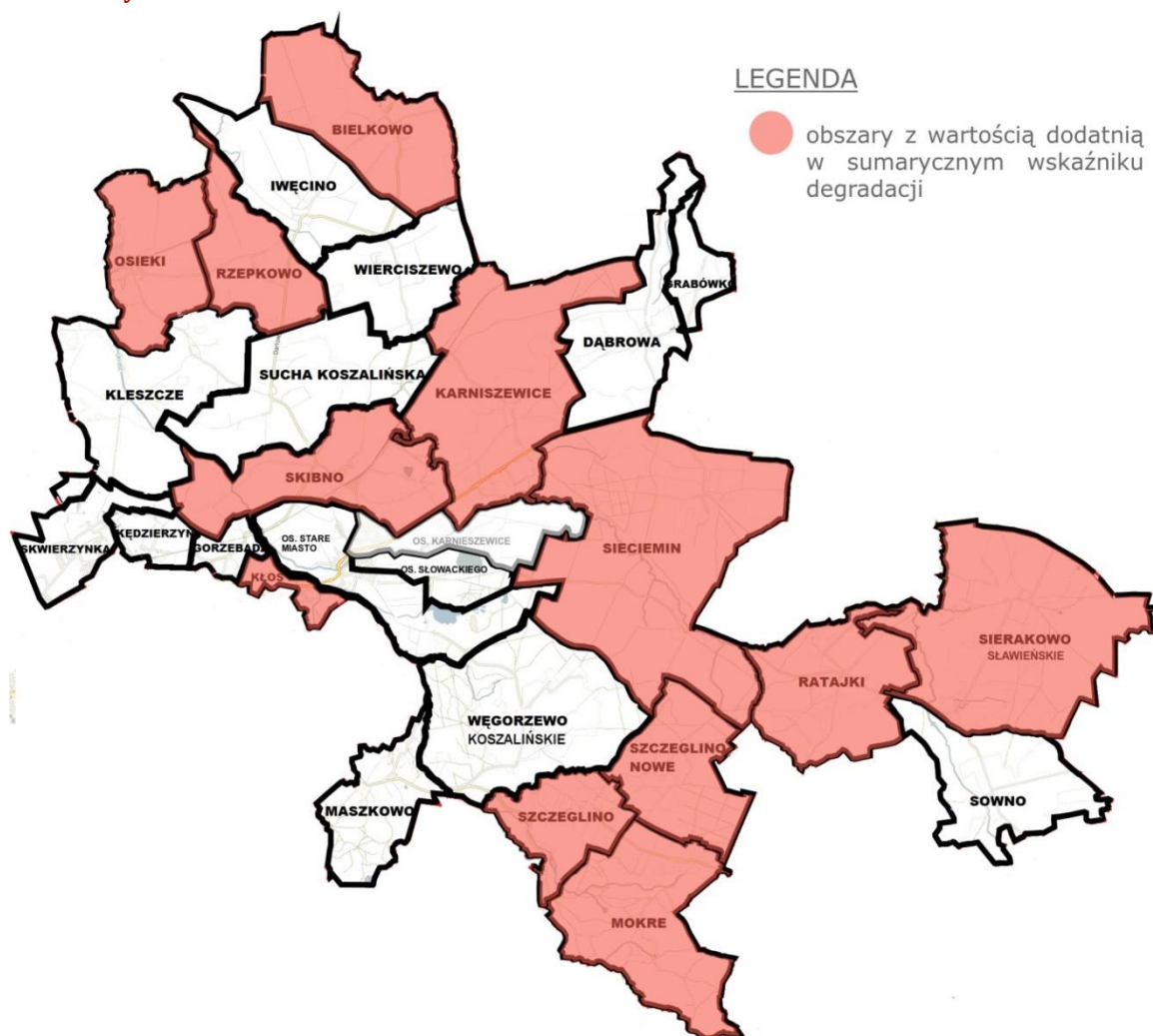
Tabela 18 Wskaźnik podstawowy: Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej ogólnej liczbie bezrobotnych

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych
1	Sołectwo Bielkowo	38,46%
2	Sołectwo Dąbrowa	31,03%
3	Sołectwo Gorzebądz	20,00%
4	Sołectwo Grabówko	28,57%
5	Sołectwo Iwęcino	28,57%
6	Sołectwo Karnieszewice	40,91%
7	Sołectwo Kędzierzyn	0,00%
8	Sołectwo Kleszcze	25,00%
9	Sołectwo Kłos	53,33%
10	Sołectwo Maszkowo	10,00%
11	Sołectwo Mokre	44,44%
12	Sołectwo Osieki	51,22%
13	Sołectwo Ratajki	71,43%
14	Sołectwo Rzepkowo	50,00%
15	Sołectwo Sieciemin	35,71%
16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	45,45%
17	Sołectwo Sowno	23,53%
18	Sołectwo Skibno	41,67%
19	Sołectwo Skwierzynka	20,00%
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	33,33%
21	Sołectwo Szczeglino	50,00%
22	Sołectwo Szczeglino Nowe	100,00%
23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	0,00%
24	Sołectwo Wierciszewo	0,00%
25	Osiedle Stare Miasto	33,86%

26	Osiedle Słowackiego	17,74%
27	Osiedle Karnieszewice	25,93%
Gmina Sianów		33,44%
Województwo zachodniopomorskie		33,42%

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 12 Wskaźnik podstawowy: Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej ogólnej liczbie bezrobotnych

Źródło: Opracowanie własne.

Sfera przestrzenna i infrastrukturalna

Na kwestie społeczne ogromny wpływ ma także sfera przestrzenna i infrastrukturalna. Stan budynków mieszkalnych, budynków użyteczności publicznej, liczba i jakość terenów rekreacyjnych oraz estetyka obszaru świadczą o komforcie życia mieszkańców, spędzania ich czasu wolnego i atrakcyjności obszaru dla zewnętrznych inwestorów i turystów.

Budynki w złym stanie technicznym

Jednym z kluczowych aspektów bezpośrednio wpływających na jakość życia mieszkańców jest stan budynków mieszkalnych. Swobodny dostęp do toalety, centralne ogrzewanie, dobry stan stolarki okiennej i drzwi czy ocieplenie budynku cechują głównie budynki stosunkowo nowe, dlatego za wskaźnik degradacji w zakresie tkanki mieszkaniowej uznano udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem.

Średnio co drugi budynek mieszkalny w gminie zbudowany został przed rokiem 1970 (59,38%), co stanowi wartość nieco wyższą, lecz bardzo zbliżoną do średniej dla województwa zachodniopomorskiego (53,20%). Zdecydowana większość tych budynków zlokalizowana jest na terenach wiejskich. Wśród sołectw o najbardziej zdegradowanej tkance mieszkaniowej, są sołectwa: Bielkowo, Dąbrowa, Gorzebądz, Grabówko, Iwęcino, Karnieszewice, Kleszcze, Maszkowo, Mokre, Ratajki, Rzepkowo, Sieciemin, Sierakowo Sławieńskie, Sowno, Skibno, Szczeglino, Szczeglino Nowe, Węgorzewo Koszalińskie oraz Wierciszewo.

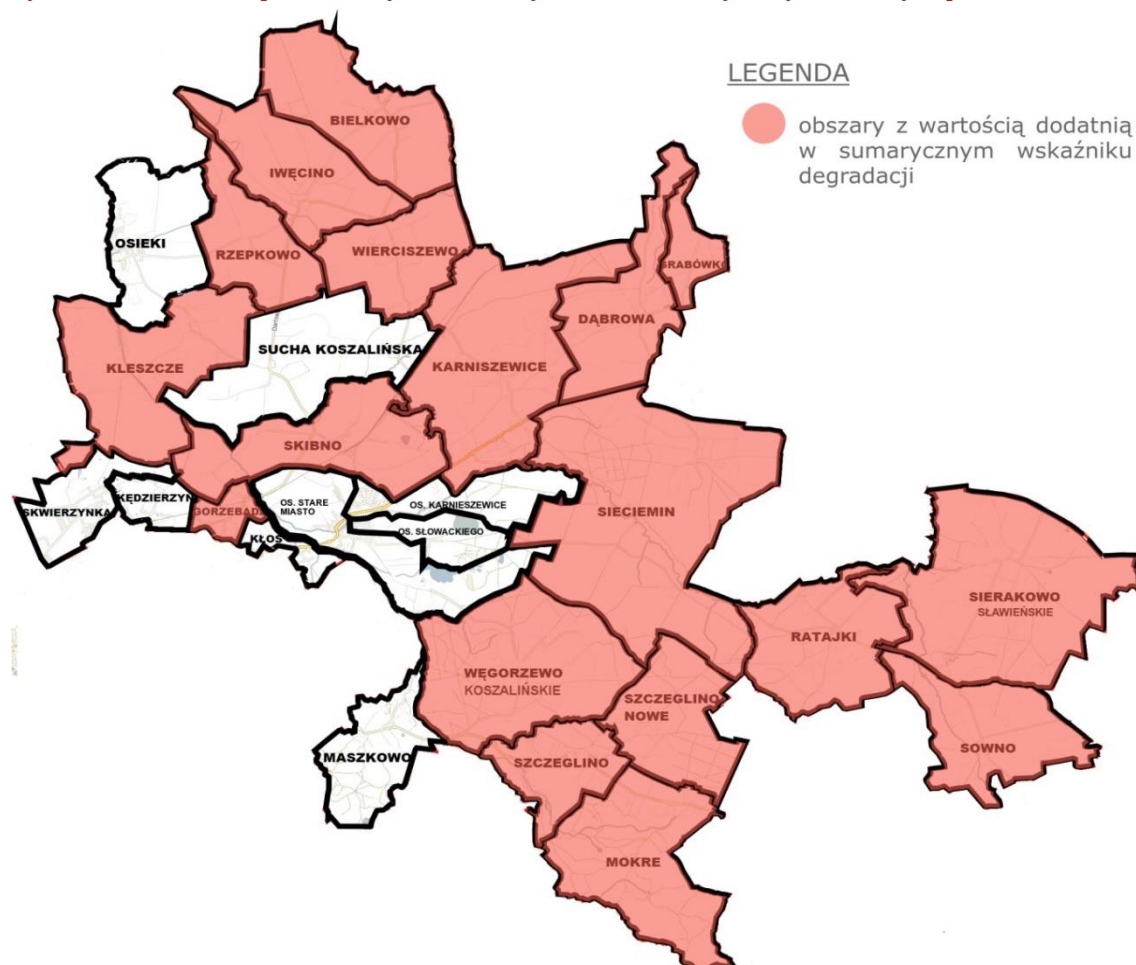
Tabela 19 Wskaźnik podstawowy: Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970
1	Sołectwo Bielkowo	84,75%
2	Sołectwo Dąbrowa	87,65%
3	Sołectwo Gorzebądz	74,36%
4	Sołectwo Grabówko	81,08%
5	Sołectwo Iwęcino	85,71%
6	Sołectwo Karnieszewice	84,42%
7	Sołectwo Kędzierzyn	36,36%
8	Sołectwo Kleszcze	84,62%
9	Sołectwo Kłós	34,62%
10	Sołectwo Maszkowo	67,53%
11	Sołectwo Mokre	75,61%
12	Sołectwo Osieki	56,62%
13	Sołectwo Ratajki	92,59%
14	Sołectwo Rzepkowo	89,47%
15	Sołectwo Sieciemin	81,82%

16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	81,94%
17	Sołectwo Sowno	80,00%
18	Sołectwo Skibno	78,02%
19	Sołectwo Skwierzynka	32,43%
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	57,72%
21	Sołectwo Szczeglino	72,97%
22	Sołectwo Szczeglino Nowe	74,07%
23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	81,82%
24	Sołectwo Wierciszewo	72,29%
25	Osiedle Stare Miasto	50,70%
26	Osiedle Słowackiego	29,58%
27	Osiedle Karnieszewice	35,75%
Gmina Sianów		59,38%
Województwo zachodniopomorskie		53,20%

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 13 Wskaźnik podstawowy: Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970

Źródło: Opracowanie własne.

Wskaźnikiem obrazującym zdegradowanie budynków jest także odsetek budynków do remontu w liczbie budynków danej jednostki. Ten wskaźnik, w przeciwieństwie do poprzedniego, bierze pod uwagę nie tylko budynki mieszkaniowe, ale także inne budynki prywatne i publiczne.

Średnia liczba budynków do remontu w gminie Sianów wynosi 4,95%. Powyżej średniej dla gminy znalazły się jednostki: sołectwo Ratajki, sołectwo Sowno, sołectwo Skibno, osiedle Stare Miasto, osiedle Słowackiego oraz osiedle Karnieszewice, przy czym zaznaczyć należy, że największe zdegradowanie dotyczy obszarów miejskich: osiedla Stare Miasto oraz osiedla Słowackiego.

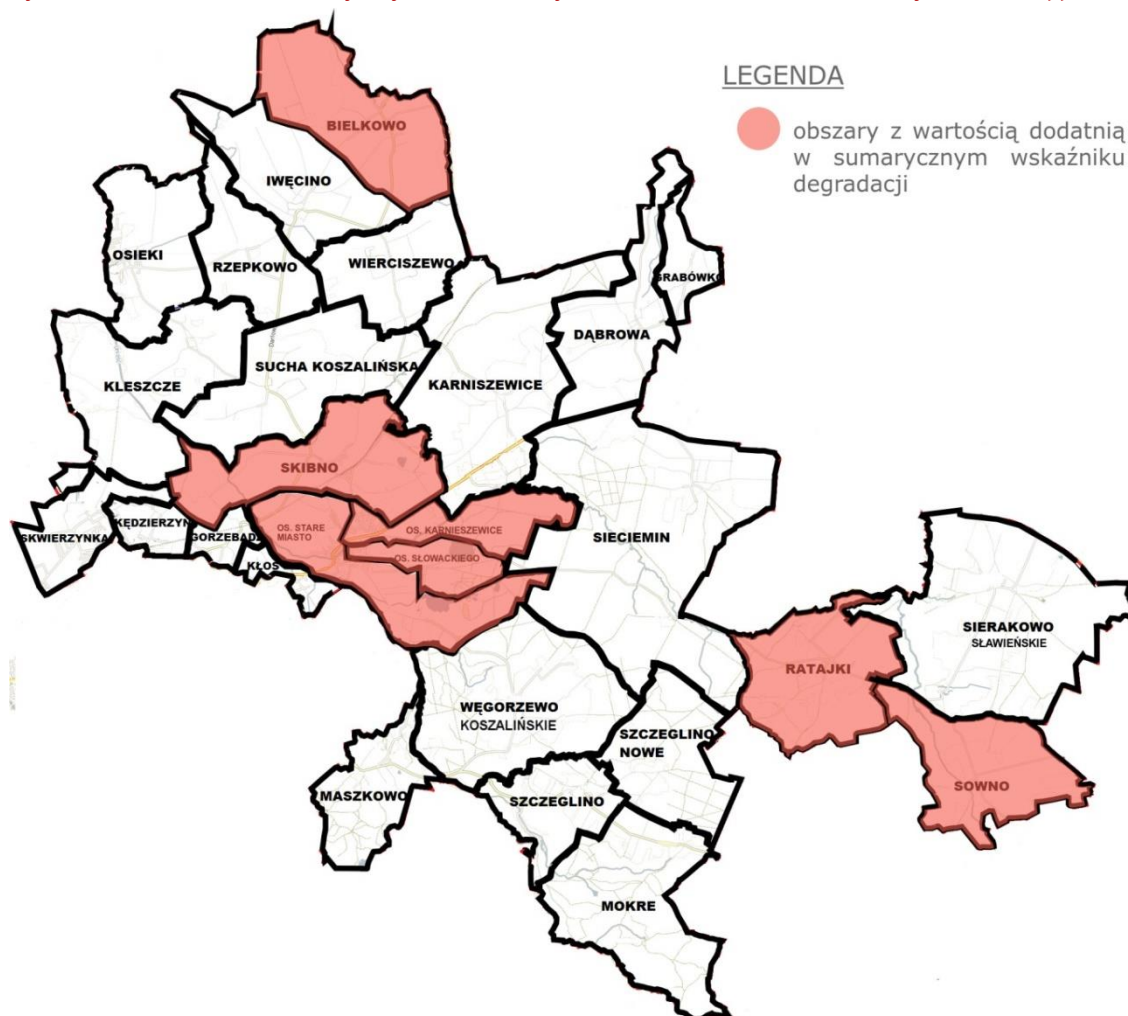
Tabela 20 Wskaźnik fakultatywny: Odsetek budynków do remontu w liczbie budynków danej jednostki

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Odsetek budynków do remontu w liczbie budynków danej jednostki
1	Sołectwo Bielkowo	3,39%
2	Sołectwo Dąbrowa	1,23%
3	Sołectwo Gorzebądz	0,00%
4	Sołectwo Grabówko	0,00%
5	Sołectwo Iwęcino	1,19%
6	Sołectwo Karnieszewice	2,60%
7	Sołectwo Kędzierzyn	0,00%
8	Sołectwo Kleszcze	0,00%
9	Sołectwo Kłós	0,00%
10	Sołectwo Maszkowo	0,00%
11	Sołectwo Mokre	0,00%
12	Sołectwo Osieki	1,47%
13	Sołectwo Ratajki	7,41%
14	Sołectwo Rzepkowo	0,00%
15	Sołectwo Sieciemin	0,00%
16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	0,00%
17	Sołectwo Sowno	5,00%
18	Sołectwo Skibno	6,59%
19	Sołectwo Skwierzynka	0,00%
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	0,00%
21	Sołectwo Szczeglino	1,35%
22	Sołectwo Szczeglino Nowe	0,00%
23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	0,00%

24	Sołectwo Wierciszewo	0,00%
25	Osiedle Stare Miasto	19,78%
26	Osiedle Słowackiego	21,13%
27	Osiedle Karnieszewice	5,04%
Gmina Sianów		4,95%

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 14 Wskaźnik fakultatywny: Odsetek budynków do remontu w liczbie budynków danej jednostki

Źródło: Opracowanie własne.

Z uwagi na dwojakość interpretacji, aspektem, który również nie został włączony do analizy wskaźnikowej, jest udział zabytków w ogólnej liczbie zabytków, które w zależności od stanu i rodzaju mogą być interpretowane jako problem lub potencjał. O potencjale obszaru świadczą między innymi zabytki, obiekty, które są interesujące ze względu na swoje piękno, historię czy architekturę. Powszechnie uważa się, że są one atrakcyjne głównie dla turystów, jednak w głównej mierze służą one mieszkańcom. Poza tym ich występowanie przyciąga zewnętrznych inwestorów, którzy lokalną atrakcję

wykorzystują do rozkręcenia własnej działalności gospodarczej. Należy jednak pamiętać, że obiekty zabytkowe często znajdują się w złym stanie technicznym, wymagają dużych nakładów pieniężnych, by odzyskać swój dawny blask i stać się atrakcyjne.

Wyższa niż średnia dla gminy liczba zabytków występuje w jednostkach: sołectwo Dąbrowa, sołectwo Iwęcino, sołectwo Osieki, sołectwo Sieciemin, sołectwo Węgorzewo Koszalińskie oraz osiedle Stare Miasto.

Tabela 21 Odsetek zabytków w ogólnej liczbie zabytków

Lp.	Jednostka analityczna	Wskaźnik: Odsetek zabytków w ogólnej liczbie zabytków
1	Sołectwo Bielkowo	2,67%
2	Sołectwo Dąbrowa	6,67%
3	Sołectwo Gorzebądz	1,78%
4	Sołectwo Grabówko	0,00%
5	Sołectwo Iwęcino	8,00%
6	Sołectwo Karnieszewice	2,22%
7	Sołectwo Kędzierzyn	1,78%
8	Sołectwo Kleszcze	1,33%
9	Sołectwo Kłos	0,44%
10	Sołectwo Maszkowo	9,78%
11	Sołectwo Mokre	3,11%
12	Sołectwo Osieki	4,89%
13	Sołectwo Ratajki	2,22%
14	Sołectwo Rzepkowo	1,33%
15	Sołectwo Sieciemin	8,89%
16	Sołectwo Sierakowo Sławieńskie	2,22%
17	Sołectwo Sowno	3,11%
18	Sołectwo Skibno	2,67%
19	Sołectwo Skwierzynka	0,89%
20	Sołectwo Sucha Koszalińska	2,67%
21	Sołectwo Szczeglino	3,11%

22	Sołectwo Szczeglino Nowe	0,00%
23	Sołectwo Węgorzewo Koszalińskie	7,11%
24	Sołectwo Wierciszewo	2,22%
25	Osiedle Stare Miasto	20,44%
26	Osiedle Słowackiego	0,00%
27	Osiedle Karnieszewice	0,44%
Gmina Sianów		3,70%

Źródło: Opracowanie własne.

4. Obszary zdegradowane

W poniższej tabeli przedstawiono zbiorcze wyniki analizy wskaźnikowej dla poszczególnych jednostek analitycznych. W ramach delimitacji użyto 7 wskaźników społecznych, 3 wskaźników gospodarczych oraz 2 wskaźników przestrzenno-funkcjonalnych. Dane przedstawione zostały za pomocą wskaźnika sumarycznego, by ułatwić porównanie i sumowanie wyników.

Tabela 22 Wyniki analizy wskaźnikowej dla poszczególnych jednostek analitycznych

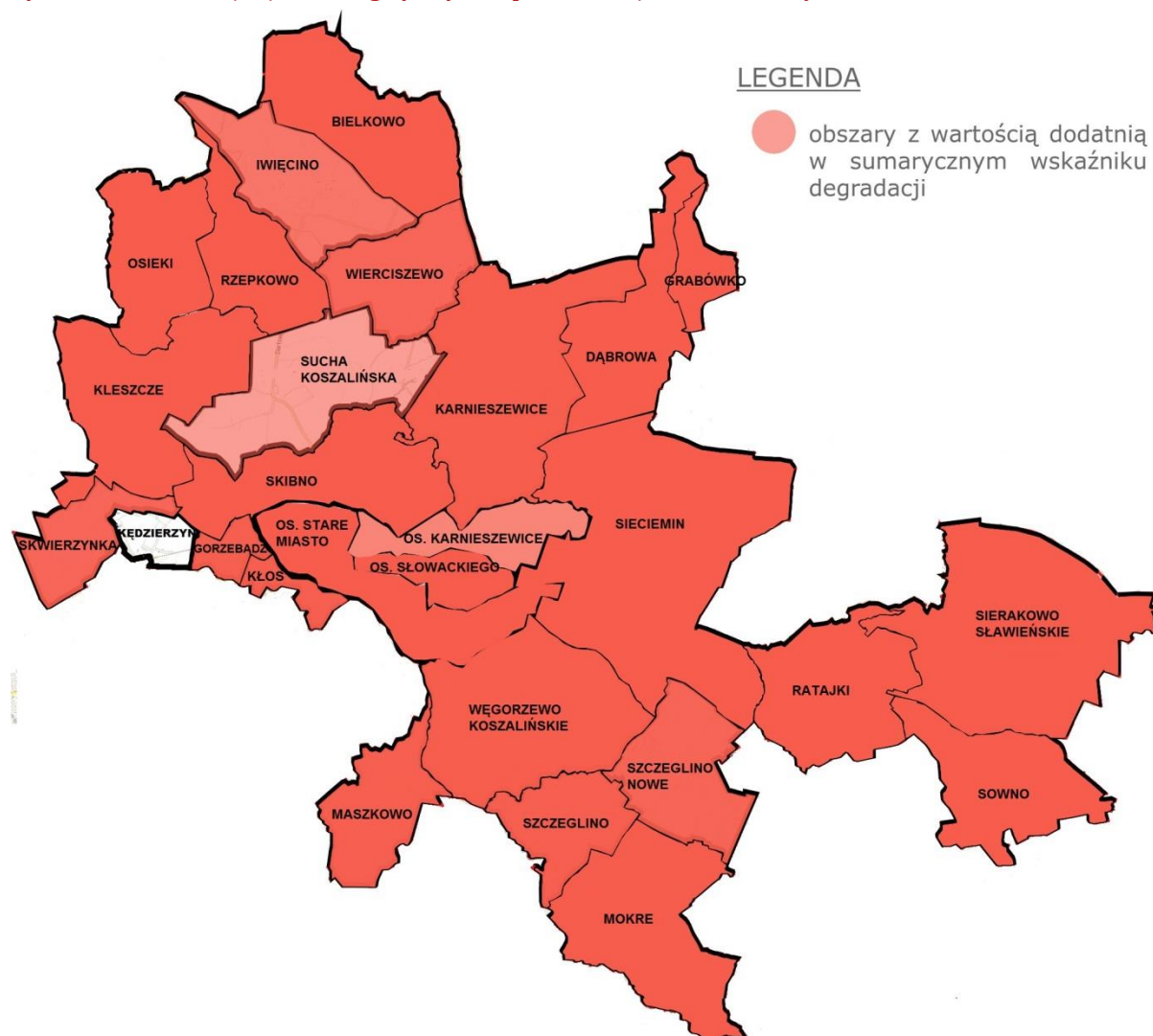
	Wskaźniki społeczne							Wskaźniki gospodarcze			Wskaźniki przestrzenno-infrastrukturalne		
Jednostka analityczna	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	W9	W10	W11	W12	SUMA
Bielkowo	0,44	-0,73	0,37	0,31	0,18	-0,26	0,28	-0,57	0,38	0,20	0,81	0,05	1,30
Dąbrowa	0,58	1,25	0,33	-0,91	0,48	-0,26	0,49	0,55	-0,77	-0,14	0,96	-0,15	2,91
Gorzebądz	-0,37	0,77	-0,17	0,74	-0,13	-0,26	-0,18	-0,43	2,99	-0,66	0,27	-0,26	2,34
Grabówko	-0,56	0,47	0,21	-0,63	0,28	-0,26	0,49	0,36	0,58	-0,26	0,62	-0,26	0,87
Iwięcino	-0,52	-0,50	-0,08	0,00	-0,13	-0,26	0,28	-0,26	-0,15	-0,26	0,86	-0,15	-0,51
Karnieszewice	-0,56	0,15	-0,29	0,31	0,18	-0,26	-1,03	-0,46	-0,04	0,32	0,79	-0,02	-1,08
Kędzierzyn	-0,31	-0,69	-0,59	-0,04	0,07	-0,26	-0,18	-0,55	-1,47	-1,59	-1,68	-0,26	-7,53
Kleszcze	2,54	-1,43	1,44	0,14	0,18	-0,26	0,56	0,84	0,42	-0,42	0,80	-0,26	4,51
Kłós	-0,88	-0,54	-0,40	0,36	0,28	-0,26	-0,18	-0,16	0,02	0,90	-1,78	-0,26	-3,02
Maszkowo	-0,66	-0,08	-0,65	0,78	0,18	-0,26	-0,52	-0,18	1,00	-1,13	-0,08	-0,26	-0,89
Mokre	0,05	0,34	-0,09	0,46	-0,03	-0,26	-0,52	0,03	-1,17	0,48	0,34	-0,26	-0,44
Osieki	0,99	1,06	0,42	-0,15	-0,34	0,68	0,56	0,42	-0,46	0,80	-0,64	-0,12	3,89

Ratajki	-0,52	1,59	-0,58	0,24	-0,24	-0,26	-0,15	0,94	1,07	1,75	1,21	0,42	4,88
Rzepkowo	0,20	1,10	0,32	0,13	-0,13	0,71	0,28	0,87	-0,81	0,74	1,05	-0,26	3,82
Sieciemin	-0,12	0,36	-0,21	0,06	-0,65	0,87	0,49	-0,22	0,12	0,08	0,66	-0,26	2,04
Sierakowo Sławieńskie	-0,40	1,48	-0,33	0,13	0,38	-0,26	-0,15	-0,45	0,16	0,53	0,66	-0,26	1,57
Sowno	2,61	1,65	0,67	0,15	0,18	-0,26	-0,15	-4,21	-1,43	-0,49	0,56	0,20	-0,80
Skibno	0,04	-0,41	-0,06	-0,46	0,18	-0,26	0,00	0,93	-0,32	0,35	0,46	0,35	0,32
Skwierzynka	-0,51	-0,13	-0,06	-0,48	0,28	0,84	-0,18	1,70	-0,55	-0,66	-1,89	-0,26	-1,97
Sucha Koszalińska	-0,31	-0,71	-0,04	0,00	-0,34	-0,26	0,56	-0,01	-0,16	-0,04	-0,58	-0,26	-2,02
Szczeglino	-0,37	0,69	-0,05	-0,52	0,07	1,70	-0,52	0,30	-1,38	0,74	0,20	-0,14	0,81
Szczeglino Nowe	-1,58	-1,05	-0,54	-0,43	-0,13	-0,26	-0,52	-0,40	0,56	3,08	0,26	-0,26	-1,44
Węgorzewo Koszalińskie	-0,91	-1,98	-0,60	0,51	-0,75	-0,26	-0,52	0,10	0,88	-1,59	0,66	-0,26	-4,06
Wierciszewo	0,38	-1,98	0,34	-1,34	-0,85	-0,26	-1,03	-0,16	-0,86	-1,59	0,17	-0,26	-7,37
os. Stare Miasto	2,12	0,46	1,11	-0,34	0,48	0,16	0,36	-0,25	0,38	-0,01	-0,95	1,56	5,50
os. Słowackiego	-0,63	-0,63	-0,21	0,76	1,51	-0,13	0,67	0,71	1,80	-0,76	-2,03	1,69	0,61
os. Karnieszewice	-0,73	-0,51	-0,25	0,22	-1,16	0,19	0,78	0,56	-0,58	-0,38	-1,72	0,20	-3,97

Źródło: Opracowanie własne.

Poniższa mapa pokazuje kumulację wszystkich negatywnych zjawisk na terenie gminy w podziale na jednostki analityczne. Im ciemniejszy kolor jednostki, tym większe jej zdegradowanie.

Rysunek 15 Kumulacja zjawisk negatywnych w podziale na jednostki analityczne

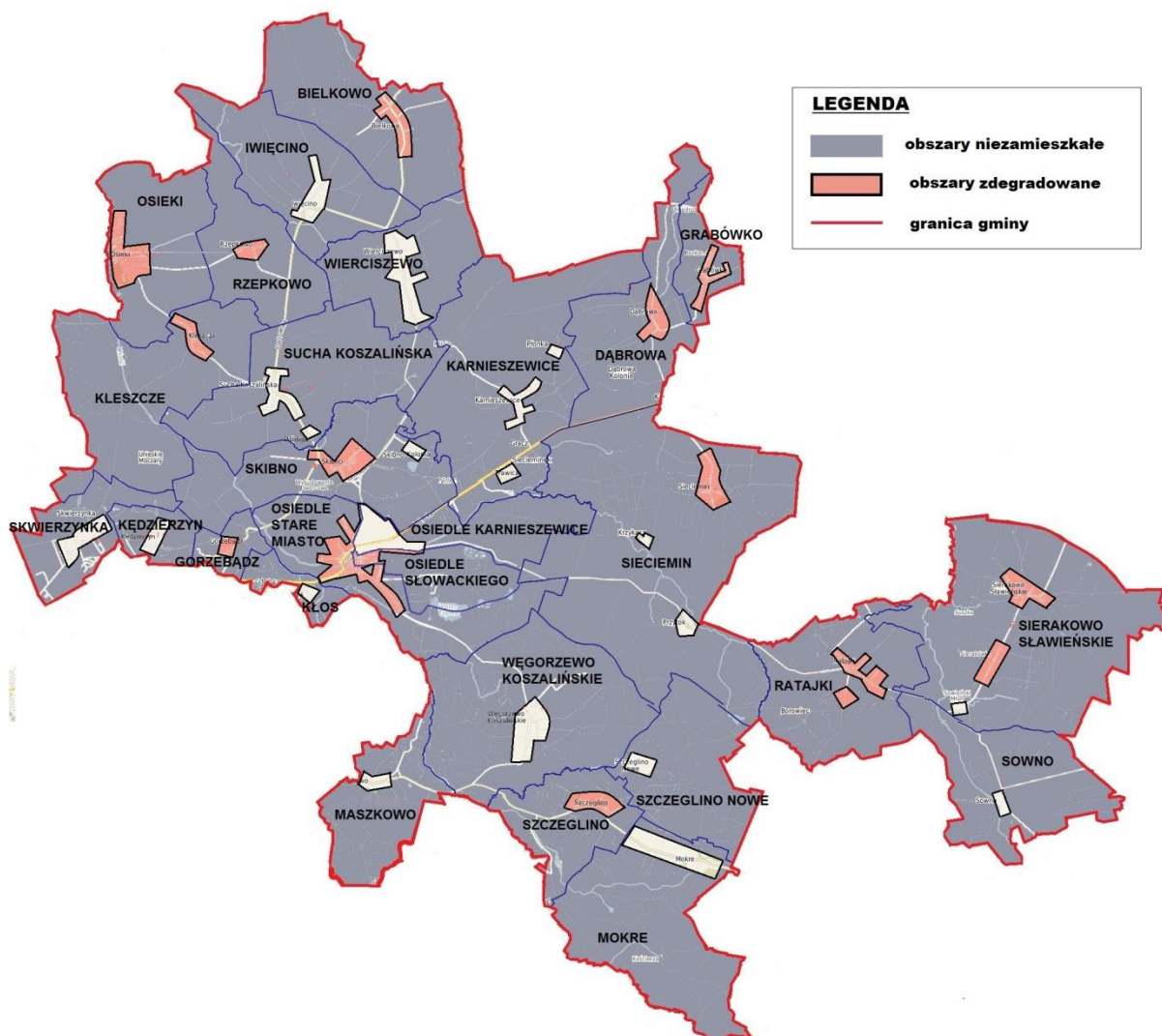
Źródło: Opracowanie własne.

Wśród obszarów zdegradowanych gminy Sianów znalazły się tereny zamieszkałe:

- Sołectwa Bielkowo;
- Sołectwa Dąbrowa;
- Sołectwa Gorzebądz;
- Sołectwa Grabówko;
- Sołectwa Kleszcze;
- Sołectwa Osieki;

- Sołectwa Ratajki;
- Sołectwa Rzepkowo;
- Sołectwa Sieciemin;
- Sołectwa Sierakowo Sławieńskie;
- Sołectwa Skibno;
- Sołectwa Szczeglino;
- Osiedla Stare Miasto;
- Osiedla Słowackiego.

Rysunek 16 Obszary zdegradowane gminy Sianów

Źródło: Opracowanie własne.

Jak wynika z przedstawionych danych, jednym z głównych problemów gminy w **sferze społecznej** jest duża liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Spośród obszarów zdegradowanych największa liczba beneficjentów MGOPS w przeliczeniu na 100 mieszkańców zamieszkuje sołectwo Kleszcze, sołectwo Osieki oraz osiedle Stare Miasto, jednak wyższą niż średnia dla gminy uzyskały także inne zdegradowane miejscowości: Bielkowo, Dąbrowa, Rzepkowo i Skibno. Z powodu ubóstwa ze świadczeń pomocy społecznej korzystają najczęściej mieszkańcy sołectwa Kleszcze oraz osiedla Stare Miasto. Wśród problemów demograficznych analiza wykazała ujemny przyrost naturalny oraz stosunkowo niski odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym. Najmniejszy odsetek osób młodych odnotowano w sołectwie Gorzebądz, zaś najniższy przyrost naturalny w Dąbrowie oraz na osiedlach Stare Miasto i Słowackiego. Wśród problemów związanych z bezpieczeństwem mieszkańców zanalizowano liczbę ofiar przemocy na 1000 osób. Sołectwami, w których taki problem występuje najliczniej, są Osieki, Rzepkowo Sieciemien oraz Szczeglino. Za dane służące badaniu aktywności społecznej posłużyła frekwencja wyborcza. Jednostkami o najniższej frekwencji, a więc o najniższej aktywności są Kleszcze, Osieki oraz osiedle Słowackiego.

Jednym z najważniejszych wskaźników **sfery gospodarczej** jest liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej. Najmniej przedsiębiorstw w przeliczeniu na 100 osób zarejestrowano w jednostkach: Dąbrowa, Kleszcze, Ratajki, Rzepkowo, Skibno oraz osiedle Słowackiego. O sytuacji na rynku pracy świadczy także liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Największy odsetek takich osób mieszka na terenie sołectw Gorzebądz, Ratajki oraz na osiedlu Słowackiego. Osoby bezrobotne z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej to osoby, którym szczególnie trudno znaleźć pracę, dlatego też ich odsetek wpływa na sytuację gospodarczą danej jednostki. Miejscowościami o najwyższym odsetku osób bezrobotnych bez wykształcenia są: Osieki, Ratajki, Rzepkowo oraz Szczeglino.

Wśród problemów **sfery przestrzenno-infrastrukturalnej** są głównie budynki stare i wymagające remontu. Największy udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1970 występuje w jednostkach: Bielkowo, Dąbrowa, Kleszcze, Ratajki oraz Rzepkowo. Podobnym wskaźnikiem jest odsetek budynków wymagających remontu, który dotyczy jednak nie tylko budynków mieszkalnych, ale wszystkich budynków ogółem. Najwięcej zdegradowanych budynków znajduje się na terenie osiedli Stare

Miasto oraz Słowackiego. Ostatnim wskaźnikiem przestrzenno-infrastrukturalnym, wpływającym nie tylko na estetykę gminy, ale także potencjał społeczny i gospodarczy, jest liczba zabytków. Ich największe skupisko znajduje się w sołectwach Dąbrowa i Sieciemín oraz na osiedlu Stare Miasto.

5. Obszary rewitalizacji – zasięg przestrzenny i charakterystyka

Zasięg rewitalizacyjny

Jak określają „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2016-2020”, obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym zamierza się prowadzić rewitalizację. Cechuje go koncentracja negatywnych zjawisk oraz znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Na terenie zdegradowanym mieszka 7630 osób, które stanowią 56,86% mieszkańców gminy, zaś powierzchnia zajmowana przez zdegradowane obszary wynosi 3,50% powierzchni gminy (793,44 ha). Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują, iż obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy i obejmować swoim działaniem więcej niż 30% mieszkańców, należało więc wybrać spośród obszarów zdegradowanych tereny, które wejdą w skład obszaru rewitalizacji.

Ustawowe zapisy, a także fakt koncentracji negatywnych zjawisk, w tym szczególnie negatywnych zjawisk społecznych, stały się podstawą do wskazania części obszaru zdegradowanego, jako obszar rewitalizacji. Dążąc do tego, by obszar rewitalizacji był skoncentrowany terytorialnie, a także wybierając tereny, które, zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy o rewitalizacji mają istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, z analizy danych dostarczonych przez lokalne instytucje, opinii mieszkańców oraz wiedzy i doświadczenia Zespołu ds. Rewitalizacji (składającego się z ekspertów w dziedzinach ważnych z punktu widzenia rewitalizacji), **do rewitalizacji wybrane zostały trzy obszary:**

Podobszary wskazane do rewitalizacji obejmują swym zasięgiem powierzchnię 232,98 ha, co stanowi 1,03% powierzchni gminy Sianów oraz zamieszkuje na nim 2 853 mieszkańców, co stanowi 21,26% ogółu populacji.

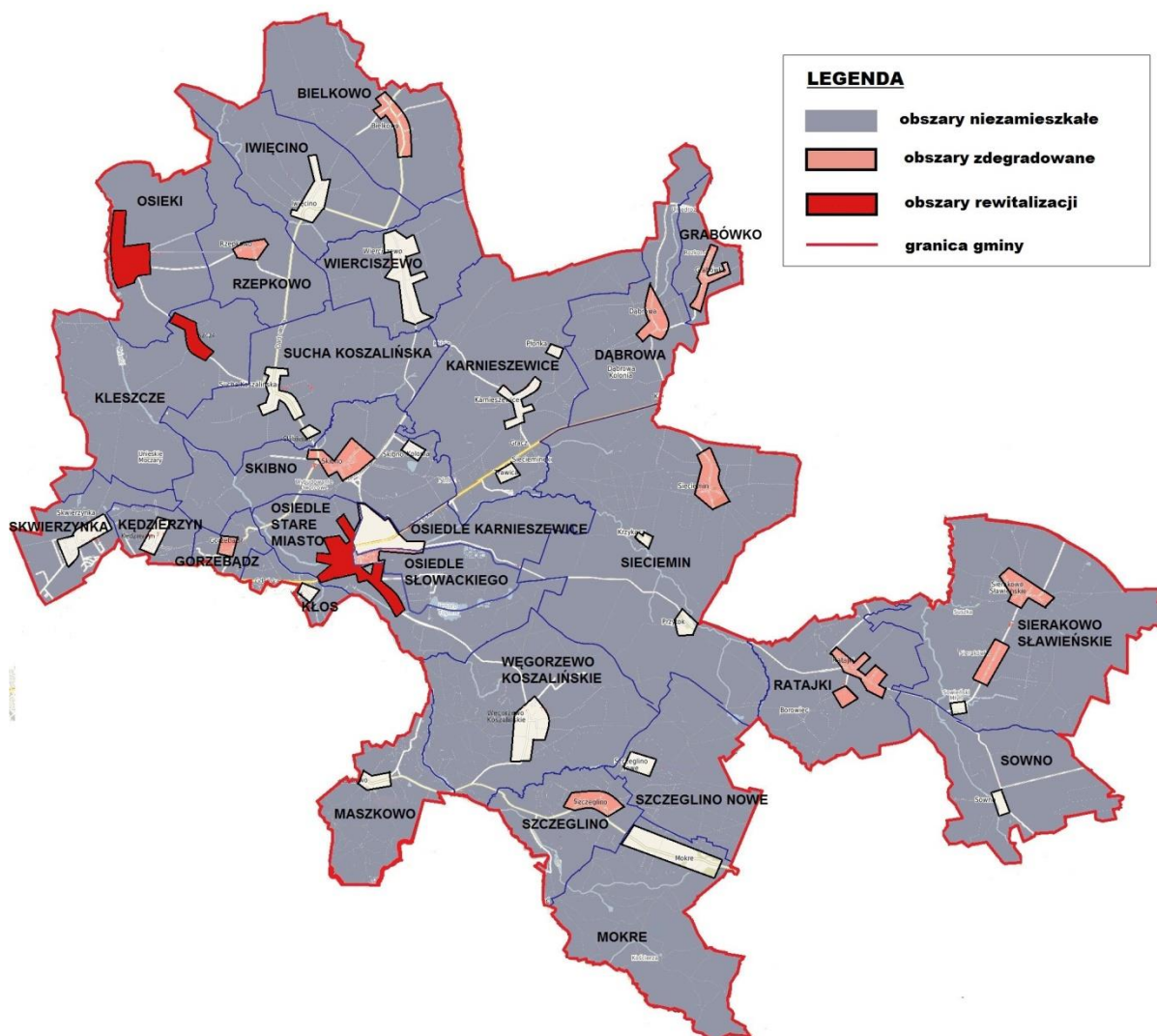
Powierzchnia

- 232,98 ha (1,03% powierzchni gminy)

Ludność

- 2 853 osoby (21,26% mieszkańców gminy)

Rysunek 17 Obszary przeznaczone do rewitalizacji na tle obszarów zdegradowanych

Źródło: Opracowanie własne.

Mimo iż analiza wykazała, że sołectwo Ratajki osiągnęło drugi w kolejności wskaźnik sumaryczny, do procesu rewitalizacji, oprócz osiedla Stare Miasto, włączono tereny zamieszkałe sołectw Osieki i Kleszcze. Taka decyzja miała kilka powodów:

- Częstkowy wskaźnik sumaryczny dotyczący najważniejszej z punktu widzenia rewitalizacji sfery – społecznej – wskazuje znacznie wyższe zdegradowanie w sołectwach Kleszcze (3,15) i Osieki (3,34), niż w sołectwie Ratajki (0,08), co oznacza, że właśnie te miejscowości potrzebują największego wsparcia;
- Miejscowości Kleszcze oraz Osieki są miejscowościami popegeerowskimi, na których, zgodnie z *Zasadami realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020* szczególnie powinny koncentrować się przedsięwzięcia rewitalizacyjne;
- Miejscowości Kleszcze oraz Osieki posiadają lokalny potencjał – posiadają bazę lokalową, którą można zaadaptować na cele społeczne oraz mieszkańców gotowych na pozytywne zmiany. Potencjałem jest także lokalizacja - są to obszary położone nad jeziorem Jamno, w bliskiej odległości Morza Bałtyckiego. Taka lokalizacja przyciąga turystów, a tym samym zewnętrznych inwestorów, którzy chcą zapewnić im bazę hotelową, gastronomiczną i rekreacyjną.

Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Jednym z głównych elementów Programu Rewitalizacji jest rozszerzona diagnoza obszarów rewitalizacji, w której znajduje się analiza problemów i potencjałów. W poniżej diagnozie znajdują się pogłębione informacje o problemach opisach wcześniej, zawarto tu także opinie mieszkańców o terenach przeznaczonych do rewitalizacji.

Osiedle Stare Miasto

Osiedle obejmuje ulice: Armii Polskiej, Bolesława Chrobrego, Działkową, Koszalińską, Kościelną, Leszczynową, Lutyków, Morską, Ogrodową, Parkową, Piastów, Plac pod Lipami, Polną, Sienną, Spółdzielczą, Strzelecką, Tylą oraz Węgorzewską. To drugi, co do liczby ludności obszar gminy, na jego terenie mieszka 2142 osób, którzy stanowią 15,96% ludności.

Jak wskazuje *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Sianów*, zabudowa osiedla Stare Miasto to w większości zabudowa

mieszkalna, głównie wolnostojąca, niska zabudowa jednorodzinna. Jest to także obszar usług, w tym także usług użyteczności publicznej.

Stare Miasto jest obszarem centrotwórczym, na którym znajduje się większość najważniejszych w gminie instytucji, m.in. centrum administracyjne - Urząd Miasta i Gminy, centrum kulturalne - Centrum Kultury i Kino ZORZA, centrum sportowe - Stadion Miejski, a także Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), kościół pw. Św. Stanisława Kostki oraz Sianowski Inkubator Organizacji Pozarządowych. Na ulicy Piastów znajduje się remiza Ochotniczej Straży Pożarnej. Członkowie OSP chętnie włączają się w działania gminy, dając przykład postawy obywatelskiej.

Na terenie osiedla znajdują się dwie szkoły – Szkoła Podstawowa nr 1 oraz Gimnazjum. Szkoła Podstawowa została przeniesiona z ul. Armii Polskiej 33 do budynku Gimnazjum, mieszczącego się przy ulicy Bolesława Chrobrego 4. W związku z tym budynek po szkole wymaga zagospodarowania. Na terenie osiedla nie funkcjonuje żadne przedszkole ani ośrodek zdrowia – te znajdują się na osiedlu Słowackiego.

Osiedle Stare Miasto jest dość dobrze skomunikowane z pozostałymi miejscowościami gminy oraz pobliskim Koszalinem. Trasę obsługują zarówno prywatni przewoźnicy, jak i PKS. Przystanki autobusowe znajdują się na ulicach: Tylnej, Piastów, Węgorzewskiej oraz Koszalińskiej.

Na obszarze rewitalizacji zaobserwować można duże nagromadzenie **problemów społecznych**. Jednym z największych wyzwań dla obszaru jest zmierzenie się z problemem starzejącego się społeczeństwa i liczbą osób powyżej 65 roku życia. Analizy ogólnokrajowe wskazują jasno, że liczba ta wciąż będzie rosła, wskazuje też na to ujemny dla obszaru przyrost naturalny (-3). Mimo dużej liczby budynków użyteczności publicznej, seniorzy nie mają miejsca, gdzie bezpłatnie mogliby się spotkać, poznać nowe osoby, nauczyć się nowych rzeczy czy korzystać z oferty kulturalnej, przy jednoczesnym zapewnieniu podstawowej opieki. W mieście aktywne jest stowarzyszenie Sianowska Akademia Seniora, które organizuje wycieczki czy zajęcia dla osób powyżej 60 roku życia. Do stowarzyszenia należą jednak jedynie osoby bardzo aktywne i sprawne fizycznie, brak natomiast działań w kierunku zaangażowania tych seniorów, którzy czas spędzają samotnie w domu.

Problemem w sferze społecznej jest także duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej, w tym osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa (aż 459 osób, czyli 210 osób w przeliczeniu na 1000 ludności). Z pomocy MGOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych skorzystały w 2016 roku 22 osoby, z powodu niepełnosprawności 109 osób, zaś z powodu alkoholizmu 12 (w całym mieście z pomocy skorzystały 23 osoby mające problem z alkoholem).

Wśród osób potrzebujących wsparcia stosunkowo wysoki odsetek stanowią także ofiary przemocy oraz osoby bezrobotne, w tym bezrobotne długotrwale. Jednym z głównych powodów długotrwałego bezrobocia był upadek kilku znaczących przedsiębiorstw, w tym szczególnie znanej w całej Polsce Fabryki Zapalek. Obszar charakteryzuje się także stosunkowo niewielką aktywnością społeczną, co widoczne jest w niskiej frekwencji wyborczej w wyborach na Burmistrza (54,71%) oraz niskimi wynikami w nauce – średnia otrzymana z egzaminu szóstoklasisty wyniosła dla uczniów z osiedla Stare Miasto 49%. Wynik ten różni się od wyników dzieci uczęszczających do tej samej szkoły, wyniki egzaminu świadczą więc nie tylko o poziomie nauczania w szkole, ale także o stopniu rozwoju uczniów i ich sytuacji w domu.

Potencjałem terenu jest z pewnością spora aktywność organizacji pozarządowych, które działają na rzecz rozwoju obszaru i całej gminy. Specjalnie dla nich stworzono Sianowski Inkubator Organizacji Pozarządowych, znajdujący się przy ulicy Armii Polskiej.

Zdaniem mieszkańców, największym problemem osiedla Stare Miasto są pogłębiające się nawzajem patologie społeczne – alkoholizm, bezrobocie, ubóstwo oraz przestępczość i wandalizm (odpowiednio 34,0%, 32,0%, 27,0 % oraz 23,0% odpowiedzi). Ponadto, za coraz poważniejszy problem obszaru uznano dużą liczbę osób starszych, która wymaga odpowiedniej infrastruktury oraz dostosowanych do ich potrzeb zajęć (31,0% wskazań).

Tabela 23 Najważniejsze problemy społeczne podobszaru Osiedle Stare Miasto w opinii mieszkańców

Problem społeczny	Osiedle Stare Miasto	
	Liczba osób	% osób
Bezrobocie	32	32,0%
Ubóstwo	27	27,0%
Przestępczość i wandalizm	23	23,0%
Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym	17	17,0%

Niski poziom zaufania w społeczeństwie	18	18,0%
Duża liczba osób starszych	31	31,0%
Alkoholizm	34	34,0%
Narkomania	10	10,0%
Przemoc w rodzinie	11	11,0%
Problemy opiekuńczo-wychowawcze	17	17,0%
Niepełnosprawność	16	16,0%
Brak oferty kulturalnej i rekreacyjnej	4	4,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród **problemów gospodarczych** odnotowano duży odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie osób bezrobotnych. Są to osoby, którym najciężiej znaleźć pracę, które nie posiadają kwalifikacji, często więc stają się długotrwale bezrobotne. Wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym to także duży problem gospodarczy, ponieważ seniorzy, dożywając sędziwego wieku, przez długie lata pobierają emerytury. Mimo iż średnia liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej Starego Miasta była wyższa niż średnia dla gminy, ich liczba wciąż jest zbyt mała i należy podjąć działania zmierzające do rozwoju przedsiębiorczości.

Także mieszkańcy twierdzą, że problemem gospodarczym o najwyższym natężeniu jest niskie wykształcenie mieszkańców – tego zdania było 44,0% ankietowanych. Drugim w kolejności pilności problemem jest brak miejsc pracy (32,0%), zaś kolejnymi brak ofert w Powiatowym Urzędzie Pracy (24,0%), mała liczba przedsiębiorstw (23,0%) oraz brak terenów inwestycyjnych (22,0%).

Tabela 24 Najważniejsze problemy gospodarcze podobszaru Osiedle Stare Miasto w opinii mieszkańców

Problem gospodarczy	Osiedle Stare Miasto	
	Liczba osób	% osób
Brak miejsc pracy	32	32,0%
Niskie wykształcenie mieszkańców	44	44,0%
Mała liczba przedsiębiorstw	23	23,0%
Brak promocji przedsiębiorczości i wsparcia dla osób zakładających działalność gospodarczą	16	16,0%
Brak wiedzy na temat zakładania własnej działalności gospodarczej	19	19,0%
Brak projektów szkoleniowo-doradczych	13	13,0%

Brak systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych	19	19,0%
Brak terenów inwestycyjnych	22	22,0%
Brak ofert z Powiatowego Urzędu Pracy	24	24,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Jednym z głównych problemów w **sferze przestrzenno-infrastrukturalnej** jest bardzo wysoki odsetek budynków wymagających remontu (1/5 wszystkich budynków na terenie Starego Miasta). Tak wysoki udział zdegradowanych budynków związany jest z faktem, iż obszar stanowi najstarszą część miasta i jedną z najstarszych części gminy Sianów. Na terenie Starego Miasta występuje największe nagromadzenie zabytków (20% wszystkich zabytków w gminie), co stanowi jednocześnie potencjał i problem – z jednej strony zabytki przyciągają mieszkańców, turystów i nowych inwestorów, z drugiej jednak są to często budynki zaniedbane, wymagające dużych nakładów finansowych. Głównymi zabytkami Starego Miasta są Ratusz z 1879 roku, kościół pw. Św. Stanisława Kostki oraz brama eklektyczna. Budynki znajdujące się w „ścisłym centrum” także mają wartość zabytkową, a część z nich została wpisana do rejestru zabytków.

Mimo centrotwórczego charakteru obszaru, na terenie rewitalizacji brak miejsca, które mogłoby stanowić faktyczne centrum aktywności społecznej – taki potencjał posiada starówka Sianowa, na której znajduje się Ratusz, jednak obecnie przez teren ten przebiega droga krajowa nr 6. Jest to najważniejsza arteria komunikacyjna na terenie gminy. Droga ta stanowi duże utrudnienie w ruchu kołowym i jest uciążliwa dla okolicznych mieszkańców szczególnie w sezonie letnim, gdy na ulicy znacznie zwiększa się średni dobowy ruch samochodowy. Sytuacja ta nie zmieni się, dopóki nie powstanie obwodnica Sianowa (planowane zakończenie inwestycji: 2018 rok).

Na terenie osiedla znajduje się kilka pustostanów – dwa lokale mieszkalne (ul. Piastów oraz ul. Armii Polskiej) oraz dwa lokale użytkowe (ul. Koszalińska oraz ul. Armii Polskiej). Przy ulicy Ogrodowej 6 w roku 2016 powstał nowy budynek, w którym znajduje się 11 lokali socjalnych. Środki na ten cel pozyskano z Banku Gospodarstwa Krajowego. Gmina ma w planach budowę kolejnych lokali socjalnych, bowiem jak wskazują dane MGOPS, zapotrzebowanie jest naprawdę duże.

Wśród największych problemów infrastrukturalnych osiedla Stare Miasto mieszkańcy wymienili zły stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media (37,0%), zły stan środowiska naturalnego (34,0%) oraz brak lub zły stan obiektów usług służby zdrowia (30,0%). Na wysokiej pozycji znalazł się także zły stan dróg i chodników (28,0%).

Tabela 25 Najważniejsze problemy infrastrukturalno-środowiskowe podobszaru Osiedle Stare Miasto w opinii mieszkańców

Problem infrastrukturalno-środowiskowy	Osiedle Stare Miasto	
	Liczba osób	% osób
Brak dostosowania przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	23	23,0%
Zły stan dróg i chodników	28	28,0%
Brak zagospodarowania przestrzeni (zielen, mała architektura, ławki)	8	8,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług kulturalnych	3	3,0%
Brak lub zła jakość terenów rekreacyjno-sportowych	9	9,0%
Brak lub zła jakość obiektów usługowo-handlowych i lokali gastronomicznych	22	22,0%
Zły stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media	37	37,0%
Zły stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody)	34	34,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług opiekuńczych nad małymi dziećmi	7	7,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług edukacyjnych	2	2,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług służby zdrowia	30	30,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług w zakresie pomocy społecznej	14	14,0%
Brak centrum służącego integracji mieszkańców	13	13,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Sołectwo Kleszcze

Kleszcze to popegeerowska wieś położona 5,5 km od Sianowa, na trasie do nadmorskiej miejscowości Łazy. Według *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Sianów* znajdują się tam głównie wolnostojące budynki mieszkalne o niskiej zabudowie. Budynki usytuowane są wzdłuż drogi powiatowej (układ lokacyjny). Współcześnie zachowany jest układ lokacyjny z przekształceniami,

rozbudowany o nowe bloki mieszkalne we wschodniej części wsi i zabudowę gospodarczą w obrębie dawnego zespołu dworskiego.

Na terenie Kleszcz w 2013 roku wybudowano plac zabaw dla dzieci z boiskiem do koszykówki i siatkówki, brak jednak świetlicy, która byłaby miejscem aktywizacji i integracji mieszkańców lub innego miejsca, gdzie miejscowa ludność mogłaby spotykać się w ramach zajęć kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych. Na omawianym terenie nie funkcjonuje także żadna organizacja pozarządowa ani ochotnicza straż pożarna.

Sołectwo Kleszcze jest dość dobrze skomunikowane z pozostałymi miejscowościami gminy oraz pobliskim Koszalinem. Trasę obsługują zarówno prywatni przewoźnicy, jak i PKS. Na omawianym terenie znajdują się 4 przystanki autobusowe.

Na terenie miejscowości Kleszcze funkcjonowało Państwowe Gospodarstwo Rolne. Biura PGR mieściły się w zabytkowym dworze Hildebrandtów. Następnie dwór przeznaczono na mieszkania dla pracowników.

Głównym **problemem społecznym** obszaru jest liczba osób korzystających z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, w tym liczba osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa (57 osób, tj. 250 osób na 1000 mieszkańców, co daje ok. 1/4 ludności). Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych pomocą objętą jest 7 osób, z powodu alkoholizmu 3, zaś z powodu niepełnosprawności 18. Podobnie jak w przypadku osiedla Stare Miasto, na terenie sołectwa Kleszcze występuje ujemny przyrost naturalny (-2), niski odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym i duża liczba osób w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje na potrzebę dostosowań infrastrukturalnych i społecznych do wciąż powiększającej się grupy seniorów. Kolejnym wyzwaniem dla obszaru jest aktywizacja mieszkańców, którzy w tej chwili rzadko uczestniczą w życiu gminy. Frekwencja na wyborach na Burmistrza wyniosła nieco ponad 50%, co oznacza, że połowa społeczności nie chciała decydować o sprawach najbliższego otoczenia. Jednym z powodów braku aktywności i tym samym integracji może być fakt braku odpowiedniej do tych celów infrastruktury, która będzie służyć mieszkańcom nie tylko w okresie letnim, ale także w miesiącach zimowych.

O problemy społeczne zapytano także mieszkańców gminy. Zdaniem respondentów, największym problemem sołectwa Kleszcze jest bezrobocie (32,0% badanych).

Problemem o wysokim natężeniu jest także alkoholizm (24,0% osób). Dużym problemem obszaru jest także brak zajęć i wydarzeń oraz brak zaangażowania społecznego – co czwarty badany wskazał na niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym, zaś na brak oferty kulturalnej i rekreacyjnej skarżyło się 26,0% osób.

Tabela 26 Najważniejsze problemy społeczne podobszaru Kleszcze w opinii mieszkańców

Problem społeczny	Sołectwo Kleszcze	
	Liczba osób	% osób
Bezrobocie	32	32,0%
Ubóstwo	20	20,0%
Przestępczość i wandalizm	3	3,0%
Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym	25	25,0%
Niski poziom zaufania w społeczeństwie	7	7,0%
Duża liczba osób starszych	18	18,0%
Alkoholizm	24	24,0%
Narkomania	4	4,0%
Przemoc w rodzinie	8	8,0%
Problemy opiekuńczo-wychowawcze	6	6,0%
Niepełnosprawność	1	1,0%
Brak oferty kulturalnej i rekreacyjnej	26	26,0%
Brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, internet)	15	15,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Jednym z najpoważniejszych **problemów gospodarczych** sołectwa Kleszcze jest mała liczba podmiotów gospodarczych (21 podmiotów, tj. jedynie 9 firm przypadających na 100 osób). Jeszcze mniejsza jest liczba osób prowadzących swoją działalność gospodarczą – 3 na 100 osób. W 2016 roku na terenie rewitalizacji nie zarejestrowano żadnej nowej działalności. Tak niskie liczby świadczą o braku przedsiębiorczości wśród mieszkańców oraz braku rozwoju gospodarczego. Mieszkańcy muszą dojeżdżać do zakładów pracy oddalonych od ich miejsca zamieszkania, co wielu skłania do tego, by z pracy zrezygnować.

Najczęściej wskazywanymi przez mieszkańców problemami gospodarczymi na terenie sołectwa Kleszcze było niskie wykształcenie mieszkańców oraz brak miejsc pracy – taki problem stwierdziło odpowiednio 36,0% oraz 33,0% respondentów. Co czwarty badany

za problem o wysokim natężeniu uznał małą liczbę przedsiębiorstw, zaś co piąty brak terenów inwestycyjnych. 23,0% ankietowanych wskazało na brak ofert z Powiatowego Urzędu Pracy.

Tabela 27 Najważniejsze problemy gospodarcze podobszaru Kleszcze w opinii mieszkańców

Problem gospodarczy	Sołectwo Kleszcze	
	Liczba osób	% osób
Brak miejsc pracy	33	33,0%
Niskie wykształcenie mieszkańców	36	36,0%
Mała liczba przedsiębiorstw	25	25,0%
Brak promocji przedsiębiorczości i wsparcia dla osób zakładających działalność gospodarczą	15	15,0%
Brak wiedzy na temat zakładania własnej działalności gospodarczej	14	14,0%
Brak projektów szkoleniowo-doradczych	13	13,0%
Brak systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych	13	13,0%
Brak terenów inwestycyjnych	20	20,0%
Brak ofert z Powiatowego Urzędu Pracy	23	23,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród **problemów przestrzenno-infrastrukturalnych** wyróżnia się bardzo wysoki odsetek budynków zbudowanych przed rokiem 1970 (prawie 85% wszystkich budynków w sołectwie). Występowanie takich budynków oznacza wysokie prawdopodobieństwo potrzeby termomodernizacji i remontu obiektów. Spośród 228 mieszkańców sołectwa, 176 korzysta z kanalizacji. Na terenie sołectwa brak terenu wspólnego, świetlicy, parku czy choćby remizy, gdzie mieszkańcy mogliby się spotkać i spędzić razem czas. Brak takiej infrastruktury nie sprzyja także powstawaniu organizacji pozarządowych.

Największym problemem sołectwa Kleszcze w sferze infrastrukturalnej zdaniem respondentów jest brak centrum służącego integracji mieszkańców (27,0%) oraz brak zagospodarowania przestrzeni w zieleń i małą architekturę (26,0%). Co czwarty ankietowany wskazywał także na zły stan dróg i chodników oraz brak lub złą jakość terenów rekreacyjno-sportowych.

Tabela 28 Najważniejsze problemy infrastrukturalno-środowiskowe podobszaru Kleszcze w opinii mieszkańców

Problem infrastrukturalno-środowiskowy	Sołectwo Kleszcze	
	Liczba osób	% osób
Brak dostosowania przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	22	22,0%
Zły stan dróg i chodników	25	25,0%
Brak zagospodarowania przestrzeni (zieleń, mała architektura, ławki)	26	26,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług kulturalnych	21	21,0%
Brak lub zła jakość terenów rekreacyjno-sportowych	24	24,0%
Brak lub zła jakość obiektów usługowo-handlowych i lokali gastronomicznych	23	23,0%
Zły stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media	17	17,0%
Zły stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody)	4	4,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług opiekuńczych nad małymi dziećmi	20	20,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług edukacyjnych	17	17,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług służby zdrowia	18	18,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług w zakresie pomocy społecznej	14	14,0%
Brak centrum służącego integracji mieszkańców	27	27,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Sołectwo Osieki

Sołectwo Osieki to popegeerowska wieś położona nad jeziorem Jamno, w dorzeczu rzeki Unieść, 10 km od Sianowa i 15 km od Koszalina. Podobnie jak w przypadku wsi Kleszcze, znajdują się tam głównie wolnostojące budynki mieszkalne o niskiej, rozproszonej zabudowie. Budynki te dzielą się na dwa rodzaje – jedne zbudowane zostały przed rokiem 1970 i zamieszkiwane są przez wieloletnich mieszkańców Osiek. Drugą grupę budynków stanowią domy letniskowe, budowane przez osoby z innych miejscowości, które przyjeżdżają do Osiek jedynie w celach rekreacyjnych i wypoczynkowych. Wieś otaczają lasy objęte obszarem Natura 2000 oraz park krajobrazowy o powierzchni 12 ha, z licznymi walorami przyrodniczymi jak „Unieskie Moczary”. Miejscowość zamieszkiwana jest przez 483 osoby.

Działalność kulturalna w Osiekach realizowana jest przez Filię Biblioteki Publicznej Gminy i Miasta Sianów – oprócz działalności czytelniczej zajmuje się także organizacją życia kulturalnego miejscowości. Obecnie, z uwagi na bardzo zły stan techniczny Biblioteka została czasowo zamknięta. Planowane jest jak najszybsze przywrócenie jej do działania, ponieważ przedłużające się zamknięcie powoduje problemy z organizacją zajęć dla mieszkańców. Za bezpieczeństwo Osiek odpowiada jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej.

Komunikacja na terenie gminy jest zróżnicowana – w okresie letnim przez teren Osiek przejeżdżają liczne autobusy prywatne oraz PKS, wiozące ludzi do miejscowości nadmorskich. W okresie powakacyjnym liczba przewoźników i kursów znacznie się zmniejsza. Na omawianym terenie znajdują się 2 przystanki autobusowe.

Podobnie jak w przypadku Starego Miasta i miejscowości Kleszcze, głównym problemem Osiek w **sferze społecznej** jest duży udział osób korzystających z pomocy społecznej, w tym osoby korzystające z pomocy z powodu braku środków finansowych (62 osoby, czyli 128 osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców). Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych z pomocy skorzystało 8 osób, z powodu alkoholizmu 3 osoby, zaś z powodu niepełnosprawności 26. Wśród osób potrzebujących wsparcia są też ofiary przemocy. Problemem sfery społecznej jest także stosunkowo duża liczba osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym. Często są to byli pracownicy PGR, którzy po zmianie ustrojowej nie potrafili odnaleźć się na rynku pracy. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji wymagają także aktywizacji. Frekwencja wyborcza pokazała, że mieszkańcy nie chcą angażować się w życie gminy, nie chcą współdecydować o jej zarządzaniu. Powodem małej aktywności i braku identyfikacji lokalnej jest między innymi stały przyrost ludności napływowej, która przebywa w miejscowości sezonowo lub nie chce integrować się z mieszkańcami rdzennymi.

Za największe problemy społeczne sołectwa Osieki mieszkańcy biorący udział w ankiecie uznali alkoholizm (30,0%) oraz często powiązane z nim ubóstwo (23,0%). Podobnie jak w przypadku sołectwa Kleszcze, za problem o wysokim natężeniu uznano także brak oferty kulturalnej i rekreacyjnej (22,0%) oraz niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym (26,0%).

Tabela 29 Najważniejsze problemy społeczne podobszaru Osieki w opinii mieszkańców

Problem społeczny	Sołectwo Osieki	
	Liczba osób	% osób
Bezrobocie	24	24,0%
Ubóstwo	23	23,0%
Przestępczość i wandalizm	8	8,0%
Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym	26	26,0%
Niski poziom zaufania w społeczeństwie	10	10,0%
Duża liczba osób starszych	16	16,0%
Alkoholizm	30	30,0%
Narkomania	12	12,0%
Przemoc w rodzinie	13	13,0%
Problemy opiekuńczo-wychowawcze	15	15,0%
Niepełnosprawność	4	4,0%
Brak oferty kulturalnej i rekreacyjnej	22	22,0%
Brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, internet)	9	9,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Głównym **problemem gospodarczym** obszaru jest mała liczba podmiotów gospodarczych (62 zakłady, czyli 12 firm przypadających na 100 mieszkańców) oraz mała liczba mieszkańców prowadzących własną działalność, co podobnie jak w miejscowości Kleszcze, świadczy o braku przedsiębiorczości. Problemem jest także kwestia bezrobocia – osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym stanowią ponad połowę wszystkich osób bezrobotnych z terenu sołectwa Osieki. Osoby te, z powodu niskiego wykształcenia, mają problem ze znalezieniem pracy. Często są to też osoby bezradne życiowo, którym nie udało się skończyć szkoły, a teraz nie chcą lub nie potrafią znaleźć pracy.

Na terenie Osiek znajdują się 284 gospodarstwa rolne, co oznacza, że znaczna część mieszkańców utrzymuje się z rolnictwa. Uprawiane są tam głównie pszenica, jęczmień, żyto, ziemniaki oraz rzepak. Prywatne podmioty gospodarcze obejmują branże: przetwórstwo rolno-spożywcze, handel, transport ciężarowy, stolarstwo, usługi remontowo-budowlane, usługi dla rolnictwa, wyroby metalowe, pośrednictwo finansowe, usługi informatyczne oraz gastronomię.

Zdaniem mieszkańców, głównym problemem w sferze gospodarczej jest niskie wykształcenie mieszkańców (37,0% badanych). 28,0% respondentów wskazało na brak miejsc pracy, zaś 26,0% na powodującą ten stan rzeczy małą liczbę przedsiębiorstw. 24,0% ankietowanych wskazało na brak ofert z Powiatowego Urzędu Pracy.

Tabela 30 Najważniejsze problemy gospodarcze podobszaru Osieki w opinii mieszkańców

Problem gospodarczy	Sołectwo Osieki	
	Liczba osób	% osób
Brak miejsc pracy	28	28,0%
Niskie wykształcenie mieszkańców	37	37,0%
Mała liczba przedsiębiorstw	26	26,0%
Brak promocji przedsiębiorczości i wsparcia dla osób zakładających działalność gospodarczą	16	16,0%
Brak wiedzy na temat zakładania własnej działalności gospodarczej	16	16,0%
Brak projektów szkoleniowo-doradczych	12	12,0%
Brak systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych	17	17,0%
Brak terenów inwestycyjnych	19	19,0%
Brak ofert z Powiatowego Urzędu Pracy	24	24,0%

Źródło: Opracowanie własne.

W **sferze przestrzenno-infrastrukturalnej** problemem obszaru jest występowanie terenów popegeerowskich, w tym popegeerowskich budynków. Na terenie całej gminy znajduje się 5 mieszkań popegeerowskich. Dwa z nich znajdują się w miejscowości Osieki (pozostałe znajdują się w Sierakowie Sławieńskim, Skibnie oraz Sownie). Są to mieszkania stare, zaniedbane, wymagające gruntownych remontów. Cały obszar sołectwa Osieki posiada sieć wodociągową oraz kanalizacyjną, brak tam natomiast sieci gazowej. Jak wskazuje Plan Odnowy Osiek, na omawianym terenie występuje bardzo duża liczba budynków pokrytych eternitem.

Na terenie Osiek znajduje się 11 budynków zabytkowych, m.in. kościół parafialny pw. św. Antoniego Padewskiego, dwór Hildebrandtów, szkoła, karczma i pastorówka. Stanowią one duży potencjał obszaru, zachęcają turystów do odwiedzin, przyciągając przy tym zewnętrznych inwestorów, należy jednak pamiętać, iż ich stan techniczny nie jest najlepszy, a budynek kościoła wymaga remontu.

Wśród najbardziej pilnych problemów infrastrukturalnych sołectwa Osieki mieszkańcy wyróżnili zły stan dróg i chodników (24,0%), brak lub złą jakość obiektów usług kulturalnych (23,0%), oraz brak lub złą jakość obiektów usług służby zdrowia (23,0%).

Tabela 31 Najważniejsze problemy infrastrukturalno-środowiskowe podobszaru Osieki w opinii mieszkańców

Problem infrastrukturalno-środowiskowy	Sołectwo Osieki	
	Liczba osób	% osób
Brak dostosowania przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	19	19,0%
Zły stan dróg i chodników	24	24,0%
Brak zagospodarowania przestrzeni (zieleń, mała architektura, ławki)	22	22,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług kulturalnych	23	23,0%
Brak lub zła jakość terenów rekreacyjno-sportowych	19	19,0%
Brak lub zła jakość obiektów usługowo-handlowych i lokali gastronomicznych	19	19,0%
Zły stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media	15	15,0%
Zły stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody)	9	9,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług opiekuńczych nad małymi dziećmi	20	20,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług edukacyjnych	22	22,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług służby zdrowia	23	23,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług w zakresie pomocy społecznej	16	16,0%
Brak centrum służącego integracji mieszkańców	21	21,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Dzięki korzystnej lokalizacji nad jeziorem Jamno wieś posiada duże możliwości rozwoju turystyki. Na terenie Osiek znajduje się stosunkowo dużo gospodarstw agroturystycznych. W 2015 roku nad jeziorem zbudowano przystań – miejsce rekreacji dla żeglarzy, kajakarzy i miłośników nordic walking.

6. Powiązanie Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Program Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów na lata 2017-2023 jest spójny z dokumentami strategicznymi planistycznymi gminy. Powiązanie przedstawione zostało w poniższej tabeli.

Tabela 32 Powiązanie Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Powiązanie z Programem Rewitalizacji
Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Sianów na lata 2015-2020 Projekty znajdujące się w Programie Rewitalizacji wpisują się w misję określoną w Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Sianów na lata 2015-2020, która brzmi: <i>„Misją gminy i miasta Sianów jest wykreowanie prężnego ośrodka społeczno-gospodarczego zapewniającego mieszkańcom odpowiednie warunki życia, rozwoju i aktywności, pozostając miejscem atrakcyjnym dla turystów i otwartym na inwestorów”.</i> Program Rewitalizacji operacjonalizuje cele oraz projekty przedsięwzięć, które powiązane są z celami i kierunkami działań Strategii Rozwoju, a skutkiem ich realizacji ma być rozwój społeczno-gospodarczy gminy. Cel główny 1: Zwiększenie dostępu do edukacji i włączenie społeczne: • Poprawa jakości i dostępu do usług socjalnych wspierających rozwiązywanie problemów społecznych. Cel główny 2: Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności gospodarczej: • Wspieranie przedsiębiorczości i innowacyjności. • Wykorzystanie walorów inwestycyjnych. Cel główny 3: Rozwój kultury, sportu i rekreacji: • Wspieranie rozwoju kultury i tożsamości mieszkańców. • Rozwój oferty rekreacyjno-sportowej. Cel główny 4: Rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie środowiska naturalnego: • Wykorzystanie potencjału nowoczesnych technologii. • Wspieranie kompetencji cyfrowych. Założenia projektów rewitalizacyjnych <i>Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów na lata 2017-2023</i> zawierają się w celach <i>Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Sianów na lata 2015-2020</i>. Realizacja zaproponowanych działań przyczyni się m.in. do minimalizacji wykluczenia społecznego, rozwoju gospodarczego gminy oraz rozwoju

oferty kulturalno-rekreacyjnej.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sianów i miasta Sianowa

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gminy Sianów i Miasta Sianowa zawiera opis uwarunkowań oraz wyznacza kierunki rozwoju polityki przestrzennej jednostki miejsko-wiejskiej. Nadrzędnym zamierzeniem niniejszej polityki jest ożywienie społeczno-gospodarcze i infrastrukturalne gminy zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Zasadniczymi celami określone w Studium, są:

Cele związane z ogólnym rozwojem społecznym i gospodarczym:

- Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy gminy,
- Zapewnienie korzystnych warunków życia mieszkańców, ochrona wartości kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych,
- Aktywizacja gospodarcza i rozwój przedsiębiorczości lokalnej, ograniczenie bezrobocia,
- Rozwój terenów wiejskich, kształtowanie i racjonalne wykorzystanie przestrzeni z zachowaniem wymogów ekorozwoju.

Cele związane z poprawą infrastruktury społecznej i technicznej:

- Poprawa wykształcenia młodzieży i dorosłych,
- Rozwój kultury i sportu.

Cele związane z rozwojem poszczególnych funkcji:

- Rozwój usług i małych firm,
- Rozwój instytucji kreujących gospodarkę w gminie.

W nawiązaniu do określonych zadań *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sianów i miasta Sianowa* cele projektowe Programu Rewitalizacji, przyczynią się m.in. do rozwoju społeczno-gospodarczego, rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwoju kultury i sportu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Sianów na lata 2016-2022

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Sianów na lata 2016-2022 wyznacza kierunki działań mających zapobiegać i zmniejszać niekorzystne zjawiska społeczne. Głównym celem SRPS jest:

„Ukształtowanie sprawnego systemu polityki społecznej w oparciu o jak najszerszą współpracę organizacji pozarządowych oraz wspieranie rozwoju tych organizacji w ramach nowoczesnego modelu pomocy społecznej zarówno instytucjonalnej, jak i pozarządowej”.

Zasadniczymi celami określonymi w Programie są:

Cel główny 1: Przeciwdziałanie i łagodzenie negatywnych skutków marginalizacji grup społecznych.

- Rozbudowa zaplecza instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego na rzecz

rozwiązywania problemów społecznych.

- Wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych.
- Aktywizacja osób zagrożonych marginalizacją społeczną.
- Prewencja, profilaktyka oraz skuteczna walka z wszelkimi przejawami patologii społecznych.
- Organizacja czasu wolnego (pozaszkolnego) dla młodzieży.

Cel główny 2: Ograniczanie bezrobocia.

- Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych.
- Promocja zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych.
- Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności osób bezrobotnych.

Cel główny 3: Pomoc rodzinom w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych.

- Pomoc dla rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych.
- Poprawa jakości i dostępu do usług socjalnych.
- Kompleksowe wzmocnienie rozwoju dzieci poprzez programy edukacji nieformalnej.

Cel główny 6: Podniesienie bezpieczeństwa społecznego i socjalnego wśród osób starszych.

- Poprawa bezpieczeństwa socjalnego wśród ludzi starszych.
- Zapewnianie wszechstronnego wsparcia seniorom.
- Aktywizacja społeczna osób starszych.
- Wzmocnienie roli i miejsca osób starszych w środowiskach lokalnych.

W nawiązaniu do określonych zadań *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Sianów na lata 2016-2022*, cele projektowe Programu Rewitalizacji przyczynią się m.in. do aktywizacji społecznej wszystkich mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży, seniorów oraz osób wykluczonych), wsparcia osób marginalizowanych oraz osób bezrobotnych.

Program Współpracy Gminy i Miasta Sianów z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2016.

Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji oraz jawności. Celem głównym programu jest:

„kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego, jego udział w rozwiązywaniu lokalnych problemów poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy Gminą a organizacjami pozarządowymi, a także poprzez stwarzanie warunków sprzyjających wzrostowi aktywności społecznej mieszkańców”.

Celami szczegółowymi programu są:

Cel szczegółowy 1: Umocnienie lokalnych działań, stworzenie warunków dla powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnych.

Cel szczegółowy 3: Udział zainteresowanych podmiotów przy tworzeniu programów współpracy.

Cel szczegółowy 6: Zaspokajanie potrzeb oraz podniesienie poziomu życia kulturalnego mieszkańców gminy.

Cel szczegółowy 7: Wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych.

Cel szczegółowy 8: Przeciwdziałanie patologiom społecznym.

Cel szczegółowy 9: Zwiększanie oferty sportowej i wypoczynku dla dzieci i młodzieży gminy.

Uwzględnienie w Programie Rewitalizacji *Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi* pozwoli na bardziej efektywną współpracę i wykorzystanie potencjału organizacji i działających w nich lokalnych liderów i animatorów.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Sianów na lata 2013- 2016 z perspektywą na lata 2017-2020

Aktualizacja Programu uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju gminy Sianów. Spełnienie zadań *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów na lata 2017-2023* wspomogą uzyskać efekty zamierzeń *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Sianów na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2027-2020*.

Cel długoterminowy do roku 2020: Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Cel długoterminowy do roku 2020: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska.

Urzeczywistnienie działań ustalonych w ramach *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Sianów na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020*, przyczyni się do poprawy i uporządkowania zarządzania środowiskiem, poprawy jakości życia mieszkańców, poprawy jakości środowiska naturalnego gminy oraz jej zrównoważonego rozwoju.

Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Gminy i Miasta Sianów na lata 2016-2019

Podstawowe założenia *Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Sianów na lata 2016-2019* zmierzają do ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego, między innymi poprzez upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego.

Priorytet 1: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju gospodarczo-społecznego gminy i miasta Sianów.

- Podjęcie działań mających na celu podniesienie atrakcyjności krajobrazu kulturowego gminy i miasta na potrzeby edukacyjne, społeczne i turystyczne.
- Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.
- Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.

Priorytet 2: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości kulturowej mieszkańców gminy i miasta Sianów.

- Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy i miasta.
- Edukacja i popularyzowanie wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym gminy i miasta.

Założenia projektów rewitalizacyjnych *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów na lata 2017-2023* zawierają się w celach *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Sianów na lata 2016-2019*. Realizacja zaproponowanych działań przyczyni się m.in. do ochrony i promocji lokalnego dziedzictwa kulturowego.

7. Planowany efekt rewitalizacji

Podstawą do sformułowania wizji wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego była przede wszystkim dogłębna analiza sytuacji społeczno-gospodarczej i infrastrukturalnej, konsultacje z Zespołem ds. Rewitalizacji oraz konsultacje z mieszkańcami.

Wizja nakreśla pożądany stan docelowy, do którego należy dążyć, podporządkowując mu jednocześnie wszystkie działania. Rewitalizacja obszarów kryzysowych gminy Sianów przebiegać będzie w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, zakładające równowagę pomiędzy rozwojem społecznym, rozwojem gospodarczym oraz rozwojem infrastrukturalnym.

Proponowana wizja (zgodna z wizją *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Sianów na lata 2015-2020*) wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego brzmi:

Obszar rewitalizacji terenem ożywionym społecznie i gospodarczo, gdzie mieszkańcy z każdej grupy wiekowej mają zapewnione odpowiednie warunki życia, rozwoju i aktywności

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów na lata 2017-2023 opiera się na kompleksowym ujęciu procesu rewitalizacji, obejmującym działania aktywizujące i integrujące społeczność lokalną.

Po zakończeniu procesu rewitalizacji, dzięki działaniom aktywizującym i usamodzielniającym, zmniejszy się liczba osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zaktywizowane zostaną osoby korzystające z pomocy

społecznej, ubogie, bezradne w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych oraz bezrobotne. Za sprawą wdrożonych projektów takie osoby otrzymają nie tylko pomoc finansową, ale także wsparcie psychologiczne i szkoleniowe, które stanowi podstawę w rozwiązywaniu problemów społecznych. Zaktywizowane będą także zaniedbywane wcześniej osoby starsze. Seniorzy stanowić będą liczącą się grupę społeczną, która będzie współdecydować o kwestiach związanych z życiem gminy. Niesamodzielne osoby starsze będą otrzymywać pomoc w codziennym funkcjonowaniu poprzez usługę asystenta osoby starszej.

Długofalowym wsparciem objęte zostaną także dzieci. Centrum Nauki i Eksperymentu będzie służyć zarówno dzieciom z problemami w nauce (które za pomocą eksperymentów i wiedzy praktycznej będą mogły zrozumieć działanie wielu mechanizmów), jak i dzieciom uzdolnionym, które w nauce odnajdują swoją pasję. Centrum Nauki będzie stanowić początek przygotowania do pracy w zawodzie.

W 2023 roku obszar rewitalizacji będzie rozwinięty gospodarczo. Dzięki powstaniu Centrum Przedsiębiorczości i odbywających się tam kursach, zwiększy się liczba podmiotów gospodarczych prowadzonych przez lokalną społeczność. W porównaniu do lat wcześniejszych, poprawi się także sytuacja lokalnych firm – przedsiębiorcy będą ze sobą współpracować i wymieniać się pomysłami.

Osiedle Stare Miasto będzie centrum społecznym gminy. Na Starówce odbywać się będą lokalne imprezy, a budynki usytuowane obok będą prowadzić działalność kulturalno-społeczno-edukacyjną. Będzie to miejsce spędzania czasu wolnego, aktywizacji oraz integracji, dzięki któremu mieszkańcy będą czuli się bardziej związani z gminą. Starówka stanie się także wizytówką gminy i miejscem odwiedzanym przez turystów, co także pozytywnie wpłynie na rozwój gospodarczy.

Sołectwa Kleszcze i Osieki będą przyjazne zarówno dla mieszkańców, jak i chętnie gromadzących się tam turystów, odwiedzających nie tylko jezioro Jamno, ale także inne miejsca w Osiekach i Kleszczach. Nowoczesne świetlice i filie biblioteczne pozwolą na wznowienie oferty kulturalno-edukacyjnej, która będzie przyczyniać się do aktywizacji i integracji mieszkańców wsi.

8. Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

Aby osiągnąć opisaną w poprzednim rozdziale wizję, należy określić cele strategiczne, których realizacja umożliwi uzyskanie pożądanego na obszarze rewitalizacji stanu. Cele uszczegółowione zostaną kierunkami działań, z których bezpośrednio wynikać będą zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Rysunek 18 Powiązanie pomiędzy wizją, celami, kierunkami działań i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Źródło: opracowanie własne.

Rewitalizację obszarów zdegradowanych zaplanowano w formie realizacji założonych celów, wyznaczonych na podstawie pogłębionej analizy stanu społeczno-gospodarczego, diagnozy potrzeb i problemów oraz działań podjętych w ramach konsultacji społecznych. Celem nadrzędnym procesu rewitalizacji jest ***Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy obejmujący także sferę przestrzenno-funkcjonalną i techniczną, przy poszanowaniu stanu środowiska naturalnego.***

Cel strategiczny 1:
Ożywienie społeczne i
gospodarcze obszaru
rewitalizacji

Cel operacyjny 1:
Przeciwdziałanie
procesom wykluczenia i
marginalizacji społecznej

Cel operacyjny 2:
Aktywizacja zawodowa i
rozwój lokalnej
przedsiębiorczości

Cel operacyjny 3:
Aktywizacja społeczna i
rozwój kapitału
ludzkiego

Cel strategiczny 2:
Dostosowanie
przestrzeni publicznej do
potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 1: Rozwój
infrastruktury społecznej
służącej zaspokajaniu
potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 2: Rozwój
infrastruktury
kulturalnej i rekreacyjnej
służącej zaspokajaniu
potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 3:
Utworzenie przestrzeni
będącej centrum
społecznym gminy

Kierunki działań

Realizacja kierunków działań przewidziana jest do roku 2023. Pierwszy obszar strategiczny poprzez bezpośrednie oddziaływanie na mieszkańców, stanowić będzie podstawę skutecznej realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Działania wchodzące w zakres drugiego obszaru (powiązanego z infrastrukturą i układem przestrzennym) będą środkiem, dzięki któremu uda się osiągnąć cele miękkie i wpłynąć na wzrost aktywności społecznej mieszkańców oraz podniesienie komfortu życia społeczności lokalnej.

Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 1: Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej

- Aktywizacja osób starszych
- Wsparcie osób bezradnych życiowo
- Wsparcie ofiar przemocy

Cel operacyjny 2: Aktywizacja zawodowa i rozwój lokalnej przedsiębiorczości

- Podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych
- Stymulowanie przedsiębiorczości mieszkańców

Cel operacyjny 3: Aktywizacja społeczna i rozwój kapitału ludzkiego

- Realizacja programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży
- Integracja wewnątrz i międzypokoleniowa
- Rozwój oferty usług kulturalnych i rekreacyjnych

Cel strategiczny 2: Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 1: Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców

- Rozwój infrastruktury edukacyjnej
- Rozwój infrastruktury społecznej i integracyjnej

Cel operacyjny 2: Rozwój infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców

- Rozwój infrastruktury kulturalnej
- Rozwój infrastruktury rekreacyjnej i sportowej

Cel operacyjny 3: Utworzenie przestrzeni będącej centrum społecznym gminy

- Stworzenie miejsca integracji
- Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej
- Poprawa estetyki obszaru

Tabela 33 Powiązanie celów rewitalizacji ze zdiagnozowanymi problemami

Cel	Problem, na który odpowiada cel
Cel strategiczny: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji	
<u>Cel operacyjny 1:</u> Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 ludności
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1000 ludności
	Liczba ofiar przemocy na 1000 osób
	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności
<u>Cel operacyjny 2:</u> Aktywizacja zawodowa i rozwój lokalnej przedsiębiorczości	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób
	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym
	Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych
<u>Cel operacyjny 3:</u> Aktywizacja społeczna i rozwój kapitału ludzkiego	Frekwencja na wyborach na Burmistrza
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 ludności
	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności
	Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności danej jednostki
	Przyrost naturalny
Cel strategiczny 2: Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb mieszkańców	
<u>Cel operacyjny 1:</u> Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1 tys. ludności
	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności
<u>Cel operacyjny 2:</u> Rozwój infrastruktury kulturalnej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców	Frekwencja na wyborach na Burmistrza
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1 tys. ludności
	Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności danej jednostki
	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności
<u>Cel operacyjny 3:</u> Utworzenie przestrzeni będącej centrum społecznym gminy	Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem
	Odsetek budynków wymagających remontu w liczbie budynków danej jednostki
	Frekwencja na wyborach na Burmistrza

Źródło: Opracowanie własne.

9. Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W ramach całościowego procesu rewitalizacji w Gminie Sianów zaplanowano 19 projektów. Wszystkie projekty będą miały miejsce na obszarze rewitalizowanym, jednak ich wpływ będzie szerszy, pośrednio obejmie swoim zasięgiem teren całej gminy. Część projektów wskazuje na działania czysto infrastrukturalne, jednak będą one wpływać na poprawę sytuacji w sferze społecznej, m.in. poprzez zwiększenie dostępu do infrastruktury kulturalnej i społecznej. Zaplanowane projekty są odpowiedzią na zdiagnozowane na terenie obszaru rewitalizacji problemy.

Projekty podzielone zostały na projekty główne i uzupełniające. Jak wskazują *Zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020*, projekty główne obejmują projekty przeznaczone do złożenia w konkursie o dofinansowanie w ramach działania 9.3 „Wspieranie rewitalizacji w sferze fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności z obszarów miejskich i wiejskich”. Projekty uzupełniające obejmują zaś projekty przeznaczone do złożenia w konkursie o dofinansowanie w ramach pozostałych działań RPO WZ 2014-2020.

Tabela 34 Zbiorcze zestawienie projektów rewitalizacyjnych

Projekty wspólne dla wszystkich podobszarów rewitalizacji		
Przedsięwzięcie: „Aktywizacja osób starszych”		
1	Dzienny Dom „Senior+” w Sianowie	Projekt główny G1
2	„Aktywny senior-szczęśliwy senior”. Aktywizacja społeczna osób 60+	Projekt uzupełniający U1
Przedsięwzięcie: „Rozwój lokalnej przedsiębiorczości”		
3	Przebudowa zabytkowego Spichlerza i utworzenie Centrum Przedsiębiorczości w Sianowie	Projekt główny G2
4	Rozwój lokalnej przedsiębiorczości poprzez organizację szkoleń i konferencji	Projekt uzupełniający U2
Projekty realizowane na terenie podobszaru Osiedle Stare Miasto		
1	Przebudowa i modernizacja Stadionu Miejskiego w Sianowie wraz z otoczeniem na potrzeby sportowo-rekreacyjne	Projekt główny G1
2	Przebudowa Starego Miasta Sianów, terenów przyległych oraz towarzyszącej infrastruktury	Projekt główny G2
3	Podniesienie jakości przestrzeni Placu pod Lipami i utworzenie Centrum Nauki i Eksperymentu	Projekt główny G3
4	Wsparcie osób starszych	Projekt uzupełniający U1
5	Zajęcia dla rodzin z dziećmi	Projekt uzupełniający U2

6	Razem przeciwko przemocy	Projekt uzupełniający U3
7	Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych	Projekt uzupełniający U4
Projekty realizowane na terenie podobszaru Kleszcze		
1	Budowa świetlicy wiejskiej w sołectwie Kleszcze wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu przyległego	Projekt główny G1
2	Wsparcie osób starszych	Projekt uzupełniający U1
3	Zajęcia dla rodzin z dziećmi	Projekt uzupełniający U2
Projekty realizowane na terenie podobszaru Osieki		
1	Przebudowa z rozbudową Fali Biblioteki Publicznej w Osiekach	Projekt główny G1
2	Prace konserwatorsko-restauratorskie przy zabytkach korony gotyku jamneńskiego Pomorza Zachodniego	Projekt główny G2
3	Zajęcia dla rodzin z dziećmi	Projekt uzupełniający U1
4	Razem przeciwko przemocy	Projekt uzupełniający U2
5	Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych	Projekt uzupełniający U3

Projekty wspólne dla obszarów rewitalizacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE „AKTYWIZACJA OSÓB STARSZYCH”

PROJEKT GŁÓWNY G1

Dzienny Dom „Senior+” w Sianowie

PROJEKT WSPÓLNY DLA PODOBSZARÓW REWITALIZACJI

Lokalizacja projektu

Sianów
ul. Armii Polskiej 33, Dzienny Dom „Senior+”
(obecnie budynek po dawnej Szkole Podstawowej nr 1)

Podmioty realizujące projekt

Gmina Sianów

Opis stanu istniejącego

Silnie narastający proces demograficznego starzenia się ludności gminy determinuje samorząd do podjęcia działań zmierzających do ograniczenia poziomu wykluczenia z życia społecznego osób powyżej 60 roku życia (stanowiących pod koniec 2016r. 11,4% społeczności Gminy Sianów), a co za tym idzie ich aktywizację społeczną i godne przeżywanie starości. Prognozy demograficzne są nieubłagalne – w 2035 r. liczba osób starszych w Polsce stanowić będzie ponad 23% ogółu ludności, a w WZP więcej niż średnia krajowa (25,2%). Oznacza to, że blisko co czwarta mieszkanka i co czwarty mieszkaniec w województwie będzie seniorem-emerytem. Ludzi starszych będzie przybywać, zarówno na skutek niskiego przyrostu naturalnego, wyżu demograficznego lat 50 jak i postępu cywilizacyjnego i rozwoju medycyny. Dłuższe życie jest zjawiskiem bardzo pozytywnym, pod warunkiem, że na starość zachowa się zdrowie i sprawność umysłu.

W tej chwili na terenie rewitalizacji mieszkają łącznie 334 osoby starsze, z czego 261 mieszka na terenie osiedla Stare Miasto, 45 w Osiekach i 28 w Kleszczach.

Według danych pozyskanych z MGOPS w Sianowie za rok 2016 wzrasta ilość osób w wieku podeszłym korzystających ze świadczeń i usług pomocy społecznej w różnych formach. Przyczyną tej sytuacji jest ubóstwo emerytalne seniorów połączone z chorobami wieku starczego oraz postępującym procesem ograniczonego, samodzielnego egzystowania i zaspokajania potrzeb. Problemem są również liczne schorzenia osób starszych związane z wiekiem i często będące wynikiem pracy zawodowej. Niemalże wszystkich osób w wieku starszym dotyczą też ogólne problemy ruchowe stawów, kondycyjne, wzrokowe oraz słuchowe. Kolejny problem stanowi oddalenie Gminy od miasta Koszalin, jedynego w regionie posiadającego specjalistyczną infrastrukturę zdrowotną, szpital i oddział rehabilitacji, świadczące kompleksowe usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi dla seniorów. Gmina Sianów wychodząc naprzeciw problemom mieszkańców-seniorów, w sposób świadomy opracowała w 2015 r. Strategię Rozwoju Gminy na lata 2015-20, w której za priorytet obrała działania wspierające seniorów w postaci usług opiekuńczych, socjalnych i ich aktywizację społeczną w formie utworzenia Dziennego Domu

	„Senior+”. <u>Projekt realizowany jest na terenie osiedla Stare Miasto, ponieważ znajduje się tam odpowiednia infrastruktura. Po przeniesieniu Szkoły Podstawowej nr 1 do budynku Gimnazjum, pozostał pustostan. Uruchomienie w tym miejscu Domu Seniora nie tylko zagospodaruje przestrzeń, ale przede wszystkim pozwoli zmniejszyć koszty potrzebne na utworzenie placówki (budowa Domu Seniora w Kleszczach lub Osiekach kosztowałaby znacznie więcej).</u> Kolejnym atutem jest lokalizacja – osiedle Stare Miasto jest dobrze skomunikowane z pozostałymi miejscowościami gminy, seniorzy będą więc mieli dogodny dojazd do placówki. Środki na realizację projektu zostały już pozyskane w ramach Programu „Senior+” Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
Cel projektu	Celem projektu jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów zamieszkujących obszar rewitalizacji poprzez zwiększenie dostępności usług społecznych, w tym m.in. edukacyjnych, kulturalnych oraz zdrowotnych. Projekt zakłada utworzenie miejsca dla seniorów, gdzie będą oni mogli spędzać czas wolny, gdy rodzina znajduje się w pracy lub szkole. Obiekt będzie dostosowany do potrzeb osób mających problemy z poruszaniem się i niepełnosprawnych. Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 2: Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb mieszkańców, cel operacyjny 1: Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkańców,
Zakres realizowanych działań	Realizowane w ramach projektu zadania zostaną podzielone na cztery etapy: 1. Prace adaptacyjne Dziennego Domu Senior+: przeprowadzenie prac remontowo-budowlanych części budynku wg kosztorysu inwestorskiego, adaptując w pełni część budynku do stanu użytkowego, pozbawionego w pełni barier funkcjonalnych dla jego podopiecznych. W ramach prac adaptacyjnych wewnątrz budynku zostaną przeprowadzone m. in.: kompleksowa wymiana instalacji elektrycznej, kanalizacji sanitarnej i wody, roboty budowlano-remontowe wewnątrz i zewnątrz budynku. 2. Zakup wyposażenia i jego montaż (m. in. wyposażenie w sprzęty AGD i RTV, meble, sprzęt medyczny i rehabilitacyjny, drobny sprzęt codziennego użytku). 3. Otwarcie placówki Dziennego Domu „Senior+” (grudzień 2017). 4. Zarządzanie i monitoring.
Odbiorcy projektu	Odbiorcami projektu będzie 100 seniorów 60+ w okresie 2017-23, nieaktywnych zawodowo, zamieszkujących tereny Gminy Sianów. Projekt skierowany jest do osób zamieszkujących obszary rewitalizacji, dlatego mieszkańcy osiedla Stare Miasto, Osieki i Kleszcze będą stanowić co najmniej 60% wszystkich uczestników.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	Prognozowane rezultaty <u>Osiedle Stare Miasto:</u> 1. Poprawa istniejącego stanu technicznego budynku użyteczności publicznej. 2. Zagospodarowanie pustostanu. 3. Powstanie miejsca przeznaczonego dla wciąż zwiększającej się grupy osób starszych (261 osób zamieszkujących osiedle Stare Miasto na koniec 2016 roku). 4. Kompleksowe wyposażenie istniejącej infrastruktury według potrzeb osób starszych. 5. Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych, kulturalnych i

Harmonogram i kosztorys

Budynek, w którym
będzie się znajdować
Dom Seniora

edukacyjnych dla osób starszych.

6. Podniesienie stopnia integracji społecznej osób starszych.

Kleszcze:

1. Powstanie miejsca przeznaczonego dla wciąż zwiększającej się grupy osób starszych (28 osób zamieszkujących Kleszcze na koniec 2016 roku).

2. Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych dla osób starszych.

3. Podniesienie stopnia integracji społecznej osób starszych.

Osieki:

1. Powstanie miejsca przeznaczonego dla wciąż zwiększającej się grupy osób starszych (45 osób zamieszkujących Osieki na koniec 2016 roku).

2. Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych dla osób starszych.

3. Podniesienie stopnia integracji społecznej osób starszych.

Sposób oceny i miary

- Protokół odbioru.

Harmonogram

Planowane rozpoczęcie projektu: czerwiec 2017 rok

Planowane zakończenie projektu: grudzień 2017 rok

Kosztorys

Szacunkowy koszt: 542 050 zł

Źródła finansowania: Budżet Gminy, Wojewoda Zachodniopomorski, Program „Senior+” MRPiS

PRZEDSIĘWZIĘCIE „AKTYWIZACJA OSÓB STARSZYCH”

PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY U1

”Aktywny senior – szczęśliwy senior” Aktywizacja społeczna osób 60+

PROJEKT WSPÓLNY DLA OBSZARÓW REWITALIZACJI

Lokalizacja projektu

Sianów
ul. Armii Polskiej 33, Dzienny Dom „Senior+”
(obecnie budynek po dawnej Szkole Podstawowej nr 1)

Podmioty realizujące projekt

Gmina Sianów

Partnerzy w realizacji projektu

Sianowska Akademia Seniora

Opis stanu istniejącego

Silnie narastający proces demograficznego starzenia się ludności gminy determinuje samorząd do podjęcia działań zmierzających do ograniczenia poziomu wykluczenia z życia społecznego osób powyżej 60 roku życia (stanowiących pod koniec 2016r. aż 11,4% społeczności Gminy Sianów), a co za tym idzie ich aktywizację społeczną i godne przeżywanie starości. Prognozy demograficzne są nieubłagalne – w 2035 r. liczba osób starszych w Polsce stanowić będzie ponad 23% ogółu ludności, a w WZP więcej niż średnia krajowa, 25,2%. Oznacza to, że blisko co czwarta mieszkanka i co czwarty mieszkaniec w województwie będzie seniorem-emerytem. Ludzi starszych będzie przybywać, zarówno na skutek niskiego przyrostu naturalnego, wyżu demograficznego lat 50 jak i postępu cywilizacyjnego i rozwoju medycyny.

Seniorzy w Gminie Sianów w znacznym stopniu są wyalienowani, samotni, a swój wolny czas spędzają w domowym zaciszu. Częstym powodem braku aktywności jest również aspekt ekonomiczny – osoby starsze nie mają pieniędzy, by uczestniczyć w płatnych zajęciach ruchowych czy edukacyjnych. Wszystkie te problemy stają się powodem wykluczenia społecznego seniorów.

Zadania realizowane w ramach projektu mają przeciwdziałać izolacji i samotności ludzi starszych poprzez organizację długofalowych, systematycznych i różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego. Projekt stanowi drugą część przedsięwzięcia „Aktywizacja osób starszych” i z uwagi na dostępną i przystosowaną do potrzeb osób starszych infrastrukturę, odbywać się będzie w nowopowstałym Domu Seniora na terenie osiedla Stare Miasto.

Cel projektu

Realizowane w ramach projektu zadania będą opierać się na szeroko rozumianej aktywizacji społecznej nieaktywnych zawodowo osób powyżej 60 roku życia w latach 2018-2023. Dzienny Dom Senior+ będzie miejscem integracji i wspólnego spędzania czasu wolnego. Priorytetem przedsięwzięcia będzie zwiększenie różnorodności i poprawa jakości

	oferty edukacyjno-kulturalnej dla osób starszych oraz promowanie działań na rzecz zwiększenia aktywności edukacyjnej i społecznej seniorów (ze szczególnym uwzględnieniem edukacji gerontologicznej - nauki o procesach starzenia się, w tym: profilaktyki zdrowotnej, promocji różnych form wolontariatu 60+ oraz promocji aktywnego i zdrowego stylu życia seniorów). Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji, cel operacyjny 1: Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej, cel operacyjny 3: Aktywizacja społeczna i rozwój kapitału ludzkiego.
Zakres realizowanych działań	Działania projektowe obejmować będą: 1. Zajęcia (warsztaty, wykłady, porady) edukacyjno-gerontologiczne, z zakresu profilaktyki zdrowia i promocji zdrowego stylu życia, w ramach których specjaliści udzielają porad w zakresie: profilaktyki chorób układu krążenia, zdrowej diety, przygotowania do starości (zajęcia zmierzające do zrozumienia i akceptacji starości jako pełnowartościowego etapu życia, redukcji obaw i lęków przed nią, pozytywnego myślenia o własnej przyszłości, planach i celach). 2. Zajęcia (warsztaty, wykłady, porady) z zakresu promocji aktywności społecznej i wolontariatu. 3. Zajęcia (warsztaty, wykłady, porady) z zakresu aktywności fizycznej. 4. Kursy i warsztaty podnoszące kompetencje (język angielski, zajęcia komputerowe, zajęcia edukacyjne z zakresu pierwszej pomocy). 5. Zapewnienie podstawowych usług opiekuńczych (m.in. rehabilitacja, gimnastyka lecznicza). 6. Spotkania integracyjne, które dadzą możliwość spotkania się na raz wszystkich uczestników projektu w tym samym czasie (pikniki, ogniska, wieczorki zapoznawcze itd.). 7. Dodatkowo, cyklicznie będą organizowane Sianowskie Targi Seniora, imprezy o charakterze edukacyjno-kulturalnym dedykowane seniorom oraz ich rodzinom zarówno z Gminy Sianów jak i zaproszonych z zewnątrz (przewidziano organizację m.in. stoisk wystawienniczych, warsztatów, pokazów, wykładów oraz badań profilaktycznych).
Odbiorcy projektu	Odbiorcami projektu będzie 100 seniorów 60+, nieaktywnych zawodowo. Projekt skierowany jest do osób zamieszkujących obszary rewitalizacji, dlatego mieszkańcy osiedla Stare Miasto, Osieki i Kleszcze będą stanowić co najmniej 60% wszystkich uczestników zajęć.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	Prognozowane rezultaty <u>Osiedle Stare Miasto:</u> 1. Podniesienie stopnia integracji społecznej osób starszych. 2. Wzrost aktywności społecznej seniorów. 3. Rozszerzenie oferty podstawowych usług opiekuńczych. 4. Zwiększenie poczucia przynależności do lokalnej społeczności wśród najstarszego pokolenia gminy. 5. Wzrost samodzielności osób starszych. 6. Zwiększenie kompetencji seniorów z zakresu zdrowego stylu życia, języka angielskiego, pierwszej pomocy, obsługi komputera itd.

Harmonogram i kosztorys	<u>Kleszcze:</u> 1. Podniesienie stopnia integracji społecznej osób starszych. 2. Wzrost aktywności społecznej seniorów. 3. Rozszerzenie oferty podstawowych usług opiekuńczych. 4. Zwiększenie poczucia przynależności do lokalnej społeczności wśród najstarszego pokolenia gminy. 5. Wzrost samodzielności osób starszych. 6. Zwiększenie kompetencji seniorów z zakresu zdrowego stylu życia, języka angielskiego, pierwszej pomocy, obsługi komputera itd. <u>Osieki:</u> 1. Podniesienie stopnia integracji społecznej osób starszych. 2. Wzrost aktywności społecznej seniorów. 3. Rozszerzenie oferty podstawowych usług opiekuńczych. 4. Zwiększenie poczucia przynależności do lokalnej społeczności wśród najstarszego pokolenia gminy. 5. Wzrost samodzielności osób starszych. 6. Zwiększenie kompetencji seniorów z zakresu zdrowego stylu życia, języka angielskiego, pierwszej pomocy, obsługi komputera itd.
	Sposób oceny i miary
	• Listy obecności na zajęciach, • Dokumentacja placówki, • Dokumentacja zdjęciowa, • Roczne sprawozdania z działalności Dziennego Domu Senior +, • Raport z monitoringu.
	Harmonogram
	Planowane rozpoczęcie projektu: 2018 rok Planowane zakończenie projektu: 2023 rok
	Kosztorys
	Szacunkowy koszt: 1 500 000 zł Źródła finansowania: Budżet Gminy, ASOS, Wojewoda Zachodniopomorski – Rządowy Program Senior +, Program FIO

PRZEDSIĘWZIĘCIE „ROZWÓJ LOKALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI”

**PROJEKT GŁÓWNY
G2**

**Przebudowa zabytkowego Spichlerza i utworzenie
Centrum Przedsiębiorczości w Sianowie**

PROJEKT WSPÓLNY DLA OBSZARÓW REWITALIZACJI

Lokalizacja projektu

Sianów
ul. Tylna 32, obręb 7, działki nr 100, 101, 103

**Podmioty realizujące
projekt**

Gmina Sianów

**Partnerzy w realizacji
projektu**

Starostwo Powiatowe w Koszalinie
Fundacja Nauka dla Środowiska
Uczelnia Wyższa – jednostka badawczo-naukowa
Partnerstwo publiczno-prywatne

**Opis stanu
istniejącego**

Zabytkowy budynek z XIX/XX „Spichlerz” wpisany jest do Gminnej Ewidencji Zabytków. Jest to budynek murowany, z cegły, 3-kondygnacyjny, zabudowa szkieletowa, o kubaturze obecnej 1610 m³. Obecnie budynek to pustostan - jest zamknięty, niszczący, wymaga pilnych robót budowlanych, prac konserwatorskich, rekonstrukcyjnych. Budynek znajduje się na Starówce. Mimo iż jest zabytkiem, odstrasza zarówno mieszkańców, jak i turystów. Mieszkańcy, z uwagi na bardzo zły stan techniczny, obawiają się przechodzić obok budynku, ponieważ grozi on zawaleniem.

Problemem gminy, w tym szczególnie obszarów rewitalizacji, jest bezrobocie oraz niski poziom przedsiębiorczości. Zarówno w sołectwie Osieki, jak i w sołectwie Kleszcze działa mała liczba podmiotów gospodarczych, co łączy się z faktem, że mała liczba mieszkańców prowadzi tam własną działalność. Z kolei na terenie osiedla Stare Miasto i sołectwa Osieki występuje wysokie bezrobocie. Na terenach rewitalizacji, ale także całej gminy brakuje miejsca, gdzie organizowane mogą być spotkania, konferencje gromadzące przedsiębiorców i ludzi nauki, ale także szkolenia dla tych osób, które chciałyby założyć własną działalność, ale nie wiedzą jak to zrobić.

Projekt realizowany jest na terenie osiedla Stare Miasto, ponieważ znajduje się tam możliwa do wykorzystania infrastruktura. Powstanie Centrum Przedsiębiorczości pozwoli na zagospodarowanie grożącego zawaleniem pustostanu, przy jednoczesnym zachowaniu architektury zabytku. Kolejnym powodem powstania inwestycji akurat w tym miejscu jest lokalizacja – ul. Tylna znajduje się na Starówce. Łatwy dostęp do tej lokalizacji będą mieć nie tylko mieszkańcy osiedla Stare Miasto, ale także mieszkańcy pozostałych miejscowości w gminie (w tym także Kleszczy i Osiek) oraz przedsiębiorcy i szkoleniowcy, którzy będą gościć w sianowskim Centrum przedsiębiorczości.

Cel projektu

Celem projektu jest nadanie nowych funkcji użytecznych Spichlerzowi, adaptacja jego infrastruktury do potrzeb społeczności, stworzenie warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz wdrożenie programów

	edukacyjnych. Spichlerz docelowo będzie miejscem o charakterze lokalnego centrum przedsiębiorczości, miejscem inkubacji innowacyjnych i przedsiębiorczych rozwiązań: • Połączony z salą konferencyjno/szkoleniową oraz powierzchnią biurową, • Wyposażony m.in. w serwerownię, ploter, skaner 3D, licencjonowane oprogramowania dla biur projektowych itp., • Zapewniający nieodpłatne usługi prawne/księgowe dla inkubowanych przedsiębiorców. Dodatkowo, przylegający do Spichlerza teren zostanie zagospodarowany na parking, teren komunikacyjny i rekreacyjny. Całość inwestycji dostosowana będzie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (podjazdy, miejsca parkingowe, toaleta itp.) z wykorzystaniem innowacyjnych energooszczędnych technologii. Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 2: Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb mieszkańców, cel operacyjny 1: Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców.
Zakres realizowanych działań	Zakres rzeczowy projektu obejmował będzie m.in.: I etap przedsięwzięcia: • Roboty rozbiórkowe spichlerza i przyległego garażu w granicach Działki nr 100. II etap przedsięwzięcia: • Budowa budynku w granicach Działki nr 100 o powierzchni użytkowej 550 m kw. (kubaturze 2050m³), • Rozbiórka przyległych do budynku garaży zlokalizowanych na działce nr 101, • Zagospodarowanie terenu przyległego: utworzenie miejsc parkingowych, ciągów komunikacyjnych, zieleni ozdobnej, elementów małej architektury i oświetlenia terenu. III etap przedsięwzięcia: • Stworzenie centrum przedsiębiorczości i inkubatora przedsiębiorczości wraz z salą edukacyjno-naukową / konferencyjną, • Zakup nowoczesnego wyposażenia obiektu wraz z oprogramowaniem
Odbiorcy projektu	Odbiorcami projektu będą przedsiębiorcy działający na terenie gminy oraz osoby chcące założyć własną działalność gospodarczą. Projekt skierowany jest do osób zamieszkujących obszary rewitalizacji, dlatego wśród mieszkańców Starego Miasta, Osiek i Kleszczy przedsięwzięcie będzie szczególnie mocno promowane.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w	Prognozowane rezultaty <u>Osiedle Stare Miasto:</u> 1. Poprawa stanu technicznego budynku użyteczności publicznej. 2. Zagospodarowanie pustostanu. 3. Ochrona materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz jego

**odniesieniu do celów
programu
rewitalizacji**

udostępnianie na cele społeczne.

3. Kompleksowe wyposażenie istniejącej infrastruktury według potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

4. Stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości poprzez utworzenie inkubatora przedsiębiorczości i nowoczesnej sali konferencyjnej.

Kleszcze:

1. Stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości poprzez utworzenie inkubatora przedsiębiorczości i nowoczesnej sali konferencyjnej.

2. Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych.

Osieki:

1. Stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości poprzez utworzenie inkubatora przedsiębiorczości i nowoczesnej sali konferencyjnej.

2. Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych.

Rezultat ogólnogminny:

Wzmocnienie rangi oraz znaczenia Gminy Sianów w przestrzeni regionalnej.

Sposób oceny i miary

- Protokół odbioru.

Harmonogram

Planowane rozpoczęcie projektu: 2018 rok

Planowane zakończenie projektu: 2020 rok

Kosztorys

Szacunkowy koszt: 4 000 000 zł

Źródła finansowania: Budżet Gminy, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

**Harmonogram i
kosztorys**

**Spichlerz – stan
obecny**

PRZEDSIĘWZIĘCIE „ROZWÓJ LOKALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI”

PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY U2

Rozwój lokalnej przedsiębiorczości poprzez organizację szkoleń i konferencji

PROJEKT WSPÓLNY DLA OBSZARÓW REWITALIZACJI

Lokalizacja projektu

Sianów
ul. Tylna 32, obręb 7, działka nr 100 (Centrum Przedsiębiorczości)

Podmioty realizujące projekt

Gmina Sianów

Partnerzy w realizacji projektu

Starostwo Powiatowe w Koszalinie
Fundacja Nauka dla Środowiska
Uczelnia Wyższa – jednostka badawczo-naukowa

Opis stanu istniejącego

Problemem gminy, w tym szczególnie obszarów rewitalizacji, jest bezrobocie oraz niski poziom przedsiębiorczości. Zarówno w sołectwie Osieki, jak i w sołectwie Kleszcze działa mała liczba podmiotów gospodarczych, co łączy się z faktem, że mała liczba mieszkańców prowadzi tam działalność gospodarczą (na 100 mieszkańców, w Kleszczach działalność 3, zaś w Osiekach 5 osób). Z kolei na terenie osiedla Stare Miasto i sołectwa Osieki występuje wysokie bezrobocie (41 osób w Kleszczach i 127 na Starym Mieście). Na terenach rewitalizacji, ale także całej gminy brakuje miejsca, gdzie organizowane mogą być spotkania, konferencje gromadzące przedsiębiorców i ludzi nauki, ale także szkolenia dla tych osób, które chciałyby założyć własną działalność, ale nie wiedzą jak to zrobić.

Projekt stanowi drugą część przedsięwzięcia „Rozwój lokalnej przedsiębiorczości” i z uwagi na nowopowstałą i dostosowaną do tego typu działań infrastrukturę, odbywać się będzie w Centrum Przedsiębiorczości na terenie osiedla Stare Miasto.

Cel projektu

Celem projektu jest rozwój lokalnej społeczności – zarówno poprawa kondycji już działających firm, jak i powstanie i rozwój nowych zakładów, prowadzonych przez społeczność lokalną. Centrum Przedsiębiorczości ma stać się miejscem, gdzie rozwija się innowacyjność, gdzie nawiązywane są partnerstwa i współpraca (nie tylko między prywatnymi podmiotami gospodarczymi, ale także między przedsiębiorstwami a samorządem publicznym czy środowiskiem naukowym).

Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt:

Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji, **cel operacyjny 2:** Aktywizacja zawodowa i rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

Zakres realizowanych działań

Zakres rzeczowy projektu obejmował będzie m.in.:

1. Organizacja szkoleń z zakresu przedsiębiorczości (procedury, podstawy prawne, formy organizacyjno-prawne, pomysły na własny biznes).

Odbiorcy projektu Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji Harmonogram	2. Pomoc w zakładaniu własnej działalności (biznesplan, pomoc w rejestracji działalności gospodarczej, pozyskiwanie dofinansowania). 3. Organizacja konferencji gromadzących lokalnych i ponadlokalnych przedsiębiorców. 4. Organizacja spotkań branżowych.
	Odbiorcami projektu będą przedsiębiorcy działający na terenie gminy oraz osoby chcące założyć własną działalność gospodarczą. Projekt skierowany jest do osób zamieszkujących obszary rewitalizacji, dlatego wśród mieszkańców Starego Miasta, Osiek i Kleszczy przedsięwzięcie będzie szczególnie mocno promowane.
	Prognozowane rezultaty
	<u>Osiedle Stare Miasto:</u> 1. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie Starego Miasta. 2. Rozwój przedsiębiorstw działających na terenie Starego Miasta. 3. Nawiązanie nowych partnerstw prywatnych i publiczno-prywatnych. <u>Kleszcze:</u> 1. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie sołectwa Kleszcze. 2. Rozwój przedsiębiorstw działających na terenie sołectwa Kleszcze. 3. Nawiązanie nowych partnerstw prywatnych i publiczno-prywatnych. <u>Osieki:</u> 1. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie sołectwa Osieki. 2. Rozwój przedsiębiorstw działających na terenie sołectwa Osieki. 3. Nawiązanie nowych partnerstw prywatnych i publiczno-prywatnych. <u>Rezultat ogólnogminny:</u> Wzmocnienie rangi oraz znaczenia Gminy Sianów w przestrzeni regionalnej.
	Sposób oceny i miary • Monitoring bieżący, • Dokumentacja placówki, • Dokumentacja fotograficzna.
	Harmonogram Planowane rozpoczęcie projektu: Po oddaniu do użytku Centrum Przedsiębiorczości. Planowane zakończenie projektu: 2023 rok

Projekty realizowane na terenie podobszaru Osiedle Stare Miasto

PROJEKT GŁÓWNY G1		Przebudowa i modernizacja Stadionu Miejskiego w Sianowie wraz z otoczeniem na potrzeby sportowo-rekreacyjne
		PODOBSZAR OSIEDLE STARE MIASTO
Lokalizacja projektu		Sianów ul. Strzelecka 11, Stadion Miejski w Sianowie, działki ewid. nr 576, 577, 578, 579, 580, 581, 484/1, 484/2 obr. nr 7 oraz działki nr 76, 79, 103, 77 i 80 obr. nr 6, stanowiące teren stadionu miejskiego
Podmioty realizujące projekt		Gmina Sianów
Opis stanu istniejącego		Obecnie teren stadionu znajduje się w złym stanie technicznym. Zabudowany jest budynkiem socjalnym przeznaczonym do pozostawienia, oraz trybunami przeznaczonymi do przebudowy. W obszarze znajduje się również płyta posadzki lodowiska wraz z murkami obwodowymi oraz część ogrodzenia przeznaczonego do rozbiórki. Stadion wymaga modernizacji i rozbudowy. Jego infrastruktura dostosowana jest głównie do gry w piłkę nożną, jednak wzrasta zapotrzebowanie na inne formy ruchu. Potrzebne jest także zaplecze socjalne, które będzie dostosowane do potrzeb uczestników zajęć na stadionie. Stadion to główny obiekt sportowy nie tylko dla osiedla Stare Miasto, ale dla całego obszaru gminy. To tu odbywają się ponadlokalne turnieje, tu trenują kluby sportowe działające na terenie Sianowa.
Cel projektu		Przedmiotem przedsięwzięcia jest kompleksowa przebudowa i modernizacja Stadionu Miejskiego w Sianowie wraz z otoczeniem oraz jego adaptacja do pełnienia funkcji sportowo-rekreacyjno-wypoczynkowych. Z uwagi na duże zainteresowanie szczególnie młodszej części mieszkańców, przewidziana jest również budowa nowych obiektów m.in.: kortów tenisowych, budynku szatniowo-sanitarno-technicznego oraz siłowni zewnętrznej i street workoutu. Utworzenie nowoczesnego obiektu o funkcjach sportowych, rekreacyjnych i wypoczynkowych przyczyni się do wzrostu stopnia integracji i aktywizacji mieszkańców oraz promocji aktywności fizycznej pozytywnie wpływającej na zdrowie. Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 2: Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb mieszkańców, cel operacyjny 2: Rozwój infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców.
Zakres realizowanych działań		Zakres rzeczowy projektu obejmował będzie m.in.: 1. Przebudowę boiska głównego o wymiarach 115x74m (pole gry 68x105m) o nawierzchni z trawy naturalnej, 2. Adaptację istniejącego boiska treningowego dużego o wymiarach 110x70m (pole gry 64x100m) o nawierzchni z trawy naturalnej,

Odbiorcy projektu Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji Harmonogram i kosztorys	- Adaptację boiska treningowego małego o wymiarach 100x54m (pole gry 48x90m) o nawierzchni z trawy syntetycznej, - Budowę kortów tenisowych z ścianką treningową – dwóch pól gry o wymiarach 17,07x34,77 m (pole gry 10,97x23,77) o nawierzchni z poliuretanu, - Budowę budynku szatniowo- sanitarno-technicznego wraz z spierką oraz trybun z zadaszeniem o pojemności 1016 miejsc, - Remont istniejącego zaplecza szatniowo-sanitarnego przebudowa i remont istniejącego budynku socjalnego, - Utworzenie siłowni zewnętrznej, - Ustawienie urządzeń treningowych (street workout), - Interaktywny sportowy plac zabaw z elementami sprawnościowymi dla dzieci, - Przebudowę bieżni o nawierzchni asfaltowej z funkcją komunikacji pieszej.
	Odbiorcami projektu będą mieszkańcy osiedla Stare Miasto, jednak z uwagi na ogólnogminny charakter obiektu, ze Stadionu korzystać będą także inni mieszkańcy gminy.
	Prognozowane rezultaty - Kompleksowa modernizacja Stadionu Miejskiego wraz z zapleczem. - Utworzenie nowoczesnego „centrum kultury fizycznej” o funkcjach sportowych, rekreacyjnych, wypoczynkowych. - Poprawa dostępności i atrakcyjności infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie osiedla Stare Miasto. - Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej osiedla Stare Miasto. - Podniesienie stopnia integracji społecznej mieszkańców osiedla Stare Miasto. - Aktywizacja mieszkańców osiedla Stare Miasto w różnych dziedzinach życia sportowo-rekreacyjnego.
	Sposób oceny i miary Protokół odbioru.
	Harmonogram Planowane rozpoczęcie projektu: 2017 rok Planowane zakończenie projektu: 2023 rok Kosztorys Szacunkowy koszt: 5 567 370,08 zł Źródła finansowania: Budżet Gminy, Ministerstwo Sportu i Turystyki, RPO WZ 2014-2020 (EFRR, działanie 9.3)

PROJEKT GŁÓWNY G2

Przebudowa Starego Miasta Sianów, terenów przyległych oraz towarzyszącej infrastruktury

PODOBSZAR STARE MIASTO

Lokalizacja projektu

Sianów

ulice: Armii Polskiej, Piastów, Mickiewicza, Tylna i Koszalińska

Podmioty realizujące projekt

Gmina Sianów

Partnerzy w realizacji projektu

Zarządcy dróg (GDDKiA)

Opis stanu istniejącego

Budowa strategicznej drogi krajowej S6 (w tym obwodnicy Koszalina i Sianowa) w 2018r. stanowić będzie najważniejszą trasą drogową Pomorza i należeć będzie do najważniejszych ogniw krajowego systemu komunikacyjnego. Połączy największe miasta Polski Północnej: Szczecin, Gdańsk, Gdynię, Słupsk, Koszalin, oraz polskie porty morskie od Świnoujścia i Szczecina aż do portów Trójmiasta. Stanowić będzie część korytarza transportowego, łączącego obwód Kaliningradzki z Europą Zachodnią oraz połączenie na Litwę – do Kowna i Wilna.

Uwzględniając zmiany komunikacyjne (eliminacja ruchu tranzytowego) będące m.in. efektem powstania obwodnicy Koszalina i Sianowa, przedsięwzięcie zakłada wprowadzenie nowych rozwiązań komunikacyjnych w obrębie wewnętrznego "ringu" miasta obejmującego ulice Piastów, Mickiewicza, Tylną i Koszalińską oraz przywrócenie przestrzeni miejskiej mieszkańcom, wolnej od uciążliwości komunikacyjnych.

Układ urbanistyczny miasta (w granicach ulic: Armii Polskiej, Tylnej i Plac pod Lipami) figuruje w rejestrze zabytków (Nr rej. 557 z dnia 14.02.1966r.) i objęty jest ochroną konserwatorską. Sama ulica jest wrzecionowato ukształtowana i stanowi nietypową przestrzenną formę rynku. Istniejąca zabudowa to zabudowa niska (przeważnie trzykondygnacyjna) o funkcji mieszkalno-usługowej z dominacją usług handlowych zlokalizowanych w parterach. Obecnie ul. Armii Polskiej jest ulicą trzyjezdniową, gdzie po dwóch pasach ruchu odbywa się ruch główny tranzytowy i dodatkowo wyodrębniono jednokierunkowy pas drogowy wzdłuż północnej pierzei - stanowiący wraz z zatoką postojową obsługę ruchu lokalnego.

Duże natężenie ruchu ulicznego powoduje, że mieszkańcy niechętnie spędzają czas wolny na omawianym terenie. Chodnik jest bardzo wąski, brak ławek czy kawiarni, które zachęcałyby do odpoczynku i spędzania czasu razem. Potencjał miejskiego Rynku jest niewykorzystany, obszar służy samochodom, nie osobom pieszym.

Należy zaznaczyć, iż jako lokalizację wskazano także tereny spoza obszaru rewitalizacji (ul. Mickiewicza), jednak jest to jedynie konsekwencja działań prowadzonych na terenie Rynku znajdującego się na osiedlu Stare Miasto.

Cel projektu

Celem przebudowy głównej ulicy miasta będzie przywrócenie jej pierwotnej funkcji - rynku miejskiego, reprezentacyjnej ulicy oraz oddanie przestrzeni publicznej pieszym użytkownikom tego terenu. Cel ten będzie możliwy dzięki uspokojeniu ruchu samochodowego w obszarze "ringu" miejskiego (Piastów, Mickiewicza, Tylnej i Koszalińskiej) oraz wprowadzeniu rozwiązań komunikacyjnych przyjaznych pieszym i rowerzystom. Jest to warunek podstawowy i konieczny do stworzenia dogodnych warunków życia mieszkańcom osiedla Stare Miasto i utrzymania zbilansowanego charakteru relacji przestrzennej pomiędzy ulicami a zabudowaniami.

Stworzona w powyższy sposób przestrzeń Rynku przeznaczona będzie do pełnienia funkcji kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych.

Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: **Cel strategiczny 1:** Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, **cel operacyjny 3:** Aktywizacja społeczna i rozwój kapitału ludzkiego; **Cel strategiczny 2:** Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb mieszkańców, **cel operacyjny 3:** Utworzenie przestrzeni będącej centrum społecznym gminy.

Zakres rzeczowy projektu obejmował będzie m.in.:

W obszarze ulicy Armii Polskiej:

- Uzupelnienie istniejącej zabudowy w miejscach, gdzie jej nieobecność jest szczególnie dotkliwa – tj. w narożniku ulic Koszalińskiej oraz Armii Polskiej, a także w miejscu dzisiejszego Placu Katyńskiego.
- Wykluczenie ruchu samochodowego w zachodniej części obecnej ulicy Armii Polskiej z wprowadzeniem możliwości wjazdu warunkowego, dopuszczenie ruchu kołowego (z miejscami postojowymi) całkowicie podporządkowanego ruchowi pieszemu, w części wschodniej,
- Wprowadzenie ujednoliconej materiałowo nawierzchni w obrębie ul. Armii Polskiej oraz Placu po Lipami z wykluczeniem wszelkich barier przestrzennych typu krawężniki, schody itp.
- Wprowadzenie szpaleru drzew wzdłuż ulicy Armii Polskiej - zgodnie z archiwalnymi planami miasta Sianowa (dokumentacją projektową z 1942, która zakładała wprowadzenie zieleni wysokiej do przestrzeni rynku oraz w obrębie Placu Pod Lipami),
- Wprowadzenie elementów małej architektury typu. meble miejskie oraz oświetlenie.

W obszarze ulic Piastów, Mickiewicza, Tylnej oraz Koszalińskiej:

- Ustalenie na tym obszarze strefy "tempo 30" i egzekwowanie założeń poprzez umiejętne rozwiązania spowalniające ruch,
- Wprowadzenie na części ulicy ruchu jednokierunkowego (ruch samochodowy przeciwnie do ruchu wskazówek zegara),
- Wprowadzenie pasa rowerowego oraz dodatkowych zatoczek postojowych,
- Zastosowanie innych dostępnych metod uspokojenia ruchu z unikaniem sztywnych przestrzennych typów garby jezdniowe.

Po realizacji części infrastrukturalnej plac służyć będzie m.in. do organizacji:

Zakres realizowanych działań

Odbiorcy projektu Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji Harmonogram i kosztorys	- Różnorodnych tematycznych wydarzeń i imprez kulturalnych skierowanych do różnych grup odbiorców, - Różnorodnych warsztatów, kursów i plenerów skierowanych do różnych grup artystów, którzy zyskają możliwość tworzenia, a odbiorcy ich dzieł otrzymają możliwość żywego kontaktu ze sztuką, - Różnorodnych tematycznych wydarzeń o zasięgu powiatowym i wojewódzkim, - Różnorodnych form zwiedzania Starego Miasta Sianowa, w szczególności połączenie ze zwiedzaniem istniejących w gminie szlaków kulturowych, turystycznych, rowerowych i spuścizną dziedzictwa kulturowego. - Różnorodnych plenerowych warsztatów i zajęć aktywizujących dla dzieci, młodzieży i seniorów.
	Odbiorcami projektu są mieszkańcy osiedla Stare Miasto. Odbiorcami pośrednimi są mieszkańcy innych części gminy oraz turyści – na terenie Starego Miasta znajdują się lokalne instytucje (m.in. Centrum Kultury, Urząd Miasta, Kino Zorza, Sianowski Inkubator Organizacji Pozarządowych) oraz zabytki (Ratusz, brama eklektyczna).
	Prognozowane rezultaty - Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej na terenie Rynku (ściśłego centrum Sianowa), - Rozwój wysokiej jakości oferty kulturalnej i turystycznej w Sianowie poprzez odnowę historycznego Rynku i nadanie mu nowych funkcji kulturalnych, edukacyjnych i turystycznych, - Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz jego udostępnienie dla potrzeb społecznych, - Podniesienie poziomu atrakcyjności turystycznej gminy, - Uporządkowanie ruchu samochodowego na terenie osiedla Stare Miasto, - Podniesienie dostępności oraz jakości przestrzeni rekreacyjnych na terenie osiedla, - Poprawa poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego na Starym Mieście.
	Sposób oceny i miary - Monitoring bieżący, - Protokół odbioru.
	Harmonogram Planowane rozpoczęcie projektu: 2020 rok Planowane zakończenie projektu: 2024 rok Kosztorys Szacunkowy koszt: 16 000 000 zł Źródła finansowania: Budżet Gminy, RPO WZ 2014-2020 (EFRR, działanie 9.3), PROW

PROJEKT GŁÓWNY G3		Podniesienie jakości przestrzeni Placu pod Lipami i utworzenie Centrum Nauki i Eksperymentu
		PODOBSZAR STARE MIASTO
Lokalizacja projektu		Sianów ulice: Plac pod Lipami, Plac Katyński, Armii Polskiej
Podmioty realizujące projekt		Gmina Sianów
Partnerzy w realizacji projektu		Zarządcy dróg (GDDKiA)
Opis stanu istniejącego		W ramach komplementarności działań rewitalizacyjnych Śródmieścia Sianowa, niezbędnym jest podniesienie jakości Placu pod Lipami i Placu Katyńskiego bezpośrednio przylegających do głównej ulicy miasta, m.in. poprzez uzupełnienie istniejącej zabudowy (w miejscu obecnego Placu Katyńskiego) i stworzenie Strefy Odkrywania Wiedzy Aktywnej (SOWA) oraz zmianę dotychczasowej funkcji użytkowej Placu pod Lipami. W tej chwili plac przeznaczony jest na parking. Jego przestrzeń nie zachęca do spędzania na nim czasu. Na terenie Starówki brak natomiast miejsca na imprezy plenerowe, wydarzenia ogólnogminne, organizowane m.in. przez mieszczące się obok Centrum Kultury. Dla realizacji powyższych zamierzeń niezbędna jest budowa obiektu – swoistego łącznika, uzupełniającego zabudowę północnej pierzei ul. Armii Polskiej, nawiązującego charakterem do istniejącej niemalże vis a vis eklektycznej bramy prowadzącej do parku. Nowy obiekt stanowiłby formę budynku łączącego przestrzeń Rynku z Placem Pod Lipami i nawiązywałby formą do budynków sąsiednich, byłby jednak współczesną interpretacją istniejącej zabudowy. W budynku znajdować się będzie Strefa Odkrywania Wiedzy Aktywnej, będąca minicentrum Nauki Kopernik. W centrum znajdować się będą laboratoria, w których odbywać się będą zajęcia w ramach uniwersytetów dla dzieci, uniwersytetów trzeciego wieku, ale także lekcje szkolne, szczególnie w dziedzinie nauk przyrodniczych. Dzieci z terenu gminy osiągają dość niskie wyniki w nauce – średnia otrzymywana z egzaminu szóstoklasisty z części 1 wśród dzieci z osiedla Stare Miasto wyniosła w 2016 roku 49%, dlatego tak ważne jest powstanie miejsca, które pomoże podnieść jakość kształcenia i będzie łączyć zabawę z nauką. Zagospodarowanie omawianej przestrzeni pozwoli na organizację części wydarzeń w przestrzeni publicznej, co pozwoli dotrzeć z ofertą kulturalną do jeszcze większej liczby osób.
Cel projektu		Celem projektu jest zmiana przeznaczenia Placu pod Lipami z istniejącej przestrzeni parkingowej na przestrzeń pieszą. Plac docelowo będzie pełnić wiele funkcji np. sceny plenerowej, targu, kiermaszu, kina plenerowego, placu piknikowego itp. Miejsce będzie charakteryzowało mniej formalny charakter niż sam rynek i służyć będzie jako plenerowa przestrzeń uzupełniająca dla pobliskich obiektów: SOWY, Kina oraz Centrum Kultury.

Zakres realizowanych działań Odbiorcy projektu Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	Drugim, równoległym celem projektu jest stworzenie infrastruktury, która będzie miejscem o charakterze lokalnego centrum nauki i eksperymentu, miejscem inkubacji innowacyjnych i przedsiębiorczych rozwiązań – prowadzona we współpracy z jednostką badawczo-rozwojową, o charakterze regionalnym. Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, cel operacyjny 3: Aktywizacja społeczna i rozwój kapitału ludzkiego; Cel strategiczny 2: Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb mieszkańców, cel operacyjny 1: Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców, cel operacyjny 3: Utworzenie przestrzeni będącej centrum społecznym gminy.
	Zakres rzeczowy projektu obejmował będzie m.in.: W obszarze Placu pod Lipami: • Uzupełnienie istniejącej zabudowy w miejscu dzisiejszego Placu Katyńskiego, • Likwidację miejsc postojowych oraz jednej z ulic dojazdowych w obrębie Placu Pod Lipami • Stworzenie przyjaznej miejskiej przestrzeni wielofunkcyjnej w obszarze kameralnego placu, • Wprowadzenie elementów małej architektury typu meble miejskie oraz oświetlenia. W obszarze łączącym ul. Armii Polskiej i Plac Katyński: • Budowę obiektu łączącego istniejącą infrastrukturę i stworzenie w nim Strefy Odkrywania Wiedzy Aktywnej (SOWA) – tzw. lokalnego/ powiatowego centra nauki wyposażonego w nowoczesne laboratoria do prowadzenia zajęć, uniwersytetów dla dzieci, uniwersytetów trzeciego wieku, oraz lekcji szkolnych - głównie w dziedzinie nauk przyrodniczych. • Zakup nowoczesnego wyposażenia obiektu, • Przeprowadzenie szerokiej kampanii promocyjnej oraz informacyjnej w regionie.
	Odbiorcami projektu są mieszkańcy osiedla Stare Miasto. Odbiorcami pośrednimi są mieszkańcy innych części gminy oraz turyści – na terenie Starego Miasta znajdują się lokalne instytucje (m.in. Centrum Kultury, Urząd Miasta, Kino Zorza, Sianowski Inkubator Organizacji Pozarządowych) oraz zabytki (Ratusz, brama eklektyczna).
	Prognozowane rezultaty 1. Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej, 2. Rozwój wysokiej jakości oferty naukowo-edukacyjnej, poprzez rewitalizację placu pod Lipami i utworzenie Centrum SOWA, 3. Poprawa wyników w nauce uczniów szkół na terenie Starego Miasta, 4. Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych (zwłaszcza edukacyjnych), 5. Wzmocnienie rangi oraz znaczenia Gminy Sianów w przestrzeni regionalnej.
	Sposób oceny i miary

Harmonogram i kosztorys

- Monitoring bieżący,
- Protokół odbioru,
- Dokumentacja placówki.

Harmonogram

Planowane rozpoczęcie projektu: 2020 rok

Planowane zakończenie projektu: 2024 rok

Kosztorys

Szacunkowy koszt: 5 000 000 zł

Źródła finansowania: Środki własne, RPO WZ 2014-2020 (EFRR działanie 9.3), PROW

Parking na Placu pod
Lipami

PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY U1	Wsparcie osób starszych
	PODOBSZAR STARE MIASTO
Lokalizacja projektu	Sianów ul. Armii Polskiej 33, Dzienny Dom „Senior+” (obecnie budynek po dawnej Szkole Podstawowej nr 1)
Podmioty realizujące projekt	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
Opis stanu istniejącego	W gminie systematycznie zwiększa się liczba osób starszych. Na terenie Starego Miasta mieszka aż 261 seniorów. Jak wynika z danych MGOPS, duży odsetek takich osób to osoby niepełnosprawne i wymagające opieki. Są to osoby nieaktywne społecznie, szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym, spędzające cały czas w domu. Rodzina, która połowę dnia spędza w pracy lub szkole, nie ma czasu, by zapewnić prawidłową opiekę osobom niesamodzielnym, jednocześnie niemożliwe jest, by wszystkim potrzebującym osobom zapewnić miejsce w Domu Opieki, który znajduje się poza granicami gminy (Koszalin). W ten sposób stworzyła się luka, którą należy wypełnić. Najlepszym sposobem jest zagwarantowanie niesamodzielnym osobom starszym opieki w domu. W ten sposób nie tylko zaspokojone zostaną ich podstawowe potrzeby, ale możliwe będzie także uniknięcie dyskomfortu i traumy związanych ze zmianą miejsca zamieszkania i oddaleniem od rodziny. W MGOPS pracuje zbyt mała liczba pracowników socjalnych, by zaspokoić potrzeby wszystkich osób chorych i niepełnosprawnych, Brak też osób przygotowanych do udzielania wsparcia takim osobom, dlatego projekt zakłada przeszkolenie i zatrudnienie asystentów osób starszych. <u>Projekt stanowi uzupełnienie przedsięwzięcia „Aktywizacja osób starszych” i zapewnia opiekę tym seniorom, którzy nie są w stanie funkcjonować w pełni samodzielnie, tym samym nie są w stanie uczęszczać na zajęcia w Domu Seniora. Projekt realizowany jest na dwóch podobszarach rewitalizacji (Stare Miasto + Kleszcze).</u> Mimo iż lokalizacja projektu wskazuje na Dom Seniora, faktyczne wsparcie odbywać się będzie w domach osób starszych na terenie osiedla Stare Miasto.
Cel projektu	Celem projektu jest zniwelowanie wykluczenia społecznego osób starszych, zwiększenie aktywności i samodzielności społecznej osób wymagających wsparcia, motywowanie do utrzymywania aktywności społecznej oraz wspieranie w utrzymywaniu samodzielności życiowej. Ponadto, celem jest także aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z przyczyn bezrobocia poprzez przeprowadzenie szkolenia i zatrudnienie na stanowisku asystenta – opiekuna seniora. Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji, cel operacyjny 1: Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i

Zakres realizowanych działań	marginalizacji społecznej, cel operacyjny 2: Aktywizacja zawodowa i rozwój lokalnej przedsiębiorczości
	Działania projektowe obejmować będą: 1. Diagnozę środowiska lokalnego i nabór uczestników (osób potrzebujących wsparcia i asystentów-opiekunów seniora) mieszkających na terenie osiedla Stare Miasto przez pracowników socjalnych z MGOPS w Sianowie. 2. Szkolenie osób udzielających wsparcia w celu nabycia umiejętności asystenta osoby starszej, niepełnosprawnej. 3. Współpracę asystenta-opiekuna seniora z osobą wymagającą wsparcia, dostosowanie opieki do indywidualnych wymagań i potrzeb.
	Odbiorcami projektu będzie 60 starszych, niepełnosprawnych osób (co roku po 12 osób) z terenu osiedla Stare Miasto oraz 4 asystentów-opiekunów seniora zamieszkujących podobszary rewitalizacji (osiedle Stare Miasto, Kleszcze lub Osieki).
	Prognozowane rezultaty 1. Aktywizacja społeczna osób starszych, 2. Zapewnienie opieki osobom niesamodzielnym. 3. Wzrost poczucia bezpieczeństwa osoby wymagającej wsparcia, 4. Zapewnienie zatrudnienia 4 osobom bezrobotnym.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	Sposób oceny i miary • Listy uczestników projektu, • Dokumentacja fotograficzna, • Monitoring bieżący.
	Harmonogram Planowane rozpoczęcie projektu: 2018 rok Planowane zakończenie projektu: 2022 rok Każdego roku projekt będzie trwać przez 8 miesięcy
	Kosztorys Szacunkowy koszt: 375 000 zł (75 000 zł rocznie) Źródła finansowania: Środki własne, RPO WZ 2014-2020 (EFS, działanie 7.1)
Harmonogram i kosztorys	

PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY U2	Zajęcia dla rodzin z dziećmi
	PODOBSZAR STARE MIASTO
Lokalizacja projektu	Sianów ul. Plac pod Lipami 9 (Centrum Kultury w Sianowie)
Podmioty realizujące projekt	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
Partnerzy w realizacji projektu	Centrum Kultury w Sianowie
Opis stanu istniejącego	Na terenie osiedla Stare Miasto mieszka duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej (484 osoby, co daje 225 na 1000 osób), w tym także z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Takie rodziny wykazują niskie umiejętności i kompetencje życiowe i społeczne, nie potrafią zarządzać posiadanymi (często z zasiłków) pieniędzmi. Brakuje im kwalifikacji i doświadczenia zawodowego, w większości są to osoby bezrobotne, w tym bezrobotne długotrwale i nieposzukujące pracy. Ponadto, wiele osób, a nawet całych rodzin posiada niski poziom kompetencji wychowawczych, co sprawia, że dzieci osiągają niskie wyniki w nauce (co ma swoje odzwierciedlenie w wynikach sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalisty), sprawiają problemy i dziedziczą bezradność i złe schematy. W części takich rodzin występuje także przemoc – wskaźniki pokazują, że na terenie osiedla Stare Miasto przekroczono średnią dla gminy w liczbie ofiar przemocy na 1000 ludności. Na czas trwania zajęć dla rodziców, dzieci pozostaną pod opieką animatorów i opiekunów Domu Kultury. W tym czasie będą mogły pobawić się, ale także odrobić lekcje czy rozwijać swoje zainteresowania. Oprócz tego dla dzieci również będą organizowane zajęcia, które mają na celu zapobieganie dziedziczeniu złych schematów. <u>Projekt realizowany jest na wszystkich podobszarach rewitalizacji (Stare Miasto, Kleszcze, Osieki).</u>
Cel projektu	Celem projektu jest aktywizacja osób wykluczonych, włączenie ich do społeczeństwa oraz zapobieganie dziedziczenia schematów przez dzieci wychowujące się w obarczonych problemami rodzinach poprzez podniesienie kompetencji życiowych i wychowawczych oraz wzrost kwalifikacji zawodowych. Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji, cel operacyjny 1: Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej, cel operacyjny 2: Aktywizacja zawodowa i rozwój lokalnej przedsiębiorczości, cel operacyjny 3: Aktywizacja społeczna i rozwój kapitału ludzkiego.
Zakres realizowanych	W ramach projektu planuje się:

działan	1. Diagnozę środowiska lokalnego i nabór uczestników (rodzin z problemem bezradności życiowej i bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych) przez pracowników socjalnych z MGOPS w Sianowie, 2. Utworzenie „Szkoły dla rodziców”, 3. Na czas trwania zajęć w Szkole, zabezpieczenie opieki nad dziećmi przez Centrum Kultury w Sianowie, 4. Treningi z coachem z racjonalnego planowania budżetu, 5. Aktywizacja społeczna i zawodowa, 6. Wyjazdy integracyjne.
	Odbiorcami projektu są rodziny z dziećmi z terenu osiedla Stare Miasto, w tym szczególnie rodziny wielodzietne obciążone bezradnością życiową oraz bezradnością w kwestiach wychowawczo-opiekuńczych (co roku 4 rodziny).
Odbiorcy projektu	Prognozowane rezultaty
	Rezultaty miękkie: 1. Aktywizacja społeczna osób wykluczonych, 2. Nabycie umiejętności gospodarowania budżetem, 3. Nabycie umiejętności wychowawczych, podniesienie kompetencji społecznych, zdrowotnych, zawodowych i edukacyjnych, 4. Zmiana postaw życiowych. Rezultaty twarde: 1. Odbyte szkolenia, kursy, 2. Udział w zajęciach planowania budżetem, 3. Udział w „Szkoły dla rodziców”, 4. Podjęcie zatrudnienia.
	Sposób oceny i miary
	• Listy uczestników projektu, • Dokumentacja fotograficzna, • Monitoring bieżący.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzania w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	Harmonogram
	Planowane rozpoczęcie projektu: 2018 rok Planowane zakończenie projektu: 2022 rok Każdego roku projekt będzie trwać przez 8 miesięcy
	Kosztorys
Harmonogram i kosztorys	Szacunkowy koszt: 343 750 zł (68 750 zł rocznie) Źródła finansowania: Środki własne, RPO WZ 2014-2020 (EFS, działanie 7.1)

PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY U3	Razem przeciwko przemocy
	PODOBSZAR STARE MIASTO
Lokalizacja projektu	Sianów ul. Plac pod Lipami 9 (Centrum Kultury w Sianowie)
Podmioty realizujące projekt	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
Opis stanu istniejącego	Według Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Sianów na lata 2016-2022, w ostatnich latach silnie narasta zjawisko przemocy w rodzinie, co odzwierciedla liczba interwencji domowych policji. Według danych MGOPS, na terenie gminy w 2016 roku odnotowano 20 zgłoszeń przemocy, w tym cztery na terenie osiedla Stare Miasto. Przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej istnieje Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy. Ośrodek przyjmuje we wtorki w godzinach 15:00-17:00. Dyżur pełni psycholog oraz członek Zespołu Interdyscyplinarnego. W roku 2014 z poradnictwa specjalistycznego skorzystało 37 osób, zaś z pomocy członka Zespołu Interdyscyplinarnego 21 osób. Pracownicy MGOPS podkreślają, że wciąż wiele osób wstydzi się zgłaszać problem przemocy w rodzinie. Ważne jest, by nagłaśniać problem, pokazać, że występuje częściej, niż wielu osobom się wydaje, że możliwe jest, iż ktoś z bliskich – rodziny, przyjaciół, sąsiadów – znajduje się w trudnej sytuacji i boi się to zgłosić. W związku z tym planowane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej przemocy w rodzinie, która będzie połączona z otwartymi wykładami na temat problemu przemocy, jej zapobiegania i radzenia sobie z nią. Takie spotkania prowadzone będą w sianowskim Centrum Kultury. <u>By osiągnąć lepsze wyniki w walce z przemocą w rodzinie, możliwym jest rozszerzenie działań poza obszar rewitalizacji - spotkania odbywać się będą raz w miesiącu w różnych miejscach gminy.</u>
Cel projektu	Celem projektu jest walka z problemem przemocy w rodzinie oraz edukacja mająca na celu zapobieganie problemowi i pozostawaniu biernym wobec agresji i przemocy. Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji, cel operacyjny 1: Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej.
Zakres realizowanych działań	W ramach projektu planuje się: 1. Kampanię uświadliwiającą na problem przemocy w rodzinie, 2. Organizację wykładów i spotkań dotyczących zapobieganiu przemocy i radzenia sobie z nią. 3. Zachęcanie do zgłoszenia problemu odpowiednim placówkom.
Odbiorcy projektu	Odbiorcami projektu są wszyscy mieszkańcy osiedla Stare Miasto, ze szczególnym uwzględnieniem osób dotkniętych problemem przemocy w

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	rodzinie, sprawców przemocy oraz rodzin i bliskich osób dotkniętych problemem przemocy.
	Prognozowane rezultaty
	1. Wzrost liczby ofiar przemocy objętych wsparciem, 2. Wzrost świadomości problemu przemocy w rodzinie wśród rodziny i znajomych,
	Sposób oceny i miary
	• Dokumentacja fotograficzna, • Monitoring bieżący

PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY U4	Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych
	PODOBSZAR STARE MIASTO
Lokalizacja projektu	Sianów ul. Tylna 32, obręb 7, działka nr 100 (Centrum Przedsiębiorczości)
Podmioty realizujące projekt	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
Partnerzy w realizacji projektu	Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie
Opis stanu istniejącego	Zaproponowany projekt jest odpowiedzią na wysoki poziom bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego (79 osób) i bezrobocia wśród osób z niskim wykształceniem (43 osoby) na terenie osiedla Stare Miasto. Osoby te pozostają bez pracy przez długi okres czasu i nie potrafią wrócić na rynek pracy – nie posiadają odpowiednich kwalifikacji, brak ofert pracy w ich zawodzie lub, co zdarza się coraz częściej, nie chcą pracować, ponieważ przyzwyczaili się do pobierania świadczeń od instytucji publicznych. Zajęcia będą się odbywać w nowopowstałym Centrum Przedsiębiorczości mieszczącym się w Spichlerzu.
Cel projektu	Celem projektu jest zmniejszenie poziomu bezrobocia na obszarach rewitalizowanych, zwiększenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych oraz nabywanie przez nie nowych kwalifikacji zawodowych. Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji, cel operacyjny 2: Aktywizacja zawodowa i rozwój lokalnej przedsiębiorczości.
Zakres realizowanych działań	W ramach projektu planuje się: 1. Diagnozę środowiska lokalnego i nabór uczestników (osób bezrobotnych) przez pracowników socjalnych z MGOPS w Sianowie, 2. Przeprowadzenie zajęć z doradztwa zawodowego, 3. Skierowanie osób bezrobotnych na odpowiednie kursy i staże, organizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie i Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie.
Odbiorcy projektu	Odbiorcami projektu są osoby bezrobotne z terenu Osiedla Stare Miasto.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	Prognozowane rezultaty
	1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych. 2. Wzrost kompetencji osób bezrobotnych. 3. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych zamieszkujących osiedle Stare Miasto.
	Sposób oceny i miary
	• Listy uczestników projektu, • Dokumentacja zdjęciowa, • Monitoring bieżący.

Projekty realizowane na terenie podobszaru Kleszcze

PROJEKT GŁÓWNY G1	
Budowa świetlicy wiejskiej w sołectwie Kleszcze wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu przyległego	
PODOBSZAR KLESZCZE	
Lokalizacja projektu	Kleszcze Obręb 0026, nr działki 109/43
Podmioty realizujące projekt	Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna w Sianowie
Partnerzy w realizacji projektu	Gmina Sianów
Opis stanu istniejącego	Sołectwo Kleszcze położone jest 5,5 km na północny zachód od Sianowa. Jest to teren popegeerowski, na którym, zgodnie z <i>Zasadami realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020</i>, szczególnie powinny koncentrować się przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Głównym problemem obszaru jest bardzo duża liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (57 osób na 227 mieszkańców, co daje ¼ mieszkańców), brak aktywności mieszkańców, ich wyalienowanie i wycofanie z życia społecznego. Dodatkowo, na terenie obszaru brak świetlicy, miejsca aktywizacji i integracji lokalnej społeczności. Na brak takiej infrastruktury uwagę zwrócili także mieszkańcy – w przeprowadzonej ankiecie 26,3% propozycji dotyczących przedsięwzięć społecznych na terenie sołectwa Kleszcze, dotyczyło właśnie budowy świetlicy, która będzie oferować działania kulturalno-edukacyjne. Projekt wymaga budowy nowego obiektu, ponieważ na terenie Kleszczy brak infrastruktury, którą można zagospodarować. Nowopowstały budynek będzie w pełni dostosowany do potrzeb osób starszych, niepełnosprawnych oraz rodzin z dziećmi. W świetlicy przewidziane jest również utworzenie Fili Bibliotecznej – w roku 2016 spośród 7 044 mieszkańców wsi, aktywnymi czytelnikami biblioteki było jedynie 849 osób, dlatego tak ważnym jest, by mieszkańcom ułatwić dostęp do księgozbiorów. <u>Działanie posiada już dokumentację projektową zatwierdzoną decyzją Starosty koszalińskiego udzielającego pozwolenia na budowę z dnia 10.02.2016 r. decyzja nr BOŚ/88/2016.</u>
Cel projektu	Przedmiotem proponowanego projektu jest budowa świetlicy wiejskiej w Kleszczach wraz z najbliższym otoczeniem oraz jej adaptacja do pełnienia funkcji: kulturalnych, edukacyjnych, społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych. Myślą przewodnią placówki będzie integracja społeczna, spotkania i zajęcia sportowo-edukacyjne z różnych dziedzin życia (kultura, sztuka, profilaktyka zdrowotna, czytelnictwo) oraz organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców sołectwa w każdej grupie wiekowej. W świetlicy przewidziane jest również utworzenie Fili

Zakres realizowanych działań	Bibliotecznej, która pozwoli na wzrost czytelnictwa w sołectwie Kleszcze. Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji, cel operacyjny 1: Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej; cel operacyjny 3: Aktywizacja społeczna i rozwój kapitału ludzkiego; Cel strategiczny 2: Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb mieszkańców, cel operacyjny 1: Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkańców.
	W ramach projektu planuje się: 1. Roboty budowlane świetlicy wiejskiej w Kleszczach wg kosztorysu inwestorskiego, adaptując w pełni budynek do stanu użytkowego, pozbawionego w pełni barier funkcjonalnych dla jego odbiorców. Budynek jednokondygnacyjny, niepodpiwniczony. W ramach prac adaptacyjnych wewnątrz budynku zostaną przeprowadzone m. in.: kompleksowe wykonanie instalacji elektrycznej, kanalizacji sanitarnej, roboty budowlano-remontowe wewnątrz i zewnątrz budynku. Obiekt będzie posiadał własne źródło ciepła – kotłownię wbudowaną na opał stały ekologiczny. 2. Zakup wyposażenia i jego montaż. 3. Uporządkowanie terenu wokół placówki. 4. Wzbogacenie oferty kulturalno-społeczno-edukacyjnej.
	Powierzchnia zabudowy: 221,51m² Powierzchnia użytkowa: 184,36m² Kubatura obiektu: 779,20m³
	Odbiorcami projektu są mieszkańcy sołectwa Kleszcze.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	Prognozowane rezultaty 1. Powstanie świetlicy wiejskiej w sołectwie Kleszcze wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu przyległego. 2. Zakup wyposażenia (zaplecze sanitarne, kuchenne, stoły, krzesła) 3. Podniesienie stopnia integracji społecznej mieszkańców (integracji wewnątrz-pokoleniowej i międzypokoleniowej). 4. Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych. 5. Wzrost czytelnictwa wśród mieszkańców sołectwa. 6. Aktywizacja osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem. 7. Ożywienie przestrzeni miejskiej (poprawa jakości przestrzeni publicznej na terenie sołectwa Kleszcze).
	Sposób oceny i miary • Monitoring bieżący, • Protokół odbioru.
	Harmonogram Planowane rozpoczęcie projektu: 2018 rok Planowane zakończenie projektu: 2020 rok
	Kosztorys Szacunkowy koszt: 912 729,53 zł Źródła finansowania: Budżet Gminy, RPO WZ 2014-2020 (EFRR, działanie 9.3)
Harmonogram i kosztorys	

PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY U1 Wsparcie osób starszych	
Lokalizacja projektu	PODOBSZAR KLESZCZE Kleszcze Obręb 0026, nr działki 109/43, Świetlica wiejska
	Podmioty realizujące projekt Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
Opis stanu istniejącego	W Gminie systematycznie zwiększa się liczba osób starszych. Na terenie Kleszcz mieszka 28 seniorów (12,28% wszystkich mieszkańców sołectwa, co stanowi wartość wyższą niż średnia dla gminy). Jak wynika z danych MGOPS, duży odsetek takich osób to osoby niepełnosprawne i wymagające opieki. Są to osoby nieaktywne społecznie, szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym, spędzające cały czas w domu. Rodzina, która połowę dnia spędza w pracy lub szkole, nie ma czasu, by zapewnić prawidłową opiekę osobom niesamodzielnym, jednocześnie niemożliwe jest, by wszystkim potrzebującym osobom zapewnić miejsce w Domu Opieki, który znajduje się poza granicami Gminy (Koszalin). W ten sposób stworzyła się luka, którą należy wypełnić. Najlepszym sposobem jest zagwarantowanie niesamodzielnym osobom starszym opieki w domu. W ten sposób nie tylko zaspokojone zostaną ich podstawowe potrzeby, ale możliwe będzie także uniknięcie dyskomfortu i traumy związanych ze zmianą miejsca zamieszkania i oddaleniem od rodziny. W MGOPS pracuje zbyt mała liczba pracowników socjalnych, by zaspokoić potrzeby wszystkich osób chorych i niepełnosprawnych, Brak też osób przygotowanych do udzielania wsparcia takim osobom, dlatego projekt zakłada przeszkolenie i zatrudnienie asystentów osób starszych. <u>Projekt stanowi uzupełnienie przedsięwzięcia „Aktywizacja osób starszych” i zapewnia opiekę tym seniorom, którzy nie są w stanie funkcjonować w pełni samodzielnie, tym samym nie są w stanie uczęszczać na zajęcia w Domu Seniora. Projekt realizowany jest na dwóch podobszarach rewitalizacji (Stare Miasto + Kleszcze).</u> Mimo iż lokalizacja projektu wskazuje na świetlicę wiejską, faktyczne wsparcie odbywać się będzie w domach osób starszych na terenie sołectwa Kleszcze.
	Cel projektu Celem projektu jest zniwelowanie wykluczenia społecznego osób starszych, zwiększenie aktywności i samodzielności społecznej osób wymagających wsparcia, motywowanie do utrzymywania aktywności społecznej oraz wspieranie w utrzymywaniu samodzielności życiowej. Ponadto, celem jest także aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z przyczyn bezrobocia poprzez przeprowadzenie szkolenia i zatrudnienie na stanowisku asystenta – opiekuna seniora.

Zakres realizowanych działań Odbiorcy projektu Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji Harmonogram i kosztorys	Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji, cel operacyjny 1: Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej, cel operacyjny 2: Aktywizacja zawodowa i rozwój lokalnej przedsiębiorczości
	Działania projektowe obejmować będą: 1. Diagnozę środowiska lokalnego i nabór uczestników (osób potrzebujących wsparcia i asystentów-opiekunów seniora) mieszkających na terenie osiedla Stare Miasto przez pracowników socjalnych z MGOPS w Sianowie. 2. Szkolenie osób udzielających wsparcia w celu nabycia umiejętności asystenta osoby starszej, niepełnosprawnej. 3. Współpracę asystenta-opiekuna seniora z osobą wymagającą wsparcia, dostosowanie opieki do indywidualnych wymagań i potrzeb.
	Odbiorcami projektu będzie 20 starszych, niepełnosprawnych osób (co roku po 4 osoby) z terenu sołectwa Kleszcze oraz 4 asystentów-opiekunów seniora zamieszkujących podobszary rewitalizacji (osiedle Stare Miasto, Kleszcze lub Osieki).
	Prognozowane rezultaty 1. Aktywizacja społeczna osób starszych, 2. Zapewnienie opieki osobom niesamodzielnym. 3. Wzrost poczucia bezpieczeństwa osoby wymagającej wsparcia, 4. Zapewnienie zatrudnienia 4 osobom bezrobotnym.
	Sposób oceny i miary • Listy uczestników projektu, • Dokumentacja fotograficzna, • Monitoring bieżący.
	Harmonogram Planowane rozpoczęcie projektu: 2018 rok Planowane zakończenie projektu: 2022 rok Każdego roku projekt będzie trwać przez 8 miesięcy
	Kosztorys Szacunkowy koszt: 125 000 zł (25 000 zł rocznie) Źródła finansowania: Środki własne, RPO WZ 2014-2020 (EFS, działanie 7.1)

PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY U2	Zajęcia dla rodzin z dziećmi
	PODOBSZAR KLESZCZE
Lokalizacja projektu	Kleszcze Obręb 0026, nr działki 109/43, Świetlica wiejska
Podmioty realizujące projekt	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
Partnerzy w realizacji projektu	Centrum Kultury w Sianowie
Opis stanu istniejącego	Na terenie sołectwa Kleszcze mieszka duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej (57 osób, co daje w przeliczeniu 250 na 1000 mieszkańców), w tym także z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Takie rodziny wykazują niskie umiejętności i kompetencje życiowe i społeczne, nie potrafią zarządzać posiadanymi (często z zasiłków) pieniędzmi. Brakuje im kwalifikacji i doświadczenia zawodowego, w większości są to osoby bezrobotne, w tym bezrobotne długotrwale i nieposzukujące pracy. Ponadto, wiele osób, a nawet całych rodzin posiada niski poziom kompetencji wychowawczych, co sprawia, że dzieci osiągają niskie wyniki w nauce (co ma swoje odzwierciedlenie w wynikach sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalisty), sprawiają problemy i dziedziczą bezradność i złe schematy. Powodem dużej liczby rodzin obarczonych problemami jest fakt, iż Kleszcze to obszar popegeerowski. W jednym czasie pracę straciła duża liczba osób, często nieposiadająca wykształcenia i doświadczenia w innym zawodzie. Wielu z nich nie odnalazło się w nowym systemie, utrzymując się jedynie z zasiłków. Na czas trwania zajęć dla rodziców, dzieci pozostaną pod opieką animatorów i opiekunów świetlicy wiejskiej w Kleszczach. W tym czasie będą mogły pobawić się, ale także odrobić lekcje czy rozwijać swoje zainteresowania. Oprócz tego dla dzieci również będą organizowane zajęcia, które mają na celu zapobieganie dziedziczeniu złych schematów. <u>Projekt przeprowadzony zostanie po zakończeniu robót związanych z budową świetlicy wiejskiej w Osiekach. Działanie realizowane jest na wszystkich podobszarach rewitalizacji (Stare Miasto, Kleszcze, Osieki).</u>
Cel projektu	Celem projektu jest aktywizacja osób wykluczonych, włączenie ich do społeczeństwa oraz zapobieganie dziedziczenia schematów przez dzieci wychowujące się w obarczonych problemami rodzinach poprzez podniesienie kompetencji życiowych i wychowawczych oraz wzrost kwalifikacji zawodowych. Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji, cel operacyjny 1: Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej, cel operacyjny 2: Aktywizacja zawodowa i rozwój lokalnej przedsiębiorczości, cel operacyjny 3: Aktywizacja

Zakres realizowanych działań	społeczna i rozwój kapitału ludzkiego.
	W ramach projektu planuje się: 1. Diagnozę środowiska lokalnego i nabór uczestników (rodzin z problemem bezradności życiowej i bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych) przez pracowników socjalnych z MGOPS w Sianowie, 2. Utworzenie „Szkoły dla rodziców”, 3. Na czas trwania zajęć w Szkole, zabezpieczenie opieki nad dziećmi przez świetlicę wiejską w Kleszczach, 4. Treningi z coachem z racjonalnego planowania budżetu, 5. Aktywizację społeczną i zawodową, 6. Wyjazdy integracyjne.
	Odbiorcami projektu są rodziny z dziećmi z terenu sołectwa Kleszcze, w tym szczególnie rodziny wielodzietne obciążone bezradnością życiową oraz bezradnością w kwestiach wychowawczo-opiekuńczych (co roku 2 rodziny).
	Prognozowane rezultaty Rezultaty miękkie: 1. Aktywizacja społeczna osób wykluczonych, 2. Nabycie umiejętności gospodarowania budżetem, 3. Nabycie umiejętności wychowawczych, podniesienie kompetencji społecznych, zdrowotnych, zawodowych i edukacyjnych, 4. Zmiana postaw życiowych. Rezultaty twarde: 1. Odbyte szkolenia, kursy, 2. Udział w zajęciach planowania budżetem, 3. Udział w „Szkoły dla rodziców”, 4. Podjęcie zatrudnienia.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	Sposób oceny i miary • Listy uczestników projektu, • Dokumentacja fotograficzna, • Monitoring bieżący.
	Harmonogram Planowane rozpoczęcie projektu: 2018 rok Planowane zakończenie projektu: 2022 rok Każdego roku projekt będzie trwać przez 8 miesięcy
	Kosztorys Szacunkowy koszt: 343 750 zł (68 750 zł rocznie) Źródła finansowania: Środki własne, RPO WZ 2014-2020 (EFS, działanie 7.1)

Projekty realizowane na terenie podobszaru Osieki

PROJEKT GŁÓWNY G1	
Przebudowa z rozbudową Filii Biblioteki Publicznej w Osiekach	
	PODOBSZAR OSIEKI
Lokalizacja projektu	Osieki obręb 0025, ul. Sianowska 5 Działka 42/8
Podmioty realizujące projekt	Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna Gminy i Miasta Sianów
Partnerzy w realizacji projektu	Gmina Sianów
Opis stanu istniejącego	Osieki położone są 8 km na północny zachód od Sianowa, w dorzeczu wpadającej do jeziora Jamno rzeki Unieść, na terenie popegeerowskim (na którym, zgodnie z <i>Zasadami realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020</i> szczególnie powinny się koncentrować przedsięwzięcia rewitalizacyjne). Do głównych problemów obszaru zalicza się: wysoki odsetek bezrobocia, brak aktywności mieszkańców (co jest skutkiem m.in. bezradności, niezaradności życiowej i alienacji), integracja społeczeństwa na niskim poziomie (brak miejsca wspólnych spotkań) oraz słabo rozwinięta oferta kulturalno-społeczno-edukacyjna. Osieki posiadają lokalny potencjał – bazę lokalową, którą można zaadaptować na cele społeczne oraz mieszkańców gotowych na pozytywne zmiany. W sołectwie znajduje się świetlica wiejska, która z uwagi na zły stan techniczny została czasowo zamknięta. Jej przebudowa i kompleksowa modernizacja przyczyni się do przywrócenia miejsca integracji dla lokalnej społeczności poprzez wspólne spędzanie wolnego czasu i wzbogacenie oferty kulturalno-społeczno-edukacyjnej. Obiekt będzie w pełni dostosowany do potrzeb osób starszych, niepełnosprawnych oraz rodzin z dziećmi. <u>Działanie posiada już dokumentację projektową zatwierdzoną decyzją Starosty Koszalińskiego udzielającego pozwolenia na budowę z dnia 08.06.2017 r. decyzja nr BOŚ/490/2017.</u>
Cel projektu	Przedmiotem proponowanego projektu jest kompleksowa modernizacja i przebudowa istniejącej infrastruktury (świetlicy wiejskiej w Osiekach) wraz z najbliższym otoczeniem oraz jej adaptacja do pełnienia funkcji kulturalnych i edukacyjnych dla zagrożonych wykluczeniem społecznym, wyalienowanych, a także stworzenie centrum edukacyjnego dla dzieci i młodzieży (m.in. poprzez poszerzenie zakresu działalności filii bibliotecznej). Rewitalizacja dotyczy kompleksowych działań mających na celu przywrócenie do życia zdegradowanego obszaru (budynku filii biblioteki w Osiekach oraz terenu wokół). Dzięki projektowi wsparcie otrzyma lokalna społeczność sołectwa Osieki, zarówno dzieci (którym zostanie zagwarantowana opieka i pomoc edukacyjna w ciągu roku szkolnego, a w

	okresie wakacji letnich pełnić będzie ona rolę półkolonii), jak również dorośli i osoby starsze, dla których przewidziane jest otwarcie (w godzinach popołudniowych) miejsca szeroko rozumianej integracji społecznej. System pracy filii biblioteki (całoroczny) przyczyni się do utworzenia miejsca stanowiącego centrum społeczno-kulturalne w sołectwie przez 12 miesięcy. Przedmiotem proponowanego projektu jest przebudowa z rozbudową budynku filii biblioteki publicznej wraz z najbliższym otoczeniem oraz jej adaptacją do pełnienia funkcji: kulturalnych, edukacyjnych, społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych. Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji, cel operacyjny 1: Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej; cel operacyjny 3: Aktywizacja społeczna i rozwój kapitału ludzkiego; Cel strategiczny 2: Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb mieszkańców, cel operacyjny 2: Rozwój infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkańców.
Zakres realizowanych działań	Zakres rzeczowy projektu obejmował będzie m.in.: 1. Projektowane zmierzenie budowlane obejmujące przebudowę przyziemia wraz z fundamentami i więźbą dachową. Przewidziano rozbiórkę istniejących fundamentów, ścian i stropodachu płaskiego oraz wykonanie nowej więźby dachowej z pokryciem dachu z blachodachówki. Nowy dach zaprojektowano jako dwuspadowy o konstrukcji drewnianej z wiązarów zbijanych nawiązujących do f=geometrii dachu budynku sąsiedniego (remizy Ochotniczej Straży Pożarnej). Przebudowa ma na celu likwidację wad konstrukcyjnych tj. osiadających fundamentów, których skutkiem są zarysowane ściany przyziemia oraz stropodachu, którego elementy konstrukcyjne drewniane są w bardzo złym stanie technicznym. Nową konstrukcję przyziemia zaprojektowano jako murowaną z bloczków gazobetonowych gr. 24 cm z trzpieniami betonowymi na nowych fundamentach betonowych w postaci ław fundamentowych monolitycznych ze ścianami z bloczków fundamentowych betonowych. 2. Wzbogacenie oferty kulturalno-społeczno-edukacyjnej. Powierzchnia zabudowy: 154,77 m² Powierzchnia użytkowa: 165,48 m² Kubatura obiektu: 816,00 m³
Odbiorcy projektu	Odbiorcami projektu są mieszkańcy sołectwa Osieki.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	Prognozowane rezultaty 1. Poprawa istniejącego stanu technicznego budynku użyteczności publicznej. 2. Kompleksowe wyposażenie istniejącej infrastruktury. 3. Podniesienie stopnia integracji społecznej mieszkańców (integracji wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej). 4. Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych. 5. Wzrost czytelnictwa wśród mieszkańców sołectwa. 6. Aktywizacja osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem. 7. Ożywienie przestrzeni miejskiej (poprawa jakości przestrzeni publicznej)

Harmonogram i kosztorys	na terenie sołectwa Osieki).
	Sposób oceny i miary
	• Monitoring bieżący, • Protokół odbioru.
	Harmonogram
	Planowane rozpoczęcie projektu: 2018 rok Planowane zakończenie projektu: 2020 rok
	Kosztorys
	Szacunkowy koszt: 213 780,85 zł brutto Źródła finansowania: Budżet Gminy, RPO WZ 2014-2020 (EFRR, działanie 9.3)

PROJEKT GŁÓWNY G2

Prace konserwatorsko-restauratorskie przy zabytkach korony gotyku jamneńskiego celem zwiększenia potencjału dziedzictwa Pomorza Zachodniego

PODOBSZAR OSIEKI

Lokalizacja projektu

Osieki
ul. Bałtycka 15, działka nr 23, obręb Osieki nr 0025

Podmioty realizujące projekt

Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Antoniego Padewskiego w Osiekach

Opis stanu istniejącego

Kościół należący do Parafii (parafialny w Osiekach i filialny w Suchej Koszalińskiej) zaliczany jest do „korony gotyku jamneńskiego”. Oba zabytki pochodzą z XIV-XV w. i pełnią funkcję duszpasterską powiązaną z zadaniami kulturowymi, zaś w sezonie wakacyjnych cieszą się obecnością licznych turystów i pielgrzymów (np. Pomorska Droga św. Jakuba, Droga między trzema wieżami itd.). Zabytki te w różnych wymiarach dotknięte są degradacją substancji budowlanej z wyposażeniem liturgicznym (XVII-XVIII w.) i wymagają gruntownych prac konserwatorsko-restauratorskich (Osieki – zagrożenie zawilgoceniem przez bliskość jeziora i niskie wody gruntowe; Sucha – osłabienie stabilności gruntu z powodu przybliżenia pasa drogi wojew. 203). Kościół osiecki cieszy się tradycją dawnego sanktuarium eucharystycznego, do którego pielgrzymowano w XV - XVI w., a świątynia w Suchej od początku związana jest przez ród Heydebeków z sianowską wspólnotą miejską. W obu świątyniach znajdują się zabytki ruchome epoki reformacji luterkańskiej należące do najcenniejszych obiektów swej kategorii na Pomorzu, stąd starania o rewitalizację substancji zabytkowej ma również wymiar ekumeniczny.

Dziedzictwo średniowiecza i epoki nowożytnej w okolicach jeziora Jamno między Sianowem i Darłowem cieszy się kilkoma obiektami sakralnymi i należą do nich dwa kościoły, które stanowią naturalny cel wycieczek, pielgrzymek, programów kulturalnych oraz są miejscem wielokulturowych i międzynarodowych spotkań (np. Plenery Osieckie, Koszaliński Festiwal Organowy).

Renowacja kościoła w Suchej Koszalińskiej realizowana będzie poza działaniami rewitalizacyjnymi, oba projekty stanowią jednak działania komplementarne.

Cel projektu

Celem przewidzianych prac jest poprawa komfortu korzystania z obiektu sakralnego, gdzie gromadzi się znaczna część mieszkańców sołectwa. Ponadto, celem działań jest zwiększenie atrakcyjności artystycznej i turystycznej zabytkowego kościoła w Osiekach leżącego w obszarze intensywnej obecności zwiedzających we wszystkich porach roku. Rewitalizacja wnętrza obu kościołów przyniesie z pewnością polepszenie możliwości goszczenia większej liczby odwiedzających.

Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt:

Cel strategiczny 2: Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb mieszkańców, **cel operacyjny 2:** Rozwój infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców.

Zakres realizowanych działań	Planowane zadania objęte wnioskiem w różnym stopniu obejmują budowlane prace ratunkowe i działania konserwatorsko-restauratorskie. Zakres rzeczowy projektu obejmował będzie m.in.: Kościół w Osiekach: • Kontynuację prac remontowych ścian nawy północnej z węzłami zachodnimi i wschodnimi i kruchty wieżowej, • Konserwację stolarki drzwiowej i okiennej, • Kompleksową konserwację posadzki na całej powierzchni nawy i kruchty wieżowej. • Konserwację elewacji zewnętrznych nawy i wieży, • Modernizację instalacji elektrycznej, alarmowej i odgromowej.																		
Odbiorcy projektu	Odbiorcą projektu są głównie mieszkańcy sołectwa Osieki. Odbiorcami pośrednimi są zarówno wspólnoty religijne, jak i społeczność lokalna związana z kościołami reprezentowana przez struktury samorządowe, edukacyjne i kulturalne. Jednocześnie rosnący ruch turystyczny i pielgrzymkowy każe zadbać o interesujące propozycje kulturowe oraz program angażujący w różnym wymiarze przedstawicieli lokalnej społeczności.																		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	<table> <tr> <th colspan="2">Prognozowane rezultaty</th></tr> <tr> <td>1.</td><td>Poprawa stanu technicznego zabytku wpisanego do Ewidencji Zabytków,</td></tr> <tr> <td>2.</td><td>Poprawa komfortu korzystania z obiektu zgromadzeń publicznych,</td></tr> <tr> <td>3.</td><td>Poprawa komfortu prowadzenia działań kulturalnych,</td></tr> <tr> <td>4.</td><td>Zwiększenie liczby turystów odwiedzających Osieki,</td></tr> <tr> <td>5.</td><td>Poprawa wizerunku miejscowości Osieki poprzez poprawę estetyki zabytku.</td></tr> <tr> <th colspan="2">Sposób oceny i miary</th></tr> <tr> <td>•</td><td>Monitoring bieżący,</td></tr> <tr> <td>•</td><td>Protokół odbioru.</td></tr> </table>	Prognozowane rezultaty		1.	Poprawa stanu technicznego zabytku wpisanego do Ewidencji Zabytków,	2.	Poprawa komfortu korzystania z obiektu zgromadzeń publicznych,	3.	Poprawa komfortu prowadzenia działań kulturalnych,	4.	Zwiększenie liczby turystów odwiedzających Osieki,	5.	Poprawa wizerunku miejscowości Osieki poprzez poprawę estetyki zabytku.	Sposób oceny i miary		•	Monitoring bieżący,	•	Protokół odbioru.
Prognozowane rezultaty																			
1.	Poprawa stanu technicznego zabytku wpisanego do Ewidencji Zabytków,																		
2.	Poprawa komfortu korzystania z obiektu zgromadzeń publicznych,																		
3.	Poprawa komfortu prowadzenia działań kulturalnych,																		
4.	Zwiększenie liczby turystów odwiedzających Osieki,																		
5.	Poprawa wizerunku miejscowości Osieki poprzez poprawę estetyki zabytku.																		
Sposób oceny i miary																			
•	Monitoring bieżący,																		
•	Protokół odbioru.																		
Harmonogram i kosztorys	<table> <tr> <th colspan="2">Harmonogram</th></tr> <tr> <td>Planowane rozpoczęcie projektu:</td><td>październik 2017 rok</td></tr> <tr> <td>Planowane zakończenie projektu:</td><td>2019 rok</td></tr> <tr> <th colspan="2">Kosztorys</th></tr> <tr> <td colspan="2">Szacunkowy koszt: 1 630 000 zł</td></tr> <tr> <td colspan="2">Źródła finansowania: Środki własne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Budżet Gminy Sianów, Powiat koszaliński, RPO WZ (EFRR, działanie 4.1).</td></tr> </table>	Harmonogram		Planowane rozpoczęcie projektu:	październik 2017 rok	Planowane zakończenie projektu:	2019 rok	Kosztorys		Szacunkowy koszt: 1 630 000 zł		Źródła finansowania: Środki własne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Budżet Gminy Sianów, Powiat koszaliński, RPO WZ (EFRR, działanie 4.1).							
Harmonogram																			
Planowane rozpoczęcie projektu:	październik 2017 rok																		
Planowane zakończenie projektu:	2019 rok																		
Kosztorys																			
Szacunkowy koszt: 1 630 000 zł																			
Źródła finansowania: Środki własne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Budżet Gminy Sianów, Powiat koszaliński, RPO WZ (EFRR, działanie 4.1).																			

Kościół w Osiekach

PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY U1	Zajęcia dla rodzin z dziećmi
	PODOBSZAR OSIEKI
Lokalizacja projektu	Osieki obręb 0025, ul. Sianowska 5 Działka 42/8, oraz ul. Jaśminowa 1, Działka 42/7, Filia Biblioteki Publicznej w Osiekach
Podmioty realizujące projekt	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
Partnerzy w realizacji projektu	Centrum Kultury w Sianowie
Opis stanu istniejącego	Na terenie sołectwa Osieki mieszka duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej (78 osób, co daje w przeliczeniu 161 na 1000 mieszkańców), w tym także z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Takie rodziny wykazują niskie umiejętności i kompetencje życiowe i społeczne, nie potrafią zarządzać posiadanymi (często z zasiłków) pieniędzmi. Brakuje im kwalifikacji i doświadczenia zawodowego, w większości są to osoby bezrobotne, w tym bezrobotne długotrwale i nieposzukujące pracy. Ponadto, wiele osób, a nawet całych rodzin posiada niski poziom kompetencji wychowawczych, co sprawia, że dzieci osiągają niskie wyniki w nauce (co ma swoje odzwierciedlenie w wynikach sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalisty), sprawiają problemy i dziedziczą bezradność i złe schematy. Na czas trwania zajęć dla rodziców, dzieci pozostaną pod opieką animatorów i opiekunów Filii Bibliotecznej w Osiekach. W tym czasie będą mogły pobawić się, ale także odrobić lekcje czy rozwijać swoje zainteresowania. Oprócz tego dla dzieci również będą przeprowadzane zajęcia, które mają na celu zapobieganie dziedziczeniu złych schematów. <u>Projekt przeprowadzony zostanie po zakończeniu robót związanych z remontem Filii Bibliotecznej w Osiekach. Działanie realizowane jest na wszystkich podobszarach rewitalizacji (Stare Miasto, Kleszcze, Osieki).</u>
Cel projektu	Celem projektu jest aktywizacja osób wykluczonych, włączenie ich do społeczeństwa oraz zapobieganie dziedziczenia schematów przez dzieci wychowujące się w obarczonych problemami rodzinach poprzez podniesienie kompetencji życiowych i wychowawczych oraz wzrost kwalifikacji zawodowych. Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji, cel operacyjny 1: Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej, cel operacyjny 2: Aktywizacja zawodowa i rozwój lokalnej przedsiębiorczości, cel operacyjny 3: Aktywizacja społeczna i rozwój kapitału ludzkiego.
Zakres realizowanych działań	W ramach projektu planuje się: 1. Diagnozę środowiska lokalnego i nabór uczestników (rodzin z problemem bezradności życiowej i bezradności w sprawach

Odbiorcy projektu	opiekuńczo-wychowawczych) przez pracowników socjalnych z MGOPS w Sianowie, 2. Utworzenie „Szkoły dla rodziców”, 3. Na czas trwania zajęć w Szkole, zabezpieczenie opieki nad dziećmi przez Filię Biblioteki Publicznej w Osiekach, 4. Treningi z coachem z racjonalnego planowania budżetu, 5. Aktywizację społeczną i zawodową, 6. Wyjazdy integracyjne.
	Odbiorcami projektu są rodziny z dziećmi z terenu sołectwa Osieki, w tym szczególnie rodziny wielodzietne obciążone bezradnością życiową oraz bezradnością w kwestiach wychowawczo-opiekuńczych (co roku 2 rodziny).
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	Prognozowane rezultaty Rezultaty miękkie: 1. Aktywizacja społeczna osób wykluczonych, 2. Nabycie umiejętności gospodarowania budżetem, 3. Nabycie umiejętności wychowawczych, podniesienie kompetencji społecznych, zdrowotnych, zawodowych i edukacyjnych, 4. Zmiana postaw życiowych. Rezultaty twarde: 1. Odbyte szkolenia, kursy, 2. Udział w zajęciach planowania budżetem, 3. Udział w „Szkole dla rodziców”, 4. Podjęcie zatrudnienia.
	Sposób oceny i miary • Listy uczestników projektu, • Dokumentacja fotograficzna, • Monitoring bieżący.
	Harmonogram Planowane rozpoczęcie projektu: 2018 rok Planowane zakończenie projektu: 2022 rok Każdego roku projekt będzie trwać przez 8 miesięcy
	Kosztorys Szacunkowy koszt: 343 750 zł (68 750 zł rocznie) Źródła finansowania: Środki własne, RPO WZ 2014-2020 (EFS, działanie 7.1)
Harmonogram i kosztorys	

PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY U2		Razem przeciwko przemocy
		PODOBSZAR OSIEKI
Lokalizacja projektu		Osieki obręb 0025, ul. Sianowska 5 Działka 42/8, oraz ul. Jaśminowa 1, Działka 42/7, Filia Biblioteki Publicznej w Osiekach
Podmioty realizujące projekt		Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
Opis stanu istniejącego		Według <i>Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Sianów na lata 2016-2022</i>, w ostatnich latach silnie narasta zjawisko przemocy w rodzinie, co odzwierciedla liczba interwencji domowych policji. Według danych MGOPS, na terenie Gminy w 2016 roku odnotowano 20 zgłoszeń przemocy. Przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej istnieje Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy. Ośrodek przyjmuje we wtorki w godzinach 15:00-17:00. Dyżur pełni psycholog oraz członek Zespołu Interdyscyplinarnego. W roku 2014 z poradnictwa specjalistycznego skorzystało 37 osób, zaś z pomocy członka Zespołu Interdyscyplinarnego 21 osób. Pracownicy MGOPS podkreślają, że wciąż wiele osób wstydzi się zgłaszać problem przemocy w rodzinie. Ważne jest, by nagłaśniać problem, pokazać, że występuje częściej, niż wielu osobom się wydaje, że możliwe jest, iż ktoś z bliskich – rodziny, przyjaciół, sąsiadów – znajduje się w trudnej sytuacji i boi się to zgłosić. W związku z tym planowane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej przemocy w rodzinie, która będzie połączona z otwartymi wykładami na temat problemu przemocy, jej zapobiegania i radzenia sobie z nią. <u>By osiągnąć lepsze wyniki w walce z przemocą w rodzinie, możliwym jest rozszerzenie działań poza obszar rewitalizacji - spotkania odbywać się będą raz w miesiącu w różnych miejscach gminy.</u>
Cel projektu		Celem projektu jest walka z problemem przemocy w rodzinie oraz edukacja mająca na celu zapobieganie problemowi i pozostawaniu biernym wobec agresji i przemocy. Kierunki działań Programu Rewitalizacji, w które wpisuje się projekt: Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji, cel operacyjny 1: Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej.
Zakres realizowanych działań		W ramach projektu planuje się: 1. Kampanię uświadliwiającą na problem przemocy w rodzinie, 2. Organizację wykładów i spotkań dotyczących zapobieganiu przemocy i radzenia sobie z nią. 3. Zachęcanie do zgłoszenia problemu odpowiednim placówkom.
Odbiorcy projektu		Odbiorcami projektu są wszyscy mieszkańcy sołectwa Osieki, ze szczególnym uwzględnieniem osób dotkniętych problemem przemocy w

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	rodzinie, sprawców przemocy oraz rodzin i bliskich osób dotkniętych problemem przemocy.
	Prognozowane rezultaty
	1. Wzrost liczby ofiar przemocy objętych wsparciem, 2. Wzrost świadomości problemu przemocy w rodzinie wśród rodziny i znajomych.
	Sposób oceny i miary
	• Dokumentacja fotograficzna, • Monitoring bieżący.

PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY U3	Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych
	PODOBSZAR OSIEKI
Lokalizacja projektu	Osieki obręb 0025, ul. Sianowska 5 Działka 42/8, oraz ul. Jaśminowa 1, Działka 42/7, Filia Biblioteki Publicznej w Osiekach
Podmioty realizujące projekt	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
Partnerzy w realizacji projektu	Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie
Opis stanu istniejącego	Zaproponowany projekt jest odpowiedzią na wysoki poziom bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego (24 osoby) i bezrobocia wśród osób z niskim wykształceniem (21 osób) na terenie sołectwa Osieki. Osoby te pozostają bez pracy przez długi okres czasu i nie potrafią wrócić na rynek pracy – nie posiadają odpowiednich kwalifikacji, brak ofert pracy w ich zawodzie lub, co zdarza się coraz częściej, nie chcą pracować, ponieważ przyzwyczaili się do pobierania świadczeń od instytucji publicznych. Zajęcia będą się odbywać w wyremontowanej Filii Biblioteki Publicznej w Osiekach.
Cel projektu	Celem projektu jest zmniejszenie poziomu bezrobocia na obszarach rewitalizowanych, zwiększenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych oraz nabywanie przez nie nowych kwalifikacji zawodowych. Cel strategiczny 1: Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji, cel operacyjny 2: Aktywizacja zawodowa i rozwój lokalnej przedsiębiorczości.
Zakres realizowanych działań	W ramach projektu planuje się: 1. Diagnozę środowiska lokalnego i nabór uczestników (osób bezrobotnych) przez pracowników socjalnych z MGOPS w Sianowie, 2. Przeprowadzenie zajęć z doradztwa zawodowego, 3. Skierowanie osób bezrobotnych na odpowiednie kursy i staże, organizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie i Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie.
Odbiorcy projektu	Odbiorcami projektu są osoby bezrobotne z terenu sołectwa Osieki.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	Prognozowane rezultaty
	4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych. 5. Wzrost kompetencji osób bezrobotnych. 6. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych zamieszkujących sołectwo Osieki.
	Sposób oceny i miary • Listy uczestników projektu, • Dokumentacja fotograficzna, • Monitoring bieżący.

10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności rewitalizacji

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w szerokim spektrum funkcjonowania. Komplementarność ma charakter:

- Przestrzenny;
- Problemowy;
- Proceduralno-instytucjonalny;
- Międzyokresowy;
- Finansowy.

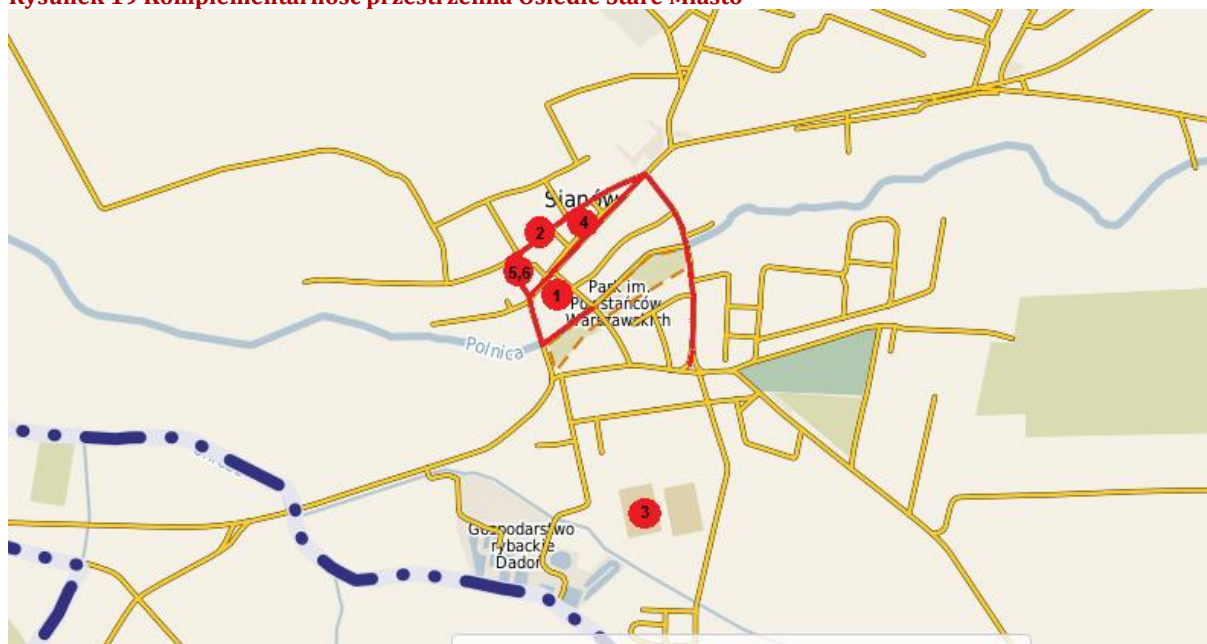
Kompleksowy program rewitalizacji oraz jego komplementarne i zintegrowane interwencje służą powodzeniu poszczególnych projektów rewitalizacyjnych. Poniżej przedstawiono sposoby zapewnienia różnych rodzajów komplementarności.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oznacza, że przy określaniu projektów rewitalizacyjnych należy zastosować kryterium ciągłości przestrzeni i relacji przestrzennych łączących obszary rewitalizacji z pozostałymi częściami gminy. Gmina traktowana jest jako całościowa przestrzeń, bez punktowego nacechowania projektów, dzięki czemu poszczególne projekty dopełniają się przestrzennie. Osiągnięte efekty będą wpływać nie tylko na obszar rewitalizowany, ale również na otaczającą go przestrzeń i tam przynosić będą pośrednie rezultaty rewitalizacji. Mechanizm odpowiedzialny za komplementarność przestrzenną rewitalizacji opiera się na monitorowaniu zmian zagospodarowania przestrzennego Gminy Sianów w skali całego obszaru gminy, nie tylko obszaru zdegradowanego.

Na poniższych mapach kolorem czerwonym oznaczono miejsca realizacji projektów.

Rysunek 19 Komplementarność przestrzenna Osiedle Stare Miasto

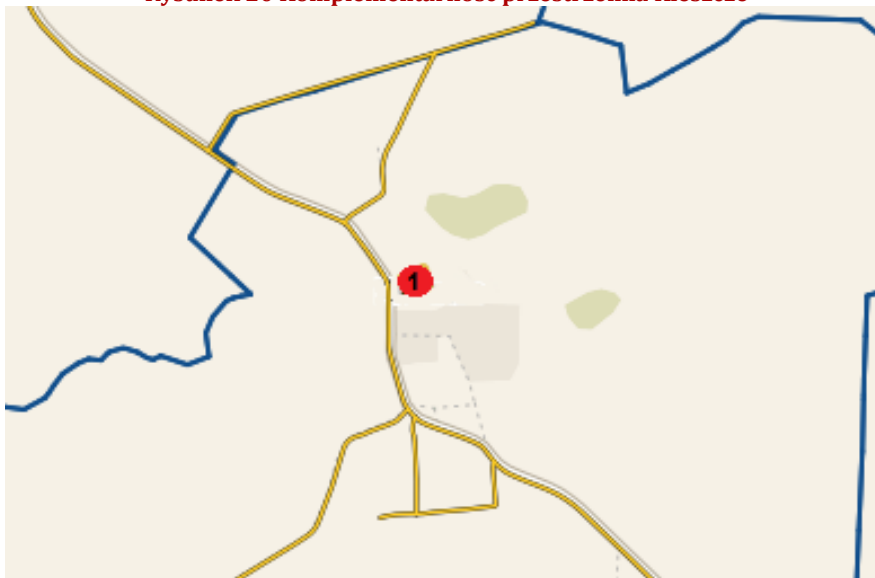

Źródło: <http://sianow.e-mapa.net/>

1. Sianów ul. Armii Polskiej 33. Projekty:
 - a. Dzienny Dom „Senior+” w Sianowie
 - b. "Aktywny senior – szczęśliwy senior" Aktywizacja społeczna osób 60+
 - c. Wsparcie osób starszych
2. Sianów, ul. Tylna 32, obręb 7, działka nr 100. Projekty:
 - a. Przebudowa zabytkowego Spichlerza i utworzenie Centrum Przedsiębiorczości w Sianowie
 - b. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości poprzez organizację szkoleń i konferencji
 - c. Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych
3. Sianów, ul. Strzelecka 11, działki ewid. nr 576, 577, 578, 579, 580, 581, 484/1, 484/2 obr. nr 7 oraz działki nr 76, 79, 103, 77 i 80 obr. nr 6. Projekty:
 - a. Przebudowa i modernizacja Stadionu Miejskiego w Sianowie wraz z otoczeniem na potrzeby sportowo-rekreacyjne
4. Sianów, ulice: Armii Polskiej, Piastów, Tylna i Koszalińska. Projekty:
 - a. Przebudowa Starego Miasta Sianów, terenów przyległych oraz towarzyszącej infrastruktury
5. Sianów, ulice: Plac pod Lipami, Plac Katyński, Armii Polskiej. Projekty:

- a. Podniesienie jakości przestrzeni Placu pod Lipami i utworzenie Centrum Nauki i Eksperymentu
6. Sianów, ul. Plac pod Lipami 9. Projekty:
- a. Zajęcia dla rodzin z dziećmi
 - b. Razem przeciwko przemocy

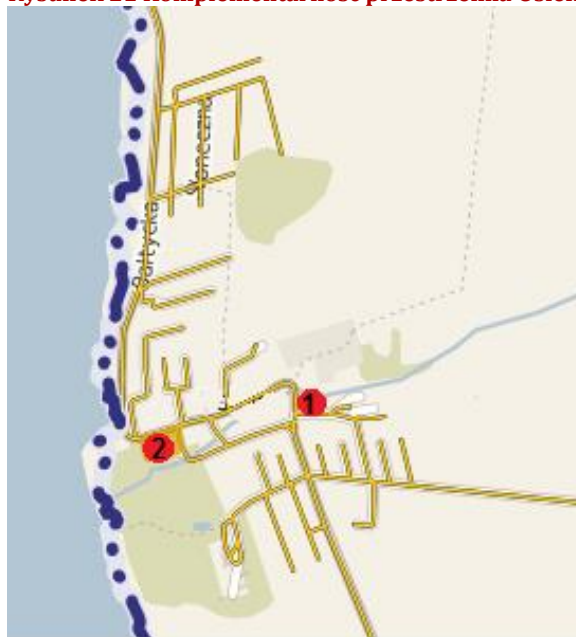
Rysunek 20 Komplementarność przestrzenna Kleszcze

Źródło: <http://sianow.e-mapa.net/>

1. Kleszcze, Obręb 0026, nr działki 109/43. Projekty:
 - a. Budowa świetlicy wiejskiej w sołectwie Kleszcze wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu przyległego
 - b. Wsparcie osób starszych
 - c. Zajęcia dla rodzin z dziećmi

Rysunek 21 Komplementarność przestrzenna Osieki

Źródło: <http://sianow.e-mapa.net/>

1. Osieki, obręb 0025, ul. Sianowska 5 Działka 42/8, oraz ul. Jaśminowa 1, Działka 42/7. Projekty:
 - a. Przebudowa z rozbudową Fili Biblioteki Publicznej w Osiekach
 - b. Zajęcia dla rodzin z dziećmi
 - c. Razem przeciwko przemocy
 - d. Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych
2. Osieki, ul. Bałtycka 15, działka nr 23, obręb Osieki nr 0025. Projekty:
 - a. Prace konserwatorsko-restauratorskie przy zabytkach korony gotyku jamneńskiego celem zwiększenia potencjału dziedzictwa Pomorza Zachodniego

Kumulacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych na ograniczonej przestrzeni pozwoli na ich wzajemne uzupełnianie się i osiągnięcie efektu synergii oraz umożliwi mieszkańcom obszaru korzystanie z rezultatów większej liczby projektów. Dzięki temu, że w procesie rewitalizacji biorą udział miejsca odwiedzane przez wszystkich mieszkańców obszaru (na terenie sołectw Osieki i Kleszcze są to gromadzące lokalną społeczność świetlica wiejska, Filia Biblioteki Publicznej oraz kościół, zaś na terenie osiedla Stare Miasto jest to Dom Kultury, Stadion Miejski oraz Rynek, na którym znajduje się Spichlerz oraz Urząd

Miejski), efekty widoczne będą na całym omawianym terenie, a nie tylko w pojedynczych miejscach. Należy zauważyć, że z placówek tych korzystają nie tylko mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale także inne osoby (dotyczy to szczególnie osiedla Stare Miasto, gdzie znajdują się jedyne tego typu instytucje na terenie gminy), w związku z czym problemy społeczne nie tylko nie przeniosą się na inne obszary, ale także tam mają szansę zmniejszyć swoją skalę.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemową charakteryzuje uwzględnienie w projektach rewitalizacyjnych wszystkich wymiarów Programu Rewitalizacji. Projekty uwzględnione w Programie są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i wpływają na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną oraz środowiskową.

Poniższa lista przedstawia projekty oraz problemy, na które te projekty odpowiadają. Z uwag na fakt, że niektóre projekty miękkie zakładają takie same działania dla kilku podobszarów, nie powtarzano ich przedstawienia na liście.

Tabela 35 Sposoby rozwiązywania problemów przez projekty rewitalizacyjne

Projekt	Problemy sfery społecznej (m.in. wykluczenie społeczne, ubóstwo, uzależnienia, przemoc, niepełnosprawność, starzenie się społeczeństwa)	Problemy sfery społeczno-gospodarczej (m.in. bezrobocie, mała liczba podmiotów gospodarczych)	Problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej (m.in. brak miejsc integracji społecznej, zły stan budynków)
Dzienny Dom „Senior+” w Sianowie	X		X
”Aktywny senior – szczęśliwy senior” Aktywizacja społeczna osób 60+	X		
Przebudowa zabytkowego Spichlerza i utworzenie Centrum Przedsiębiorczości w Sianowie	X	X	X

Rozwój lokalnej przedsiębiorczości poprzez organizację szkoleń i konferencji	X	X	
Przebudowa i modernizacja Stadionu Miejskiego w Sianowie wraz z otoczeniem na potrzeby sportowo-rekreacyjne	X		X
Przebudowa Starego Miasta Sianów, terenów przyległych oraz towarzyszącej infrastruktury	X		X
Podniesienie jakości przestrzeni Placu pod Lipami i utworzenie Centrum Nauki i Eksperymentu	X	X	X
Wsparcie osób starszych	X	X	
Zajęcia dla rodzin z dziećmi	X	X	
Razem przeciwko przemocy	X		
Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych	X	X	
Budowa świetlicy wiejskiej w sołectwie Kleszcze wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu przyległego	X		X
Przebudowa z rozbudową Fili Biblioteki Publicznej w Osiekach	X		X
Prace konserwatorsko-restauratorskie przy zabytkach korony gotyku jamneńskiego celem zwiększenia potencjału dziedzictwa Pomorza Zachodniego	X		X

Źródło: Opracowanie własne.

W sferze społecznej projekty mają na celu głównie integrację i aktywizację oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców ze względu na wiek, ubóstwo, uzależnienia, niepełnosprawność czy długotrwałe bezrobocie. Część projektów społecznych skierowana jest do seniorów – grupy społecznej, która narażona jest na wykluczenie ze względu na wiek i utrudnienia w poruszaniu się. Liczba osób starszych wzrasta szybciej, niż miejsca w domach opieki, dlatego tak ważna jest aktywizacja i usamodzielnienie seniorów lub, w przypadku osób niepełnosprawnych, zapewnienie pomocy w domu. Projekt „Zajęcia dla rodzin z dziećmi” ma za zadanie nie tylko integrację międzypokoleniową, ale przede wszystkim aktywizację społeczną oraz przeciwdziałanie dziedziczeniu schematów i bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Na problem przemocy zdiagnozowany w Osiekach i na Starym Mieście, odpowiada projekt „Razem przeciwko przemocy”, który ma na celu organizację spotkań i wykładów dotyczących przemocy w rodzinie, pomagających dostrzegać i radzić sobie z tym trudnym i wstydlivym problemem.

Odpowiedź na problemy gospodarcze, takie jak mała liczba podmiotów gospodarczych lub ich słaba kondycja, stanowi projekt polegający na przebudowie zabytkowego Spichlerza na Centrum Przedsiębiorczości, gdzie rozwijać się będzie lokalna przedsiębiorczość oraz wdrażane będą projekty edukacyjne. Do walki z bezrobociem przyczyni się także projekt dotyczący wsparcia osób starszych – do opieki zatrudnieni zostaną asystenci, którzy będą pomagać w zaspokojeniu podstawowych potrzeb seniorów oraz projekt polegający na szkoleniach, które pomogą osobom bezrobotnym w podniesieniu kwalifikacji lub przebranżowieniu się i w konsekwencji w znalezieniu pracy.

Działania w sferze społecznej uzupełnione zostaną przez projekty ukierunkowane na poprawę jakości życia i stworzenie przestrzeni przyjaznej mieszkańcom. Głównym celem przedsięwzięcia składającego się z trzech projektów jest stworzenie Starówki stanowiącej centrum społeczne gminy. W wyniku realizacji projektu powstanie plac, na którym organizowane będą lokalne imprezy masowe. Funkcje zmienią także budynki znajdujące się przy placu Starówki – powstanie Centrum Nauki i Eksperymentu oraz wspomniane Centrum Przedsiębiorczości. Oprócz tego modernizacji ulegnie sportowe centrum gminy, tj. Stadion Miejski w Sianowie. Modernizacja filii bibliotecznej i budowa

światlicy oraz rozszerzenie ich oferty edukacyjno-społeczno-kulturalnej pozwoli na zwiększenie aktywności mieszkańców oraz poprawę ich lokalnej tożsamości, co przełoży się na wzrost działań oddolnych. Projekt dotyczący prac remontowych w kościele przysłuży się do poprawy komfortu korzystania z zabytku i umożliwi prowadzenie dalszych wielokulturowych i międzynarodowych spotkań w ramach Plenerów Osieckich i Koszalińskiego Festiwalu Organowego.

Stanem, do którego dąży gmina, jest ożywienie społeczne obszarów rewitalizacji, poprzez zapewnienie osobom wykluczonym oraz wciąż zwiększającej się grupie osób starszych zajęć aktywizujących, integrujących i usamodzielniających. Za sprawą powstania Centrum Przedsiębiorczości wzrośnie liczba firm działających na terenie gminy, a mieszkańcy staną się bardziej świadomymi przedsiębiorcami. Projekty infrastrukturalne wpłyną na integrację i aktywizację mieszkańców poprzez stworzenie społecznego centrum gminy.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna dotyczy aspektu zarządzania procesem rewitalizacji, którego powodzenie w znacznej mierze uzależnione jest od efektywnego współdziałania różnych instytucji oraz spójnych procedur.

Przyjęty system zarządzania określa sposób podejmowania decyzji oraz stopień włączania społeczności lokalnej w proces rewitalizacji. Dlatego też niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów w ogólnym systemie zarządzania gminą, który pozwoli na współdziałanie na niego rzecz różnych lokalnych instytucji. Organem wdrażającym Program jest Referat Rozwoju we współpracy z Zespołem ds. rewitalizacji, powołanym Zarządzeniem Nr619/2017 Burmistrza Gminy i Miasta Sianów z dnia 07.02.2017 składającym się z:

- Zastępcy Burmistrza Sianowa (przewodniczący Zespołu),
- Pracownika Referatu Rozwoju (koordynator Projektu),
- Kierownika Referatu Rozwoju,
- Kierownika Referatu Gospodarki Komunalnej, Architektury i Planowania Przestrzennego,
- Dyrektora Centrum Kultury i Biblioteki Publicznej Gminy i Miasta Sianów,

- Kierownika Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sianowie,
- Dyrektora Zespołu Administracyjnej Obsługi Oświaty,
- Radnego Rady Miejskiej (3 członków),
- Reprezentanta stowarzyszenia Sianowska Akademia Seniora,
- Reprezentanta Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Sianowskiej,
- Reprezentanta stowarzyszenia Gminna Organizacja Turystyczna.

Szczegółowe informacje na ten temat zawarte zostały w rozdziale: *System wdrażania (realizacji) Programu Rewitalizacji*.

Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020 mówi o tym, że finansowanie projektów rewitalizacyjnych, wynikających z planu rewitalizacji, opiera się na uzupełnianiu się i łączeniu wsparcia ze środków m.in. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, z wykluczeniem ryzyka wystąpienia podwójnego dofinansowania.

Mechanizm zapewnienia komplementarności źródeł finansowania opierać się będzie na koordynacji projektów rewitalizacyjnych ze środkami polityk i instrumentów zarówno programów operacyjnych, jak i krajowych. Projekty „miękkie”, skierowane na aktywizację społeczną, wsparcie osób starszych i zmniejszenie liczby osób wykluczonych, wspierane będą głównie ze środków EFS, natomiast projekty infrastrukturalne, ukierunkowane na dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb mieszkańców wspierane będą ze środków EFRR.

Dokładne źródła finansowania opisane zostały w rozdziale *Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć*.

Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa ma na celu racjonalne planowanie działań oraz zachowanie ciągłości programowej, m.in. poprzez kontynuację oraz uzupełnianie działań podejmowanych w przeszłości. To zasada, która wymaga dokonania oceny

dotychczasowych działań, w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013 oraz polityki spójności 2014-2020.

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze działania zrealizowane na terenie Gminy Sianów:

Tabela 36 Projekty inwestycyjne zrealizowane przez Gminę Sianów z udziałem środków unijnych

Nazwa projektu	Nazwa programu	Wartość dofinansowania [w zł]	Koszt całkowity [w zł]
Poprawa skuteczności prowadzenia akcji ratowniczych poprzez wdrożenie systemu zarządzania kryzysowego wraz z modernizacją budynku i doposażeniem Ochotniczej Straży pożarnej w Sianowie	Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013	1 524 351,75	2 098 830,75
Internet oknem na świat mieszkańców Gminy i Miasta Sianów	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013	850 000,00	1 000 000,00
Internet szansą wszechstronnego rozwoju mieszkańców Miasta i Gminy Sianów	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013	499 998,95	588 234,07
Wyrównanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w szkołach Gminy Sianów	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013	187 986,00	221 160,00
Serce Wsi – budowa oraz wyposażenie świetlicy wiejskiej pełniące funkcje kulturalne w Iwęcinie	Program Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich na lata 2004-2006	136 236,00	219 590,68
Budowa świetlicy wiejskiej w Skibnie	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	418 601,00	1 067 398,41
Ekonomicznie i etycznie	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013	42 500,00	50 000,00
Ekonomiści z charakterem	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013	42 454,19	49 946,11
Angielski to przyszłość	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013	84 214,60	99 076,00

Dla rozwoju turystyki	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013	41 939,00	49 340,00
Poprawa infrastruktury rekreacyjno-sportowej we wsi Sowno poprzez budowę placu zabaw i zaplecza socjalno-sanitarnego dla obiektu sportowego	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	306 127,00	497 969,00
Modernizacja Centrum Miasta Sianów	Program Operacyjny Rybactwo i Morze Wiejskich na lata 2007-2013	987 571,28	1 486 762,48
Rekreacyjny Sianów	Program Operacyjny Rybactwo i Morze Wiejskich na lata 2007-2013	545 143,14	821 145,82
Rekreacyjno - turystyczne centra wsi w Gminie Sianów	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	314 700,00	403 495,72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.mapadotacji.gov.pl>

W poprzednich latach na terenie Gminy Sianów przeprowadzono szereg działań mających na celu ograniczenie występowania zjawisk kryzysowych, zarówno w sferze społecznej, jak i w sferze gospodarczej, przestrzenno-infrastrukturalnej czy środowiskowej. Działania koncentrowały się na terenie całej gminy, zarówno miasta Sianów, jak i okolicznych sołectw.

W sferze społecznej zadbano głównie o walkę z wykluczeniem społecznym spowodowanym wykluczeniem cyfrowym czy obniżonymi szansami edukacyjnymi. W ramach walki z wykluczeniem cyfrowym przeprowadzono dwa projekty: „Internet oknem na świat mieszkańców Gminy i Miasta Sianów” oraz „Internet szansą wszechstronnego rozwoju mieszkańców Miasta i Gminy Sianów”. W ramach wyrównania szans edukacyjnych oraz podniesienia jakości kształcenia w gminnych szkołach i przedszkolach, przeprowadzono projekty „Wyrównanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w szkołach Gminy Sianów” oraz „Angielski to przyszłość”. By przygotować dzieci i młodzież do wykonywanej w przyszłości pracy oraz wskazać możliwe ścieżki rozwoju, najmłodszy mieszkańcy Gminy wzięli udział w programie „Ekonomicznie i etycznie”, którego celem była integracja środowiska oraz przygotowanie uczniów do przyszłej aktywności

zawodowej, nauka przedsiębiorczości i podstawowych zasad ekonomicznych z uwzględnieniem etyki w biznesie.

W ramach projektów infrastrukturalnych, które także w znaczący sposób wpływają na sferę społeczną, wybudowano i wyposażono świetlice wiejskie w Iwęcinnie oraz Skibnie, gdzie mieszkańcy mogą brać udział w zajęciach aktywizujących i integrujących. Wśród inwestycji stawiających na aktywizację i integrację znalazły się także projekty rekreacyjne – budowa placu zabaw i zaplecza socjalno-sanitarnego dla obiektu sportowego w Sownie, budowa placów zabaw oraz boisk wielofunkcyjnych w Skwierzynie, Sierakowie Sławieńskim, Bielkowie, Ratajkach, Maszkowie, Mokrem, Wierciszewie, Kłosie, Grabówku i Siecieminiu oraz rozbudowa zespołu obiektów rekreacyjno-sportowych przy ul. Mickiewicza w Sianowie i zagospodarowanie terenu przy ul. Dębowej poprzez budowę infrastruktury sportowej. Projekty podniosły standard świadczonych usług rekreacyjno-sportowych, umożliwiły spędzanie czasu wolnego na świeżym powietrzu i wzmocniły potencjał turystyczny gminy.

W roku 2013 zapoczątkowano modernizację Centrum Miasta Sianów. W pierwszym etapie zmodernizowano 7 obiektów zabytkowych, zaś w kolejnym 5, co wpłynęło na poprawę standardu życia mieszkańców oraz wzbogacenie oferty turystycznej. Projekty dotyczące Starówki Sianowa będą stanowić kontynuację tych działań.

Planowane projekty rewitalizacyjne zakładają kontynuację celów realizowanych w poprzedniej perspektywie, skupiając się na osobach wykluczonych, w tym szczególnie na osobach starszych, które do tej pory nie były bezpośrednim beneficjentem działań rewitalizacyjnych. Program zapewni im działania aktywizujące, integrujące, edukacyjne i doszkalające, przy jednoczesnym dostosowaniu infrastruktury obiektów użyteczności publicznej, w których te projekty będą mieć miejsce.

11. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć

Zaplanowane przedsięwzięcia będą realizowane ze środków:

- Budżetu Gminy,
- Budżetu Wojewody Zachodniopomorskiego,
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego),
- Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- Ministerstwa Sportu i Turystyki,
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Pozwoli to na zapewnienie komplementarności źródeł finansowania.

W poniższej tabeli przedstawiono szacunkowe koszty oraz potencjalne źródła finansowania planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

Tabela 37 Wykaz projektów wraz z możliwymi źródłami finansowania⁵

	Nazwa projektu	Podmioty realizujące	Wartość inwestycji [zł]	Źródła finansowania
Wszystkie obszary rewitalizacji				
G1	Dzienny Dom „Senior+” w Sianowie	Gmina Sianów	542 050 zł	Budżet Gminy, Wojewoda Zachodniopomorski, Program „Senior+” MRPiPS
U1	„Aktywny senior-szczęśliwy senior” Aktywizacja społeczna osób 60+	Gmina Sianów	1 500 000 zł	ASOS, Wojewoda Zachodniopomorski – Rządowy Program Senior +, Program FIO, środki własne Gminy
G2	Przebudowa zabytkowego Spichlerza i utworzenie Centrum Przedsiębiorczości w Sianowie	Gmina Sianów	4 000 000 zł	Budżet Gminy, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

⁵ W zestawieniu znajdują się projekty uzupełniające, dla których nie określono szacunkowego kosztu.

U2	Rozwój lokalnej przedsiębiorczości poprzez organizację szkoleń i konferencji	Gmina Sianów	-	-
Podobszar Osiedle Stare Miasto				
G1	Przebudowa i modernizacja Stadionu Miejskiego w Sianowie wraz z otoczeniem na potrzeby sportowo-rekreacyjne	Gmina Sianów	5 567 370,08 zł	Budżet Gminy, Ministerstwo Sportu i Turystyki, RPO WZ 2014-2020 (EFRR, działanie 9.3)
G2	Przebudowa Starego Miasta Sianów, terenów przyległych oraz towarzyszącej infrastruktury	Gmina Sianów	16 000 000 zł	Budżet Gminy, RPO WZ 2014-2020 (EFRR, działanie 9.3), PROW
G3	Podniesienie jakości przestrzennej Placu Pod Lipami i utworzenie Centrum Nauki i Eksperymentu	Gmina Sianów	6 000 000 zł	Środki własne, RPO WZ 2014-2020 (EFRR, działanie 9.3), PROW
U1	Wsparcie osób starszych	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie	375 000 zł	Środki własne, RPO WZ 2014-2020 (EFS, działanie 7.1)
U2	Zajęcia dla rodzin z dziećmi	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie	343 750 zł	Środki własne, RPO WZ 2014-2020 (EFS, działanie 7.1)
U3	Razem przeciwko przemocy	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie	-	-
U4	Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie	-	-
Podobszar Kleszcze				
G1	Budowa świetlicy wiejskiej w sołectwie Kleszcze wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu przyległego	Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna w Sianowie	912 729,53 zł	Budżet Gminy, RPO WZ 2014-2020 (EFRR, działanie 9.3)
U1	Wsparcie osób starszych	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie	125 000 zł	Środki własne, RPO WZ 2014-2020 (EFS, działanie 7.1)
U2	Zajęcia dla rodzin z dziećmi	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie	343 750 zł	Środki własne, RPO WZ 2014-2020 (EFS,

		Społecznej w Sianowie		działanie 7.1)
	Podobszar Osieki			
G1	Przebudowa z rozbudową Fili Bibliotecznej w Osiekach	Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna w Sianowie	213 780,85 zł	Budżet Gminy, RPO WZ 2014-2020 (EFRR, działanie 9.3)
G2	Prace konserwatorsko-restauratorskie przy zabytkach korony gotyku jamneńskiego celem zwiększenia potencjału dziedzictwa Pomorza Zachodniego	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Antoniego Padewskiego w Osiekach	1 630 000 zł	Środki własne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Budżet Gminy Sianów, Powiat koszaliński, RPO WZ (EFRR, działanie 4.1)
U1	Zajęcia dla rodzin z dziećmi	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie	343 750 zł	Środki własne, RPO WZ 2014-2020 (EFS, działanie 7.1)
U2	Razem przeciwko przemocy	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie	-	-
U3	Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie	-	-

Źródło: Opracowanie własne.

12. Harmonogram realizacji Programu

Poniższy harmonogram został opracowany dla całego cyklu Lokalnego Programu Rewitalizacji. Przedstawiono na nim tzw. kamienie milowe, czyli wydarzenia kluczowe dla realizacji założeń Programu Rewitalizacji.

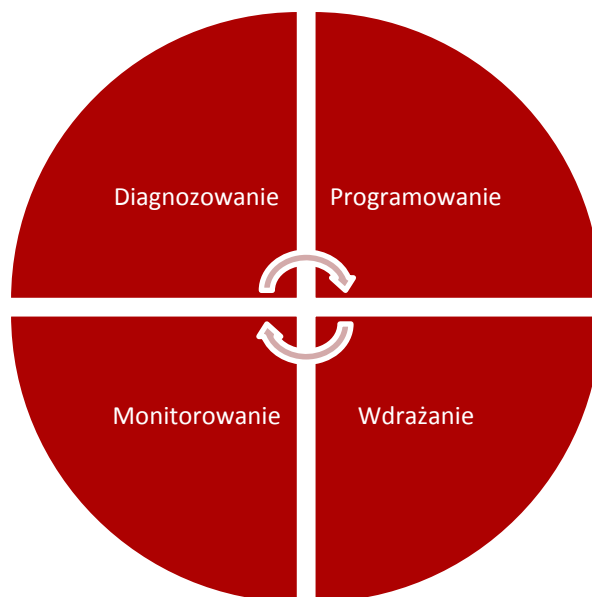
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stworzenie dokumentu Lokalnego Programu Rewitalizacji								
Uchwalenie LPR przez Radę Miasta								
Wpis LPR na Wykaz Programów Rewitalizacji Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego								
Realizacja projektu: Dzienny Dom „Senior+” w Sianowie								
Realizacja projektu: "Aktywny senior – szczęśliwy senior" Aktywizacja społeczna osób 60+								
Realizacja projektu: Przebudowa zabytkowego Spichlerza i utworzenie Centrum Przedsiębiorczości w Sianowie								
Realizacja projektu: Rozwój lokalnej przedsiębiorczości poprzez organizację szkoleń i konferencji								
Realizacja projektu: Przebudowa i modernizacja Stadionu Miejskiego w Sianowie wraz z otoczeniem na potrzeby sportowo-rekreacyjne								
Realizacja projektu: Przebudowa Starego Miasta Sianów, terenów przyległych oraz towarzyszącej infrastruktury								
Realizacja projektu: Podniesienie jakości przestrzeni Placu pod Lipami i utworzenie Centrum Nauki i Eksperymentu								

Realizacja projektu: Wsparcie osób starszych (osiedle Stare Miasto)								
Realizacja projektu: Zajęcia dla rodzin z dziećmi (osiedle Stare Miasto)								
Realizacja projektu: Razem przeciwko przemocy (osiedle Stare Miasto)								
Realizacja projektu: Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych (osiedle Stare Miasto)								
Realizacja projektu: Budowa świetlicy wiejskiej w sołectwie Kleszcze wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu przyległego								
Realizacja projektu: Wsparcie osób starszych (Kleszcze)								
Realizacja projektu: Zajęcia dla rodzin z dziećmi (Kleszcze)								
Realizacja projektu: Przebudowa z rozbudową Fili Biblioteki Publicznej w Osiekach								
Realizacja projektu: Prace konserwatorsko-restauratorskie przy zabytkach korony gotyku jamneńskiego celem zwiększenia potencjału dziedzictwa Pomorza Zachodniego								
Realizacja projektu: Zajęcia dla rodzin z dziećmi (Osieki)								
Realizacja projektu: Razem przeciwko przemocy (Osieki)								
Realizacja projektu: Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych (Osieki)								
Raporty okresowe								
Końcowa ocena i Raport Zamknięcia Programu								

13. Mechanizmy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji

Jedną z najważniejszych zasad przygotowywania i realizowania Programu Rewitalizacji jest zasada partycypacji społecznej. Mechanizm ten jest fundamentem działań na każdym jego etapie: diagnozowania, programowania, wdrażania i monitorowania.

Rysunek 22 Etapy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne.

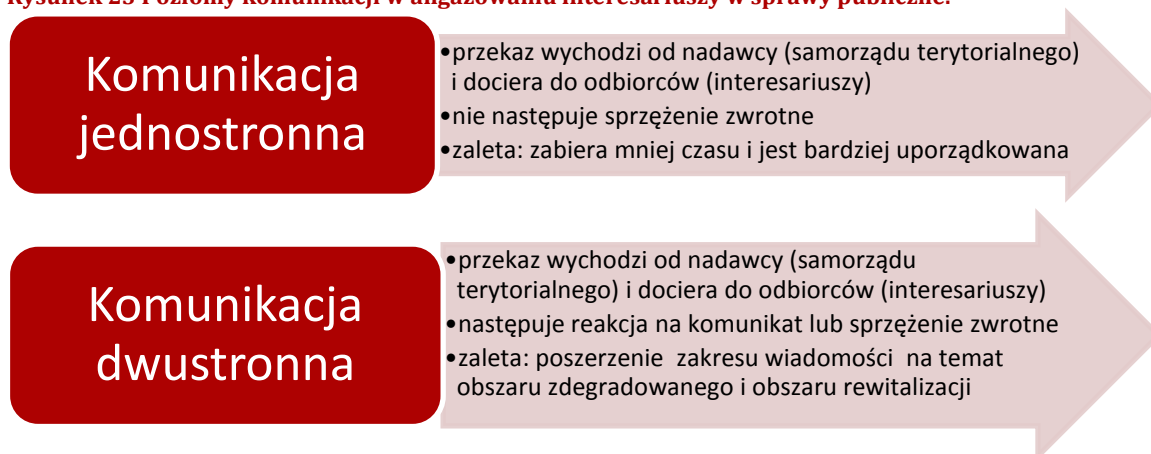
Ważna jest współpraca ze wszystkimi grupami interesariuszy. Do interesariuszy programu zalicza się: mieszkańców obszaru rewitalizacji, właścicieli, użytkowników nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym terenie. Interesariuszami są również podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność gospodarczą lub społeczną (w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz organy władzy publicznej).

Zapewnianie mechanizmów partycypacji społecznej niesie ze sobą wiele korzyści:

- Mieszkańcy znają i rozumieją intencje władz lokalnych,
- Możliwa jest lepsza i bardziej dokładna diagnoza potrzeb lokalnych,
- Mieszkańcy angażują się zarówno w proces tworzenia rozwiązania/strategii jak również są częścią rozwiązania,
- Mieszkańcy nie są biernym odbiorcą usług, a aktywnym podmiotem zmiany,

- Zwiększa się zaufanie do władz lokalnych,
- Wykorzystuje się realne i potencjalne zasoby lokalne do rozwiązywania problemów - szerokie korzystanie z różnorodnych kompetencji, umiejętności ludzi i instytucji,
- Zapobiega się potencjalnym konfliktom w przyszłości, w szczególności w sprawach drażliwych⁶.

Rysunek 23 Poziomy komunikacji w angażowaniu interesariuszy w sprawy publiczne.

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów zastosowano następujące formy komunikacji jednostronnej:

- Publikowanie na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Miasta w Sianowie w stworzonej na potrzeby Programu zakładce „Rewitalizacja” pod adresem <http://sianow.pl/pl/page/rewitalizacja> (m.in. przedstawienie podstawowych informacji o procesie rewitalizacji, informowanie o terminach konsultacji społecznych, o postępach prac nad programem, wywieszeniu dokumentu z możliwością składania uwag, publikowanie formularzy ankiet pogłębiających oraz sprawozdań z przeprowadzonych konsultacji),
- Publikowanie w lokalnej prasie informacji o nadchodzących konsultacjach społecznych,
- Publikowanie na oficjalnym profilu Gminy w mediach społecznościowych (Facebook) informacji o nadchodzących konsultacjach społecznych.

⁶ <http://partycypacjaobywatelska.pl/> [data dostępu: 28.06.2017 r.].

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów zastosowano następujące formy komunikacji dwustronnej:

- Wywiady ankietowe, w których mieszkańcy oceniali stan społeczno-gospodarczy całej gminy, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów rewitalizacji, ocenili także skalę natężenia poszczególnych problemów OR i zaproponowali ich rozwiązanie,
- Spotkanie konsultacyjno-informacyjne, podczas którego mieszkańcy mogli wnosić swoje uwagi, proponować zmiany w projektach rewitalizacyjnych oraz zgłaszać nowe projekty. Raport ze spotkań konsultacyjnych znajduje się poniżej,
- Konsultacje nad Projektem PR (możliwość zgłaszania uwag poprzez formularz). Uwagi można było składać drogą elektroniczną lub drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy i Miasta Sianów, ul. Armii Polskiej 30, 76-004 Sianów.

Na etapie przygotowywania LPR, zidentyfikowano następujące grupy interesariuszy:

- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- Użytkownicy obszaru rewitalizacji (m.in. uczniowie szkół, osoby korzystające z Centrum Kultury, Kina Zorza, Sianowskiego Inkubatora Organizacji Pozarządowych czy Urzędu Miasta),
- Właściciele i użytkownicy wieczystości nieruchomości,
- Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność na obszarze rewitalizacji,
- Jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne (Urząd Gminy i Miasta, Rada Miejska),
- Podmioty działające na terenie rewitalizacji (m.in. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Centrum Kultury, Kino Zorza, Szkoła Podstawowa nr 1),
- Organizacje pozarządowe (m.in. Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Sianowskiej, Stowarzyszenie Sianowska Akademia Seniora).

Wywiady kwestionariuszowe

Wstęp

Na etapie diagnozy wyznaczono obszary zdegradowane oraz obszary rewitalizacji. Za obszary najbardziej zdegradowane, wymagające natychmiastowej interwencji, uznano sołectwo Osieki, sołectwo Kleszcze oraz osiedle Stare Miasto, obejmujące ulice: Armii Polskiej, Bolesława Chrobrego, Działkowa, Koszalińska, Kościelna, Leszczynowa, Lutyków, Morska, Ogrodowa, Parkowa, Piastów, Plac pod Lipami, Polna, Sienna, Spółdzielcza, Strzelecka, Tylna oraz Węgorzewska.

Aby pogłębić wiedzę na temat obszarów rewitalizacji oraz by poznać rzeczywiste potrzeby i oczekiwania mieszkańców, przeprowadzono wywiad ankietowy dotyczący problemów i realizowanych działań na terenie obszarów przeznaczonych do rewitalizacji.

Metodologia

Podczas badania wykorzystano metodę PAPI (Paper & Pen Personal Interview), tj. metodę wywiadu bezpośredniego realizowanego przy użyciu papierowej ankiety wypełnianej przez wykwalifikowanego ankietera oraz metodę CAWI (Computer Assisted Web Interview) tj. wywiadu wspomaganego komputerowo przy pomocy WWW.

Ankiety przeprowadzone były w maju 2017 roku głównie na terenie obszarów rewitalizowanych, tj. osiedla Stare Miasto, sołectwa Osieki oraz sołectwa Kleszcze. Ankieta umieszczona była na stronie internetowej gminy, dzięki czemu możliwe było jej elektroniczne wypełnienie. W badaniu wzięło udział 100 osób. Zastosowano dobór losowy – w badaniu mógł wziąć udział każdy mieszkaniec gminy, jednak główna promocja badania kierowana była do interesariuszy z obszarów rewitalizacji.

Część pierwsza ankiety dotyczyła ogólnej charakterystyki gminy, problemów, jakie występują na jej terenie, zaniedbywanych grup społecznych, ale także uczestnictwa w kulturze i gotowości w uczestnictwie w konsultacjach społecznych.

Część druga dotyczyła problemów obszaru rewitalizacji w sferach społecznej, gospodarczej oraz infrastrukturalnej. Interesariusze mieli także możliwość podania

propozycji działań, które stanowiłyby rozwiązanie opisanych wcześniej zjawisk kryzysowych.

CZEŚĆ I – ogólna charakterystyka Gminy

Pierwsze pytanie zadane osobom biorącym udział w badaniu dotyczyło problemów społecznych występujących na terenie całej gminy. Mieszkańcy mieli możliwość wskazania maksymalnie trzech odpowiedzi.

Zdaniem respondentów największym problemem społecznym gminy jest bezrobocie (37,0%). Związane jest z tym inne zjawisko – mimo iż mieszkańcy posiadają pracę, problemem są niskie płace powodujące ubożenie (30,0%). Coraz częściej zdarza się, że ludność rezygnuje z pracy z powodu niskich zarobków stwierdzając, że większe kwoty pieniędzy są w stanie uzyskać z zasiłków i dodatków dla osób potrzebujących.

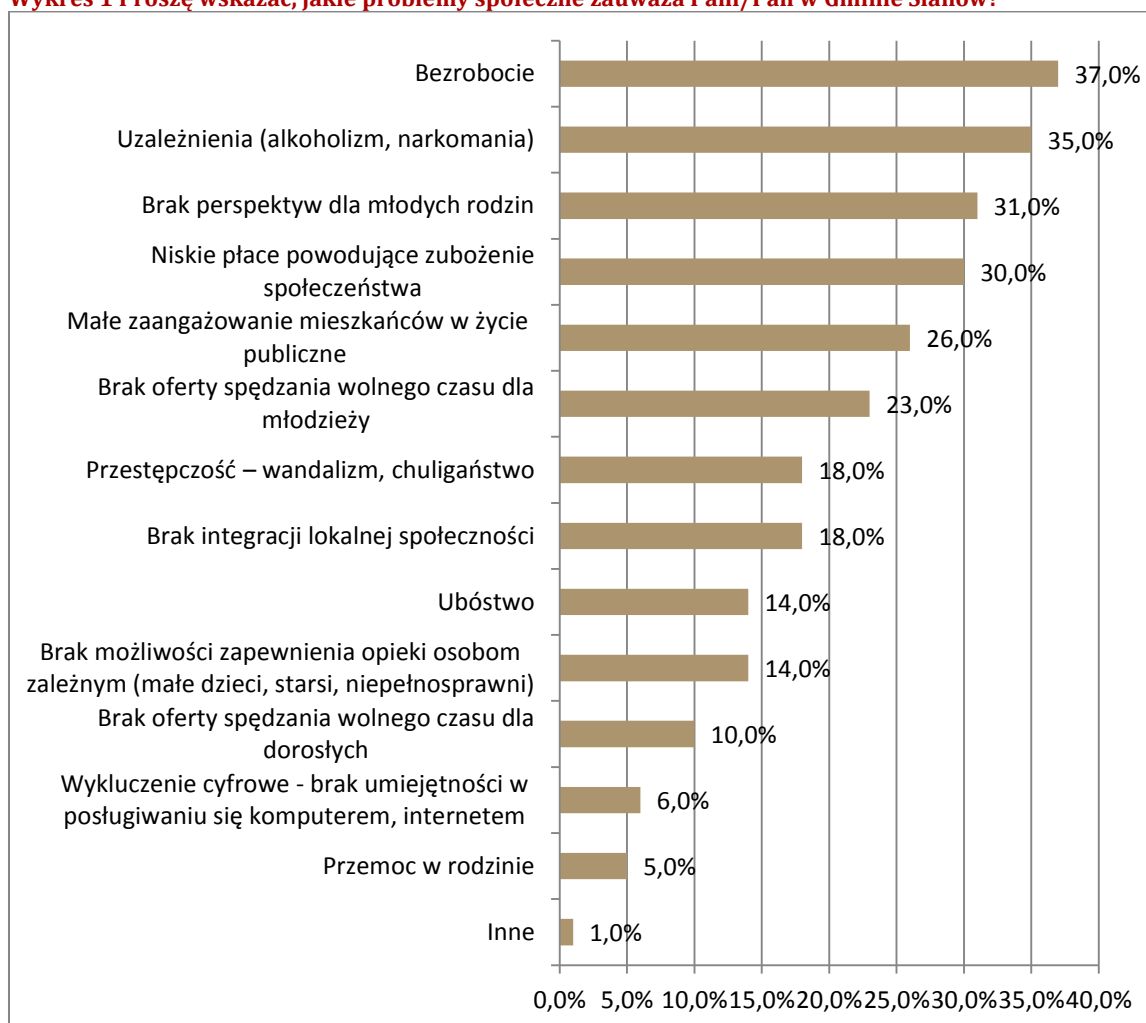
Drugim w kolejności zjawiskiem kryzysowym są uzależnienia (alkoholizm, narkomania) wskazane przez 35,0% badanych, które są jednym z powodów występowania przestępczości, w tym głównie wandalizmu i chuligaństwa (taką odpowiedź wskazało 18,0% osób) oraz ubóstwa (wskazane przez 14,0% badanych). Problemy tego typu są jednymi z najtrudniejszych do wyeliminowania, ponieważ są głęboko zakorzenione w wartościach i nawykach danych osób, często są także dziedziczone, przez co dotknięci tym problemem nie są nauczeni innego sposobu życia.

Kolejną kategorią problemów wskazywanych przez mieszkańców są problemy związane z integracją i zaangażowaniem mieszkańców w życie gminy. Zdaniem 26,0% ankietowanych, społeczność gminy cechuje się małym zaangażowaniem w życie publiczne i społeczne, zaś 18,0% badanych wskazało na problem braku integracji mieszkańców. Kolejne 23,0% twierdziło, że problemem jest brak oferty spędzania wolnego czasu dla młodzieży. Co dziesiąty badany wskazał także brak oferty spędzania czasu wolnego dla dorosłych (10,0%). Tak wysoki odsetek wskazań sugeruje potrzebę organizacji działań mających na celu integrację mieszkańców oraz zwiększenie poczucia ich przywiązania do miejsca zamieszkania, by zaczęli angażować się w życie społeczności oraz współdecydowanie o jej przyszłości.

Aż 31,0% respondentów za problem o wysokim natężeniu uznało brak perspektyw dla młodych rodzin. 14,0% badanych wskazało również na brak możliwości zapewnienia opieki osobom zależnym, tj. małym dzieciom, osobom starszym i niepełnosprawnym. Obie kwestie wiążą się z brakiem miejsc, w których osoby zależne mogłyby spędzać czas, podczas gdy inni członkowie rodziny są w pracy (żłobki, przedszkola, dzienne domy opieki, domy seniora). Ponadto, brak perspektyw dla młodych rodzin związany jest z możliwością podjęcia pracy na terenie gminy oraz komfortowym miejscem zamieszkania i dostępnością do instytucji i usług.

Najrzadziej wskazywanymi problemami społecznymi gminy Sianów były problem wykluczenia cyfrowego (brak umiejętności posługiwania się komputerem lub Internetem) stwierdzony przez 6,0% osób, oraz przemoc w rodzinie, na którą głos swój oddało 5,0% badanych. Jedna osoba wskazała także na inny problem, jakim jest brak mieszkań komunalnych.

Wykres 1 Proszę wskazać, jakie problemy społeczne zauważa Pani/Pan w Gminie Sianów?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100, z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

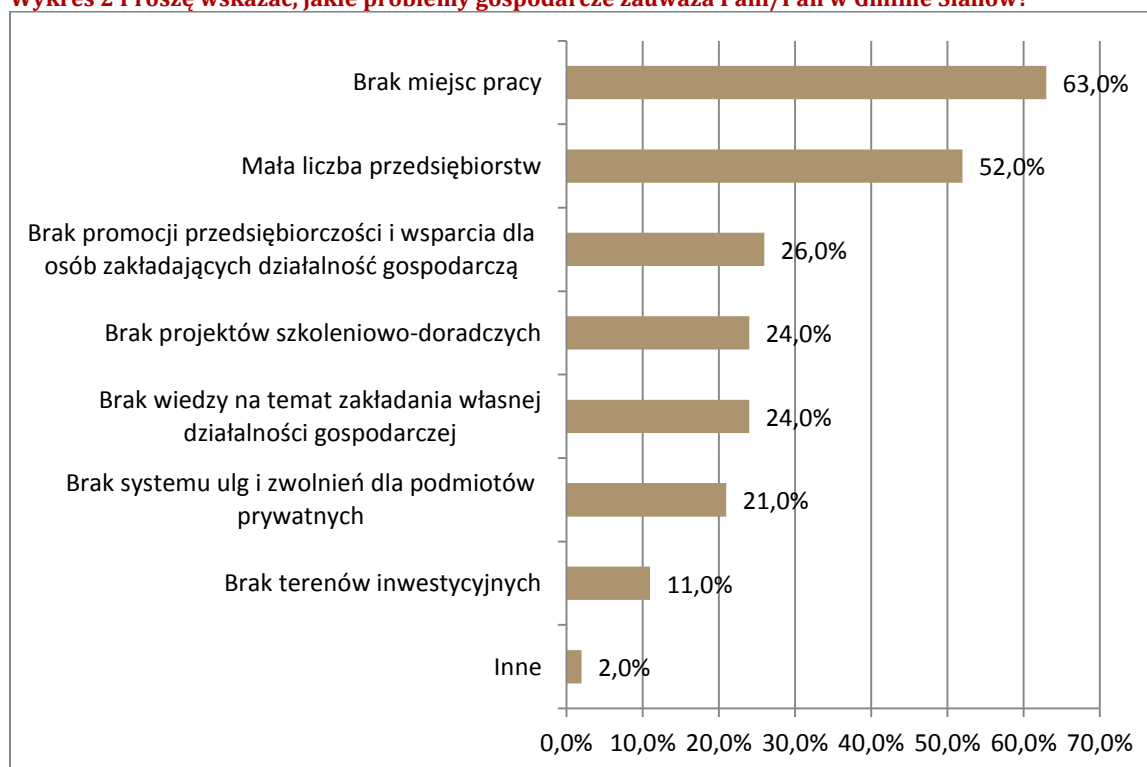
Zdecydowanie najczęściej wskazywanym problemem gospodarczym był brak miejsc pracy na terenie gminy Sianów (63,0%). Znaczna część mieszkańców, z powodu braku możliwości zatrudnienia na terenie gminy, pracuje w pobliskich miejscowościach, głównie w Koszalinie. Brak miejsc pracy jest spowodowany innymi problemami – ponad połowa badanych (52,0%) wskazała na małą liczbą przedsiębiorstw. W ostatnich kilkunastu latach w gminie upadłość ogłosiło kilka znaczących przedsiębiorstw, w tym także sianowska Fabryka Zapalek, która nie tylko była wizytówką Sianowa, ale zatrudniała także bardzo liczną grupę osób.

Wśród wskazań nieco rzadziej pojawiały się kwestie wsparcia i rozwoju przedsiębiorczości. Brak promocji przedsiębiorczości i wsparcia dla osób zakładających działalność gospodarczą wskazało 26,0% respondentów, brak projektów szkoleniowo-doradczych oraz brak wiedzy na temat zakładania własnej działalności gospodarczej- po

24,0% badanych, zaś brak systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych został wskazany przez 21,0% osób.

Najrzadziej wskazywanym problemem był brak terenów inwestycyjnych (11,0%) oraz inne problemy: brak wsparcia lokalnych małych przedsiębiorców, powstawanie na terenie gminy dużych sieci sklepów, brak chęci do pracy oraz problem ze znalezieniem odpowiednich pracowników.

Wykres 2 Proszę wskazać, jakie problemy gospodarcze zauważa Pani/Pan w Gminie Sianów?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100, z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Wśród problemów infrastrukturalnych, najczęściej wskazywanym problemem był brak lub zły stan ciągów komunikacyjnych, tj. dróg i chodników (46,0%). Zaniedbana estetyka przestrzeni gminy (elewacje budynków) została uznana za problem przez co trzeciego badanego (33,0%), zaś zły stan przestrzeni wspólnych (podwórek) dla mieszkańców budynków wielorodzinnych oraz zły stan środowiska (występowanie smogu i dzikich wysypisk) wskazało po 32,0% ankietowanych.

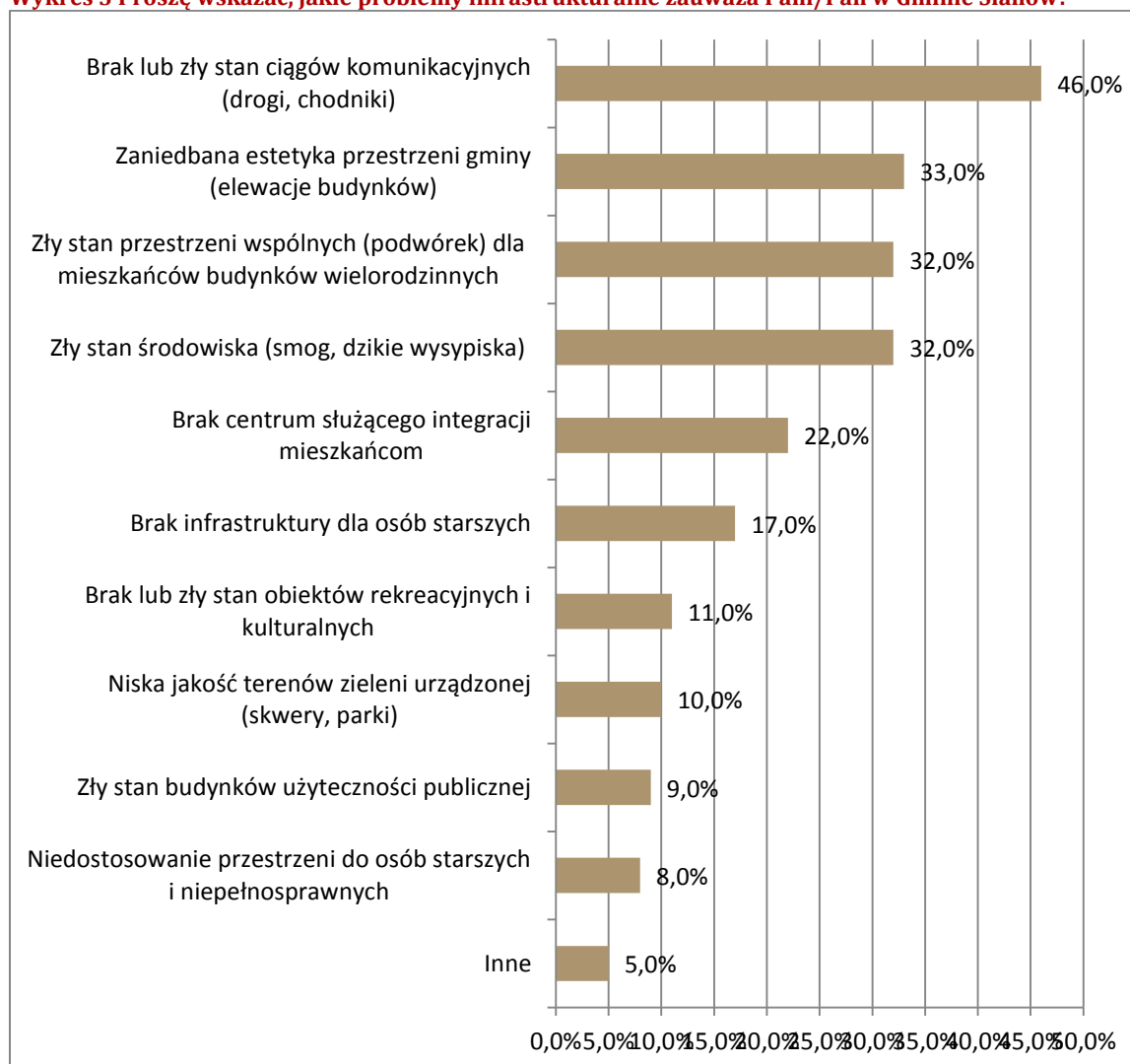
Część mieszkańców uwagę zwracała także na problemy infrastrukturalne związane z brakiem integracji i brakiem możliwości uczestniczenia w życiu publicznym, tj. brak centrum służącego integracji mieszkańców (22,0%), brak infrastruktury dla osób

starszych (17,0%), niedostosowanie przestrzeni do osób chorych i niepełnosprawnych (8,0%) oraz zły stan budynków użyteczności publicznej (8,0%).

Co dziesiąty badany wskazywał na problemy związane z infrastrukturą kulturalną i rekreacyjną – w tym na niską jakość zieleni urządzonej (skwery, parki) oraz brak lub zły stan obiektów kulturalnych i rekreacyjnych.

Wśród innych problemów gminy wskazywane były głównie problemy środowiskowe: zanieczyszczenie powietrza przez wysypisko, palenie śmieciami oraz brak pojemników na odpady.

Wykres 3 Proszę wskazać, jakie problemy infrastrukturalne zauważa Pani/Pan w Gminie Sianów?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100, z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

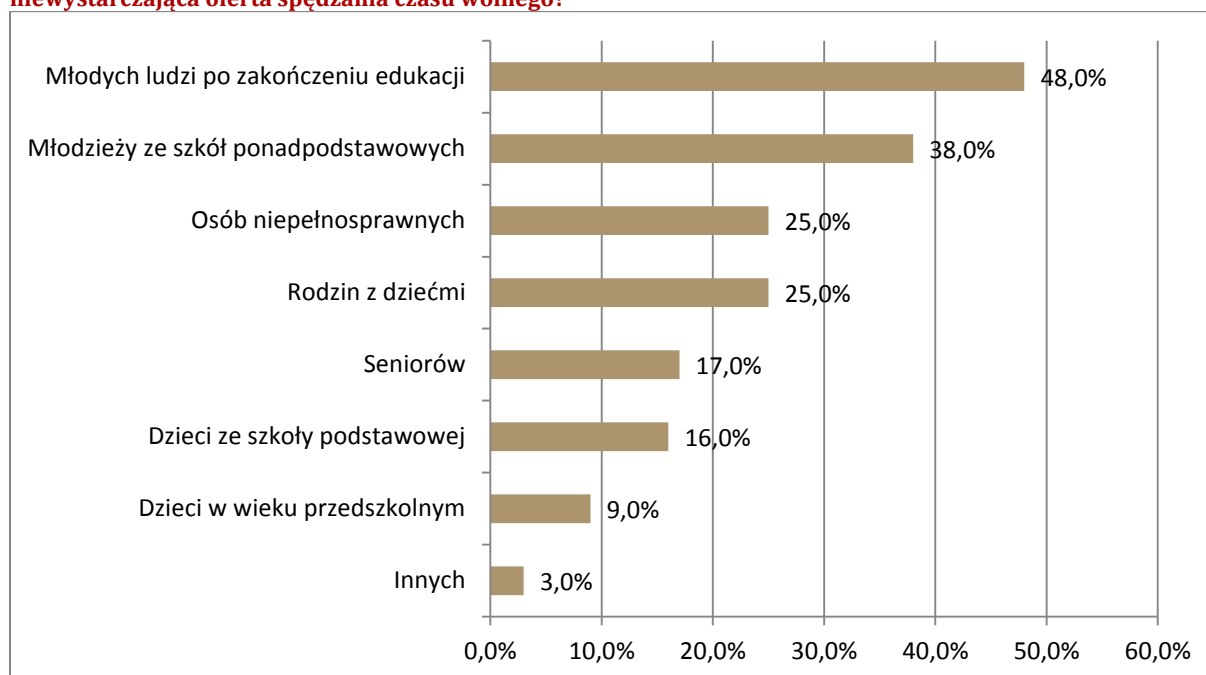
Zdaniem prawie połowy badanych (48,0%) najczęściej pomijaną grupą w organizacji zajęć i możliwości spędzania czasu wolnego jest młodzież po zakończeniu edukacji.

Niewiele niższy odsetek osób wskazał na brak ofert dla młodzieży ze szkół ponadpodstawowych (38,0%). Są to osoby „za dorosłe” na zajęcia dla dzieci, zaś „za młode” na zajęcia dla dorosłych. Faktem jest, że do ludzi młodych często trudniej dotrzeć z ofertą, trudniej zadowolić ich oczekiwania, stąd wiele placówek czy organizacji pomija tę grupę w grafiku swoich działań. Co czwarty badany wskazywał na brak zajęć i miejsc od spędzania czasu wolnego dla osób niepełnosprawnych oraz rodzin z dziećmi. 17,0% respondentów uznało, że takich miejsc nie posiadają seniorzy.

Najmniej zaniedbaną pod tym względem grupą są zdaniem respondentów dzieci – brak oferty dla dzieci ze szkół podstawowych został wskazany przez 16,0% osób, zaś brak oferty dla dzieci w wieku przedszkolnym przez 9,0% osób.

Zdaniem 3,0% ankietowanych żadna z grup nie jest zaniedbywana w tej kwestii, a ilość miejsc i zajęć jest wystarczająca.

Wykres 4 Dla kogo (z wymienionych grup społecznych) brakuje miejsc lub jest zdecydowanie niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego?

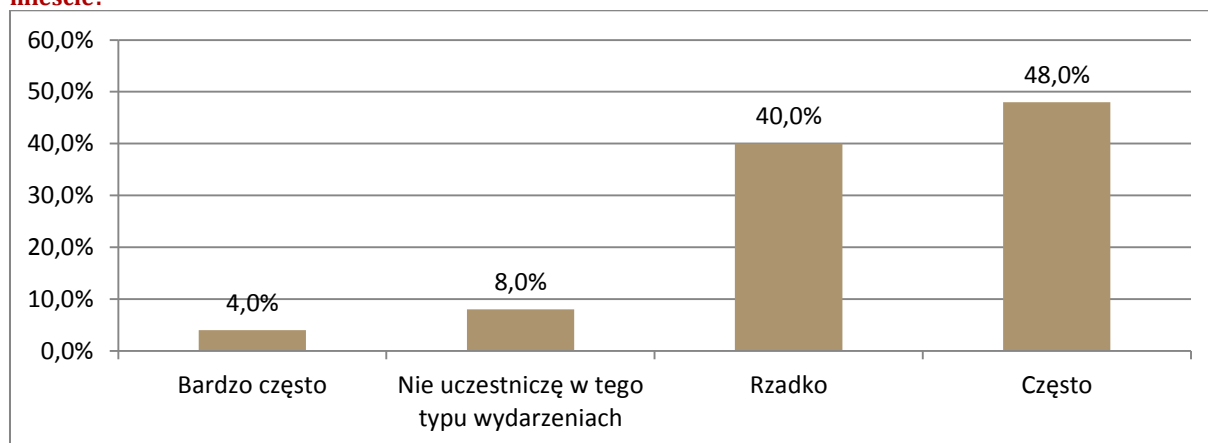
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100, z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Niepełna połowa respondentów (48,0%) przyznała, że w wydarzeniach organizowanych na terenie gminy uczestniczy często. Kolejne 4,0% w takich imprezach uczestniczy bardzo często. Aż 40,0% badanych w imprezach publicznych uczestniczy rzadko, zaś 8,0% ankietowanych w ogóle nie uczestniczy w tego typu wydarzeniach.

Wśród powodów nie uczestnictwa w wydarzeniach najczęściej podawano brak czasu, ale także autopromocję burmistrza oraz zbyt wysoki koszt imprez masowych (które opłacane są z pieniędzy podatników).

Uczestnictwo w wydarzeniach lub imprezach organizowanych przez gminę może być sposobem na wzrost integracji, poczucie wspólnoty oraz aktywizację społeczną mieszkańców gminy, często są to bowiem wydarzenia związane z życiem gminy, upamiętniające ważne dla Sianowa wydarzenia, świętujące rozpoczęcie lub zakończenie pewnego okresu w roku.

Wykres 5 Jak często uczestniczy Pan/Pani w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w mieście?

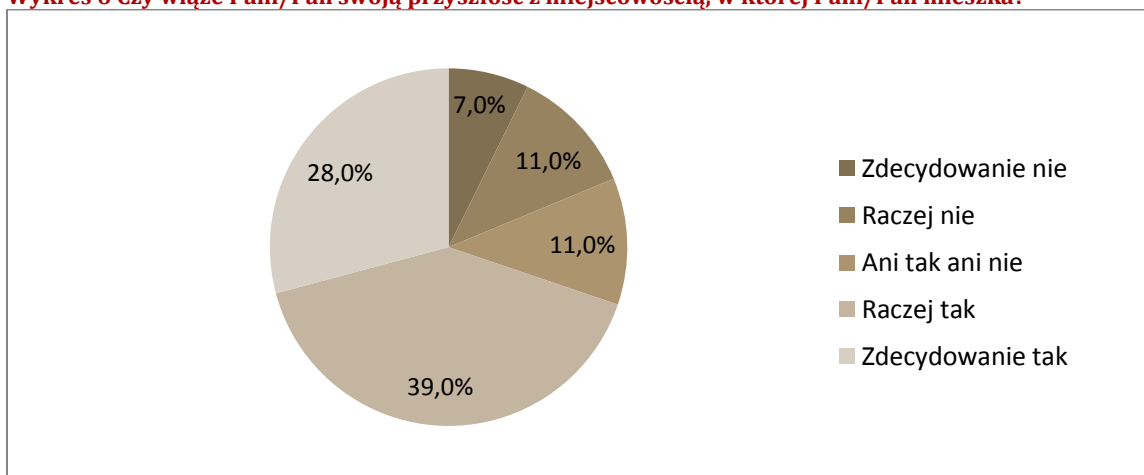

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100.

Respondentów zapytano także o to, czy wiążą swoją przyszłość z miejscowością, w której mieszkają. 67,0% badanych odpowiedziało, że tak, w tym 28,0% osób było na to w pełni zdecydowanych. Częściej niż co dziesiąty ankietowany (11,0%) nie był zdecydowany co do swojego przyszłego miejsca zamieszkania. O przeprowadzce w inne miejsce myśli 18,0% respondentów, w tym 7,0% osób jest na to zdecydowanych.

Nad zmianą miejsca zamieszkania zastanawiają się głównie osoby młode, które chcą wyjechać na studia lub znaleźć lepszą pracę i miejsce o większym potencjale.

Wykres 6 Czy wiąże Pani/Pan swoją przyszłość z miejscowością, w której Pani/Pan mieszka?

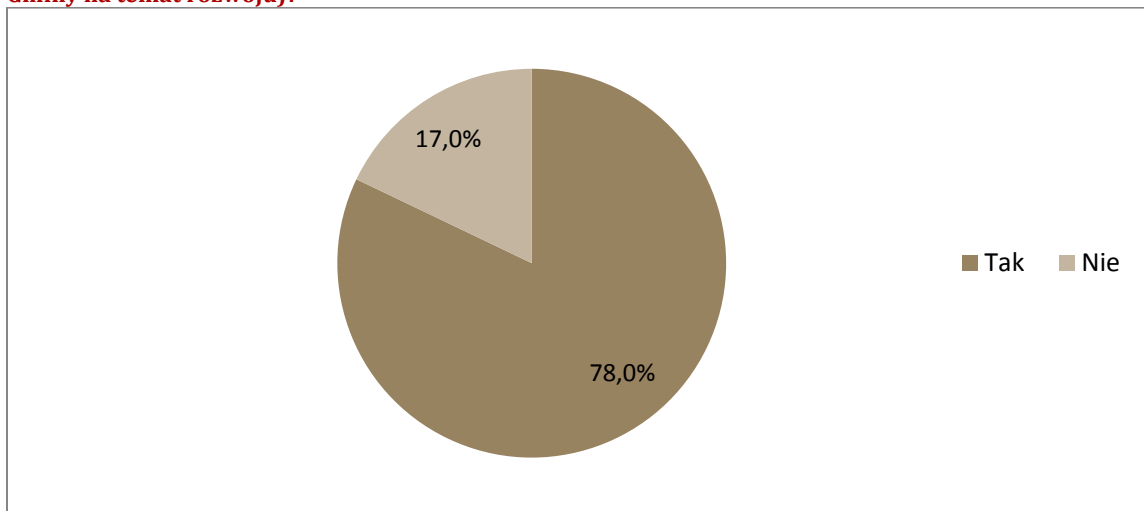

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Brak 100% odpowiedzi wiąże się z brakami danych.

By zbadać zaangażowanie mieszkańców w życie gminy, w tym w współtworzenie Programu Rewitalizacji, badanych zapytano o gotowość do udziału w konsultacjach społecznych. Aż 78,0% respondentów stwierdziło gotowość do rozmów z władzami gminy na temat rozwoju obszaru. 17,0% respondentów odmówiło uczestnictwa w tego typu spotkaniach. Pozostałe osoby (5,0%) nie udzieliły odpowiedzi na pytanie.

Wśród powodów braku chęci uczestniczenia w konsultacjach społecznych jest brak poczucia sprawczości, brak realnego wpływu mieszkańców na decyzje podejmowane przez gminę oraz brak czasu.

Wykres 7 Czy wyraża Pan/Pani gotowość do udziału w konsultacjach społecznych (rozmowa z władzami Gminy na temat rozwoju)?

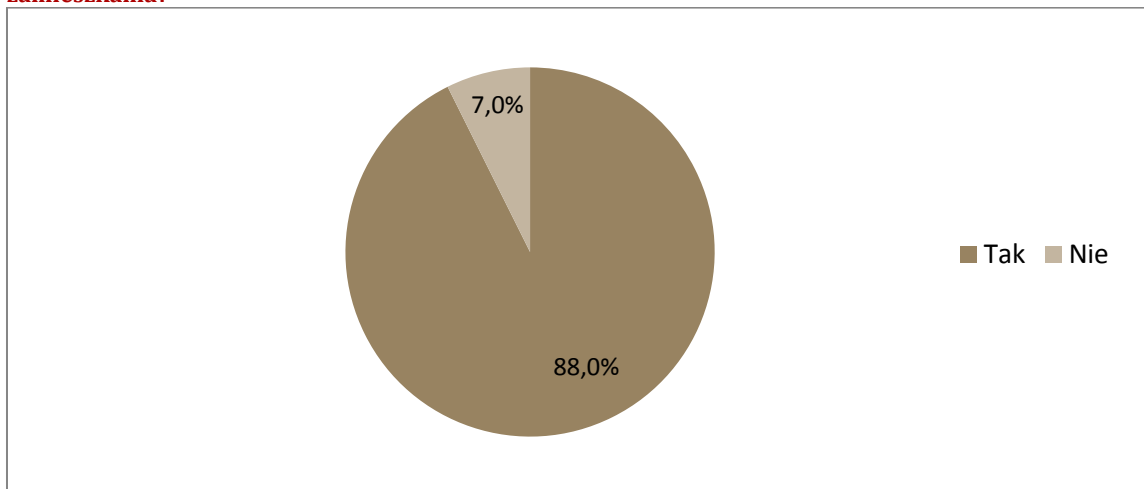

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Brak 100% odpowiedzi wiąże się z brakami danych.

Respondentów zapytano także o gotowość do włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy jakości życia w swoim miejscu zamieszkania. Swoją chęć działania wyraził większy odsetek osób niż w przypadku uczestnictwa w konsultacjach – gotowość pomocy stwierdziło 88,0% badanych. Odpowiedzi negatywnej udzieliło jedynie 7,0% ankietowanych. Powodem niewłączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy otoczenia jest brak czasu, brak sił (szczególnie w przypadku osób starszych) oraz brak chęci angażowania się – kolejny raz z powodu braku poczucia sprawczości (badani sądzili, że to nic nie da) oraz dlatego, że nie angażują się inni.

Taki wynik, podobnie jak wynik w pytaniu powyżej, świadczyć może o dużym zainteresowaniu swoim otoczeniem i chęci angażowania się w zmiany na lepsze. Mieszkańcy wolą działać niż rozmawiać o zmianach i przyszłości, w ten sposób widzą swój faktyczny wkład w życie społeczności i poprawę jakości życia.

Wykres 8 Czy włączył(a)by się Pani/Pan w działania podejmowane na rzecz poprawy życia w miejscu zamieszkania?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Brak 100% odpowiedzi wiąże się z brakami danych.

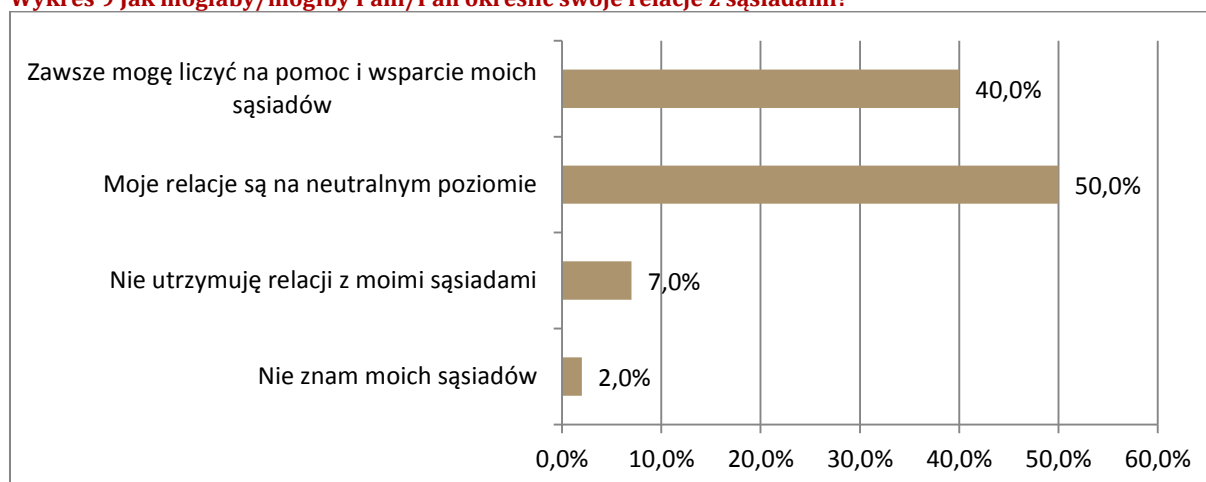
CZĘŚĆ II – charakterystyka obszaru rewitalizacji

Współczesnym przemianom towarzyszy osłabienie tradycyjnych więzi społecznych, szczególnie tych opierających się na bliskości terytorialnej. Relacje z sąsiadami są wskaźnikiem integracji oraz zakorzenienia w danym miejscu. Dobre stosunki z sąsiadami to także podstawa harmonijnego życia w społeczności.

Mimo ogólnego osłabienia relacji sąsiedzkich, w Sianowie zdają się być one na dobrym poziomie. 40,0% respondentów stwierdziło, że ich relacje z sąsiadami są bardzo dobre i zawsze mogą liczyć na pomoc i wsparcie ze strony swoich sąsiadów. Co drugi badany określa swoje relacje jako neutralne, co oznacza, że nie przyjaźnią się ze swoimi sąsiadami, ale nie żyją też w nienawiści, potrafiąc współpracować w przypadku potrzeby.

Relacji z sąsiadami nie utrzymuje 7,0% badanych, zaś 2,0% z nich w ogóle nie zna swoich sąsiadów.

Wykres 9 Jak mogłaby/mógłby Pani/Pan określić swoje relacje z sąsiadami?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Brak 100% odpowiedzi wiąże się z brakami danych.

Zdaniem respondentów, największym problemem społecznym sołectwa Kleszcze jest bezrobocie – taki pogląd wyraziło 32,0% badanych. Problemem o wysokim natężeniu jest także alkoholizm (24,0% osób). Istotnym problemem obszaru jest również brak zajęć i wydarzeń oraz brak zaangażowania społecznego – co czwarty badany wskazał na niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym, zaś na brak oferty kulturalnej i rekreacyjnej skarżyło się 26,0% osób. Wśród najrzadziej wymienianych problemów sołectwa Kleszcze była niepełnosprawność (1,0%), przestępczość i wandalizm (3,0%) oraz narkomania (4,0%).

Wśród największych problemów sołectwa Osieki wymieniano alkoholizm (30,0%) oraz często powiązane z nim ubóstwo (23,0%). Podobnie jak w przypadku sołectwa Kleszcze, za problem o wysokim natężeniu uznano brak oferty kulturalnej i rekreacyjnej (22,0%) oraz niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym (26,0%). Mniej niż 10,0% ankietowanych za problem o wysokim natężeniu uznał niepełnosprawność (4,0%), przestępczość i wandalizm (8,0%) oraz brak dostępu do nowoczesnych technologii (9,0%).

Za najważniejsze, zdaniem respondentów, problemy osiedla Stare Miasto uznano pogłębiające się nawzajem patologie społeczne – alkoholizm, bezrobocie, ubóstwo oraz przestępczość i wandalizm (odpowiednio 34,0%, 32,0%, 27,0% oraz 23,0% odpowiedzi). Ponadto, za coraz poważniejszy problem obszaru uznano znaczną liczbę osób starszych, która wymaga odpowiedniej infrastruktury oraz dostosowanych do ich potrzeb zajęć (31,0% wskazań). Z uwagi na centralny charakter obszaru i działalność

Centrum Kultury, za problem o znikomym natężeniu ankietowani uznali brak oferty kulturalnej i rekreacyjnej (4,0% osób). Wśród innych problemów Starego Miasta wymieniono brak wystarczającej liczby miejsc w przedszkolu w Sianowie, brak liceum oraz tzw. „obiboctwo”, wyrażające się głównie w braku chęci podjęcia pracy.

W przypadku sołectw Kleszcze i Osieki odpowiedzi respondentów wskazują na dysonans – z jednej strony badani deklarują gotowość do uczestnictwa w konsultacjach i współdziałania w imię dobra wspólnego, z drugiej natomiast uważają niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym za jeden z najpoważniejszych problemów obszarów wiejskich.

Tabela 38 Które spośród wymienionych problemów społecznych występują na obszarach rewitalizacji w wysokim natężeniu?

Problem społeczny	Sołectwo Kleszcze		Sołectwo Osieki		Osiedle Stare Miasto	
	Liczba osób	% osób	Liczba osób	% osób	Liczba osób	% osób
Bezrobocie	32	32,0%	24	24,0%	32	32,0%
Ubóstwo	20	20,0%	23	23,0%	27	27,0%
Przestępczość i wandalizm	3	3,0%	8	8,0%	23	23,0%
Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym	25	25,0%	26	26,0%	17	17,0%
Niski poziom zaufania w społeczeństwie	7	7,0%	10	10,0%	18	18,0%
Duża liczba osób starszych	18	18,0%	16	16,0%	31	31,0%
Alkoholizm	24	24,0%	30	30,0%	34	34,0%
Narkomania	4	4,0%	12	12,0%	10	10,0%
Przemoc w rodzinie	8	8,0%	13	13,0%	11	11,0%
Problemy opiekuńczo-wychowawcze	6	6,0%	15	15,0%	17	17,0%
Niepełnosprawność	1	1,0%	4	4,0%	16	16,0%
Brak oferty kulturalnej i rekreacyjnej	26	26,0%	22	22,0%	4	4,0%
Brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, internet)	15	15,0%	9	9,0%	0	0,0%
Inne	0	0,0%	0	0,0%	2	2,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Najczęściej wskazywanymi problemami gospodarczymi na terenie sołectwa Kleszcze było niskie wykształcenie mieszkańców oraz brak miejsc pracy – taki problem stwierdziło odpowiednio 36,0% oraz 33,0% respondentów. Co czwarty badany za problem o wysokim natężeniu uznał małą liczbę przedsiębiorstw, zaś co piąty brak terenów inwestycyjnych. 23,0% ankietowanych uwagę zwróciło na brak ofert z Powiatowego Urzędu Pracy. Najrzadziej zgłaszane problemy związane były z przedsiębiorczością – brak projektów szkoleniowo-doradczych (13,0%), brak systemu ulg i zwolnień (13,0%) oraz brak wiedzy na temat zakładania własnej działalności gospodarczej (14,0%).

Na terenie sołectwa Osieki, podobnie jak w przypadku sołectwa Kleszcze, głównym problemem w sferze gospodarczej jest niskie wykształcenie mieszkańców (37,0% badanych). Mniej niż 30,0% respondentów (28,0%) wskazało na brak miejsc pracy oraz powodującą ten stan rzeczy małą liczbę przedsiębiorstw (26,0%). 24,0% ankietowanych wskazało na brak ofert z Powiatowego Urzędu Pracy. Podobnie też jak w przypadku Kleszczy, problemem gospodarczym o najmniejszym natężeniu jest brak projektów szkoleniowo-doradczych (12,0%).

Stare Miasto było w kontekście problemów gospodarczych najczęściej wskazywanym obszarem. Podobnie jak w Kleszczach i Osiekach, problemem o najwyższym natężeniu jest, zdaniem badanych, niskie wykształcenie mieszkańców – tego zdania było 44,0% ankietowanych. Drugim w kolejności pilności problemem jest brak miejsc pracy (32,0%), zaś kolejnymi brak ofert w Powiatowym Urzędzie Pracy (24,0%), mała liczba przedsiębiorstw (23,0%) oraz brak terenów inwestycyjnych (22,0%). Wśród najrzadziej wymienianych odpowiedzi był brak projektów szkoleniowo-doradczych (13,0%). Wśród innych odpowiedzi dotyczących Starego Miasta znalazły się brak chęci podejmowania pracy oraz brak wsparcia lokalnych przedsiębiorców.

Tabela 39 Które spośród wymienionych problemów gospodarczych występują na obszarach rewitalizacji w wysokim natężeniu?

Problem gospodarczy	Sołectwo Kleszcze		Sołectwo Osieki		Osiedle Stare Miasto	
	Liczba osób	% osób	Liczba osób	% osób	Liczba osób	% osób
Brak miejsc pracy	33	33,0%	28	28,0%	32	32,0%
Niskie wykształcenie mieszkańców	36	36,0%	37	37,0%	44	44,0%

Mała liczba przedsiębiorstw	25	25,0%	26	26,0%	23	23,0%
Brak promocji przedsiębiorczości i wsparcia dla osób zakładających działalność gospodarczą	15	15,0%	16	16,0%	16	16,0%
Brak wiedzy na temat zakładania własnej działalności gospodarczej	14	14,0%	16	16,0%	19	19,0%
Brak projektów szkoleniowo-doradczych	13	13,0%	12	12,0%	13	13,0%
Brak systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych	13	13,0%	17	17,0%	19	19,0%
Brak terenów inwestycyjnych	20	20,0%	19	19,0%	22	22,0%
Brak ofert z Powiatowego Urzędu Pracy	23	23,0%	24	24,0%	24	24,0%
Inne	0	0,0%	1	1,0%	2	2,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Największym problemem sołectwa Kleszcze w sferze infrastrukturalnej zdaniem respondentów jest brak centrum służącego integracji mieszkańców (27,0%) oraz brak zagospodarowania przestrzeni w zieleń i małą architekturę (26,0). Co czwarty ankietowany wskazywał także na zły stan dróg i chodników oraz brak lub złą jakość terenów rekreacyjno-sportowych. Problemem o zdecydowanie najniższym natężeniu jest zły stan środowiska naturalnego (taką odpowiedź wskazało jedynie 4,0% badanych).

Wśród najbardziej pilnych problemów sołectwa Osieki badani wyróżnili zły stan dróg i chodników (24,0%), brak lub złą jakość obiektów usług kulturalnych (23,0%), oraz brak lub złą jakość obiektów usług służby zdrowia (23,0%). Podobnie jak w przypadku sołectwa Kleszcze, najrzadziej wskazywanym problemem w sferze infrastrukturalnej sołectwa Osieki jest zły stan środowiska (9,0% odpowiedzi).

Osiedle Stare Miasto, zdaniem respondentów, osiągnęło najbardziej skrajne wskaźniki zdegradowania w sferze infrastrukturalnej. Wśród największych problemów wymieniono zły stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media (37,0%), zły stan środowiska naturalnego (34,0%) oraz brak lub zły stan obiektów usług służby zdrowia (30,0%). Na wysokiej pozycji znalazł się także zły stan dróg i chodników (28,0%). Za problemy o znikomym natężeniu uznano brak lub zły stan obiektów usług edukacyjnych (2,0%), brak lub zły stan obiektów usług kulturalnych

(3,0%) oraz brak lub zły stan obiektów opiekuńczych nad małymi dziećmi (7,0%). Wśród innych odpowiedzi badanych znalazło się pogłębienie problemu stanu środowiska naturalnego, tj. zanieczyszczenie środowiska wysypiskiem śmieci, a także duży poziom hałasu i natężenie ruchu samochodowego oraz zaniedbany park.

Tabela 40 Które spośród wymienionych problemów infrastrukturalnych występują na obszarach rewitalizacji w wysokim natężeniu?

Problem infrastrukturalny	Sołectwo Kleszcze		Sołectwo Osieki		Osiedle Stare Miasto	
	Liczba osób	% osób	Liczba osób	% osób	Liczba osób	% osób
Brak dostosowania przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	22	22,0%	19	19,0%	23	23,0%
Zły stan dróg i chodników	25	25,0%	24	24,0%	28	28,0%
Brak zagospodarowania przestrzeni (zieleń, mała architektura, ławki)	26	26,0%	22	22,0%	8	8,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług kulturalnych	21	21,0%	23	23,0%	3	3,0%
Brak lub zła jakość terenów rekreacyjno-sportowych	24	24,0%	19	19,0%	9	9,0%
Brak lub zła jakość obiektów usługowo-handlowych i lokali gastronomicznych	23	23,0%	19	19,0%	22	22,0%
Zły stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media	17	17,0%	15	15,0%	37	37,0%
Zły stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody)	4	4,0%	9	9,0%	34	34,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług opiekuńczych nad małymi dziećmi	20	20,0%	20	20,0%	7	7,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług edukacyjnych	17	17,0%	22	22,0%	2	2,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług służby zdrowia	18	18,0%	23	23,0%	30	30,0%
Brak lub zła jakość obiektów usług w zakresie pomocy społecznej	14	14,0%	16	16,0%	14	14,0%
Brak centrum służącego integracji mieszkańców	27	27,0%	21	21,0%	13	13,0%
Inne	0	0,0%	0	0,0%	4	4,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Zdaniem największego odsetka respondentów zamieszkujących sołectwo Kleszcze, przedsięwzięciem społecznym, które powinno zostać zrealizowane na terenach rewitalizacyjnych w pierwszej kolejności jest budowa miejsca spotkań, z którego korzystać mogliby mieszkańcy. W szczególności wykazano zapotrzebowanie na świetlicę wiejską – takie działanie otrzymało 26,3% odpowiedzi. Drugą najczęściej udzielaną odpowiedzią była aktywizacja osób bezrobotnych, która możliwa byłaby poprzez organizowane szkolenia (24,6% odpowiedzi). Mniejszy odsetek ankietowanych zwrócił uwagę na zapotrzebowanie na działania dążące do objęcia wsparciem osób starszych i chorych (12,3%) oraz na zajęcia integracyjne dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (10,5%). Najmniejsza liczba udzielonych odpowiedzi dotyczyła organizacji festynu, powstania siłowni zewnętrznej, spotkania dotyczącego problemów społecznych oraz powstania pubu lub klubu- na działania te przypadło po 3,5% odpowiedzi respondentów.

Tabela 41 Jakie przedsięwzięcia społeczne Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie sołectwa Kleszcze w pierwszej kolejności?

Przedsięwzięcie społeczne w sołectwie Kleszcze	Liczba osób	% osób
Budowa miejsca spotkań – świetlica wiejska	15	26,3%
Powstanie miejsc rekreacji	3	5,3%
Powstanie siłowni zewnętrznej	2	3,5%
Zajęcia dodatkowe dla młodzieży	4	7,0%
Organizacja festynu	2	3,5%
Spotkania dotyczące problemów społecznych	2	3,5%
Objęcie wsparciem osób starszych i chorych	7	12,3%
Aktywizacja osób bezrobotnych poprzez szkolenia	14	24,6%
Zajęcia integracyjne dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	6	10,5%
Powstanie pubu lub klubu	2	3,5%
Zawiązanie grupy liderów wsi Kleszcze	1	1,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru oraz znaczne braki danych, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Zdecydowanie największy odsetek badanych za działanie rozwiązujące problemy społeczne sołectwa Osieki uznał modernizację świetlicy oraz zwiększenie oferty kulturalnej przedstawianej mieszkańcom, w tym rozszerzenie działalności kulturalnej oraz integrację mieszkańców (40,4% odpowiedzi). Niespełna 20,0% ankietowanych

(19,1%) stwierdziło, że potrzebnym działaniem jest aktywizacja osób bezrobotnych, organizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje oraz pozwalających nabyć nowe umiejętności, dzięki czemu uczestnicy zajęć staną się bardziej atrakcyjni na rynku pracy i znajdą zatrudnienie. Po 12,8% respondentów opowiedziało się za zajęciami aktywizującymi osoby starsze oraz zajęciami aktywizującymi osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem, w tym także za walką z uzależnieniami. Walka z ubóstwem oraz promocja walorów turystycznych Osiek uzyskały po 4,3% głosów, zaś wsparcie osób z problemem w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych, organizacja zajęć dla młodzieży oraz pomoc w organizacji działań oddolnych otrzymały po 2,1% wskazań.

Tabela 42 Jakie przedsięwzięcia społeczne Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie sołectwa Osieki w pierwszej kolejności?

Przedsięwzięcie społeczne w sołectwie Osieki	Liczba osób	% osób
Walka z ubóstwem	2	4,3%
Modernizacja świetlicy i zwiększenie oferty kulturalnej	19	40,4%
Promocja walorów turystycznych Osiek	2	4,3%
Wsparcie osób z problemem w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych	1	2,1%
Aktywizacja osób bezrobotnych, szkolenia, nabywanie nowych umiejętności	9	19,1%
Zajęcia aktywizujące dla seniorów	6	12,8%
Zajęcia aktywizujące dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; walka z uzależnieniami	6	12,8%
Promocja i pomoc w organizacji działań oddolnych	1	2,1%
Organizacja zajęć dla młodzieży	1	2,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru oraz znaczne braki danych, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Badani mieszkańcy gminy Sianów wskazali także kilka najważniejszych ich zdaniem przedsięwzięć, które pomogą rozwiązać problemy społeczne osiedla Stare Miasto. Wśród najczęściej wymienianych działań była aktywizacja osób bezrobotnych, organizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje oraz pozwalających zdobyć nowe umiejętności (22,1%). Mieszkańcy podkreślali przy tym, że aktywizacja ta, oprócz pomocy powrotu na rynek pracy, ma zapobiec dziedziczeniu schematów przez dzieci, które żyją w rodzinach, gdzie rodzice nie pracują, korzystając jedynie z zasiłków. Ważnym dla obszaru działaniem jest także, zdaniem ankietowanych, aktywizacja osób starszych, w tym utworzenie Domu Diennej Pomocy dla osób starszych (13,2% wskazań), gdzie czas będą mogły spędzać nie tylko osoby bardzo aktywne, ale też te mające problemy z poruszaniem się. Mieszkańcy potrzebę tę podkreślają tym bardziej,

że liczba osób starszych rośnie, kurczy się zaś czas, który takim osobom może poświęcić rodzina. Stworzenie miejsca spotkań dla młodzieży uzyskało 8,8% wskazań. Respondenci uważają, że takie miejsce pozwoli na rozwój młodych osób i uchroni je przed kłopotami. Kolejny trzy projekty otrzymały po 7,4% wskazań. Dotyczą one zajęć aktywizujących dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym walki z uzależnieniami i przemocą domową oraz pomocy w wyjściu z ubóstwa), rozszerzenia oferty Centrum Kultury o zajęcia dla każdej grupy wiekowej oraz zmian godzin Sesji Rady Miasta na godziny popołudniowe, by na spotkaniu mógł być obecny każdy mieszkaniec. Dla mieszkańców ważna jest także współpraca Urząd-mieszkańcy, tj. wspólne podejmowanie decyzji i pełny dostęp do informacji, powstanie miejsc rekreacji z zagospodarowaną zielenią, ławkami i placami zabaw dla dzieci oraz organizacja bezpłatnych zajęć sportowych, w tym także powstanie siłowni zewnętrznej i zajęcia na stadionie (każde po 5,9% wskazań).

Projekty, które uzyskały 2,9% wskazań dotyczą poprawy jakości usług w zakresie pomocy społecznej (w tym powołanie Centrum usług Społecznych, które będzie koordynować pomoc rodzinom), promocja i pomoc w organizacji działań oddolnych, które realizować będą okoliczni mieszkańcy, powstanie szkoły ponadpodstawowej, by młodzież nie musiała dojeżdżać do innych gmin, organizacja darmowej poradni psychologicznej, która wspierać będzie osoby z problemami. Pojedyncze propozycje dotyczyły wsparcia osób niepełnosprawnych, zwiększenia dostępu do lekarzy specjalistów, zwiększenia miejsc w przedszkolach, oraz prezentacji twórczości lokalnych artystów przy okazji wydarzeń ogólnogminnych.

Tabela 43 Jakie przedsięwzięcia społeczne Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie osiedla Stare Miasto w pierwszej kolejności?

Przedsięwzięcie społeczne na osiedlu Stare Miasto	Liczba osób	% osób
Poprawa jakości usług w zakresie pomocy społecznej	3	4,4%
Bezpłatne zajęcia sportowe, powstanie siłowni zewnętrznej	4	5,9%
Wsparcie osób niepełnosprawnych	1	1,5%
Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów	1	1,5%
Aktywizacja osób bezrobotnych, szkolenia, nabywanie umiejętności	15	22,1%
Aktywizacja osób starszych i utworzenie Domu Diennej Pomocy dla osób starszych	9	13,2%
Stworzenie miejsca spotkań dla młodzieży	6	8,8%
Zajęcia aktywizujące dla osób zagrożonych wykluczeniem	5	7,4%

społecznym; walka z uzależnieniami		
Zwiększenie miejsc w przedszkolach	1	1,5%
Współpraca z mieszkańcami (urząd-mieszkańcy)	4	5,9%
Rozszerzenie oferty Centrum Kultury	5	7,4%
Promocja i pomoc w organizacji działań oddolnych	2	2,9%
Powstanie szkoły ponadpodstawowej	2	2,9%
Zmiana godzin sesji Rady Miasta	5	7,4%
Powstanie miejsc rekreacji (place zabaw, ławki)	4	5,9%
Prezentacja twórczości lokalnych artystów	1	1,5%
Organizacja darmowej poradni psychologicznej	2	2,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru oraz znaczne braki danych, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Mieszkańcy sołectwa Kleszcze biorący udział w badaniu ankietowym wskazali na przedsięwzięcia gospodarcze, jakie ich zdaniem powinny być realizowane na terenie objętym działaniami rewitalizacyjnymi. Największy odsetek udzielonych odpowiedzi (po 20%) przypada na wspieranie przedsiębiorczości, w tym m.in. poprzez powstanie centrum doradczego przedsiębiorczości, na wzrost liczby przedsiębiorstw, która możliwa byłaby m.in. poprzez budowę wielkopowierzchniowego zakładu produkcyjnego, oraz na organizację szkoleń podnoszących kwalifikacje i umiejętności. Niższa liczba respondentów (po 10% ankietowanych) wskazała na pomoc w rozwoju agroturystyki, ulgi dla przedsiębiorców oraz na promocję sołectwa wśród inwestorów.

Tabela 44 Jakie przedsięwzięcia gospodarcze Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie sołectwa Kleszcze w pierwszej kolejności?

Przedsięwzięcie gospodarcze w sołectwie Kleszcze	Liczba osób	% osób
Przygotowanie terenów pod inwestycje	1	5,0%
Pomoc w rozwoju agroturystyki	2	10,0%
Poprawa dostępu do informacji na temat nowych miejsc pracy	1	5,0%
Wspieranie przedsiębiorczości (np. poprzez powstanie centrum doradczego przedsiębiorczości)	4	20,0%
Wzrost liczby przedsiębiorstw (np. budowa dużego zakładu produkcyjnego)	4	20,0%
Ulgi dla przedsiębiorców	2	10,0%
Szkolenia podnoszące kwalifikacje i umiejętności	4	20,0%
Promocja sołectwa wśród inwestorów	2	10,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru oraz znaczne braki danych, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Zdaniem respondentów związanych z sołectwem Osieki, najważniejszym działaniem w zakresie sfery gospodarczej powinna być promocja walorów turystycznych w celu zwiększenia liczby podmiotów gospodarczych, których działalność opiera się na

turystyce (26,1% wskazań). Działanie to wiązałoby się bezpośrednio z kolejnym przedsięwzięciem, tj. wzrostem liczby miejsc pracy, by przeciwdziałać bezrobociu (21,7% odpowiedzi). Po 13,0% wskazań otrzymały działania na rzecz wzrostu przedsiębiorczości, tj. organizacja szkoleń z zakresu zakładania własnej działalności gospodarczej oraz wprowadzenie ulg dla lokalnych przedsiębiorców. Tyle samo respondentów zaproponowało szkolenia podnoszące kwalifikacje dla osób bezrobotnych, które pomogą im powrócić na rynek pracy lub zmienić pracę na lepszą, dzięki czemu poprawie ulegnie ich sytuacja ekonomiczna. 8,7% badanych wskazało na potrzebę promocji sołectwa wśród zewnętrznych inwestorów, by ci lokowali swoją działalność na terenie Osiek, zaś 4,3% ankietowanych opowiedziało się za potrzebą poprawy dostępu do informacji na temat nowych miejsc pracy.

Tabela 45 Jakie przedsięwzięcia gospodarcze Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie sołectwa Osieki w pierwszej kolejności?

Przedsięwzięcie gospodarcze w sołectwie Osieki	Liczba osób	% osób
Promocja walorów turystycznych w celu zwiększenia liczby podmiotów gospodarczych skierowanych na turystykę	6	26,1%
Zwiększenie liczby miejsc pracy	5	21,7%
Organizacja szkoleń z zakresu zakładania własnej działalności gospodarczej	3	13,0%
Wprowadzenie ulg dla lokalnych przedsiębiorców	3	13,0%
Szkolenia podnoszące kwalifikacje	3	13,0%
Promocja sołectwa wśród inwestorów	2	8,7%
Poprawa dostępu do informacji na temat nowych miejsc pracy	1	4,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru oraz znaczne braki danych, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Największy odsetek odpowiedzi ankietowanych mieszkańców osiedla Stare Miasto (24,3%) przypada na przedsięwzięcie gospodarcze związane z organizacją szkoleń z zakresu zakładania własnej działalności gospodarczej. Nieco mniejszy odsetek respondentów (18,9%) wykazał zapotrzebowanie na wsparcie nowych przedsiębiorców poprzez utworzenie inkubatora przedsiębiorczości dla rozpoczynających działalność gospodarczą, oraz poprzez stworzenie ulg dla lokalnych przedsiębiorców- na odpowiedź tę przypadło 13,5% wskazań. Zdaniem respondentów działaniami takimi byłoby także zwiększenie liczby miejsc pracy, wsparcie lokalnych przedsiębiorców oraz współpraca władz z przedsiębiorcami (po 10,8% pośród wszystkich odpowiedzi udzielonych na to pytanie).

Tabela 46 Jakie przedsięwzięcia gospodarcze Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie osiedla Stare Miasto w pierwszej kolejności?

Przedsięwzięcie gospodarcze na osiedlu Stare Miasto	Liczba osób	% osób
Zwiększenie liczby miejsc pracy	4	10,8%
Stworzenie ulg dla lokalnych przedsiębiorców	5	13,5%
Wsparcie lokalnych przedsiębiorców	4	10,8%
Organizacja szkoleń z zakresu zakładania własnej działalności gospodarczej	9	24,3%
Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości dla rozpoczynających działalność gospodarczą	7	18,9%
Współpraca władz z przedsiębiorcami	4	10,8%
Dofinansowanie do kontynuowania nauki	1	2,7%
Wsparcie dla osób zakładających własną działalność	1	2,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru oraz znaczne braki danych, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Respondenci poproszeni zostali o wskazanie przedsięwzięcia infrastrukturalnego, jakie ich zdaniem powinno zostać priorytetowym działaniem realizowanym na terenie wyznaczonym do rewitalizacji. Zdecydowanie największa część respondentów związanych z sołectwem Kleszcze wyraziła zapotrzebowanie związane z budową ścieżek rowerowych (27,2%). Odpowiedź znacznego odsetka ankietowanych mieszkańców sołectwa Kleszcze (18,5%) dotyczyła także budowy świetlicy wiejskiej, której brak wpływa na ograniczenie oferty kulturalno-oświatowej, zaś 14,8% respondentów wskazało na działania dążące do poprawy stanu technicznego chodników. 9,9% wskazań dotyczyło budowy dróg oraz poprawy stanu dróg już istniejących.

Tabela 47 Jakie przedsięwzięcia infrastrukturalne Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie sołectwa Kleszcze w pierwszej kolejności?

Przedsięwzięcie infrastrukturalne w sołectwie Kleszcze	Liczba osób	% osób
Budowa ścieżek rowerowych	22	27,2%
Budowa i poprawa stanu oświetlenia	2	2,5%
Budowa przejść dla pieszych	1	1,2%
Poprawa stanu budynków mieszkalnych i ogrodzeń	3	3,7%
Poprawa stanu chodników	12	14,8%
Poprawa i budowa dróg	8	9,9%
Gazyfikacja w celu likwidacji pieców węglowych	2	2,5%
Dostęp do nowoczesnych technologii (internet), światłowód	1	1,2%
Budowa świetlicy	15	18,5%
Budowa mostu nad rzeką	1	1,2%
Stworzenie miejsc zielonych z ławkami	3	3,7%

Budowa boiska i placu zabaw	5	6,2%
Rozbudowa sieci komunikacji zbiorowej	1	1,2%
Budowa siłowni zewnętrznej	5	6,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru oraz znaczne braki danych, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Badanych zapytano także o przedsięwzięcia infrastrukturalne na terenie sołectwa Osieki. Co czwarty badany (24,6%) wskazywał na potrzebę budowy ścieżki rowerowej na trasie Osieki-Łazy, a także Osieki-Kleszcze, która służyć będzie zarówno mieszkańcom jak i turystom. Drugim w kolejności najczęściej wskazywanym działaniem była poprawa stanu dróg i chodników, w szczególności ulicy Jeziornej. Zdaniem badanych ważna jest także budowa infrastruktury turystycznej, w tym przystani jachtowej, kąpieliska, pomostu oraz wypożyczalni sprzętu wodnego (15,4% odpowiedzi), dzięki czemu wzrośnie potencjał turystyczny miejscowości, co z kolei wpłynie na rozwój gospodarczy i wzrost liczby miejsc pracy. 12,3% osób wskazało na potrzebę modernizacji świetlicy (ta potrzeba zgłaszana była także w problemach społecznych) – obecna świetlica znajduje się w bardzo złym stanie technicznym, co uniemożliwia organizację zajęć.

Projektami, które wskazało mniej niż 10,0% ankietowanych są: zagospodarowanie przestrzeni na zieleń, place zabaw i miejsca rekreacji (9,2%), rozbudowa oświetlenia na terenie sołectwa w celu zwiększenia bezpieczeństwa (7,7%), budowa sieci wodociągowej (4,6%), dostosowanie obiektów infrastrukturalnych do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz oczyszczenie i zabezpieczenie rowu przechodzącego przez wieś (oba po 3,1% odpowiedzi).

Tabela 48 Jakie przedsięwzięcia infrastrukturalne Pani/pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie sołectwa Osieki w pierwszej kolejności?

Przedsięwzięcie infrastrukturalne w sołectwie Osieki	Liczba osób	% osób
Budowa infrastruktury turystycznej - przystań jachtowa, kąpielisko, wypożyczalnia sprzętu wodnego	10	15,4%
Budowa sieci wodociągowej	3	4,6%
Dostosowanie obiektów infrastrukturalnych do potrzeb osób niepełnosprawnych	2	3,1%
Zagospodarowanie przestrzeni (zieleń, miejsca rekreacji)	6	9,2%
Poprawa stanu dróg i chodników	12	18,5%
Modernizacja świetlicy	8	12,3%
Budowa ścieżek rowerowych (szczególnie na trasie Osieki-Łazy)	16	24,6%
Oczyszczenie i zabezpieczenie rowu przechodzącego przez	2	3,1%

wieś		
Rozbudowa oświetlenia	5	7,7%
Poprawa stanu budynków mieszkalnych	1	1,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru oraz znaczne braki danych, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Dwa główne projekty dotyczące osiedla Stare Miasto, proponowane przez mieszkańców są ze sobą ściśle powiązane – 10,7% odpowiedzi wskazuje na potrzebę powstania miejsca rekreacji na świeżym powietrzu, zaś 9,8% zagospodarowania starówki Sianowa po wybudowaniu obwodnicy. W związku z budową obwodnicy badani chcieliby, aby wyłączyć ruch na części ulicy Armii Polskiej i stworzyć tam miejsce odpoczynku i rekreacji, które będzie integrować mieszkańców. Z drugiej strony pojawiały się głosy mówiące, że zagospodarowanie starówki nie powinno mieć miejsca, ponieważ wpłynie to na bezpieczeństwo mieszkańców ulic, których zostanie pokierowany ruch.

Co dziesiąta odpowiedź dotyczyła remontu dróg i chodników na terenie osiedla Stare Miasto (8,9%). 7,1% odpowiedzi wskazywało na poprawę funkcjonowania Zakładu Odzysku Odpadów Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej, ponieważ w tej chwili jego działalność jest dla mieszkańców uciążliwa (nieprzyjemny zapach). Taki sam odsetek osób wskazał na potrzebę gazyfikacji obszaru, a tym samym usunięcie pieców węglowych. Za główny powód potrzeby takiego działania ankietowani podali nagminne palenie w piecach śmieci. Za remontem oraz rozbudową stadionu opowiedziało się siedem osób (6,3%). Badani podkreślali potrzebę wymiany murawy, stworzenia komfortowego zaplecza (m.in. szatni). Po sześć osób wskazało na potrzebę poprawy stanu budynków mieszkalnych (wymieniano m.in. ulice Koszalińską i Armii Polskiej), poprawę stanu podwórek, budowę ścieżek rowerowych, wzrost małej architektury, w tym głównie ławek i postawienie toalet publicznych, całkowitą likwidację PGK oraz, w związku z powstającą obwodnicą, zmianę organizacji ruchu na ulicach Strzeleckiej i Piastów (ruch dwukierunkowy na ulicy Piastów i jednokierunkowy na ulicy Strzeleckiej).

Pozostałe odpowiedzi dotyczyły odnowy parku (3,6%), powstania architektury dla osób starszych, w tym Domu Diennej Pomocy (3,6%), uporządkowania terenu po Fabryce Zapalek, poprawy zieleni i potrzeby nowych nasadzeń (2,7%), likwidacji barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej (1,9%), wydzielenia wybiegów

dla psów, by nie zanieczyszczały trawników (1,8%) oraz zagospodarowanie budynku Spichlerza (0,9%).

Tabela 49 Jakie przedsięwzięcia infrastrukturalne Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie osiedla Stare Miasto w pierwszej kolejności?

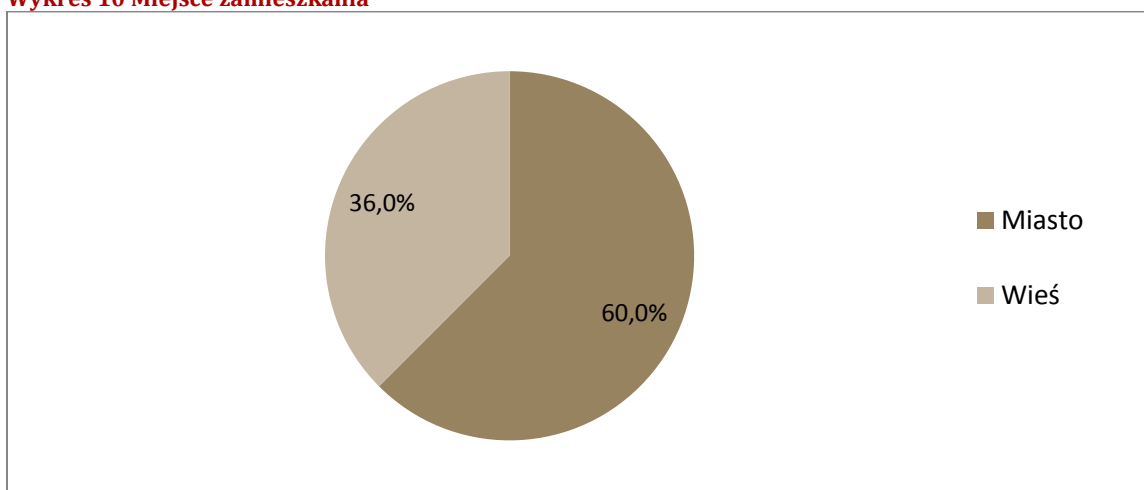
Przedsięwzięcie infrastrukturalne na osiedlu Stare Miasto	Liczba osób	% osób
Remont i rozbudowa stadionu	7	6,3%
Zagospodarowanie starówki po wybudowaniu obwodnicy	11	9,8%
Modernizacja parku	4	3,6%
Poprawa stanu budynków mieszkalnych i ogrodzeń	6	5,4%
Poprawa stanu dróg i chodników	10	8,9%
Poprawa funkcjonowania Zakładu Odzysku Odpadów Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej	8	7,1%
Zagospodarowanie budynku spichlerza	1	0,9%
Poprawa stanu podwórek	6	5,4%
Budowa ścieżek rowerowych	6	5,4%
Postawienie ławek oraz toalet publicznych	6	5,4%
Gazyfikacja w celu usunięcia pieców węglowych	8	7,1%
Likwidacja Zakładu Odzysku Odpadów Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej	6	5,4%
Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej	2	1,8%
Poprawa zieleni i nowe nasadzenia	3	2,7%
Powstanie infrastruktury dla osób starszych	4	3,6%
Powstanie miejsca rekreacji na świeżym powietrzu	12	10,7%
Uporządkowanie terenu po Fabryce Zapalek	4	3,6%
Wydzielenie wybiegu dla psów	2	1,8%
Zmiana organizacji ruchu na ulicach Strzeleckiej i Piastów	6	5,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Z uwagi na możliwość wielokrotnego wyboru oraz znaczne braki danych, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

METRYKA

Ponad połowa badanych mieszkańców obszaru rewitalizacji to mieszkańcy miasta Sianów (60,0%). Mieszkańcy wsi stanowili 36,0% wszystkich respondentów.

Wykres 10 Miejsce zamieszkania

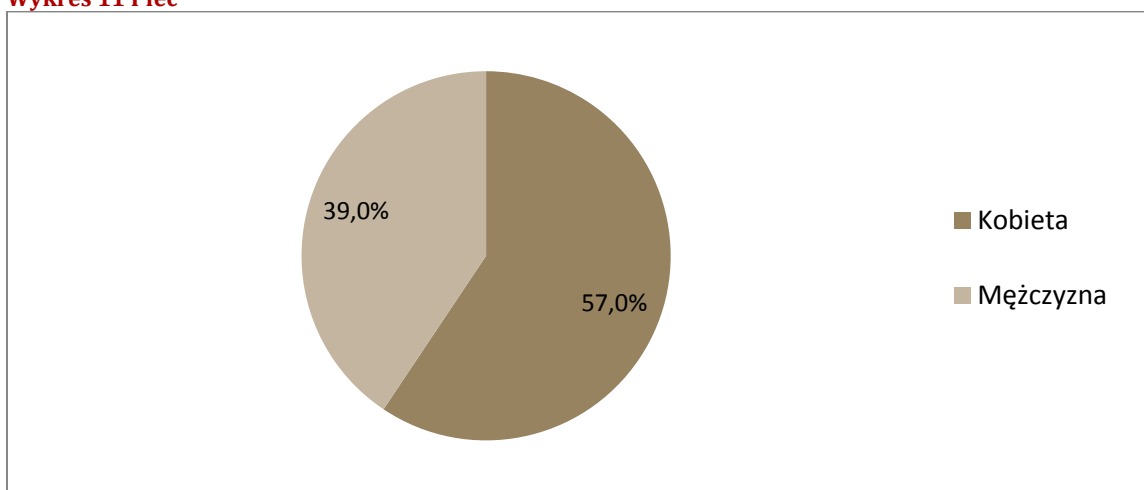
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Brak 100% odpowiedzi wiąże się z brakami danych.

Badani zostali zapytani także o dokładne miejsce zamieszkania. 13 osób wskazało na Osieki (głównie ulice Bałtycka oraz Jeziorna), zaś 7 na Kleszcze. Pojedyncze osoby zamieszkiwały Suchą Koszalińską oraz Sierakowo Sławieńskie. Największa część badanych (48 osób) jako miejsce zamieszkania podała Sianów (15 osób z ulicy Tylnej, 4 ze Słowackiego, 3 z Armii Polskiej, po dwie z Kwiatowej, Piastów, Strzeleckiej oraz Spółdzielczej, zaś po jednej osobie z ulic Mickiewicza oraz Słonecznej.

Aż 30,0% badanych odmówiło odpowiedzi na to pytanie, dlatego też wyliczenia procentowe mogą nie odzwierciedlać rzeczywistego udziału mieszkańców danych obszarów.

W badaniu wzięło udział 100 osób, w zdecydowanej większości byli to mieszkańcy obszaru rewitalizacji. 57,0% badanych stanowiły kobiety, mężczyzn zaś było 39,0%. Pozostałe 4% respondentów nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

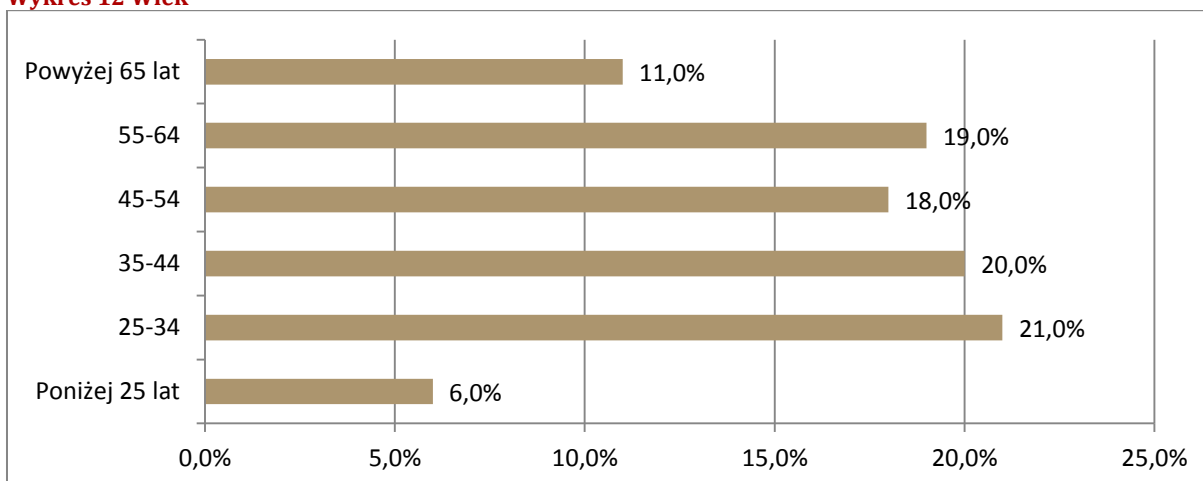
Wykres 11 Płeć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Brak 100% odpowiedzi wiąże się z brakami danych.

Odsetek osób biorących udział w badaniu był dość wyrównany, wśród respondentów wyróżniały się jedynie dwie grupy wiekowe. Zdecydowaną większość badanych stanowiły osoby w wieku średnim, tj. kolejno w wieku 25-34 lata (21,0%), 35-44 lata (20,0%), 55-64 lata (19,0%) oraz 45-54 lata (18,0%). Najmniejszą grupę stanowiły osoby ze skrajnych przedziałów wiekowych, tj. poniżej 25 roku życia (6,0%) oraz powyżej 65 lat (11,0%).

Wykres 12 Wiek

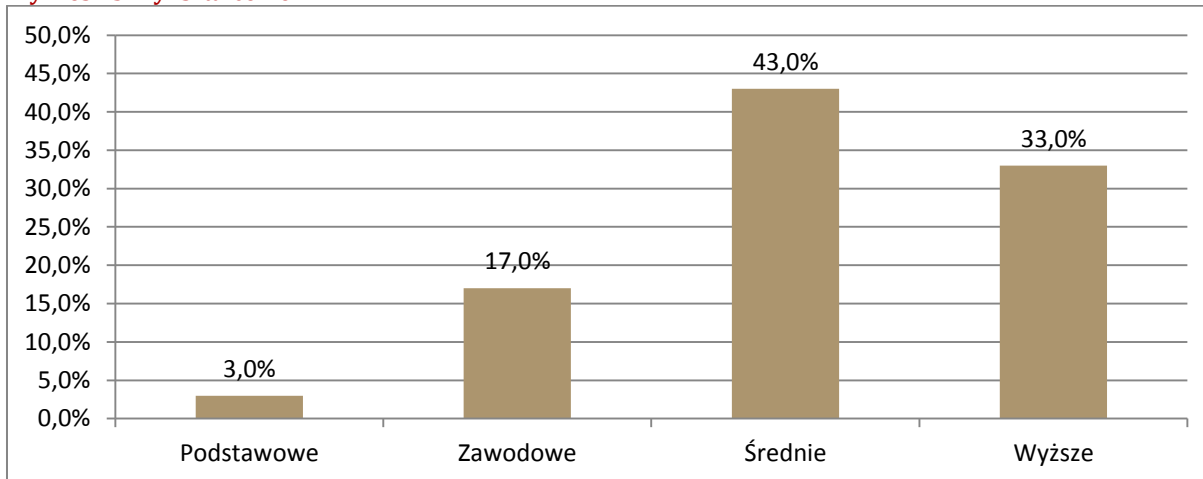

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Brak 100% odpowiedzi wiąże się z brakami danych.

Badani zostali poproszeni o podanie swojego wykształcenia. Mniej niż połowa z nich (43,0%) to osoby z wykształceniem średnim. Co trzeci ankietowany posiada wykształcenie wyższe (33,0%), zaś niespełna 20,0% osób (17,0%) to osoby z

wykształceniem zawodowym. Zdecydowanie najmniej liczną grupą były osoby posiadające wykształcenie podstawowe (3,0%).

Wykres 13 Wykształcenie

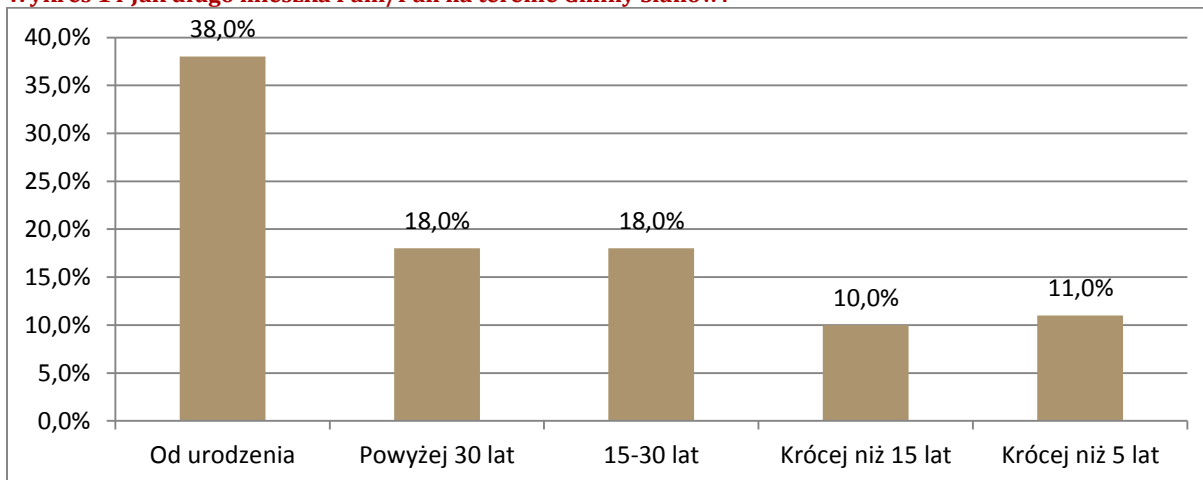

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Brak 100% odpowiedzi wiąże się z brakami danych.

Wśród osób badanych przeważali respondenci, którzy zamieszkują gminę Sianów od urodzenia (38,0%). 36,0% stanowiły osoby mieszkające na tym terenie dłużej niż 15 lat (odpowiednio 18,0% badanych mieszkających 15-30 lat oraz 18,0% badanych mieszkających więcej niż 30 lat). Co dziesiąty respondent (10,0%) zamieszkuje gminę krócej niż 15 lat, zaś 11,0% osób mieszkają tam krócej niż 5 lat.

Tak wysoki odsetek osób długotrwale zamieszkujących gminę świadczy o zakorzenieniu mieszkańców i bardzo dobrej znajomości problemów i potencjałów gminy, a także zmian zachodzących na jej terenie.

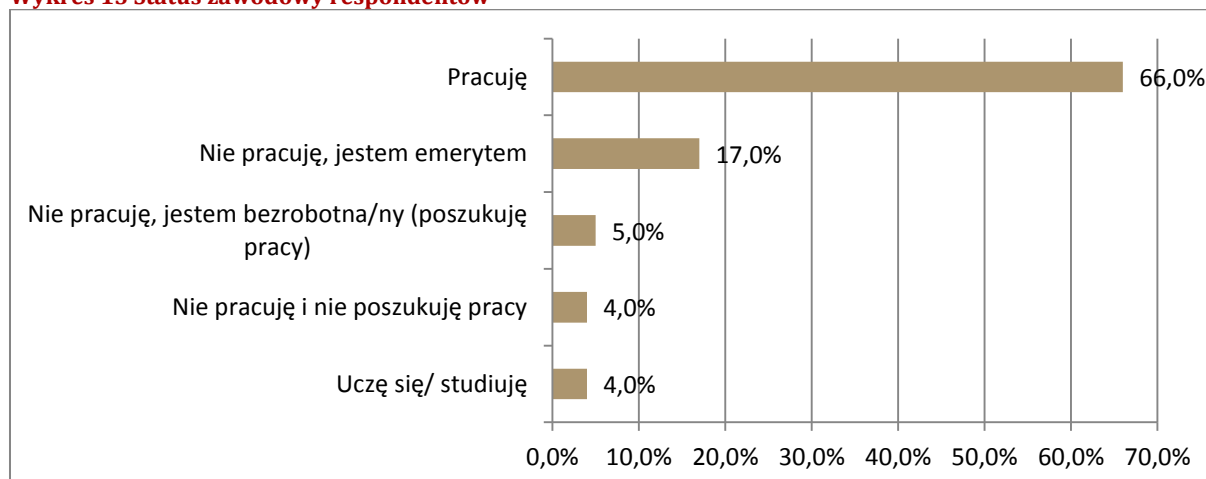
Wykres 14 Jak długo mieszka Pani/Pan na terenie Gminy Sianów?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Brak 100% odpowiedzi wiąże się z brakami danych.

Ponad połowa odpowiadających na pytania to osoby pracujące (66,0% osób). Niespełna 1/5 (17,0%) to emeryci pobierający świadczenia z ZUS. Osoby bezrobotne poszukujące pracy stanowiły 5,0% ankietowanych, zaś osoby niepracujące i nieposzukujące pracy oraz osoby uczące się lub studiujące po 4,0% wszystkich badanych osób.

Wykres 15 Status zawodowy respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, próba= 100. Brak 100% odpowiedzi wiąże się z brakami danych.

Spotkanie konsultacyjne

Jednym z najważniejszych założeń Programu Rewitalizacji jest aktywne włączanie lokalnej społeczności w proces wyprowadzania obszaru z sytuacji kryzysowej. Podczas konsultacji społecznych reprezentanci władz przedstawiają obywatelom dotychczasowe wyniki prac nad Programem, konsultują obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji, przedstawiają plany dotyczące np. aktów prawnych lub przedsięwzięć, które będą miały odczuwalny wpływ na życie codzienne i zawodowe mieszkańców. Oprócz przedstawienia faktów, ważne jest także wysłuchanie opinii mieszkańców na temat zaprezentowanych planów. Konsultacje społeczne mają charakter prowadzonej dyskusji, gdzie każdy może powiedzieć swoje zdanie.

Spotkanie konsultacyjne odbyło się 21 czerwca 2017 roku o godzinie 17:00 w Kinie Zorza w Sianowie. W spotkaniu wzięło udział 108 osób, w tym przedstawiciele Urzędu Gminy i Miasta, sołtysi, członkowie organizacji pozarządowych oraz mieszkańcy.

Na początku spotkania Kierownik Referatu Rozwoju, będący równocześnie członkiem Zespołu ds. Rewitalizacji, wprowadził obecnych w tematykę rewitalizacji. Następnie

Burmistrz Sianowa przedstawił aktualną sytuację gminy, dotychczas zrealizowane inwestycje, pozyskane środki zewnętrzne oraz plany na przyszłość.

Kolejną część spotkania poprowadził przedstawiciel firmy zewnętrznej, który przedstawił proces diagnozy społeczno-gospodarczej gminy oraz wynikający z niej obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Następnie szczegółowo przedstawione zostały wyniki ankiety pogłębiającej, podczas której interesariusze mogli wypowiedzieć się na temat problemów, potencjałów oraz rozwiązań prowadzących do uzdrowienia obszarów rewitalizacji.

Ostatnią, najdłuższą część spotkania stanowiło przedstawienie projektów rewitalizacyjnych. Po przedstawieniu każdego z projektów mieszkańcy mieli możliwość dodania swoich uwag lub propozycji zmian.

Źródło: Gmina Sianów.

14. System realizacji Programu Rewitalizacji

Głównym odpowiedzialnym za realizację Programu Rewitalizacji jest **Burmistrz Sianowa** (organ decyzyjny), natomiast organem wdrażającym jest Referat Rozwoju Urzędu Miejskiego w Sianowie, który odpowiedzialny jest za **koordynację realizacji rewitalizacji** oraz **harmonogram** wdrażania Programu. Zdefiniowany system zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji ma na celu sprawowanie kontroli nad przeprowadzanymi przedsięwzięciami tak, aby zminimalizować i wyeliminować zjawiska kryzysowe z obszarów zdegradowanych.

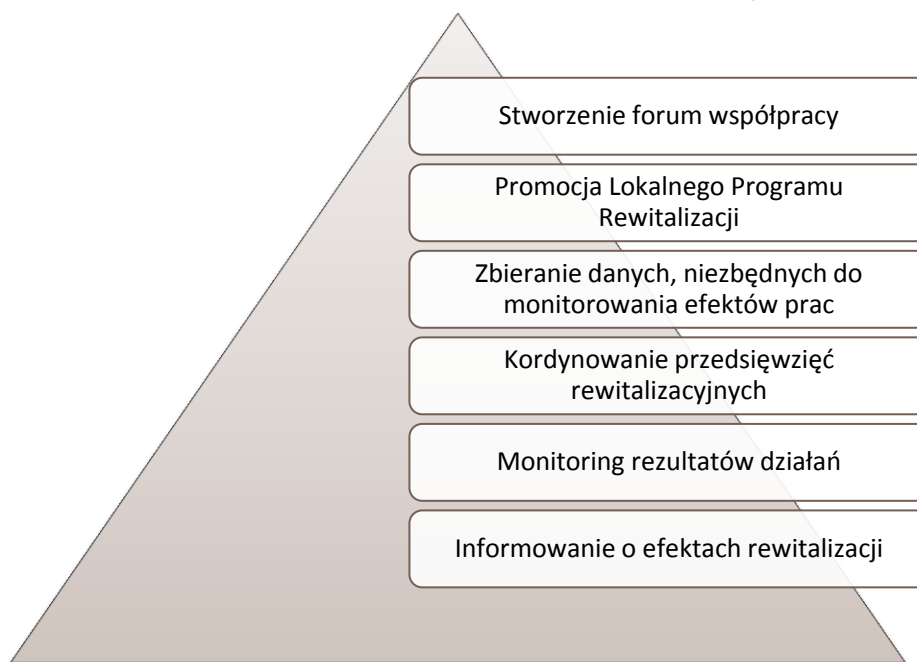
Bardzo ważnym aspektem wdrażania Programu jest koordynacja działań podmiotów realizujących projekty rewitalizacyjne w zgodzie z wyznaczonymi ramami finansowymi i czasowymi, a także pozostałymi regulacjami dotyczącymi procesu rewitalizacji. Współpraca pomiędzy podmiotami przyczyni się do usprawnienia procesów od etapu planowania i prac koncepcyjnych, aż do momentu ewaluacji wyników. Jednostkami związanymi z wdrażaniem Programu Rewitalizacji będą:

- Burmistrz Sianowa,
- Urząd Gminy i Miasta w Sianowie,
- Radni Rady Miejskiej,
- Jednostki organizacyjne Gminy Sianów,
- Lokalne spółki,
- Organizacje pozarządowe,
- Interesariusze rewitalizacji.

Wyłącznie skoordynowane działania ww. instytucji i osób są gwarancją osiągnięcia wyznaczonych założeń Programu Rewitalizacji.

Zadania organu wdrażającego zostały przedstawione na poniższym rysunku. Większość z nich dotyczy działań koordynujących przedsięwzięcia oraz monitorujących efekty prac.

Rysunek 24. Zadania Komórki Organizacyjnej odpowiedzialnej za koordynację procesu rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Zadanie te wpisują się w zadania i kompetencje pracowników Referatu Rozwoju, wśród których wymienić należy:

- Przygotowywanie i analizę informacji w zakresie możliwości aplikowania do instytucji krajowych i zagranicznych, w szczególności w zakresie programów finansowanych ze środków krajowych i europejskich, w tym funduszy strukturalnych Unii Europejskiej przez samorządy i organizacje pozarządowe,
- Współpracę z instytucjami europejskimi w zakresie programów i projektów finansowanych ze środków europejskich koordynowanych na poziomie tych instytucji,
- Współpracę z komórkami Urzędu i jednostkami organizacyjnymi gminy oraz innymi podmiotami w celu pozyskania danych niezbędnych do opracowania wniosków aplikacyjnych przygotowywanych przez gminę,
- Monitorowanie realizacji rzeczowo-finansowej poszczególnych projektów wspartych ze źródeł zewnętrznych, w tym europejskich, realizowanych przez Urząd,
- Opracowywanie Programu Rewitalizacji dla zdegradowanych obszarów we współpracy z komórkami organizacyjnymi Urzędu, jednostkami organizacyjnymi gminy, instytucjami i innymi podmiotami,

- Pozyskiwanie projektów, które na podstawie wpisania do Lokalnego Programu Rewitalizacji będą mogły starać się o dofinansowanie ze środków pochodzących z funduszy zewnętrznych, w tym europejskich,
- Monitorowanie i analiza rezultatów przedsięwzięć realizowanych przez gminę dla zdegradowanych obszarów w zakresie osiągnięcia celów Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- Upowszechnianie wiedzy dotyczącej procesu rewitalizacji poprzez działania informacyjno-promocyjne.

Przy projektowaniu oraz wdrażaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji pomagać będzie Zespół ds. Rewitalizacji. Zespół ds. Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów jest społecznym organem konsultacyjnym, powołanym w drodze Zarządzenia Burmistrza, w celu współpracy w planowaniu i wdrażaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów. Zadaniem Zespołu jest wspieranie procesu rewitalizacji poprzez wiedzę, doświadczenie oraz znajomość problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych występujących na zdegradowanych obszarach gminy. Zespół powołany został Zarządzeniem Nr619/2017 Burmistrza Gminy i Miasta Sianów z dnia 07.02.2017 i składa się z:

- Zastępcy Burmistrza Sianowa (przewodniczący Zespołu),
- Pracownika Referatu Rozwoju (koordynator Projektu),
- Kierownika Referatu Rozwoju,
- Kierownika Referatu Gospodarki Komunalnej, Architektury i Planowania Przestrzennego,
- Dyrektora Centrum Kultury i Biblioteki Publicznej Gminy i Miasta Sianów,
- Kierownika Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sianowie,
- Dyrektora Zespołu Administracyjnej Obsługi Oświaty,
- Radnego Rady Miejskiej (3 członków),
- Reprezentanta stowarzyszenia Sianowska Akademia Seniora,
- Reprezentanta Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Sianowskiej,
- Reprezentanta stowarzyszenia Gminna Organizacja Turystyczna.

Członkowie Zespołu ds. Rewitalizacji promują wśród lokalnej społeczności wiedzę na temat procesu rewitalizacji oraz przekazują informacje na temat przebiegu procesu

rewitalizacji w Sianowie, m.in. poprzez udział w wydarzeniach gminnych. Ponadto członkowie Zespołu prowadzić będą działania zmierzające do aktywizacji lokalnej społeczności na rzecz rewitalizacji Sianowa.

Szczegółowy zakres obowiązków poszczególnych jednostek zaangażowanych w proces wdrażania i realizacji Programu Rewitalizacji przedstawia tabela poniżej:

Tabela 50 Zakres obowiązków poszczególnych jednostek zaangażowanych w proces wdrażania i realizacji Programu

Podmiot	Zakres zadań
Burmistrz Sianowa	- Powołanie składu Zespołu ds. Rewitalizacji w formie zarządzenia - Uchwalenie zasad funkcjonowania i naboru Zespołu ds. Rewitalizacji - Nadzór nad strukturą zarządczą - Wydawanie decyzji związanych z realizacją LPR
Rada Miejska w Sianowie	Podejmowanie uchwał związanych z realizacją LPR lub jego aktualizacją
Zespół ds. Rewitalizacji	- Pomoc w opracowaniu Programu Rewitalizacji - Sporządzanie raportów i wydawanie opinii dot. procesu rewitalizacji - Sprawowanie funkcji opiniodawczo-doradczej - Promocja rewitalizacji - Prowadzenie działań zmierzających do aktywizacji lokalnej społeczności
Referat Rozwoju	- Opracowanie Programu Rewitalizacji - Przygotowanie wniosków o dofinansowanie projektów - Przygotowanie niezbędnej dokumentacji związanej z realizacją projektów - Nadzorowanie i monitoring wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych - Promocja Programu Rewitalizacji - Ewaluacja końcowa Programu Rewitalizacji
Skarbnik Gminy Sianów	Uwzględnienie projektów w

Referat Budżetu i Finansów	Wieloletniej Prognozie Finansowej oraz budżetach rocznych
Realizatorzy oraz partnerzy w realizacji (w tym jednostki organizacyjne Gminy Sianów, lokalne, organizacje pozarządowe)	Realizacja planowanych projektów rewitalizacyjnych
Interesariusze LPR	Niezależnie od wewnętrznej struktury organizacyjnej dot. monitoringu i zarządzania, zewnętrzne ciało opiniodawcze stanowić będą grupy interesariuszy programu rewitalizacji (mieszkańcy, podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia)

Źródło: opracowanie własne.

15. System monitoringu i oceny skuteczności działań

Monitoring

Jednym z kluczowych etapów procesu zarządzania Programem Rewitalizacji jest system monitorowania. Monitoring w trakcie realizacji PR będzie odbywać się na dwóch poziomach:

1. Monitorowanie realizacji kolejnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
2. Analiza zmian zachodzących na obszarach wyznaczonych do rewitalizacji.

Podstawą systemu monitoringu i oceny są **pozyskiwane dane** dotyczące rewitalizowanych obszarów z zakresu: **społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska**. Na podstawie zebranych informacji oceniany jest merytoryczny oraz finansowy stopień wykonania założonych działań rewitalizacyjnych, zainteresowanie projektem, a także identyfikacja ewentualnych trudności.

Monitoring programu rewitalizacji będzie dokonywany minimum **raz na dwa lata**. Jednostką odpowiedzialną za ten proces będzie Referat Rozwoju funkcjonujący w strukturach Urzędu Gminy i Miasta w Sianowie wraz z Burmistrzem Sianowa, który jest organem decyzyjnym. Kontrola poprawności procesu rewitalizacji odbywać się będzie poprzez monitorowanie efektów i celów założonych we wdrażanych projektach.

Wszystkie podmioty, których propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostaną wpisane do programu rewitalizacji, będą zobowiązane do dostarczenia w określonym terminie informacji nt. stanu realizacji tych przedsięwzięć. Na ich podstawie będą tworzone karty oceny realizacji przedsięwzięć.

Za gromadzenie danych odpowiedzialny będzie Referat Rozwoju. Ważne jest, aby dane były gromadzone w sposób systematyczny (minimum raz na dwa lata) oraz na poziomie adresowym, z możliwością agregacji dla podobszarów rewitalizacji. Oprócz danych ilościowych gromadzone będą również dane o charakterze jakościowym, tj. informacje o poprawie jakości życia, zadowoleniu ze stanu infrastruktury technicznej czy oceny dotyczące estetyki i funkcjonalności rewitalizowanych przestrzeni (dane takie gromadzone będą przy użyciu jakościowych narzędzi badawczych, takich jak indywidualny wywiad pogłębiony).

Dane umożliwią wykazanie postępu w realizacji Programu (osiągnięcie zakładanych wskaźników, stopień poprawy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej) oraz stopnia zbieżności realizowanych projektów z założonymi na poziomie strategicznym i operacyjnym celami. Dane pozwolą także na sporządzenie **raportów przedstawiających postępy w realizacji Programu Rewitalizacji (raz na dwa lata)**. Raport zawierać będzie efekty rzeczowe prowadzonych prac, realizację budżetu oraz analizę najważniejszych, nieplanowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji wydarzeń oraz ich wpływu na realizację działań. Za monitorowanie wdrażania Programu Rewitalizacji odpowiedzialny będzie Referat Rozwoju wraz z Burmistrzem Sianowa, który jest organem decyzyjnym.

Monitoring procesu rewitalizacji skupia się na trzech obszarach:

- monitoring rzeczowy – dostarcza danych, które obrazują aktualny stan wdrażania programu oraz umożliwia ocenę jego wykonania w stosunku do celów ustalonych w programie. Opiera się o skwantyfikowane dane: wskaźniki produktu, które przyporządkowane są do konkretnych projektów oraz wskaźniki oddziaływania, które odnoszą się do celów rewitalizacji. Punktem odniesienia podczas monitoringu będą dane zebrane podczas diagnozy społeczno-gospodarczej (dane za rok 2016).
- monitoring finansowy – dostarcza danych będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków przeznaczonych na Program Rewitalizacji. Monitoring finansowy polega na systematycznym porównywaniu poniesionych wydatków do przewidzianego budżetu w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe.
- monitoring ryzyk – polega na obserwacji zmienności uwarunkowań zewnętrznych, identyfikacji potencjalnych trudności w realizacji Programu Rewitalizacji, a także racjonalnym reagowaniu na zaistniałe zmiany.

Sprawozdanie z monitoringu będzie raz na dwa lata przekazywane Burmistrzowi Sianowa, Radzie Miejskiej w Sianowie oraz udostępnione mieszkańcom Gminy Sianów.

Tabela 51 Wskaźniki produktu

Tabela 51 Wskaźniki produktu						
Lp.	Nazwa projektu		Wskaźniki produktu		Sposoby oceny i miary	Powiązanie z celami
Projekty wspólne dla wszystkich obszarów rewitalizacji						
1.	Przedsięwzięcie: Aktywizacja osób starszych	P1: Dzienny Dom „Senior+” w Sianowie	Powierzchnia przeznaczona na Dom Seniora [m ²]		Protokół odbioru	Cel strategiczny 2, cel operacyjny 1
			Liczba nowoutworzonych instytucji społecznych			
2.		U1: „Aktywny senior-szczęśliwy senior” Aktywizacja społeczna osób 60+	Liczba seniorów uczęszczających na zajęcia		Listy obecności, dokumentacja fotograficzna, dokumentacja placówki, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 1, cel operacyjny 3
			Liczba zorganizowanych kursów, warsztatów i wykładów			
3.	Przedsięwzięcie: Rozwój lokalnej przedsiębiorczości	P2: Przebudowa zabytkowego Spichlerza i utworzenie Centrum Przedsiębiorczości w Sianowie	Powierzchnia zmodernizowanego obiektu [m ²]		Protokół odbioru	Cel strategiczny 2, cel operacyjny 1
			Liczba nowoutworzonych instytucji społeczno-gospodarczych			
4.		U2: Rozwój lokalnej przedsiębiorczości poprzez organizację szkoleń i konferencji	Liczba zorganizowanych spotkań i konferencji		Dokumentacja placówki, dokumentacja fotograficzna, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 1, cel operacyjny 2
			Liczba przedsiębiorców uczestniczących w spotkaniach i konferencjach			
Podobszar Osiedle Stare Miasto						
1.	P1: Przebudowa i modernizacja Stadionu Miejskiego w Sianowie wraz z otoczeniem na potrzeby sportowo-rekreacyjne		Powierzchnia zmodernizowanego obiektu [m ²]		Protokół odbioru	Cel strategiczny 2, cel operacyjny 2
			Liczba zmodernizowanych i nowopowstałych boisk, kortów i bieżni			
2.	P2: Przebudowa Starego Miasta Sianów, terenów przyległych oraz towarzyszącej infrastruktury		Powierzchnia przestrzeni oddanej pieszym [m ²]		Protokół odbioru, dane Urzędu Gminy i Miasta Sianów	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 3; Cel strategiczny 2, cel
			Liczba zakupionych obiektów małej			

Lp.	Nazwa projektu	Wskaźniki produktu	Sposoby oceny i miary	Powiązanie z celami
		architektury		operacyjny 3
		Liczba wydarzeń masowych organizowanych na Starówce		
3.	P3: Podniesienie jakości przestrzeni Placu pod Lipami i utworzenie Centrum Nauki i Eksperymentu	Powierzchnia zmodernizowanego obiektu [m ²]	Protokół odbioru, dokumentacja placówki, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 3; Cel strategiczny 2, cel operacyjny 1, cel operacyjny 3
		Liczba nowoutworzonych instytucji społeczno-edukacyjnych		
4.	U1: Wsparcie osób starszych	Liczba osób starszych objętych projektem	Listy obecności, dokumentacja fotograficzna, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 1, cel operacyjny 2
		Liczba osób zatrudnionych na stanowisko asystenta osoby starszej		
5.	U2: Zajęcia dla rodzin z dziećmi	Liczba rodzin uczestniczących w zajęciach	Listy obecności, dokumentacja fotograficzna, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 1, cel operacyjny 2, cel operacyjny 3
		Liczba przeprowadzonych zajęć „Szkoły dla Rodziców”		
6.	U3: Razem przeciwko przemocy	Liczba osób uczestniczących w wykładach	Listy obecności, dokumentacja fotograficzna, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 1
		Liczba przeprowadzonych wykładów		
7.	U4: Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych	Liczba osób uczestniczących w szkoleniu	Listy obecności, dokumentacja fotograficzna, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 2
		Liczba odbytych spotkań szkoleniowych		

Lp.	Nazwa projektu	Wskaźniki produktu	Sposoby oceny i miary	Powiązanie z celami
Podobszar Kleszcze				
1.	P1: Budowa świetlicy wiejskiej w sołectwie Kleszcze wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu przyległego	Powierzchnia wybudowanego obiektu [m²]	Protokół odbioru, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 1, cel operacyjny 3; Cel strategiczny 2, cel operacyjny 1
		Liczba osób korzystających ze świetlicy		
2.	U1: Wsparcie osób starszych	Liczba osób starszych objętych projektem	Listy obecności, dokumentacja fotograficzna, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 1, cel operacyjny 2
		Liczba osób zatrudnionych na stanowisko asystenta osoby starszej		
3.	U2: Zajęcia dla rodzin z dziećmi	Liczba rodzin uczestniczących w zajęciach	Listy obecności, dokumentacja fotograficzna, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 1, cel operacyjny 2, cel operacyjny 3
		Liczba przeprowadzonych zajęć „Szkoły dla Rodziców”		
Podobszar Osieki				
1.	P1: Przebudowa z rozbudową Fili Biblioteki Publicznej w Osiekach	Powierzchnia zmodernizowanego obiektu [m²]	Protokół odbioru, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 1, cel operacyjny 3; Cel strategiczny 2, cel operacyjny 2
		Liczba osób korzystających z placówki		
2.	P2: Prace konserwatorsko-restauratorskie przy zabytkach korony gotyku jamneńskiego Pomorza Zachodniego	Powierzchnia zmodernizowanego obiektu [m²]	Protokół odbioru, monitoring bieżący	Cel strategiczny 2, cel operacyjny 2
		Liczba wydarzeń kulturalnych odbywających się w kościele		
3.	U1: Zajęcia dla rodzin z dziećmi	Liczba rodzin uczestniczących w zajęciach	Listy obecności, dokumentacja fotograficzna, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 1, cel operacyjny 2, cel operacyjny 3
		Liczba przeprowadzonych zajęć „Szkoły dla Rodziców”		

Lp.	Nazwa projektu	Wskaźniki produktu	Sposoby oceny i miary	Powiązanie z celami
			bieżący	
4.	U2: Razem przeciwko przemocy	Liczba osób uczestniczących w wykładach	Listy obecności, dokumentacja fotograficzna, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 1
		Liczba przeprowadzonych wykładów		
5.	U3: Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych	Liczba osób uczestniczących w szkoleniu	Listy obecności, dokumentacja fotograficzna, monitoring bieżący	Cel strategiczny 1, cel operacyjny 2
		Liczba odbytych spotkań szkoleniowych		

Źródło: Opracowanie własne.

Poniższa tabela przedstawia wskaźniki oddziaływania projektów rewitalizacyjnych, tj. wskaźniki mierzące postępy w realizacji poszczególnych celów strategicznych w 2023 roku. Wskaźniki oddziaływania stanowią przede wszystkim ilościowe wskaźniki wykorzystane w diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji⁷. Za wartość bazową uznana została suma (bądź średnia) wartości wskaźnika obszarów objętych Programem Rewitalizacji za rok 2016. Za wartość docelową, którą planuje się osiągnąć do 2023 roku, uznano wartości bazowe pomniejszone bądź powiększone o pewien procent (w zależności od wskaźnika).

Tabela 52 Wskaźniki oddziaływania

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Wskaźniki oddziaływania na obszarze rewitalizacji	Wartość bazowa (2016 rok)	Wartość docelowa (2023 rok)	Źródło pozyskania danych
Ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji	Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	619	588 (spadek o 5%)	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
		Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa	569	540 (spadek o 5%)	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
		Liczba ofiar przemocy korzystających z pomocy MGOPS	6	9 ⁸	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie
		Liczba osób starszych wspartych przez działania rewitalizacyjne	0	100	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sianowie

⁷ a) Nie jest zasadne prognozowanie docelowej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym – przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie mają wpływu na wartość wskaźników.

b) Nie jest zasadne prognozowanie wartości przyrostu naturalnego - przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie mają wpływu na wartość wskaźników.

c) Nie jest zasadne prognozowanie docelowej liczby budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem – przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie mają wpływu na wartość wskaźnika.

⁸ Należy wyraźnie podkreślić, że wyższa wartość docelowa nie jest związana ze wzrostem przemocy w rodzinie na obszarze rewitalizacji, wynika zaś ze wzrostu świadomości występowania zjawiska przemocy wśród rodziny i bliskich oraz zmniejszenia poczucia wstydu i strachu przed zgłoszeniem problemu.

	Aktywizacja zawodowa i rozwój lokalnej przedsiębiorczości	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	105	94 (spadek o 10%)	Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie
		Liczba osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej wśród osób bezrobotnych	66	61 (spadek o 7%)	Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie
		Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej	478	502 (wzrost o 5%)	Urząd Miasta i Gminy w Sianowie
	Aktywizacja społeczna i rozwój kapitału ludzkiego	Frekwencja na wyborach	53,63%	58,63% (wzrost o 5%)	Urząd Miasta i Gminy w Sianowie
Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb mieszkańców	Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców	Liczba nowych i zmodernizowanych instytucji społecznych wspierających lokalną społeczność	0	5	Urząd Miasta i Gminy w Sianowie
	Rozwój infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców	Liczba nowych obiektów kulturalnych i rekreacyjnych wspierających lokalną społeczność	0	2	Urząd Miasta i Gminy w Sianowie
	Utworzenie przestrzeni będącej centrum społecznym gminy	Liczba budynków wymagających remontu	73	66 (spadek o 10%)	Urząd Miasta i Gminy w Sianowie
		Liczba inicjatyw społecznych odbywających się na zmodernizowanych terenach	0	10	Urząd Miasta i Gminy w Sianowie

Źródło: Opracowanie własne.

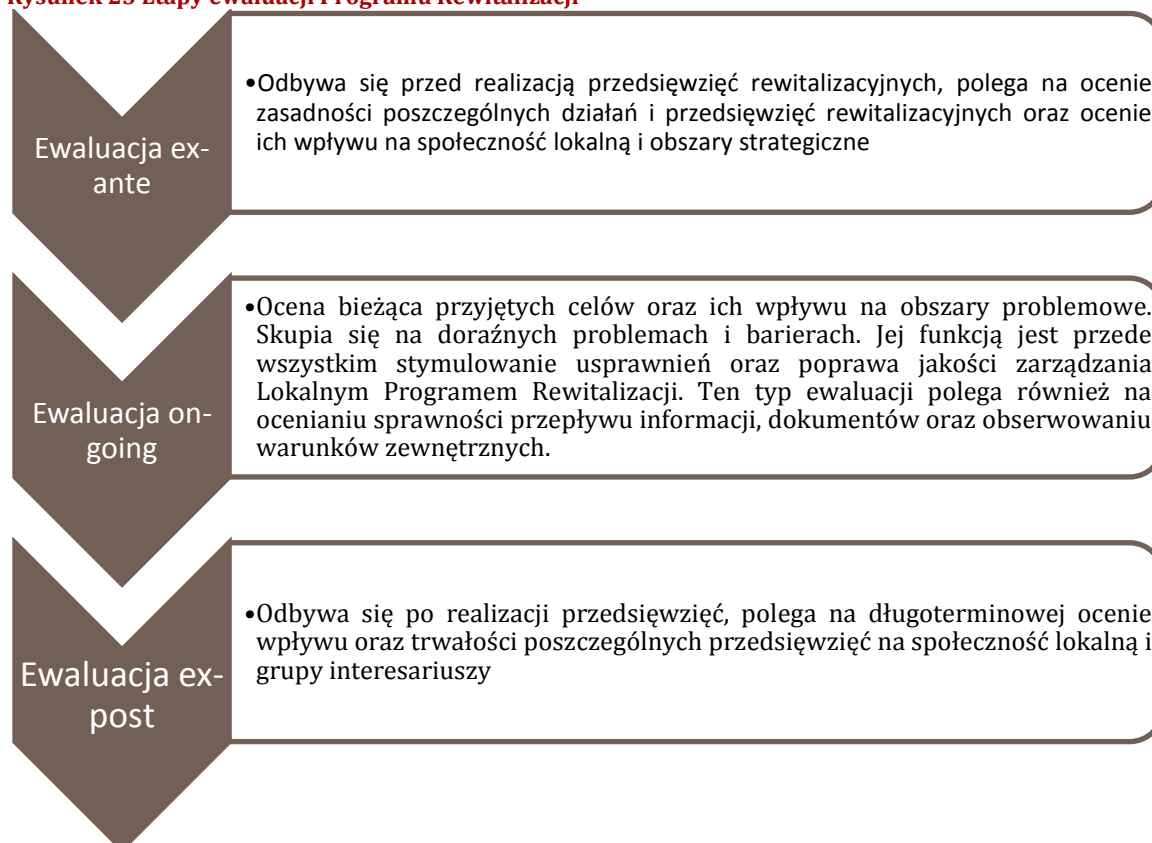
Ewaluacja

Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów na lata 2017-2023 opiera się na analizie wpływu przedsięwzięć rewitalizacyjnych na poszczególne aspekty funkcjonowania społeczno-gospodarczego gminy oraz dekoncentracji negatywnych zjawisk na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji.

W procesie ewaluacji Referat Rozwoju współpracować będzie z instytucjami publicznymi (m.in. Powiatowym Urzędem Pracy w Koszalinie, Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Sianowie, Centrum Kultury w Sianowie, Urzędem Miasta i Gminy w Sianowie) oraz z innymi beneficjentami LPR. Ewaluacja na etapie tworzenia Programu Rewitalizacji pozwoliła poznać obszary problemowe i potrzeby gminy. Ewaluacja w trakcie realizacji przedsięwzięć pozwoli na ocenę stopnia realizacji celów w Programie Rewitalizacji, ich wpływu na obszary problemowe, a także pozwoli na dostosowanie PR do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, zaś ewaluacja końcowa pozwoli na ocenę procesu rewitalizacji, realizacji celów i związanych z nimi projektów oraz pozwoli wypracować wnioski i rekomendacje na przyszłość.

Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji prowadzona jest etapowo:

Rysunek 25 Etapy ewaluacji Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Aktualizacja Programu Rewitalizacji

Kluczowym jest, by Lokalny Program Rewitalizacji był elastyczny i dawał możliwość natychmiastowej reakcji na stale zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą gminy, stąd przewidziana została możliwość aktualizacji dokumentu. Konieczność modyfikacji Programu może wynikać zarówno z sytuacji nadzwyczajnych, jak i naturalnych, lecz nieprzewidzianych zmian zachodzących w gminie. Aktualizacja dokumentu może być konieczna zarówno w sytuacji, w której w znaczący sposób zmieniają się wskaźniki obrazujące sytuację w którejś z analizowanych sfer (społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej lub środowiskowej), jak i w sytuacji, w której konieczne jest dodanie lub wykreślenie jednego z przedsięwzięć rewitalizacyjnych (lub też zmiana któregoś z elementów projektu, np. jednego z celów lub źródeł finansowania).

Jednostką uzupełniającą proces rewitalizacji jest Rada Miejska w Sianowie. Kompetencje jednostki regulowane są za pomocą powszechnie obowiązujących aktów prawnych oraz

aktów wykonawczych. Lokalny Program Rewitalizacji oraz każda jego aktualizacja wymagają przyjęcia stosownej uchwały Rady Miejskiej.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że od początku roku 2024 realizacja działań spełniających przesłanki rewitalizacji, musi odbywać się na zasadach ustawy⁹. Po zakończeniu obowiązywania obecnego programu przygotowany zostanie program rewitalizacji zgodny ze ścieżką ustawy oraz uwzględniający dobre praktyki wypracowane w toku realizacji gminnych programów rewitalizacji.

⁹ Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz.

16. Spis tabel i rysunków

Rysunek 1 Podział gminy na jednostki analityczne	18
Rysunek 2 Podział gminy na obszary zamieszkałe i niezamieszkałe w poszczególnych jednostkach analitycznych.....	32
Rysunek 3 Wskaźnik podstawowy: Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 ludności.....	39
Rysunek 4 Wskaźnik fakultatywny: Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1000 ludności	41
Rysunek 5 Wskaźnik podstawowy: Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	43
Rysunek 6 Wskaźnik fakultatywny: Przyrost naturalny.....	45
Rysunek 7 Wskaźnik fakultatywny: Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	47
Rysunek 8 Wskaźnik fakultatywny: Liczba ofiar przemocy na 1000 ludności	49
Rysunek 9 Wskaźnik fakultatywny: Frekwencja na wyborach	51
Rysunek 10 Wskaźnik podstawowy: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób.....	55
Rysunek 11 Wskaźnik podstawowy: Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	57
Rysunek 12 Wskaźnik podstawowy: Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej ogólnej liczbie bezrobotnych	59
Rysunek 13 Wskaźnik podstawowy: Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970	61
Rysunek 14 Wskaźnik fakultatywny: Odsetek budynków do remontu w liczbie budynków danej jednostki.....	63
Rysunek 15 Kumulacja zjawisk negatywnych w podziale na jednostki analityczne	68
Rysunek 16 Obszary zdegradowane gminy Sianów	69
Rysunek 17 Obszary przeznaczone do rewitalizacji na tle obszarów zdegradowanych .	73
Rysunek 18 Powiązanie pomiędzy wizją, celami, kierunkami działań i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.....	95
Rysunek 19 Komplementarność przestrzenna Osiedle Stare Miasto	145
Rysunek 20 Komplementarność przestrzenna Kleszcze	146

Rysunek 21 Komplementarność przestrzenna Osieki	147
Rysunek 22 Etapy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji.....	161
Rysunek 23 Poziomy komunikacji w angażowaniu interesariuszy w sprawy publiczne.	162
Rysunek 24. Zadania Komórki Organizacyjnej odpowiedzialnej za koordynację procesu rewitalizacji	195
Rysunek 25 Etapy ewaluacji Programu Rewitalizacji.....	208
Tabela 1 Sołectwa wraz z miejscowościami wchodzącymi w skład gminy Sianów	9
Tabela 2 Podział administracyjny miasta Sianów na osiedla.....	10
Tabela 3 Podmioty gospodarcze w gminie Sianów z podziałem na ich wielkość	11
Tabela 4 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Sianów w latach 2010 - 2015	12
Tabela 5 Jednostki analityczne gminy Sianów	16
Tabela 6 Liczba ludności jednostek urbanistycznych gminy Sianów	19
Tabela 7 Wybrane wskaźniki podstawowe i fakultatywne	34
Tabela 8 Wskaźnik podstawowy: Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 ludności.....	38
Tabela 9 Wskaźnik fakultatywny: Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1000 ludności	40
Tabela 10 Wskaźnik podstawowy: Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym.	42
Tabela 11 Wskaźnik fakultatywny: Przyrost naturalny	44
Tabela 12 Wskaźnik fakultatywny: Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	46
Tabela 13 Wskaźnik fakultatywny: Liczba ofiar przemocy na 1000 ludności	48
Tabela 14 Wskaźnik fakultatywny: Frekwencja na wyborach Burmistrza	50
Tabela 15 Średnia otrzymywana z egzaminu szóstoklasisty część I (język polski, matematyka)	52
Tabela 16 Wskaźnik podstawowy: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób.....	54

Tabela 17 Wskaźnik podstawowy: Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	56
Tabela 18 Wskaźnik podstawowy: Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej ogólnej liczbie bezrobotnych	58
Tabela 19 Wskaźnik podstawowy: Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970	60
Tabela 20 Wskaźnik fakultatywny: Odsetek budynków do remontu w liczbie budynków danej jednostki	62
Tabela 21 Odsetek zabytków w ogólnej liczbie zabytków	64
Tabela 22 Wyniki analizy wskaźnikowej dla poszczególnych jednostek analitycznych ..	66
Tabela 23 Najważniejsze problemy społeczne podobszaru Osiedle Stare Miasto w opinii mieszkańców	76
Tabela 24 Najważniejsze problemy gospodarcze podobszaru Osiedle Stare Miasto w opinii mieszkańców	77
Tabela 25 Najważniejsze problemy infrastrukturalno-środowiskowe podobszaru Osiedle Stare Miasto w opinii mieszkańców	79
Tabela 26 Najważniejsze problemy społeczne podobszaru Kleszcze w opinii mieszkańców	81
Tabela 27 Najważniejsze problemy gospodarcze podobszaru Kleszcze w opinii mieszkańców	82
Tabela 28 Najważniejsze problemy infrastrukturalno-środowiskowe podobszaru Kleszcze w opinii mieszkańców	83
Tabela 29 Najważniejsze problemy społeczne podobszaru Osieki w opinii mieszkańców	85
Tabela 30 Najważniejsze problemy gospodarcze podobszaru Osieki w opinii mieszkańców	86
Tabela 31 Najważniejsze problemy infrastrukturalno-środowiskowe podobszaru Osieki w opinii mieszkańców	87
Tabela 32 Powiązanie Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Sianów z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	88
Tabela 33 Powiązanie celów rewitalizacji ze zdiagnozowanymi problemami	98
Tabela 34 Zbiorcze zestawienie projektów rewitalizacyjnych	99

Tabela 35 Sposoby rozwiązywania problemów przez projekty rewitalizacyjne	148
Tabela 36 Projekty inwestycyjne zrealizowane przez Gminę Sianów z udziałem środków unijnych.....	153
Tabela 37 Wykaz projektów wraz z możliwymi źródłami finansowania.....	156
Tabela 38 Które spośród wymienionych problemów społecznych występują na obszarach rewitalizacji w wysokim natężeniu?	176
Tabela 39 Które spośród wymienionych problemów gospodarczych występują na obszarach rewitalizacji w wysokim natężeniu?	177
Tabela 40 Które spośród wymienionych problemów infrastrukturalnych występują na obszarach rewitalizacji w wysokim natężeniu?	179
Tabela 41 Jakie przedsięwzięcia społeczne Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie sołectwa Kleszcze w pierwszej kolejności?	180
Tabela 42 Jakie przedsięwzięcia społeczne Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie sołectwa Osieki w pierwszej kolejności?.....	181
Tabela 43 Jakie przedsięwzięcia społeczne Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie osiedla Stare Miasto w pierwszej kolejności?.....	182
Tabela 44 Jakie przedsięwzięcia gospodarcze Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie sołectwa Kleszcze w pierwszej kolejności?	183
Tabela 45 Jakie przedsięwzięcia gospodarcze Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie sołectwa Osieki w pierwszej kolejności?.....	184
Tabela 46 Jakie przedsięwzięcia gospodarcze Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie osiedla Stare Miasto w pierwszej kolejności?.....	185
Tabela 47 Jakie przedsięwzięcia infrastrukturalne Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie sołectwa Kleszcze w pierwszej kolejności?	185
Tabela 48 Jakie przedsięwzięcia infrastrukturalne Pani/pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie sołectwa Osieki w pierwszej kolejności?.....	186
Tabela 49 Jakie przedsięwzięcia infrastrukturalne Pani/Pana zdaniem powinny być zrealizowane na terenie osiedla Stare Miasto w pierwszej kolejności?.....	188
Tabela 50 Zakres obowiązków poszczególnych jednostek zaangażowanych w proces wdrażania i realizacji Programu.....	197
Tabela 51 Wskaźniki produktu	201
Tabela 52 Wskaźniki oddziaływania	205

Wykres 1 Proszę wskazać, jakie problemy społeczne zauważa Pani/Pan w Gminie Sianów?.....	167
Wykres 2 Proszę wskazać, jakie problemy gospodarcze zauważa Pani/Pan w Gminie Sianów?.....	168
Wykres 3 Proszę wskazać, jakie problemy infrastrukturalne zauważa Pani/Pan w Gminie Sianów?	169
Wykres 4 Dla kogo (z wymienionych grup społecznych) brakuje miejsc lub jest zdecydowanie niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego?.....	170
Wykres 5 Jak często uczestniczy Pan/Pani w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w mieście?.....	171
Wykres 6 Czy wiąże Pani/Pan swoją przyszłość z miejscowością, w której Pani/Pan mieszka?.....	172
Wykres 7 Czy wyraża Pan/Pani gotowość do udziału w konsultacjach społecznych (rozmowa z władzami Gminy na temat rozwoju)?	173
Wykres 8 Czy włączył(a)by się Pani/Pan w działania podejmowane na rzecz poprawy życia w miejscu zamieszkania?	174
Wykres 9 Jak mogłaby/mógłby Pani/Pan określić swoje relacje z sąsiadami?	175
Wykres 10 Miejsce zamieszkania.....	189
Wykres 11 Płeć.....	190
Wykres 12 Wiek.....	190
Wykres 13 Wykształcenie.....	191
Wykres 14 Jak długo mieszka Pani/Pan na terenie Gminy Sianów?.....	191
Wykres 15 Status zawodowy respondentów	192